

**Správa Národného parku Muránska planina
so sídlom v Revúcej**

**Program starostlivosti
o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo,
chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy,
chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homol'a,
Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica
a o prekrývajúce sa územia európskeho významu
na roky 2024 – 2033**

7. november 2024

Obsah

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	3
1.1 Názov a kategória chráneného územia	3
1.2 Prekryv s inými chránenými územiami a územiami medzinárodného významu.....	3
1.3 Kategória chráneného územia podľa medzinárodných štandardov.....	7
1.4 Vymedzenie chráneného územia a jeho ochranného pásma (dotknuté územnosprávne jednotky – kraj, okres, obec, katastrálne územie, dotknuté lesné celky)	7
1.5 Výmera chráneného územia a jeho ochranného pásma	21
2. PREDMET OCHRANY	22
2.1 Vymedzenie predmetu ochrany.....	22
2.2 Zhodnotenie stavu predmetu ochrany	44
2.3 Faktory ovplyvňujúce stav predmetu ochrany	45
3. CIELE OCHRANY A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE	51
3.1 Stanovenie cieľov ochrany	51
3.2 Zásady a regulatívy hospodárskeho, rekreačného a iného využívania územia.....	58
3.3 Opatrenia na dosiahnutie cieľov ochrany, harmonogram a merateľné indikátory ich plnenia, subjekt zodpovedný za ich plnenie	86
4. FINANCOVANIE A VYHODNOCOVANIE OPATRENÍ.....	199
4.1. Odhad finančných prostriedkov potrebných na vykonanie opatrení a zdroje financovania	199
4.2. Spôsob vyhodnocovania programu starostlivosti	208
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ.....	217
6. PRÍLOHY	223

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1 Názov a kategória chráneného územia

Názov územia: **Muránska planina**. Vyhlásený v kategórii národný park (ďalej len „NP“ alebo „NP Muránska planina“) podľa § 19 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon č. 543/2002 Z. z.**“ alebo „zákon“). Osobitne bolo vymedzené ochranné pásmo NP Muránska planina (ďalej aj „OP NP“).

Názov územia: **Homoľa**. Vyhlásené v kategórii prírodná rezervácia (ďalej len „PR“ alebo „PR Homoľa“) podľa § 22 zákona č. 543/2002 Z. z.

Názov územia: **Tisovský kras**. Vyhlásené v kategórii chránený areál (ďalej len „CHA“ alebo „CHA Tisovský kras“) podľa § 21 zákona č. 543/2002 Z. z.

Názov územia: **Stolica**. Vyhlásené v kategórii CHA podľa § 21 zákona č. 543/2002 Z. z.

Názov územia: **Pramenná oblasť Rimavy**. Vyhlásené v kategórii CHA podľa § 21 zákona č. 543/2002 Z. z.

Názov územia: **Muránska planina – Stolica**. Vyhlásené v kategórii chránené vtáčie územie podľa § 26 zákona č. 543/2002 Z. z.

1.2 Prekrýv s inými chránenými územiami a územiami medzinárodného významu

Územie Muránskej planiny je **legislatívne chránené od r. 1977**, kedy bolo vyhláškou Ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky č. 9/1977 Zb. zo dňa 30. decembra 1976 vyhlásené **za chránenú krajinnú oblasť s výmerou 21 931 ha** vlastného územia a 34 250 ha ochranného pásma.

Vzhľadom na mimoriadne prírodné hodnoty územia, ako i v súlade s ustanoveniami zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov a v súlade s medzinárodnými kritériami pre kategorizáciu chránených území, došlo **v r. 1997** nariadením vlády Slovenskej republiky č. 259/1997 Z. z. z 23. septembra 1997, ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, **k prekategORIZOVANIU chránenej krajinskej oblasti (CHKO) na NP**. Pritom sa čiastočne menili hranice NP aj hranice ochranného pásma tak, aby vymedzené územie zahŕňalo len najcennejšie prírodné prostredie. Výmera vlastného územia NP sa oproti výmere CHKO znížila na **20 317,8021 ha**, výmera ochranného pásma sa znížila na 21 697,9644 ha.

Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 278/2022 Z. z., ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, jeho zóny a ochranné pásmo, došlo k úprave hraníc NP. **Aktuálna výmera NP Muránska planina je 18 516,05 ha**, výmera jeho ochranného pásma je 13 002,62 ha. Súčasne došlo k zonácii územia: zóna A má výmeru 7 621,94 ha a platí v nej 5. stupeň ochrany, zóna B má výmeru 4 901,52 ha a platí v nej 4. stupeň ochrany (je rozdelená na podzónu B1, ktorá má výmeru 1 157,80 ha a podzónu B2, ktorá má výmeru 3 743,72 ha); zóna C má výmeru 5 987,79 ha a platí v nej 3. stupeň ochrany a zóna D má výmeru 4,80 ha a platí v nej 2. stupeň ochrany.

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Zonáciou **NP Muránska planina** došlo tiež k zrušeniu území **národnej sústavy chránených území, ktoré sa prekrývali s NP Muránska planina**, s výnimkou jaskýň (prehľad je uvedený v tabuľke č. 1).

Takmer celé územie NP je **súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000** (ďalej len „Natura 2000“). Do NP zasahujú územia európskeho významu (ÚEV) SKUEV0225 Muránska planina, SKUEV0282 Tisovský kras a časť Chráneného vtáčieho územia (CHVÚ) Muránska planina – Stolica (SKCHVU017). Výmery a stupne ochrany v uvedených ÚEV sú nasledovné:

- SKUEV0225 Muránska planina, s výmerou 20 243,18 ha a ustanoveným 2., 3., 4. a 5. stupňom ochrany;
- SKUEV0282 Tisovský kras, s výmerou 1 471,90 ha a ustanoveným 2., 3. a 5. stupňom ochrany.

V **ochrannom pásme NP Muránska planina** sa nachádza PR Zdychavské skalky, ktorej výmera je 2,54 ha a PR Homoľa s výmerou 22,19 ha (prehľad je uvedený v tabuľke č. 2).

Ochranné pásmo sa prekrýva s 11 ÚEV – SKUEV0204 Homoľa; SKUEV0225 Muránska planina; SKUEV0285 Alúvium Muráňa (časť); SKUEV0728 Podpoľana; SKUEV4062 Kašajka; SKUEV4065 Lúka pod Lazom; SKUEV4069 Lúky pod Gindurou; SKUEV4070 Lúky na Holej hore; SKUEV4072 Lúky pod Čiert'ážou; SKUEV4073 Lúky pod Dielikom; SKUEV4076 Lúky pod Šajbou a SKUEV4083 Pod úbočou. V uvedených ÚEV, s výnimkou SKUEV0204 Homoľa a časti SKUEV0728 Podpoľana (v ktorých platí 4. stupeň ochrany), platí 2. stupeň ochrany.

Podiel území v ochrannom pásme NP Muránska planina so 4. stupňom ochrany je 0,2 %, zvyšných 99,8 % je v 2. stupni ochrany.

SKUEV0225 Muránska planina, SKUEV0282 Tisovský kras, SKUEV0204 Homoľa a SKUEV0728 Podpoľana boli zaradené do výnosu Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu v znení neskorších predpisov (ďalej len „výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1“) a do rozhodnutia Komisie 2008/218/ES z 25. januára 2008, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS prijíma prvý aktualizovaný zoznam lokalít európskeho významu v alpskom biogeografickom regióne. Toto rozhodnutie Komisie bolo ďalej aktualizované novšími rozhodnutiami. V súčasnosti je účinné vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2024/427 z 2. februára 2024, ktorým sa prijíma sedemnásť aktualizácia zoznamu lokalít s európskym významom v alpskom biogeografickom regióne. Všetky vyššie uvedené ÚEV sú zaradené do nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 451/2023 Z. z., ktorým sa ustanovuje národný zoznam území európskeho významu (a ktorým bol vyššie uvedený výnos zrušený).

Zobrazenie prekryvu s ÚEV je v mapovej prílohe č. 6.2.1, resp. podrobnejšie aj v mapových prílohách č. 6.5 a prekryvu s CHVÚ Muránska planina – Stolica v mapovej prílohe č. 6.2.2.

Zonáciou NP Muránska planina došlo k vylúčeniu častí pôvodného NP, ktoré boli v období rokov 2022 – 2023 vyhlásené za 4 chránené územia. Ich zobrazenie je v mapovej prílohe č. 6.1.

Prvým je **CHA Pramenná oblasť Rimavy**, vyhlásený nariadením vlády Slovenskej republiky č. 125/2023 Z. z., ktorým sa vyhlasuje chránený areál Pramenná oblasť Rimavy. Má výmeru 2 058,67 ha a platí v ňom 3. stupeň ochrany. Celé územie CHA Pramenná oblasť Rimavy je súčasťou **Natura 2000** – prekrýva sa so SKUEV0225 Muránska planina a s CHVÚ Muránska planina - Stolica.

Druhým je **CHA Tisovský kras**, vyhlásený nariadením vlády Slovenskej republiky č.126/2023 Z. z, ktorým sa vyhlasuje chránený areál Tisovský kras. Súčasne boli vyhlásené zóny chráneného areálu. Z celkovej výmery 1 558,16 má zóna A výmeru 37,72 ha a platí v nej 5. stupeň ochrany, zóna C má výmeru 368,03 ha a platí v nej 3. stupeň ochrany a zóna D má výmeru 1 152,41 ha a platí v nej 2. stupeň ochrany. Územie CHA Tisovský kras je súčasťou **Natura 2000** – prekrýva sa so SKUEV0282 Tisovský kras a rovnako s CHVÚ Muránska planina – Stolica, a tiež so SKUEV4082 Pod Hradovou a SKUEV4104 Lúky v Tepličnom.

Tretím je **PR Homoľa** vyhlásená nariadením vlády Slovenskej republiky č. 127/2023 Z. z., ktorým sa vyhlasuje prírodná rezervácia Homoľa. Má výmeru 22,19 ha a platí v nej 4. stupeň ochrany. Je súčasťou ochranného pásma NP Muránska planina. Územie PR Homoľa je súčasťou **Natura 2000** – prekrýva sa so SKUEV0204 Homoľa.

Štvrtým je **CHA Stolica** vyhlásený nariadením vlády Slovenskej republiky č. 380/2023 Z. z., ktorým sa vyhlasuje chránený areál Stolica. Má výmeru 3 151,805 ha a je členený na dve zóny. Zóna A má výmeru 949,78 ha a platí v nej 5. stupeň ochrany a zóna D má výmeru 2 202,02 ha a platí v nej 2. stupeň ochrany. CHA Stolica sa prekrýva so SKUEV0203 Stolica a s CHVÚ Muránska planina – Stolica.

Územie NP Muránska planina a jeho ochranné pásmo, CHA Tisovský kras, CHA Stolica, CHA Pramenná oblasť Rimavy, PR Homoľa ani CHVÚ Muránska planina – Stolica **nie sú prekryté žiadnym územím medzinárodného významu.**

Z celkovej **výmery 39 236,37 ha území, pre ktoré bol program starostlivosti** vypracovaný, je podiel území podľa stupňov ochrany nasledovný:

- 5. stupeň ochrany – 21,94 %,
- 4. stupeň ochrany – 12,56 %,
- 3. stupeň ochrany – 21,45 %,
- 2. stupeň ochrany – 41,63 %,
- 1. stupeň ochrany – 2,42 %.

Tab. č. 1 Prehľad maloplošných chránených území, ktoré sú súčasťou NP Muránska planina (stav od 1.1.2024)

Názov CHÚ	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera (ha)	Vyhlasovací predpis	Predmet ochrany	Číslo v štátnom zozname
Bobačka	Národná prírodná pamiatka	ochrana jaskyne (§ 24 zákona)	---	Vyhláška MŽP SR č. 292/2001 Z. z, ktorou sa vyhlasujú národné prírodné pamiatky - účinnosť od 1. 8. 2001	Ochrana jaskyne, ktorá patrí medzi najtypickejšie fluviokrasové autochtónne jaskyne na Slovensku, vznikla v podmienkach planinového krasu, má bohatú, rozmanitú a neporušenú kvapľovú výzdobu i jedinečné erózne formy.	1805
Pralesy Slovenska - Kučalach	Prírodná rezervácia	5	29,43	Nariadenie vlády SR č. 427/2021 Z. z., ktorým sa vyhlasujú niektoré prírodné rezervácie ako Pralesy Slovenska - účinnosť od 1.12.2021	Zabezpečenie ochrany prirodzených procesov a umožnenie prirodzeného vývoja prírodných spoločenstiev, ako aj zabezpečenie priaznivého stavu predmetu ochrany: biotopy európskeho významu Ls 5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130), Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy (* 9180), Ls 5.4 Vápnomilné bukové lesy (9150).	1313

Tab. č. 2 Prehľad maloplošných chránených území, ktoré sú súčasťou ochranného pásma NP Muránska planina (stav od 1.1.2024)

Názov CHÚ	Kategória	Stupeň ochrany	Výmera (ha)	Vyhlasovací predpis	Predmet ochrany	Číslo v štátnom zozname
Zdychavské skalky	Prírodná rezervácia	4	2,54	Výnos Ministerstva kultúry SSR z 30.6.1988 č. 1161/1988-32 o chránených náleziskách (Zvesti MŠMTV SSR a MK SSR ročník 1988, zošit 10, z 31. októbra 1988), podľa všeobecne záväznej vyhlášky KÚ v B. Bystrici č. 6/2003 zo 4.3.2003 - 4. stupeň ochrany, upravené v zákone č. 287/1994 Z. z. o ochrane prírody a krajiny	PR je vyhlásená na ochranu rastlinného spoločenstva s rozchodníkom ročným (<i>Sedum annuum</i> L.) v Stolických vrchoch.	719
Homoľa	Prírodná rezervácia	4	22,19	Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 127/2023 Z. z., ktorým sa vyhlasuje prírodná rezervácia Homoľa	PR je vyhlásená na ochranu biotopov európskeho významu – Ls 5.1, Ls 5.4, Sk 1 a Kr 6, biotopov druhov živočíchov európskeho významu – <i>Bombina variegata</i> , <i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Myotis emarginatus</i> , <i>Myotis myotis</i> , <i>Rhinolophus hipposideros</i> , biotopov druhu rastliny európskeho významu – <i>Buxbaumia viridis</i> a biotopov druhu rastliny národného významu – <i>Goodyera repens</i> .	1376

1.3 Kategória chráneného územia podľa medzinárodných štandardov

NP Muránska planina z hľadiska cieľového stavu zodpovedá manažmentovej kategórii chránených území podľa IUCN **Národný park – kategória II**. Tá je definovaná ako rozsiahle prírodné alebo prírode blízke územie, určené na ochranu veľkoplošných ekologických procesov spolu s množstvom druhov a ekosystémov charakteristických pre dané územie, ktoré zároveň dávajú možnosť pre uplatnenie duchovných, vedeckých, vzdelávacích, rekreačných zámerov, či pre návštevnosť, ktoré sú zlučiteľné s cieľmi ochrany územia. Predmetom ochrany v zmysle uvedenej definície sú v prípade NP Muránska planina ekosystémy listnatých, zmiešaných a ihličnatých lesov, skalných a alpínskych biotopov, travinných biotopov a mokradí. Rekreácia a oddych v tomto území budú založené predovšetkým na zážitku z vnímania prírody. Poznávanie prírody a krajiny ako súčasť programov pre návštevníkov a rekreácia sú hlavnou úlohou manažmentu takéhoto chráneného územia.

Územie je určené na ochranu konkrétnych druhov alebo biotopov a ich manažment by mal odrážať túto prioritu. Okrem častí územia ponechaných na bezzásah si viaceré biotopy a druhy, ktoré sú predmetom ochrany, môžu vyžadovať pravidelné aktívne zásahy, nutné k zabezpečeniu ich konkrétnych požiadaviek alebo pre udržanie biotopov. Územie bude obhospodarované primárne kvôli vzácnej flóre a faune, a hodnotným rastlinným spoločenstvám. Manažmentové zásahy v území budú vykonávané s vedomím, že akýkoľvek zisk alebo sociálny benefit je tu sekundárny.

CHA Pramenná oblasť Rimavy, CHA Tisovský kras, CHA Stolica, PR Homoľa, ako aj PR Zdychavské skalky, zodpovedajú kategórii **IV Chránené územie** (areál) starostlivosti o stanovištia/druhy: chránené územie s cieľovými manažmentovými zásahmi. Ide o územie, v ktorom sa vykonávajú zásahy s cieľom zabezpečiť ďalšiu existenciu biotopu a/alebo uspokojiť potreby určitého druhu.

Predmetné územia sú určené na ochranu konkrétnych druhov alebo biotopov a ich manažment by mal odrážať túto prioritu. V CHA Tisovský kras a CHA Stolica sú určité časti území ponechané na bezzásah (kvôli biotopom alebo druhom); naproti tomu viaceré biotopy a druhy, ktoré sú taktiež predmetom ochrany, vyžadujú pravidelné aktívne zásahy, nutné pre ich zachovanie a udržanie ich stavu.

1.4 Vymedzenie chráneného územia a jeho ochranného pásma (dotknuté územnosprávne jednotky – kraj, okres, obec, katastrálne územie, dotknuté lesné celky)

Tab. č. 3 Súpis dotknutých územnosprávnych jednotiek na území NP Muránska planina (stav k 1.1.2023)

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
6	Banskobystrický	603	Brezno	508608	Heľpa	816019	Heľpa
				508870	Pohorelá	847798	Pohorelá
				508888	Pohronská Polhora	847828	Pohronská Polhora
				508900	Polomka	848051	Polomka
				509043	Šumiac	861871	Šumiac
				509094	Val'kovňa	867314	Val'kovňa

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
				509124	Závadka nad Hronom	872563	Závadka nad Hronom
		608	Revúca	525987	Muráň	838772	Muráň
				526002	Muránska Huta	838802	Muránska Huta
		609	Rimavská Sobota	515680	Tisovec	863220	Tisovec

Tab. č. 4 Súpis dotknutých územnosprávnych jednotiek na území ochranného pásma NP Muránska planina, PR Homoľa a PR Zdychavské skalky (stav k 1.1.2023)

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
6	Banskobystrický	603	Brezno	508608	Heľpa	816019	Heľpa
				508870	Pohorelá	847798	Pohorelá
				508888	Pohronská Polhora	847828	Pohronská Polhora
				508900	Polomka	848051	Polomka
				509043	Šumiac	861871	Šumiac
				509051	Telgárt	862436	Telgárt
				509124	Závadka nad Hronom	872563	Závadka nad Hronom
		608	Revúca	525987	Muráň	838772	Muráň
				526002	Muránska Huta	838802	Muránska Huta
				526011	Muránska Lehota	838811	Muránska Lehota
				526029	Muránska Zdychava	838829	Muránska Zdychava
		609	Rimavská Sobota	515094	Krokava	829277	Krokava
				515680	Tisovec	863220	Tisovec

NP Muránska planina sa rozprestiera na lesných hospodárskych celkoch (LHC) Červená Skala, Tisovec, Michalová, Muráň, Pohorelá a Závadka. Na týchto LHC sú vyhlásené lesné užívateľské celky (LUC) resp. lesné celky (LC) podľa jednotlivých obhospodarovateľov lesov.

Tab. č. 5 Obhospodarovatelia jednotiek priestorového rozdelenia lesa (JPRL) v NP Muránska planina v členení podľa LC/LHC (stav k 1.12.2023)

Obhospodarovatelia		LC	LHC	Výmera (ha)	Obdobie platnosti PSL
Štátni	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Gemer	Tisovec	Tisovec	4,40	2023-2032
	Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej	Lesy Červená Skala	Červená Skala	1916,46	2017-2026
		Lesy Muráň	Muráň	6590,86	2015-2024
		Tisovec	Tisovec	1588,78	2023-2032
		Michalová	Michalová	754,67	2019-2028
		Pohorelá	Pohorelá	1306,86	2014-2023
		Projekt Valkovňa I.	Pohorelá	37,72	2018-2023
		Závadka nad Hronom	Závadka	2991,83	2014-2023
	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Horehronie	Pohorelá	Pohorelá	0,61	2014-2023
Závadka nad Hronom		Závadka	2,94	2014-2023	
Spolu štátni obhospodarovatelia				15 195,13	
Neštátni	Lesné združenie Poľana s.r.o.	Tisovec	Tisovec	112,07	2023-2032
	Tisovec – Mestské lesy Tisovec s. r.o.	Tisovec	Tisovec	1470,56	2023-2032
	Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku Tisovec	Tisovec	Tisovec	9,87	2023-2032
	Obecné lesy Pohronská Polhora s. r.o.	Tisovec	Tisovec	21,55	2023-2032
	Kubíni Karol, Ing.	Tisovec	Tisovec	7,06	2023-2032
	Baldovský Eudovít, MUDr., CSc.	Tisovec	Tisovec	5,44	2023-2032
	Beáta Čepeláková a spol.	Tisovec	Tisovec	5,55	2023-2032
	Melichová Paulína	Tisovec	Tisovec	1,00	2023-2032
	Tomláková Ivana, rod. Čičová	Tisovec	Tisovec	0,52	2023-2032

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	Spoločnosť urbaristov a pasienkárov - pozemkové spoločenstvo	Lesy Muráň	Muráň	1,38	2015-2024
	Pašienkové spoločenstvo - pozemkové spoločenstvo Pohronská Polhora	Michalová	Michalová	15,84	2019-2028
	Urbárska spoločnosť, pozemkové spoločenstvo Závadka nad Hronom	Závadka nad Hronom	Tisovec	9,59	2014-2023
Spolu neštátni obhospodarovatelia				1 660,43	
Spolu lesné porasty				16 855,56	

OP NP Muránska planina sa rozprestiera na LHC Červená Skala, Hnúšťa, Klenovec, Michalová, Muráň, Pohorelá, Revúca, Telgárt, Tisovec a Závadka. Na týchto LHC sú vyhlásené lesné celky (LC) podľa jednotlivých obhospodarovateľov lesov.

Tab. č. 6 Obhospodarovatelia JPRL ochranného pásma NP Muránska planina v členení podľa LC/LHC (stav k 1.12.2023)

Obhospodarovatelia		LC	LHC	Výmera (ha)	Obdobie platnosti PSL
Štátni	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Gemer	Lesy Brádko	Hnúšťa	7,23	2017-2026
		Lesy Muráň	Muráň	1222,06	2015-2024
		Lesy Revúca I.	Revúca	1124,24	2021-2030
		Tisovec	Tisovec	884,2	2023-2032
			Hnúšťa	31,44	2023-2032
	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Horehronie	Lesy Červená Skala	Červená Skala	598,1	2017-2026
		Lesy Telgárt	Telgárt	372,49	2017-2026
		Michalová	Michalová	959,07	2019-2028
		Pohorelá	Pohorelá	688,74	2014-2023
		Závadka nad Hronom	Závadka	1190,39	2014-2023
	Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej	Lesy Muráň	Muráň	0,14	2015-2024
		Tisovec	Tisovec	0,40	2023-2032
		Michalová	Michalová	93,72	2019-2028

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

		Pohorelá	Pohorelá	0,38	2014-2023
		Závadka nad Hronom	Závadka	21,28	2014-2023
Spolu štátni obhospodarovatelia			7195,25		
Neštátni	Bastav s.r.o.	Tisovec	Hnúšť'a	2,54	2023-2032
	BBF capital, a.s.	Lesy Muráň	Muráň	16,80	2015-2024
	Calmit, s.r.o.	Tisovec	Tisovec	1,16	2023-2032
	Fazelová Mária, Mudr.	Tisovec	Tisovec	0,54	2023-2032
	Kriška Ivan, Ing.	Tisovec	Hnúšť'a	12,55	2023-2032
	Kubíni Karol, Ing.	Tisovec	Hnúšť'a	2,64	2023-2032
	Lesná pasienková spoločnosť, pozemkové spoločenstvo Krokava	Neštátne lesy Brádno	Hnúšť'a	21,75	2023-2032
	Lesné združenie Poľana s.r.o.	Tisovec	Hnúšť'a	387,60	2023-2032
			Tisovec	92,22	2023-2032
	Malecký Ján	Pohorelá	Pohorelá	0,88	2014-2023
	Obecné lesy Pohronská Polhora s.r.o.	Tisovec	Tisovec	9,95	2023-2032
	Pasienková spoločnosť, pozemkové spoločenstvo Závadka nad Hronom	Závadka nad Hronom	Závadka	458,64	2023-2032
	Pasienkové spoločenstvo, pozemkové spoločenstvo v Polomke	Závadka nad Hronom	Závadka	40,86	2014-2023
	Polák Ján	Pohorelá	Pohorelá	0,83	2014-2023
	Pozemkové spoločenstvo zdychavských pasienkárov a urbaristov	Lesy Revúca I.	Revúca	101,86	2021-2030
	Quercus CS plus, s.r.o.	Tisovec	Hnúšť'a	6,14	2023-2032
	Rončáková Janka	Tisovec	Hnúšť'a	4,26	2023-2032
	SHR - Peter Dianiška	Tisovec	Hnúšť'a	3,10	2023-2032
Sokol Peter	Tisovec	Tisovec	0,59	2023-2032	
Spoločnosť urbaristov a pasienkárov - pozemkové spoločenstvo	Lesy Muráň	Muráň	368,72	2015-2024	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	Urbárno - pasienkové pozemkové spoločenstvo Dolinka Muránska Huta	Lesy Muráň	Muráň	58,67	2015-2024
	Urbárska spoločnosť, pozemkové spoločenstvo Závadka nad Hronom	PROJEKT ZÁVADKA I.	Závadka	50,82	2018-2023
		Závadka nad Hronom	Závadka	95,33	2014-2023
	Urbárske a pasienkové pozemkové spoločenstvo Pohorelá	Pohorelá	Pohorelá	499,62	2014-2023
	Vengrín Rastislav	Tisovec	Hnúšť'a	13,05	2023-2032
Spolu neštátni obhospodarovatelia				2 244,69	
Spolu lesné porasty				9 439,94	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Tab. č. 7 Súpis dotknutých územnosprávnych jednotiek na území CHA Tisovský kras (stav k 1.1.2023)

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
6	Banskobystrický	609	Rimavská Sobota	515043	Klenovec	824224	Klenovec
				515680	Tisovec	863220	Tisovec

CHA Tisovský kras sa rozprestiera na LHC Tisovec, Klenovec a Hnúšťa. Na týchto LHC sú vyhlásené LUC resp. LC podľa jednotlivých obhospodarovateľov lesov.

Tab. č. 8 Obhospodarovatelia JPRL v CHA Tisovský kras v členení podľa LC/LHC (stav k 1.12.2023)

Obhospodarovatelia		LC	LHC	Výmera (ha)	Obdobie platnosti PSL	
Štátni	Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej	Tisovec	Tisovec	0,06	2023-2032	
	LESY SR, š. p. organizačná zložka OZ Gemer	Tisovec	Tisovec	248,96	2023-2032	
			Hnúšťa	32,08	2023-2032	
		Klenovec	Klenovec	303,07	2023-2032	
Spolu štátni obhospodarovatelia				584,17		
Neštátni	Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku Tisovec	Tisovec	Tisovec	82,34	2023-2032	
			Hnúšťa	3,38	2023-2032	
	SHR – Peter Dianiška	Neštátne lesy Rimavské Brezovo	Tisovec	Hnúšťa	17,03	2023-2032
			Hnúšťa	9,92	2023-2032	
	Fischerová Marta, Ing.	Neštátne lesy Rimavské Brezovo	Hnúšťa	24,46	2023-2032	
	Lesné združenie Poľana s.r.o	Tisovec	Hnúšťa	7,68	2023-2032	
	Perenčayová Mária	Tisovec	Tisovec	1,92	2023-2032	
	Malohontská lesná s.r.o.	Tisovec	Tisovec	180,73	2023-2032	
			Hnúšťa	2,20	2023-2032	
	Pasienkové spoločenstvo - Teplica, pozemkové spoločenstvo	Tisovec	Tisovec	101,31	2023-2032	
	RIMPRUNUS, S.R.O.	Tisovec	Tisovec	68,80	2023-2032	
	Vetrák Peter	Tisovec	Tisovec	54,24	2023-2032	
			Hnúšťa	23,82	2023-2032	
	Vetrák Juraj a spol.	Tisovec	Hnúšťa	3,33	2023-2032	
	Ivan Miroslav, Ing.	Tisovec	Tisovec	4,61	2023-2032	
Lopušný Marcel, Ing.	Tisovec	Tisovec	14,81	2023-2032		
Spolu neštátni obhospodarovatelia				600,58		
Spolu lesné porasty				1 184,75		

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Tab. č. 9 Súpis dotknutých územnosprávnych jednotiek na území CHA Stolica (stav k 1.1.2023)

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
6	Banskobystrický	603	Brezno	509051	Telgárt	862436	Telgárt
				525774	Chyžné	821110	Chyžné
		608	Revúca	580384	Mokrú Lúka	838233	Mokrú Lúka
				526142	Revúca	852228	Revúčka
				526029	Muránska Zdychava	838829	Muránska Zdychava
8	Košícký	808	Rožňava	525596	Čierna Lehota	809586	Čierna Lehota
				526134	Rejdová	851965	Rejdová

CHA Stolica sa rozprestiera na LHC Revúca, Jelšava, Telgárt, Dobšiná a Štítnik. Na týchto LHC sú vyhlásené LUC resp. LC podľa jednotlivých obhospodarovateľov lesov.

Tab. č. 10 Obhospodarovatelia JPRL v CHA Stolica v členení podľa LC/LHC (stav k 1.12.2023)

Obhospodarovatelia		LC	LHC	Výmera (ha)	Obdobie platnosti PSL
Štátni	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Gemer	Lesy Revúca I.	Revúca	888,12	2021-2030
		Lesy Jelšava I.	Jelšava	89,87	2021-2030
	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Horehronie	Lesy Telgárt	Telgárt	133,90	2017-2026
	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Východ	Lesy Nižná Slaná I.	Dobšiná	814,30	2015-2024
			Štítnik	185,51	2015-2024
Spolu štátni obhospodarovatelia				2 111,70	
Neštátni	Pozemkové spoločenstvo zdychavských pasienkárov a urbaristov	Lesy Revúca I.	Revúca	12,95	2021-2030
	PD Rejdová	Nižná Slaná a Dobšiná	Dobšiná	56,49	2015-2024
	REA-LES, s.r.o.	Nižná Slaná a Dobšiná	Dobšiná	51,56	2015-2024
		Štítnik	Štítnik	657,69	2015-2024
	Figúr Land s.r.o.	Štítnik	Štítnik	81,94	2015-2024
	PS Stolica	Štítnik	Štítnik	17,60	2015-2024
	Brdársky Michal	Lesy Nižná Slaná I.	Dobšiná	0,12	2015-2024
	Kolesár Michal a spol.	Lesy Nižná Slaná I.	Dobšiná	0,04	2015-2024
Družstvo vlastníkov pozemkov, Družstvo	Štítnik	Štítnik	3,47	2015-2024	
Spolu neštátni obhospodarovatelia				881,86	
Spolu lesné porasty				2 993,56	

Tab. č. 11 Súpis dotknutých územnosprávnych jednotiek na území CHA Pramenná oblasť Rimavy (stav k 1.1.2023)

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
6	Banskobystrický	609	Rimavská Sobota	515680	Tisovec	863220	Tisovec

CHA Pramenná oblasť Rimavy sa rozprestiera na LHC Tisovec. Na tomto LHC sú vyhlásené LUC resp. LC podľa jednotlivých obhospodarovateľov lesov.

Tab. č. 12 Obhospodarovatelia JPRL v CHA Pramenná oblasť Rimavy v členení podľa LC/LHC (stav k 1.12.2023)

Obhospodarovatelia		LC	LHC	Výmera (ha)	Obdobie platnosti PSL
Štátni	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Gemer	Tisovec	Tisovec	67,82	2023-2032
	Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej	Tisovec	Tisovec	5,37	2023-2032
Spolu štátni obhospodarovatelia				73,18	
Neštátni	Antalová Jana	Tisovec	Tisovec	1,84	2023-2032
	Belica Bohumil	Tisovec	Tisovec	0,70	2023-2032
	Brndiar Jaroslav a spol.	Tisovec	Tisovec	37,50	2023-2032
	Dianiška Ján	Tisovec	Tisovec	0,55	2023-2032
	Dianišková Anna, rod. Dianišková	Tisovec	Tisovec	0,45	2023-2032
	Grilli Vladimír, Ing.	Tisovec	Tisovec	1,64	2023-2032
	Ivan Miroslav, Ing.	Tisovec	Tisovec	3,74	2023-2032
	Ján Svinčiak, Milan Svinčiak	Tisovec	Tisovec	1,95	2023-2032
	Kriška Dunajský Ján, Ing.	Tisovec	Tisovec	3,27	2023-2032
	Kubíni Karol, Ing.	Tisovec	Tisovec	0,33	2023-2032
	Lesné združenie Poľana s.r.o.	Tisovec	Tisovec	387,93	2023-2032
	Malohontská lesná s.r.o.,	Tisovec	Tisovec	8,93	2023-2032

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	Melichová Paulína	Tisovec	Tisovec	0,32	2023-2032
	Nižňan štefan, Ing.	Tisovec	Tisovec	8,65	2023-2032
	Pokorný Zdeňek	Tisovec	Tisovec	1,20	2023-2032
	Posuch Milan	Tisovec	Tisovec	2,27	2023-2032
	Roško Rastislav	Tisovec	Tisovec	1,46	2023-2032
	SHR – Peter Dianiška	Tisovec	Tisovec	24,72	2023-2032
	Sokol Peter	Tisovec	Tisovec	1,17	2023-2032
	Tisovec – Mestské lesy Tisovec s.r.o.	Tisovec	Tisovec	289,96	2023-2032
	Urbárska spoločnosť, pozemkové spoločenstvo Závadka nad Hronom	Tisovec	Tisovec	1,72	2023-2032
Spolu neštátni obhospodarovatelia				780,30	
Spolu lesné porasty				853,48	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Tab. č. 13 Súpis dotknutých územnosprávnych jednotiek v CHVÚ Muránska planina – Stolica (stav k 28.02.2023)

Kód kraja	Názov kraja	Kód okresu	Názov okresu	Kód obce	Názov obce	Kód k. ú.	Názov k. ú.
6	Banskobystrický	603	Brezno	508608	Heľpa	816019	Heľpa
				508870	Pohorelá	847798	Pohorelá
				508888	Pohronská Polhora	847828	Pohronská Polhora
				508900	Polomka	848051	Polomka
				509043	Šumiac	861871	Šumiac
				509051	Telgárt	862436	Telgárt
				509094	Vaľkovňa	867314	Vaľkovňa
		509124	Závadka nad Hronom	872563	Závadka nad Hronom		
		608	Revúca	525774	Chyžné	821110	Chyžné
				580384	Mokrú Lúka	838233	Mokrú Lúka
				525987	Muráň	838772	Muráň
				526002	Muránska Huta	838802	Muránska Huta
				526029	Muránska Zdychava	838829	Muránska Zdychava
		526142	Revúca	852228	Revúčka		
		609	Rimavská Sobota	515680	Tisovec	863220	Tisovec
8	Košícký	808	Rožňava	525596	Čierna Lehota	809586	Čierna Lehota
				526134	Rejdová	851965	Rejdová

Tab. č. 14 Obhospodarovatelia JPRL v CHVÚ Muránska planina – Stolica v členení podľa LC/LHC (stav k 1.12.2023)

Obhospodarovatelia		LC	LHC	Výmera (ha)	Obdobie Platnosti PSL
Štátni	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Gemer	Lesy Jelšava I.	Jelšava	87,58	2021-2030
		Lesy Muráň	Muráň	0,01	2015-2024
		Lesy Revúca I.	Revúca	878,87	2021-2030
		Tisovec	Tisovec	320,74	2023-2032
			Hnúšťa	31,90	2023-2032
	Klenovec	Klenovec	23,35	2023-2032	
	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Horehronie	Lesy Červená Skala	Červená Skal	13,61	2017-2026
		Lesy Telgárt	Telgárt	132,91	2017-2026
		Michalová	Michalová	0,92	2019-2028
		Pohorelá	Pohorelá	1,51	2014-2023
		Závadka nad Hronom	Závadka	4,08	2014-2023
	LESY Slovenskej republiky, štátny podnik organizačná zložka OZ Východ	Lesy Nižná Slaná I.	Dobšiná	864,94	2015-2024
			Štítnik	350,29	2015-2024
		Lesy Červená Skala	Červená Skal	1916,46	2017-2026

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej	Lesy Muráň	Muráň	6589,12	2015-2024
		Tisovec	Tisovec	1593,00	2023-2032
		Michalová	Michalová	751,33	2019-2028
		Pohorelá	Pohorelá	1306,85	2014-2023
		Projekt Valkovňa I.	Pohorelá	37,72	2018-2023
		Závadka nad Hronom	Závadka	2989,35	2014-2023
Spolu štátni odhospodarovatelia				17894,54	
Neštátni	Antalová Jana	Tisovec	Tisovec	1,84	2023-2032
	Baldovský Ľudovít, MUDr., CSc.	Tisovec	Tisovec	5,44	2023-2032
	Barto Ondrej	Klenovec	Klenovec	0,03	2023-2032
	Belica Bohumil	Tisovec	Tisovec	0,70	2023-2032
	Brdársky Michal	Lesy Nižná Slaná I.	Dobšiná	0,12	2015-2024
	Brndiar Jaroslav a spol.	Tisovec	Tisovec	37,50	2023-2032
	Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku Tisovec	Tisovec	Tisovec	92,21	2023-2032
			Hnúšťa	3,37	2023-2032
	Čepeláková a spol.	Tisovec	Tisovec	5,55	2023-2032
	Dianiška Ján	Tisovec	Tisovec	0,55	2023-2032
	Dianišková Anna, rod. Dianišková	Tisovec	Tisovec	0,45	2023-2032
	Družstvo vlastníkov pozemkov, Družstvo	Štítnik	Štítnik	3,80	2015-2024
	Elektra MEKP Holding s.r.o.	Štítnik	Štítnik	14,00	2015-2024
	FIGULI, s.r.o.	Klenovec	Klenovec	0,01	2023-2032
	Figúr Land s.r.o.	Štítnik	Štítnik	178,73	2015-2024
	Fischerová Marta, Ing.	Neštátné lesy Rimavské Brezovo	Hnúšťa	24,40	2023-2032
	Grilli Vladimír, Ing.	Tisovec	Tisovec	1,62	2023-2032
	Ivan Miroslav, Ing.	Tisovec	Tisovec	8,35	2023-2032
	JAKAT s.r.o.	Štítnik	Štítnik	0,01	2015-2024
	Ján Svinčiak, Milan Svinčiak	Tisovec	Tisovec	1,95	2023-2032
	Kolesár Michal a spol.	Lesy Nižná Slaná I.	Dobšiná	0,04	2015-2024
	Kriška Dunajský Ján, Ing.	Tisovec	Tisovec	3,27	2023-2032
	Kubíni Karol, Ing.	Tisovec	Tisovec	7,39	2023-2032
	Lesné združenie Poľana s.r.o.	Tisovec	Hnúšťa	7,64	2023-2032
			Tisovec	500,00	2023-2032
	Lopušný Marcel, Ing.	Tisovec	Tisovec	14,81	2023-2032
	Malohontská lesná s.r.o.	Tisovec	Tisovec	189,63	2023-2032
Hnúšťa			2,20	2023-2032	
Melichová Paulína	Tisovec	Tisovec	1,32	2023-2032	
Nižňan štefan, Ing.	Tisovec	Tisovec	8,65	2023-2032	
Obecné lesy Pohronská Polhora s.r.o	Tisovec	Tisovec	21,67	2023-2032	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Pasienková spoločnosť, pozemkové spoločenstvo Závadka nad Hronom	Závadka nad Hronom	Závadka	0,01	2023-2032
Pasienkové spoločenstvo - Teplica, pozemkové spoločenstvo	Tisovec	Tisovec	101,31	2023-2032
Pašienkové spoločenstvo - pozemkové spoločenstvo Pohronská Polhora	Michalová	Michalová	14,89	2019-2028
PD Rejdová	Nižná Slaná a Dobšiná	Dobšiná	56,66	2015-2024
Perenčayová Mária	Tisovec	Tisovec	1,92	2023-2032
Pokorný Zdeňek	Tisovec	Tisovec	1,20	2023-2032
Posuch Milan	Tisovec	Tisovec	2,27	2023-2032
Pozemkové spoločenstvo Rejdová	Nižná Slaná a Dobšiná	Dobšiná	0,12	2015-2024
Pozemkové spoločenstvo zdychavských pasienkárov a urbaristov	Lesy Revúca I.	Revúca	0,01	2021-2030
PS STOLICA	Štítnik	Štítnik	19,77	2015-2024
Pukanský Emil	Nižná Slaná a Dobšiná	Dobšiná	11,13	2015-2024
REA-LES, s.r.o.	Nižná Slaná a Dobšiná	Dobšiná	173,50	2015-2024
	Štítnik	Štítnik	1132,64	2015-2024
RIMPRUNUS, S.R.O.	Tisovec	Tisovec	68,80	2023-2032
Roško Rastislav	Tisovec	Tisovec	1,46	2023-2032
SHR – Peter Dianiška	Tisovec	Hnúšťa	17,03	2023-2032
		Tisovec	24,72	2023-2032
	Neštátne lesy Rimavské Brezovo	Hnúšťa	10,01	2023-2032
Sokol Peter	Tisovec	Tisovec	1,17	2023-2032
Spoločnosť urbaristov a pasienkárov - pozemkové spoločenstvo	Lesy Muráň	Muráň	1,38	2015-2024
Tisovec – Mestské lesy Tisovec s.r.o.	Tisovec	Tisovec	1760,74	2023-2032
Tomláková Ivana	Tisovec	Tisovec	0,52	2023-2032
Urbárska spoločnosť, pozemkové spoločenstvo Závadka nad Hronom	Tisovec	Tisovec	1,72	2023-2032
	Závadka nad Hronom	Tisovec	9,59	2014-2023
Valentík Ján, Ing.	Nižná Slaná a Dobšiná	Dobšiná	0,01	2015-2024
Vetrák Juraj a spol.	Tisovec	Hnúšťa	3,17	2023-2032
Vetrák Peter	Tisovec	Hnúšťa	23,81	2023-2032
		Tisovec	54,24	2023-2032
Spolu neštátni obhospodarovatelia			4 631,05	
Spolu lesné porasty			22 525,59	

Z celkovej výmery lesných porastov vo vyššie uvedených chránených územiach je výmera štátnych pozemkov 25 391,06 ha.

1.5 Výmera chráneného územia a jeho ochranného pásma

Výmera NP Muránska planina je **18 516,0480 ha**; ochranné pásma národného parku má výmeru **13 002,6153 ha**.

Výmera PR Homoľa je **22,1888 ha**.

Výmera PR Zdychavské skalky je **2,54 ha**.

Výmera CHA Tisovský kras je **1 558,16 ha**.

Výmera CHA Stolica je **3 151,805 ha**.

Výmera CHA Pramenná oblasť Rimavy je **2 058,67 ha**.

Výmera CHVÚ Muránska planina – Stolica je **25 796,46 ha**.

Územie, pre ktoré je vypracovaný program starostlivosti, **má výmeru 39 236,37 ha a podiel stupňov ochrany** je nasledovný: 5. stupeň ochrany – 21,94 %, 4. stupeň ochrany – 12,56 %, 3. stupeň ochrany – 21,45 %, 2. stupeň ochrany – 41,63 % a 1. stupeň ochrany – 2,42 %.

V mapovej prílohe 6.4 je prehľad vlastnícko-užívateľských vzťahov. **Podiel pozemkov vo vlastníctve štátu je 68,03 %, cirkevných pozemkov 0,42 %, pozemkov miest a obcí 5,06 % a podiel ostatných neštátnych pozemkov je 26,49 %.**

2. PREDMET OCHRANY

2.1 Vymedzenie predmetu ochrany

Predmetom ochrany chráneného územia – **NP Muránska planina**, a jeho ochranného pásma, sú predovšetkým:

- a) **prírodné procesy a prirodzený vývoj** prírodných lesných spoločenstiev nachádzajúcich sa na území národného parku;
- b) **biotopy európskeho významu a národného významu** podľa prílohy č. 1 k vyhláške Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „**vyhláška MŽP SR č. 170/2021 Z. z.**“). Sú uvedené v tabuľkách č. 15 a 16, resp. zobrazené v mapových prílohách č. 6.3.3A, 6.3.3B, 6.3.3C a 6.3.4.

Tab. č. 15 Biotopy európskeho významu, ktoré sú predmetom ochrany v NP Muránska planina v zmysle prílohy č. 1 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Kód Natura	Názov biotopu
Al 3	6170	Alpínske a subalpínske vápnomilné travinno-bylinné porasty
Br 6	6430	Brehové porasty deväťsilov
Kr 2	5130	Porasty borievky obyčajnej
Kr 6	*40A0	Xerothermné kroviny
Kr 10	*4070	Kosodrevina
Lk 1	6510	Nížinné a podhorské kosné lúky
Lk 2	6520	Horské kosné lúky
Lk 5	6430	Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach
Ls 1.3	* 91E0	Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy
Ls 1.4	* 91E0	Horské jelšové lužné lesy
Ls 3.1	* 91H0	Teplomilné submediteránne dubové lesy
Ls 4	* 9180	Lipovo-javorové sutinové lesy
Ls 5.1	9130	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy
Ls 5.2	9110	Kyslomilné bukové lesy
Ls 5.3	9140	Javorovo-bukové horské lesy
Ls 5.4	9150	Vápnomilné bukové lesy
Ls 6.2	91Q0	Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy
Ls 9.1	9410	Smrekové lesy čučoriedkové
Ls 9.2	9410	Smrekové lesy vysokobylinné
Pr 3	* 7220	Penovcové prameniská
Pi 5	* 6110	Pionierske porasty zväzu <i>Alyso-Sedion albi</i> na plytkých karbonátových a bázických substrátoch
Ra 1	* 7110	Aktívne vrchoviská
Ra 3	7140	Prechodné rašeliniská a trasoviská
Ra 6	7230	Slatiny s vysokým obsahom báz
Sk 1	8210	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
Sk 2	8220	Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
Sk 6	* 8160	Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni
Sk 8	8310	Nesprístupnené jaskynné útvary
Tr 1	6210	Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnitom substráte
Tr 1.1	* 6210	Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnitom substráte s významným výskytom druhov čeľade <i>Orchidaceae</i>
Tr 5	6190	Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Kód biotopu	Kód Natura	Názov biotopu
Tr 8	* 6230	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte
Vo 2	3150	Prírodné eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharition</i>

Vysvetlivka: *prioritné biotopy európskeho významu – biotopy, za zachovanie ktorých má Európska únia (EÚ) mimoriadnu zodpovednosť

Tab. č. 16 Biotopy národného významu, ktoré sú predmetom ochrany v NP Muránska planina v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Názov biotopu
Lk 3	Mezofilné pasienky a spásané lúky
Lk 6	Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí
Lk 10	Vegetácia vysokých ostríc
Ls 8.0	Jedľové a jedľovo-smrekové lesy
Pr 1	Prameniská horského a subalpínskeho stupňa na nevápencových horninách
Pr 2	Prameniská nížin a pahorkatín na nevápencových horninách

Predmetom ochrany, okrem biotopov a biotopov druhov národného a európskeho významu, sú aj lieskové kroviny (vyvinuté porasty lieskových krovín so starými lieskami), ktoré sú súčasťou biotopu Kr 7 Trnkové a lieskové kroviny.

Poznámka: Takéto lieskové kroviny sú významné z prírodo-ochranného, ale aj krajinárskeho hľadiska.

c) **biotopy chránených druhov** podľa prílohy č. 4 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z. (druhy, na ochranu ktorých sa vyhlasujú chránené územia), výskyt druhov je zobrazený v mapových prílohách č. 6.3.1, 6.3.2A, 6.3.2B, 6.3.5, 6.3.6 a 6.3.7. Sú to:

- biotopy druhov **rastlín európskeho významu:**

MACHORASTY: kosákovec lesklý (*Hamatocaulis vernicosus*)^A, kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*)^A;

CIEVNATÉ RASTLINY: zvonovec ľaliolistý (*Adenophora liliifolia*), *zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*)^A, črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*)^A, lykovec muránsky (*Daphne arbuscula*), poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*)^A, poniklec slovenský (*Pulsatilla slavica*);

- biotopy druhov **rastlín národného významu, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia:**

HUBY: práchnovček lekársky (*Fomitopsis officinalis*), práchnovček ružový (*Fomitopsis rosea*)^A, lievikovce kyjakovitý (*Gomphus clavatus*)^B; misôčka tmavá (*Pseudoplectania melaena*)^B;

LIŠAJNÍKY: alektória rozkonárená (*Alectoria sarmentosa*), artónia (*Arthonia leucopellaea*), koléma černejúca (*Collema nigrescens*), napúchavec Hildenbrandov (*Leptogium hildenbrandii*), napúchavec plstnatý (*Leptogium saturninum*), jamkatec pľúcny (*Lobaria pulmonaria*), nefróma práškovitá (*Nephroma parile*), nefróma zavínutá (*Nephroma resupinatum*),

MACHORASTY: bochník bezústy (*Nyholmiella gymnostoma*, syn. *Orthotrichum gymnostomum*)^A

CIEVNATÉ RASTLINY: klasovec sivastý pravý (*Asyneuma canescens* subsp. *canescens*, syn. *A. c.* subsp. *salicifolium*), prilbovka biela (*Cephalanthera damasonium*), prilbovka

dlholistá (*Cephalanthera longifolia*), prilbovka červená (*Cephalanthera rubra*), rosička okrúhlohlístá (*Drosera rotundifolia*)^A, kruštík komorický (*Epipactis komoricensis*), kruštík úzkopyskový (*Epipactis leptochila*), kruštík drobnolistý (*Epipactis microphylla*), kruštík prehliadaný (*Epipactis neglecta*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), kruštík modrofialový (*Epipactis purpurata*), sklenobyľ bezlistá (*Epipogium aphyllum*), praslička pestrá (*Equisetum variegatum*, syn. *Hippochaete variegata*), kandík psi zub (*Erythronium dens-canis*), mečík strechovitý (*Gladiolus imbricatus*)^A, smrečinovec plazivý (*Goodyera repens*)^A, päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*)^A, päťprstnica hustokvetá (*Gymnadenia densiflora*), päťprstnica voňavá (*Gymnadenia odoratissima*), ľalia cibul'konosná pravá (*Lilium bulbiferum* var. *bulbiferum*)^A, trčníčok jednolistý (*Malaxis monophyllos*, syn. *Microstylis monophyllos*), perovník pštrosí (*Matteuccia struthiopteris*)^B, vstavač počerný letný (*Neotinea ustulata* subsp. *aestivalis*, syn. *Orchis ustulata* subsp. *ustulata*), bradáčik srdcovitolistý (*Neottia cordata*, syn. *Listera cordata*), hmyzovník muchovitý (*Ophrys insectifera*)^A, vstavač mužský poznačený (*Orchis mascula* subsp. *speciosa*, syn. *O. m.* subsp. *signifera*)^A, vstavač vojenský (*Orchis militaris*), vstavač purpurový (*Orchis purpurea*), všivec močiarny pravý (*Pedicularis palustris* subsp. *palustris*)^A, tučnica obyčajná (*Pinguicula vulgaris*)^A, prvosienka holá (*Primula auricula*), prvosienka pomúčená pravá (*Primula farinosa* subsp. *farinosa*), bieloprst belavý (*Pseudorchis albida*)^A, rozchodník ročný (*Sedum annuum*)^C, silenka donetzká (*Silene donetzica*), tis obyčajný (*Taxus baccata*)^A, kľukva močiarna (*Vaccinium oxycoccus*, syn. *Oxycoccus palustris*), valdštajnka trojpočetná Magicova (*Waldsteinia ternata* subsp. *magicii*).

Vysvetlivky:

^Adruh sa vyskytuje aj v ochrannom pásme národného parku, ide o významný druh (predmet ochrany aj v ochrannom pásme NP – na existujúcich lokalitách);

^Bdruh bol zistený len v ochrannom pásme národného parku, avšak veľmi pravdepodobný je jeho výskyt aj v NP; ide o významný druh (predmet ochrany v ochrannom pásme NP, ako aj v NP – v prípade zistenia);

^Cdruh (*Sedum annuum*) sa vyskytuje len v ochrannom pásme NP, ide o významný chránený druh (predmetom ochrany je len v PR Zdychavské skalky a mimo PR v ochrannom pásme NP Muránska planina).

*prioritné druhy európskeho významu – druhy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť

- biotopy druhov **živočíchov európskeho významu:**

HMYZ – MOTÝLE: jasoň červenooký (*Parnassius apollo*), ohniváčik veľký (*Lycaena dispar*), spriadač kostihojový (*Euplagia (=Callimorpha) quadripunctata*);

HMYZ – CHROBÁKY: bystruška potočná (*Carabus variolosus*), *fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), *fuzáč karpatský (*Pseudogaurotina excellens*), kováčik fialový (*Limonicus violaceus*), plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*);

HMYZ – VÁŽKY: pásikavec (*Cordulegaster heros*);

OBOJŽIVELNÍKY: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok karpatský (*Lissotriton (=Triturus) montandoni*);

CICAVICE – HLODAVICE: hraboš tatranský (*Microtus tatricus*), syseľ pasienkový (*Spermophilus (=Citellus) citellus*);

CICAVICE – NETOPIERE: netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), uchaňa čierna/netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), netopier veľký/netoier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier Blythov/netopier východný/netopier ostrouchý (*Myotis blythi*), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*), lietavec sťahovavý/netopier sťahovavý (*Miniopterus schreibersii*), netopier Bechsteinov/netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*), podkovár južný (*Rhinolophus euryale*), podkovár malý/podkovár krpatý (*Rhinolophus hipposideros*), podkovár veľký/podkovár štíhlokridlý (*Rhinolophus ferrumequinum*);

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

CICAŤCE – ŠELMY: *medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), *vlk dravý (*Canis lupus*), vydra riečna (*Lutra lutra*);

- biotopy druhov **živočíchov národného významu** (druhy, na ochranu ktorých sa vyhlasujú chránené územia):

HMYZ – MOTÝLE: modráčik horcový (*Maculinea alcon*);

HMYZ – CHROBÁKY: májka (*Meloe brevicollis*), fuzáč žltočierny (*Pachyta lamed*), fuzáč borievkový (*Semanotus ruscicus*);

HMYZ – ROVNOKRÍDLOVCE: koník pestrý (*Arcyptera fusca*);

OBOŽIVELNÍKY: mlok bodkovaný (*Lissotriton (=Triturus) vulgaris*), mlok horský (*Ichthyosaura (=Triturus) alpestris*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*);

CICAŤCE – HLODAVCE: piskor horský/piskor vrchovský (*Sorex alpinus*).

Vysvetlivka: * prioritné druhy európskeho významu – druhy, za zachovanie, ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť

- **druhy vtákov**, ktoré sú predmetom ochrany v SKCHVU017 Muránska planina - Stolica: bocian čierny (*Ciconia nigra*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*), muchárik malý (*Ficedula parva*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), sokol s'ahovavý (*Falco peregrinus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), tetrov hoľniak (*Lyrurus (Tetrao) tetrax*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), výr skalný (*Bubo bubo*), žlna sivá (*Picus canus*), žltochvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*).

Keďže dochádza k prekryvu NP Muránska planina s uvedeným CHVÚ, tieto druhy sa zároveň považujú aj za predmet ochrany NP.

Centrálnu časť NP tvorí rozsiahla karbonátová planina tvorená desiatimi typmi vápencov a dolomitov. Táto mohutná až 850 metrov hrubá a približne 25 kilometrov dlhá kryha, nazývaná muránsky príkrov, bola koncom druhohôr od juhu nasunutá na kryštalinikum Kráľovej hole. Podložie vápencov a bezprostredné okolie planiny tvoria kryštalické horniny, najmä žuly. Na jej obvode sú strmé až bralnaté úbočia vysoké 200 – 500 m, do ktorých sa vrezávajú hlboké, často až tiesňavové doliny. Krasologicky je územie NP členené na dve časti – Muránsku krasovú planinu (Muránsky kras) a Tisovský kras. Tisovský kras predstavuje západné pokračovanie Muránskej planiny s charakteristicky vyvinutým krasovým fenoménom. Dominantou územia je vápencový masív Hradovej a krasová depresia Suché doly s dobre vyvinutými formami povrchového krasu (krasové jamy, ponory). Územie je ohraničené krasovými dolinami charakteru roklín – Furmanec a Hlboký jarok.

d) Predmetom ochrany NP Muránska planina sú abiotické javy (určené podľa Typizácie abiotických javov z Návrhu na prehodnotenie chránených území Slovenskej republiky, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, 2007) uvedené v tabuľke č. 17:

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Tab. č. 17 Abiotické javy, ktoré sú predmetom ochrany v NP Muránska planina alebo jeho ochranného pásma

<u>Formy svahovej modelácie, erózie, zvetrávania, štruktúrne a tektonické formy reliéfu</u>
skalné mesto (Poludnica, Veľká Stožka, Hrdzavá a i.), skalná brána (Malá Stožka, Šarkanica, Šance, Poludnica), skalné okno (obvod Hrdzavej doliny, Malá Stožka, Šarkanica, Poludnica, Šance a i.), skalná ihla (Veľká Stožka a i.), skalná veža (Poludnica, Javorníková, Veľká Stožka, Hrdzavá dolina a i.), skalný most (obvod Hrdzavej doliny, Šance, pod Klakom a i.), skalné defilé (Poludnica a i.), bralo (Veľká Stožka, Malá Stožka, Kášter, Hradová, Šarkanica, Javorníková, Hrdzavá, Poludnica, Cigánka, Zlatnianske skalky, Mašianske skalky, Čertova dolina, Zlatnica, Havrania dolina, Šance a i.), skalný previs (Veľká Stožka, Malá Stožka, Kášter, Hradová, Šarkanica, Javorníková, Hrdzavá, Poludnica, Cigánka, Čertova dolina, Zlatnica, Havrania dolina, Šance a i.), abri (napr. v blízkosti toku Furmanec), skalná stena (Hradová, Veľká Stožka, Malá Stožka, Kášter, Šarkanica, Javorníková, Hrdzavá, Poludnica, Cigánka, Čertova dolina, Zlatnica, Havrania dolina, Šance, Tesná Skala a i.), krajinársky významný hrebeň (Cigánka, Poludnica, Šarkanica, Hradová, Javorníková, Hrdzavá a i.), kvesta (pri Zlatne), suťový prúd (Šance, Šarkanica, Kášter, Poludnica, Cigánka, Čertova dolina, Zlatnica, Havrania dolina a i.). Na obvode krasovej planiny medzi Červenou Skalou a Hrdzavou dolinou sú strmé až bralové úbočia vysoké 200 – 500 m;
<u>Krasový a fluviokrasový reliéf – v rámci Muránskej planiny a v Tisovskom krasi</u>
roklina (Havrania dolina, Hlboký jarok, Javorníková, Hrdzavá, Poludnica, Čertova dolina, Zlatnica, Šarkanica a i.), tiesňava (Javorníková, Havraník, Sviniarka, Tresník a i.), krútnavové hrnce (Javorníková, Hrdzavá dolina, Havrania dolina, Zlatnica, Čertova dolina a i.), krasová planina (Veľká Stožka, Malá Stožka, Poludnica, Mokrú Poľana a i.), krasová jama (závrt, Mokrú Poľana a i.), škrapy (Veľká Stožka, Malá Stožka, Hradová, Šarkanica, Javorníková, Hrdzavá, Čertova dolina, Poludnica, Podhrad, Cigánka a i.), úvala (Veľká lúka a i.), semipolie (Veľká lúka), travertínová kopa (Hrdzavá a i.), penovcová kopa (Tisovec - Galička), penovcový suk (Muráň, Havrania dolina a i.), penovcové kaskády (Muráň a i.), penovcové pramenisko (Hrdzavá dolina, Tisovec – Galička, Muráň a i.), penovcové terasy (Muráň a i.), jaskyne;
<u>Pseudokrasový reliéf</u>
rozsadlinová jaskyňa (Kašupierova diera – Muránska Zdychava);
<u>Stratigrafické a paleontologické lokality</u>
výskyt fosilnej fauny a flóry (Šarkanica, Poludnica), typová lokalita nového druhu fosílie (Hrdzavá dolina);
<u>Štruktúrno-tektonické javy</u>
prejav násunových plôch tektonických jednotiek (Cigánka, Šance), tektonická línia (Muránsky zlom, Šarkanica), muránska brekcia (napr. Piecky, Poludnica, lom Muráň 1, Biele Vody, Hradová), rauvaky (napr. v Hrdzavej doline);
<u>Hydrologické formy</u>
pramene, prameniská, vyvieracky, ponory, trvalé a občasné vodopády, ľadopád (vo Furmanci, Javorníková a i.), krasové jazierko (Havraník, Trsteník);
<u>Antropogénne formy</u>
zrúcaniny hradu (Hradová, Muránsky hrad), kameňolomy (Bánovo, Dielik, Grilka, Muráň 1, Sosninky), haldy (napr. Grilka).

Významnou zložkou prírodného prostredia NP Muránska planina sú **jaskyne**. V rámci územia NP Muránska planina je ich evidovaných viac ako 300.

V území NP Muránska planina sa vyskytujú aj biotopy európskeho a národného významu, ktoré nie sú určené ako predmet ochrany v NP Muránska planina:

Tab. č. 18 Biotopy európskeho a národného významu, ktoré nie sú určené ako predmet ochrany v NP Muránska planina v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Kód Natura	Názov biotopu
Vo 5	3140	Oligotrofné až mezotrofné vody s bentickou vegetáciou chár
Br 8		Bylinné brehové porasty tečúcich vôd
Kr 8		Víbové kroviny stojatých vôd
Kr 9		Víbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek
LS7.4		Slatinné jelšové lesy

Poznámka: biotop Ls 7.4 sa vyskytuje len v ochrannom pásme NP Muránska planina

V území NP Muránska planina sa vyskytujú aj:

- biotopy druhov **rastlín národného významu** podľa prílohy č. 4 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.:

HUBY: bolínka ihličnanová (*Camarops tubulina*), lúčnica granátová (*Hygrocybe punicea*)^A, zamatka jedľová (*Oudemansiella melanotricha*), koreňovica kužeľovitá (*Phaeocollybia christinae*);

LIŠAJNÍKY: pluzgierka islandská (*Cetraria islandica*), dutohlávka (*Cladonia botrytes*), cyfélia zelená (*Cyphelium tigillare*), koléma voňavá (*Collema fragrans*), kryptovka ružová (*Gyalecta ulmi*), diskovka dierkovaná (*Menegazzia terebrata*), hrbík krvavý (*Mycoblastus sanguinarius*), diskovnička trojlistá (*Parmeliella triptophylla*), stužkovec jaseňový (*Ramalina fraxinea*), stužkovec nitkovitý (*Ramalina thrausta*), telotréma kôrovitá (*Thelotrema lepadinum*), bradatec drsný (*Usnea dasopoga*), bradatec rozkvitnutý (*Usnea florida*), bradatec bukový (*Usnea intermedia*);

MACHORASTY: prútnik močiarny (*Bryum uliginosum*), mriežkovec vodný (*Cinclidotus aquaticus*), dvojhrot výbežkatý (*Dicranum flagellare*), plstnatec rašelinový (*Helodium blandowii*)^A, bielomach sivý (*Leucobryum glaucum*)^B, šupinka perovitá (*Neckera pennata*), rašelinník pokrútený (*Sphagnum contortum*)^A, rašelinník lesklý (*Sphagnum subnitens*), rašelinník (*Sphagnum* spp.)^B;

CIEVNATÉ RASTLINY: vstavač obyčajný (*Anacamptis morio*, syn. *Orchis morio*)^B, jazyk jelení (*Asplenium scolopendrium*, syn. *Phyllitis scolopendrium*), ostrica Davallová (*Carex davalliana*), ostrica tŕňomilná (*Carex umbrosa*), vstavačovec (vemeniček) zelený (*Dactylorhiza viridis*, syn. *Coeloglossum viride*), koralica lesná (*Corallorhiza trifida*), chochlačka žltobiela (*Corydalis capnoides*), vstavačovec Fuchsov pravý (*Dactylorhiza fuchsii* subsp. *fuchsii*)^B, vstavačovec Fuchsov Soóov (*Dactylorhiza fuchsii* subsp. *sooana*)^A, vstavačovec laponský (*Dactylorhiza lapponica*)^B, vstavačovec májový pravý (*Dactylorhiza majalis* subsp. *majalis*)^B, vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*)^B, stračia nôžka tatranská (*Delphinium oxysepalum*), klinček pyšný (*Dianthus superbus*)^A, kruštík rožkatý (*Epipactis muelleri*), krivec najmenší (*Gagea minima*), snežienka jarná (*Galanthus nivalis*)^B, horec Clusiov (*Gentiana clusii*), horček horký jazýčkatý (*Gentianella amarella* subsp. *lingulata*), hakélia zohnutá (*Hackelia deflexa*), kurička vápencová (*Cherleria langii*, syn. *Minuartia langii*), farbovník včasný (*Isatis praecox*), zemolez alpínsky (*Lonicera alpigena*), plavúň pučivý (*Lycopodium annotinum*), plavúň obyčajný (*Lycopodium clavatum*), vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata*), hadivka obyčajná (*Ophioglossum vulgatum*), tučnica alpínska (*Pinguicula alpina*), hruštička zelená (*Pyrola*

chlorantha)^B, vrba rozmarínolistá (*Salix rosmarinifolia*, syn. *S. repens* subsp. *rosmarinifolia*), lomikameň trváci (*Saxifraga wahlenbergii*), plavúnka švajčiarska (*Selaginella helvetica*, syn. *Lycopodioides helveticum*), skalnica matranská (*Sempervivum matricum*, syn. *S. marmoreum*), soldanelka karpatská (*Soldanella carpatica*), soldanelka uhorská (*Soldanella marmarossiensis*, syn. *S. hungarica*)^B, jarabina Hazslinszkého (*Sorbus hazslinszkya*), jarabina mišpulka (*Sorbus chamaemespilus*), hviezdica močiarna (*Stellaria palustris*)^A, pavstavač hlavatý (*Traunsteinera globosa*)^B, žltohlav najvyšší (*Trollius altissimus*), pálka striebrostosivá (*Typha shuttleworthii*), veronika štítovitá (*Veronica scutellata*)^B.

- biotopy ďalších druhov rastlín, ktoré nie sú zaradené v prílohách k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z., napr. druhu chvostník jedľový (*Huperzia selago*) [= *Lycopodium* spp.].

V území NP Muránska planina sa nachádzajú:

- biotopy **druhov živočíchov európskeho významu** podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.:

MIHULOTVARÉ: mihul'a potiská (*Eudontomyzon danfordi*), mihul'a ukrajinská (*Eudontomyzon mariae*);

HMYZ – CHROBÁKY: roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), drevník ryhovaný (*Rhysodes sulcatus*);

HMYZ – MOTÝLE: modráčik čieroškrvný (*Maculinea arion*), modráčik krvavcový (*Maculinea teleius*);

OBOJŽIVELNÍKY: ropucha zelená (*Bufo* (= *Bufo*) *viridis*), rosnička zelená (*Hyla arborea*);

PLAZY: jašterica krátkohlavá/jašterica obyčajná/bystrá (*Lacerta agilis*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), jašterica múrová (*Podarcis* (= *Lacerta*) *muralis*), užovka frkaná (*Natrix tessellata*), užovka hladká (*Coronella austriaca*), užovka stromová (*Zamenis longissimus* (*Elaphe longissima*));

VTÁKY: bocian biely (*Ciconia ciconia*), d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), hadiar krátkoprstý (*Circaetus gallicus*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), sokol rároh (*Falco cherrug*), škovránik stromový (*Lullula arborea*), chrapkáč poľný (*Crex crex*);

CICAVICE: bobor vodný/bobor euroázijský (*Castor fiber*), plch lieskový/plšík lieskový (*Muscardinus avellanarius*), netopier Brandtov (*Myotis brandti*), netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*), netopier riasnatý (*Myotis nattereri*), netopier vodný (*Myotis daubentoni*), raniak obrovský/netopier veľký/raniak veľký (*Nyctalus lasiopterus*), mačka divá/mačka lesná (*Felis silvestris*).

- a biotopy **druhov živočíchov národného významu**:

ULITNÍKY: slimák žltkastý (*Helix lutescens*);

HMYZ – VÁŽKY: pásikavec (*Cordulegaster bidentata*); HMYZ – CHROBÁKY: bystruška medená (*Carabus cancellatus*), bystruška zlatá (*Carabus auronitens escheri*), bystruška (*Carabus irregularis moutandoni*), bystruška (*Carabus problematicus problematicus*); HMYZ – ROVNOKRÍDLOVCE: sedlovka bronzová (*Ephippiger ephippiger*); HMYZ – BLANOKRÍDLOVCE: čmeľ (*Bombus* spp.);

OBOJŽIVELNÍKY: ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), skokan hnedý (*Rana temporaria*);

PLAZY: jašterica živorodá (horský poddruh) (*Zootoca* (= *Lacerta*) *vivipara vivipara*), užovka obojková/užovka obyčajná (*Natrix natrix*), slepúch východný (*Anguis colchica*), vretenica severná/vretenica obyčajná (*Vipera berus*);

VTÁKY: dudok chochlatý (*Upupa epops*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), murárik červenokridlý (*Tichodroma muraria*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), sluka hôrna (*Scolopax rusticola*);
CICAVICE: hranostaj čiernochvostý (*Mustela erminea*), jež bledý/jež východoeurópsky (*Erinaceus concolor/roumanicus*), lasica obyčajná/lasica myšožravá (*Mustela nivalis*), piskor obyčajný/piskor lesný (*Sorex araneus*), piskor malý (*Sorex minutus*), bielozúbka bielobruchá (*Crocidura leucodon*), bielozúbka krpatá (*Crocidura suaveolens*), dulovnica menšia (*Neomys anomalus*), dulovnica väčšia (*Neomys fodiens*), plch sivý (*Glis (=Myoxus) glis*), veverica stromová (*Sciurus vulgaris*).

Vysvetlivky:

^Adruh sa vyskytuje/zistený len v ochrannom pásme NP, ide o významný druh (predmet ochrany je len ochrannom pásme NP);

^Bdruh sa vyskytuje aj v ochrannom pásme NP, ide o významný druh (predmet ochrany aj v ochrannom pásme NP – na existujúcich lokalitách)

Do tejto kapitoly zaraďujeme aj **biotopy zriedkavých, vzácných alebo ohrozených druhov rastlín a živočíchov**, ktoré nie sú druhmi európskeho významu a ani druhmi národného významu (z prílohy č. 4 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.), no sú zaradené v červených zoznamoch alebo ide o druhy mimoriadne zriedkavé a vzácne v rámci Muránskej planiny, Slovenska alebo celej Európy, prípadne o nové druhy pre vedu [pre územie NP sú tieto druhy veľmi cenné a ich ochrana je nevyhnutná].

- biotopy **vzácných, zriedkavých alebo ohrozených druhov rastlín**:

MAKROSKOPICKÉ RIASY: chary (*Chara* spp.);

SLIZOVKY: *Dictydium cernuum*;

HUBY – ASKOMYCÉTY: *Ascobolus xylophilus*^A, *Ascocoryne solitaria*^A, bolínka drobnovýtrusná (*Camarops microspora*), katinelka olivová (*Catinella olivacea*), *Glutinoglossum heptaseptatum*^A, drevovček hnedopurpurový (*Hypoxylon fuscopurpureum*), drevovček (*Hypoxylon subgilvum*), *Miladina lechithina*^B, neobulgária (*Neobulgaria premnophila*)^A, *Paratrachophaea boudieri*, čiaška (*Peziza brunneoatra*), čiaška (*Peziza vagneri*)^B, *Pindara terrestris*^A, štítovníčka obyčajná (*Scutellinia scutellata*), *Smardaea amethystina*^A, *Smardaea purpurea*^A, tatranka (*Tatraea dumbirensis*), *Trichoglossum hirsutum*^A, *Viridispora alata*^A,

HUBY – BAZIDIOMYCÉTY: kyjačik (*Clavaria greletii*)^A, kyjačik (*Clavaria straminea*)^A, klavulícia hladké (*Clavulicium macounii*), pahliva (*Crepidotus kubickae*), pahliva (*Crepidotus stenocystis*), hviezdovka Berkeleyyova (*Geastrum berkeleyi*), hribovník jelšový (*Gyrodon lividus*), lastúrka (*Hohenbuehelia auriscalpium*), jelenkovka sírovožltá (*Hydnellum geogenium*)^A, lúčnica (*Hygrocybe aurantiosplendens*)^A, lúčnica (*Hygrocybe fornicata*)^A, lúčnica (*Hygrocybe splendidissima*)^A, líška (*Hygrophoropsis macrospora*)^A, *Limacella guttata*^A, *Protoglossum niveum*^A, drobuľka (*Psathyrella impexa*), oranžovec vláknitý (*Pycnoporellus fulgens*), *Tectella patellaris*^A;

LIŠAJNÍKY: jaseňovka brvitá (*Anaptychia ciliaris*), *Arthonia cinnabarina*, *Arthonia dispersa*, *Arthrosporium populorum*, šáločka (*Biatora fallax*), šáločka (*Biatora mendax*), fúzatec posplietaný (*Bryoria implexa*), kalícia (*Calicium glaucellum*), kalícia (*Calicium tigillare*), *Candelariella subdeflexa*, koléma (*Collema conglomeratum*), cyfélia (*Cyphelium inquinans*), konárnik vidlicovitý (*Evernia divaricata*), kryptovka stromová (*Gyalecta truncigena*), *Lecanactis abietina*, *Lecanora albella*, *Lecanora subcarpineae*, *Micarea hedlundii*, *Multiclavula mucida*, *Mycoblastus affinis*, *Normandina pulchella*, diskovka podhorská (*Parmelia submontana*), štítnatec šupinkatý (*Peltigera lepidophora*), pertusária (*Pertusaria ophthalmiza*), *Protopannaria pezizoides*, stužkovec pomúčený (*Ramalina farinacea*), stužkovec topoľový (*Ramalina fastigiata*), *Rinodina*

polysporoides^B, *Sclerophora pallida*, *Strigula stigmatella*, *Thelopsis flaveola*, *Thelopsis lojkana*, *Thelopsis rubella*, *Trapelia corticola*, bradatec srstnatý (*Usnea hirta*); bradatec chochlatý (*Usnea subfloridana*), *Varicellaria hemisphaerica*;

MACHORASTY: lyžicovka Michauxova (*Anastrophyllum michauxii*), šiškovec bledý (*Cephalozia leucantha*), barinovec obrovský (*Calliargon giganteum*), dvojhrot (*Dicranum bonjeannii*), rakyt lúčny (*Hypnum pratense*), bielomach (*Leucobryum juniperoidum*)^B, bakuľka močiarna (*Meesia uliginosa*), bochník (*Orthotrichum affine* var. *bohemicum*), bochník (*Orthotrichum lyellii*), bochník hladkoplodý (*Orthotrichum striatum*), brčkavec (*Ulota bruchii*);

CIEVNATÉ RASTLINY: prilbica jedhojová (*Aconitum anthora*), prilbica moldavská (*Aconitum moldavicum*), pochybok biely (*Androsace lactea*), cesnak hadí (*Allium victorialis*), cesnak medvedí (*Allium ursinum*), astra alpínska lysá (*Aster alpinus* subsp. *glabratus*), dráč obyčajný (*Berberis vulgaris*), dvojštitok hladkoplodý rakúsky (*Biscutella laevigata* subsp. *austriaca*), vratička mesiačikovitá (*Botrychium lunaria*), stoklas jednosteblový (*Bromus monocladus*), zvonček karpatský (*Campanula carpatica*), zvonček tatranský (*Campanula tatrae*), zvonček tvrdoplodý (*Campanula xylocarpa*), žerušnica horká Opizova (*Cardamine amara* subsp. *opizii*), ostrica krátkoklasá (*Carex brachystachys*), ostrica sivastá (*Carex canescens*), ostrica vláskovitá pravá (*Carex capillaris*), ostrica pevná (*Carex firma*), ostrica pašachorová (*Carex pseudocyperus*)^A, ostrica Oederova (*Carex viridula*), zemežlč spanilá (*Centaureum pulchellum*), škarda veľkoúborová (*Crepis conyzifolia*), odemka vodná (*Catabrosa aquatica*), šafran spišský (*Crocus discolor*), stračonôžka vysoká (*Delphinium elatum*), klinček včasný pravý (*Dianthus praecox* subsp. *praecox*), dryádka osemlupienková (*Dryas octopetala*), bahnička jednoplevová (*Eleocharis uniglumis*), horčičník Wittmannov (*Erysimum wittmannii*), bršlen bradavičnatý (*Euonymus verrucosus*), kostrava tatranská (*Festuca tatrae*), horček horký jazýčkatý (*Gentianella amarella* subsp. *lingulata*), horček žltkastý karpatský (*Gentianella lutescens* subsp. *carpatica*), horec krížatý (*Gentiana cruciata*)^B, pahorec brvitý (*Gentianopsis ciliata*), ometlina ihlanovitá (*Koeleria pyramidata*), ľan žltý (*Linum flavum*), jabloň planá (*Malus sylvestris*), bielokvet močiarny (*Parnassia palustris*), všivec lesný (*Pedicularis sylvatica*), borovica horská (*Pinus mugo*), vojnovka belasá (*Polemonium caeruleum*), iskerník alpínsky (*Ranunculus alpestris*), scila Kladného (*Scilla kladnii*), scila severná bukovská (*Scilla drunensis* subsp. *buekkensis*), krtičník jarný (*Scrophularia vernalis*), starček subalpínsky (*Senecio subalpinus*), jarabina grécka (*Sorbus graeca*), objímavka obyčajná (*Streptopus amplexifolius*)^B, kropenáč trváci pravý (*Swertia perennis* subsp. *perennis*), kropenáč trváci alpský (*Swertia perennis* subsp. *alpestris*), popolavec oranžový (*Tephrosieris aurantiaca*), barička močiarna (*Triglochin palustre*), valdštajnka kuklíkova (*Waldsteinia geoides*).

Vysvetlivky:

^Adruh sa vyskytuje/zistený len v ochrannom pásme NP, ide o významný druh (predmet ochrany je len ochrannom pásme NP);

^Bdruh sa vyskytuje aj v ochrannom pásme NP, ide o významný druh (predmet ochrany aj v ochrannom pásme NP – na existujúcich lokalitách)

- biotopy **mimoriadne vzácných, zriedkavých alebo ohrozených druhov živočíchov:**

HMYZ – CHROBÁKY: *Agapanthia leucaspis*, *Agonum scitulum*, *Atomaria nigripennis*, *Aulacobaris kaufmanni*^{*}, *Bembidion difficile*, *Calitys scabra*, *Cis fissicornis*, *Corticaria longicornis*, *Cryptocephalus carpathicus*, *Cryptocephalus quadriguttatus*, *Curimopsis monticola*^{*}, *Dapsa fodor*^{**}, *Deilus fugax*, *Dibolia oudai*^{***}, *Dienerella vincenti*, *Dorytomus majalis*, *Duvalius szaboi szaboi*, *Epuraea oblonga*, *Gonotropis gibbosa*, *Hylis simonae*, *Ischnoglossa elegantula*^{*}, *Laemophloeus muticus*, *Lymnastis dieneri dieneri*^{*}, *Magdalis*

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

caucasica, *Malthodes muraniensis*^{***}, *Metanomus infuscatus*, *Minota obesa*^{*}, *Olisthaerus substriatus*, *Onyxacalles croaticus*, *Phaenops knoteki*^{**}, *Philothermus evanescens*, *Phyllodromica Chladeki*, *Poecilus kugelanni*, *Prostomis mandibularis*, *Quedius haberfelneri*, *Rhacopus sahlbergi*, *Rhipidius quadriceps*^{*}, *Semanotus ruscicus ruscicus*, *Zilora sericea*; HMYZ – DVOJKRÍDLOVCE – MUCHY: *Allodiopsis moravica*^{*}, *Mycetophila gemerensis*^{***}; HMYZ – BLANOKRÍDLOVCE – MRAVCE: *Formica exsecta*[^]; VIACNŌŽKY – MNOHONŌŽKY: *Allorhiscosoma sphinx*, *Hylebainosoma tatranum*; CICAVICE – NETOPIERE: netopier alkatoe (*Myotis alcathoe*), večernica Leachova (*Pipistrellus pygmeus*).

Vysvetlivky:

[^]druh sa vyskytuje iba v ochrannom pásme NP

^{*}výskyt druhu potvrdený na Slovensku iba na Muránskej planine

^{**}extrémne vzácny druh

^{***}novoobjavený druh

V ochrannom pásme NP Muránska planina sa nachádzajú významné abiotické javy: *Formy svahovej modelácie, erózie, zvetrávania, štruktúrne a tektonické formy reliéfu: Župkova Magura (bralo, skalná stena, a krajinársky významný hrebeň), Homoľa (bralo).*

Predmetom ochrany **CHA Pramenná oblasť Rimavy** sú predovšetkým:

- a) **biotopy európskeho významu a národného významu** podľa prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z., sú uvedené v tabuľkách č. 19 a 20, resp. zobrazené v mapových prílohách č. 6.3.3A, 6.3.3B, 6.3.3C a 6.3.4.

Tab. č. 19 *Biotopy európskeho významu, ktoré sú predmetom ochrany v **CHA Pramenná oblasť Rimavy** v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.*

Kód biotopu	Kód Natura	Názov biotopu
Br 6	6430	Brehové porasty deväťsilov
Kr 2	5130	Porasty borievky obyčajnej
Lk 1	6510	Nížinné a podhorské kosné lúky
Lk 2	6520	Horské kosné lúky
Lk 5	6430	Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach
Ls 1.3	* 91E0	Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy
Ls 4	* 9180	Lipovo-javorové sutinové lesy
Ls 5.1	9130	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy
Ls 5.2	9110	Kyslomilné bukové lesy
Ls 5.4	9150	Vápnomilné bukové lesy
Pr 3	* 7220	Penovcové prameniská
Ra 3	7140	Prechodné rašeliniská a trasoviská
Ra 6	7230	Slatiny s vysokým obsahom báz
Sk 2	8220	Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
Tr 1	6210	Suchomilné trávinnobylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte
Tr 8	* 6230	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte

Vysvetlivka: * *prioritné biotopy európskeho významu – biotopy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť*

Tab. č. 20 Biotopy národného významu, ktoré sú predmetom ochrany v CHA Pramenná oblasť Rimavy v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Názov biotopu
Lk 6	Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí
Pr 2	Prameniská nížin a pahorkatín na nevápencových horninách
Lk 3	Mezofilné pasienky a spásané lúky

Predmetom ochrany, okrem biotopov a biotopov druhov národného a európskeho významu, sú aj lieskové kroviny (vyvinuté porasty lieskových krovín so starými lieskami), ktoré sú súčasťou biotopu Kr 7 Trnkové a lieskové kroviny.

Poznámka: Takéto lieskové kroviny sú významné z prírodo-ochranného, ale aj krajinárskeho hľadiska.

b) **biotopy chránených druhov rastlín** podľa prílohy č. 4 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z., a to:

- biotopy druhov **rastlín európskeho významu:**

MACHORASTY: kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*); bochník Rogerov (*Orthotrichum rogeri*);

CIEVNATÉ RASTLINY: *zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*);

- biotopy druhov **rastlín národného významu**, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia:

MACHORASTY: bochník švédsky (*Orthotrichum scanicum*);

CIEVNATÉ RASTLINY: prilbovka biela (*Cephalanthera damasonium*), prilbovka dlholistá (*Cephalanthera longifolia*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), päťprstnica hustokvetá (*Gymnadenia densiflora*).

Vysvetlivka a poznámka: *prioritné druhy európskeho významu – druhy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť; druh *Orthotrichum rogeri* bol v území zistený v roku 2015 (a to len na jednej lokalite), pričom ide o jediný údaj o výskyte tohto druhu zo Slovenska (Plášek et al. 2016).

c) **biotopy chránených druhov živočíchov** podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z., a to:

- biotopy druhov **živočíchov európskeho významu:**

HMYZ – MOTÝLE: ohniváčik veľký (*Lycaena dispar*), modráčik čiernoškvrný (*Maculinea arion*), *spriadač kostihojový (*Euplagia (=Callimorpha) quadripunctata*);

HMYZ – CHROBÁKY: bystruška potočná (*Carabus variolosus*), *fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), *fuzáč karpatský (*Pseudogaurina excellens*), kováčik fialový (*Limonicus violaceus*), plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), drevník ryhovaný (*Rhysodes sulcatus*);

HMYZ – VÁŽKY: pásikavec (*Cordulegaster heros*);

OBOJŽIVELNÍKY: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok karpatský (*Lissotriton (=Triturus) montandoni*);

CICAVICE – HLODAVICE: hraboš tatranský (*Microtus tatricus*), sysel pasienkový (*Spermophilus (=Citellus) citellus*);

CICAVICE – NETOPIERE: netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier Brandtov (*Myotis brandti*), uchaňa čierna/netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), netopier veľký/netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*), netopier riasnatý (*Myotis*

nattereri), netopier vodný (*Myotis daubentoni*), netopier Blythov/netopier východný/netopier ostrouchý (*Myotis blythi*), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*), lietavec sťahovavý/netopier sťahovavý (*Miniopterus schreibersii*), netopier Bechsteinov/netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*), raniak obrovský/netopier veľký/raniak veľký (*Nyctalus lasiopterus*), podkovár južný (*Rhinolophus euryale*), podkovár malý/podkovár krpatý (*Rhinolophus hipposideros*), podkovár veľký/podkovár štíhlokridly (*Rhinolophus ferrumequinum*);

CICAŤCA – ŠELMY: mačka divá/mačka lesná (*Felis silvestris*), *medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), *vlk dravý (*Canis lupus*), vydra riečna (*Lutra lutra*);

- biotopy druhov **živočíchov národného významu:**

HMYZ – MOTÝLE: modráčik horcový (*Maculinea alcon*);

HMYZ – ROVNOKRÍDLOVCE: koník pestrý (*Arcyptera fusca*);

OBOJŽIVELNÍKY: mlok bodkovaný (*Lissotriton (=Triturus) vulgaris*), mlok horský (*Ichthyosaura (=Triturus) alpestris*);

Vysvetlivka: *prioritné druhy európskeho významu – druhy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť

- **druhy vtákov**, ktoré sú predmetom ochrany v SKCHVU017 Muránska planina - Stolica: bocian čierny (*Ciconia nigra*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), ďubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), muchárik bieločrký (*Ficedula albicollis*), muchárik malý (*Ficedula parva*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), tetrov hoľniak (*Lyrurus (Tetrao) tetrax*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), výr skalný (*Bubo bubo*), žlna sivá (*Picus canus*), žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*). Predmetom ochrany je tu aj druh chrapkáč poľný (*Crex crex*).

Keďže dochádza k prekryvu CHA Pramenná oblasť Rimavy s uvedeným CHVÚ, tieto druhy sa zároveň považujú aj za predmet ochrany chráneného areálu.

Na geologickej stavbe územia CHA Pramenná oblasť Rimavy sa podieľa geologicko-tektonická jednotka veporikum. Podložie je budované horninami Kráľohol'ského komplexu. Vyskytujú sa tu granity až granodiority, prevažne s bielymi výrastlicami K-živcov. **Predmetom ochrany CHA Pramenná oblasť Rimavy sú abiotické javy** (určené podľa Typizácie abiotických javov z Návrhu na prehodnotenie chránených území Slovenskej republiky, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, 2007) uvedené v tabuľke č. 21:

Tab. č. 21 Abiotické javy, ktoré sú predmetom ochrany v CHA Pramenná oblasť Rimavy

<u>Formy svahovej modelácie, erózie, zvetrávania, štruktúrne a tektonické formy reliéfu</u>
krajinnársky významný hrebeň (Vysoký vrch, Kľak);
<u>Krasový a fluviokrasový reliéf</u>
penovcové pramenisko (Slávča, Kačkava, Strieborné);
<u>Hydrologické formy</u>
pramene, prameniská.

V CHA Pramenná oblasť Rimavy sa nachádzajú:

- druhy **rastlín národného významu**, podľa prílohy č. 4 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z., ktoré sa nachádzajú v území, ale nie sú určené ako predmet ochrany v CHA Pramenná oblasť Rimavy:

CIEVNATÉ RASTLINY: vstavač ploštičný (*Anacamptis coriophora*, syn. *Orchis coriophora*), vstavač obyčajný (*Anacamptis morio*, syn. *Orchis morio*), ostrica Davallova (*Carex davalliana*), vstavačovec Fuchsov pravý (*Dactylorhiza fuchsii* subsp. *fuchsii*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis* subsp. *majalis*), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*), plavúň obyčajný (*Lycopodium clavatum*), hadivka obyčajná (*Ophioglossum vulgatum*), soldanelka uhorská (valašská) (*Soldanella marmarossiensis*, syn. *S. hungarica*).

Poznámka: druh *Anacamptis coriophora* nebol v území recentne potvrdený

- **biotopy druhov živočíchov európskeho významu** podľa prílohy č. 5 a prílohy č. 7 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.:

MIHULOTVARÉ: mihuľa potiská (*Eudontomyzon danfordi*);

HMYZ – CHROBÁKY: roháč obyčajný (*Lucanus cervus*);

OBOJŽIVELNÍKY: ropucha zelená (*Bufo* (= *Bufo*) *viridis*), rosnička zelená (*Hyla arborea*);

PLAZY: jašterica krátkohlavá/jašterica obyčajná/bystrá (*Lacerta agilis*), jašterica múrová (*Podarcis* (= *Lacerta*) *muralis*), užovka hladká (*Coronella austriaca*), užovka stromová (*Zamenis longissimus* (*Elaphe longissima*));

VTÁKY: bocian biely (*Ciconia ciconia*), d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), sokol rároh (*Falco cherrug*), škovránik stromový (*Lullula arborea*); chrapkáč poľný (*Crex crex*);

CICAVICE: bobor vodný/bobor euroázijský (*Castor fiber*); mačka divá/mačka lesná (*Felis silvestris*);

- **biotopy druhov živočíchov národného významu**:

ULITNÍKY: slimák žltkastý (*Helix lutescens*);

HMYZ – VÁŽKY: pásikavec (*Cordulegaster bidentata*);

HMYZ – CHROBÁKY: bystruška medená (*Carabus cancellatus*), bystruška zlatá (*Carabus auronitens escheri*), bystruška (*Carabus irregularis moutandoni*), bystruška (*Carabus problematicus problematicus*);

HMYZ – BLANOKRÍDLOVCE: čmeľ hájový (*Bombus lucorum*), čmeľ hôrny (*Bombus sylvarum*), čmeľ zemný (*Bombus terrestris*);

salamandra škvritá (*Salamandra salamandra*);

PLAZY: jašterica živorodá (horský poddruh) (*Zootoca* (= *Lacerta*) *vivipara vivipara*), užovka fřkaná (*Natrix tessellata*), užovka obojková/užovka obyčajná (*Natrix natrix*), slepúch východný (*Anguis colchica*), vretenica severná/vretenica obyčajná (*Vipera berus*);

VTÁKY: dudok chochlatý (*Upupa epops*), ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), sokol kobec (*Falco columbarius*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), sluka hôrna (*Scolopax rusticola*);

CICAVICE: hranostaj čiernochvostý (*Mustela erminea*), jež bledý/jež východoeurópsky (*Erinaceus concolor/roumanicus*), lasica obyčajná/lasica myšožravá (*Mustela nivalis*), piskor obyčajný/piskor lesný (*Sorex araneus*), piskor malý (*Sorex minutus*), bielozúbka bielobruchá (*Crocidura leucodon*), bielozúbka krpata (*Crocidura suaveolens*), plch lieskový/pľšík lieskový (*Muscardinus avellanarius*), plch sivý (*Glis* (= *Myoxus*) *glis*), veverica stromová (*Sciurus vulgaris*), kuna lesná (*Martes martes*), tchor tmavý (*Mustela putorius*).

Do tejto kapitoly zaradíme aj:

- **biotopy zriedkavých, vzácných alebo ohrozených druhov rastlín a živočíchov**, ktoré nie sú druhmi európskeho významu a ani druhmi národného významu (z prílohy č. 4, č. 5 a č. 7 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.), no sú zaradené v červených zoznamoch alebo ide o druhy mimoriadne zriedkavé a vzácné v rámci Slovenska alebo celej Európy, pre CHA sú tieto druhy veľmi cenné a ich ochrana je nevyhnutná:

MAKROSKOPICKÉ RIASY: chary (*Chara* spp.);

MACHORASTY: rakyt lúčny (*Hypnum pratense*), bochník hladkoplodý (*Orthotrichum striatum*), brčkavec (*Ulova bruchii*);

CIEVNATÉ RASLINY: vratička mesiačikovitá (*Botrychium lunaria*), šafran spišský (*Crocus discolor*), praslička najväčšia (*Equisetum telmateia*), horec krížatý (*Gentiana cruciata*), pahorec brvitý (*Gentianopsis ciliata*), bielokvet močiarny (*Parnassia palustris*), krtičník tŕňomilný (*Scrophularia umbrosa*).

HMYZ – MOTÝLE: bielopásovec tavoľníkový (*Neptis rivularis*), hnedáčik čermel'ový (*Melitaea diamina*), hnedáčik nevädzový (*Melitaea phoebe*), hnedáčik veronikový (*Melitaea aurelia*), lišaj lipkavcový (*Hyles gallii*), modráčik čieročiarokavý (*Pseudophilotes vicrama*), modráčik ranostajový (*Cupido alceas*), modráčik rozchodníkový (*Scolitantides orion*), vidlochvost ovocný (*Iphioides podalirius*).

Predmetom ochrany CHA Tisovský kras sú predovšetkým:

- biotopy európskeho významu a národného významu** podľa prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z. Sú uvedené v tabuľkách č. 22 a 23, resp. zobrazené v mapových prílohách č. 6.3.3A, 6.3.3B, 6.3.3C a 6.3.4.

Tab. č. 22 Biotopy európskeho významu, ktoré sú predmetom ochrany v CHA Tisovský kras v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Kód Natura	Názov biotopu
Kr 2	5130	Porasty borievky obyčajnej
Kr 6	* 40A0	Xerothermné kroviny
Lk 1	6510	Nížinné a podhorské kosné lúky
Lk 5	6430	Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach
Ls 4	* 9180	Lípovo-javorové sutinové lesy
Ls 5.1	9130	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy
Ls 5.2	9110	Kyslomilné bukové lesy
Ls 5.4	9150	Vápnomilné bukové lesy
Pr 3	* 7220	Penovcové prameniská
Ra 3	7140	Prechodné rašeliniská a trasoviská
Ra 6	7230	Slatiny s vysokým obsahom báz
Pi 5	* 6110	Pionierske porasty zväzu <i>Alyso-Sedion albi</i> na plytkých karbonátových a bázických substrátoch
Sk 1	8210	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
Sk 6	* 8160	Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni
Sk 8	8310	Nepriístupné jaskynné útvary
Tr 1	6210	Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnitom substráte

Poznámka: * prioritné biotopy európskeho významu – biotopy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť

Tab. č. 23 Biotopy národného významu, ktoré sú predmetom ochrany v CHA Tisovský kras v zmysle prílohy č. 1 vyhlášky MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Názov biotopu
Lk 6	Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí
Pr 2	Prameniská nížin a pahorkatín na nevápencových horninách
Tr 6	Teplomilné lemy
Tr 7	Mezofilné lemy

Predmetom ochrany sú okrem biotopov a biotopov druhov národného a európskeho významu aj významné krajinné prvky tvorené porastami starších lieskových krovín.

b) **biotopy chránených druhov rastlín**, podľa prílohy č. 4 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z., a to:

- biotopy druhov **rastlín európskeho významu**:

MACHORASTY: kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*);

CIEVNATÉ RASTLINY: *poniklec prostredný (*Pulsatilla subslavica*);

- biotopy druhov **rastlín národného významu, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia**:

HUBY – ASKOMYCÉTY: misôčka tmavá (*Pseudoplectania melaena*);

CIEVNATÉ RASTLINY: prilbovka biela (*Cephalanthera damasonium*), prilbovka dlholistá (*Cephalanthera longifolia*), prilbovka červená (*Cephalanthera rubra*), kruštík drobnolistý (*Epipactis microphylla*), kruštík močiarny (*Epipactis palustris*), kruštík modrofialový (*Epipactis purpurata*), kruštík úzkopyskový (*Epipactis leptochila*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), vstavač purpurový (*Orchis purpurea*), prvosenka holá (*Primula auricula*), tis obyčajný (*Taxus baccata*).

c) **biotopy chránených druhov živočíchov**, podľa prílohy č. 5 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z., a to:

- biotopy druhov **živočíchov európskeho významu**:

HMYZ – MOTÝLE: ohniváčik veľký (*Lycaena dispar*);

HMYZ – CHROBÁKY: *fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*);

OBOJŽIVELNÍKY: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*);

CICAVICE – NETOPIERE: netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), uchaňa čierna/netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), netopier veľký/netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier Blythov/netopier východný/netopier ostrouchý (*Myotis blythi*), netopier Bechsteinov/netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*), podkovár južný (*Rhinolophus euryale*), podkovár malý/podkovár krpátý (*Rhinolophus hipposideros*), podkovár veľký/podkovár štíhlokrídly (*Rhinolophus ferrumequinum*); CICAVICE – ŠELMY: *medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), * vlk dravý (*Canis lupus*), vydra riečna (*Lutra lutra*);

- biotopy druhov **živočíchov národného významu**:

HMYZ – MOTÝLE: modráčik horcový (*Maculinea alcon*);

HMYZ – ROVNOKRÍDLOVCE: koník pestrý (*Arcyptera fusca*);

Poznámka: *prioritné druhy európskeho významu – druhy, za zachovanie ktorých má Európska únia mimoriadnu zodpovednosť

- **druhy vtákov**, ktoré sú predmetom ochrany v SKCHVU017 Muránska planina - Stolica: bocian čierny (*Ciconia nigra*), d'ateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), muchárik bieločrký (*Ficedula albicollis*), muchárik malý (*Ficedula parva*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), sokol s'ahovavý (*Falco peregrinus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), tetrov hoľniak (*Lyrurus (Tetrao) tetrax*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), výr skalný (*Bubo bubo*), žlna sivá (*Picus canus*), žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*).

Keďže dochádza k prekryvu CHA Tisovský kras s uvedeným CHVÚ, tieto druhy sa zároveň považujú aj za predmet ochrany chráneného areálu.

Tisovský kras predstavuje západné pokračovanie Muránskej planiny s charakteristicky vyvinutým krasovým fenoménom. Dominantou územia je krasová depresia Suché doly s dobre vyvinutými formami povrchového krasu (krasové jamy, ponory). Územie je ohraničené krasovými dolinami charakteru roklín – Furmanec a Hlboký jarok. **Predmetom ochrany CHA Tisovský kras sú nasledovné abiotické javy** (určené podľa Typizácie abiotických javov z Návrhu na prehodnotenie chránených území Slovenskej republiky, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, 2007):

Tab. č. 24 Abiotické javy, ktoré sú predmetom ochrany v CHA Tisovský kras

<u>Formy svahovej modelácie, erózie, zvetrávania, štruktúrne a tektonické formy reliéfu</u>
Abri (v blízkosti toku Furmanec);
<u>Krasový a fluviokrasový reliéf – v rámci Muránskej planiny a v Tisovskom krase</u>
Roklina (Hlboký jarok), krasová planina (Suché doly), krasová jama (závrt) (Suché doly, J. netopierov a i.), škrapy (Suché doly, Podhrad, Hlboký jarok), penovcové pramenisko (Hlboký jarok), jaskyne (Michňová, J. netopierov, Mangalica, Teplica, Daxner a i.), systém rozsadlín vo vápencových blokoch (lokalita Tepličné);
<u>Hydrologické formy</u>
Pramene (Klenovská Rimava, Rejkovský potok a i.), prameniská, vyvieracky, ponory, ľadopád (vo Furmanci).

Významnou zložkou prírodného prostredia CHA Tisovský kras sú jaskyne. V rámci územia CHA Tisovský kras je ich evidovaných viac ako 10.

V CHA Tisovský kras sa nachádzajú:

- druhy **rastlín národného významu**, podľa prílohy č. 4 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z., ktoré sa nachádzajú v území, ale nie sú určené ako predmet ochrany v CHA Tisovský kras:

CIEVNATÉ RASTLINY: vstavač ploštičný (*Anacamptis coriophora*, syn. *Orchis coriophora*), jazyk jelení (*Asplenium scolopendrium*, syn. *Phyllitis scolopendrium*), ostrica Davallova (*Carex davalliana*), koralica lesná (*Corallorhiza trifida*), vstavačovec Fuchsov pravý (*Dactylorhiza fuchsii* subsp. *fuchsii*), vstavačovec májový pravý (*Dactylorhiza majalis* subsp. *majalis*), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*), snežienka jarná (*Galanthus nivalis*), hrachor trávolistý pravý (*Lathyrus nissolia* subsp. *nissolia*), ľalia

cibuľkonosná pravá (*Lilium bulbiferum* var. *bulbiferum*), prvosenka holá (*Primula auricula*).

Poznámka: druh *Anacamptis coriophora* nebol v území recentne potvrdený.

- biotopy druhov **živočíchov európskeho významu** podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z., ktoré rovnako **nie sú určené ako predmet ochrany:**

HMYZ – CHROBÁKY: bystruška potočná (*Carabus variolosus*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*);

HMYZ – MOTÝLE: modráčik čiernoškrvnný (*Maculinea arion*);

OBOJŽIVELNÍKY: ropucha zelená (*Bufo* (= *Bufo*) *viridis*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), mlok karpatský (*Lissotriton* (= *Triturus*) *montandoni*);

PLAZY: jašterica krátkohlavá/jašterica obyčajná/bystrá (*Lacerta agilis*), jašterica zelená (*Lacerta viridis*), jašterica múrová (*Podarcis* (= *Lacerta*) *muralis*), užovka hladká (*Coronella austriaca*), užovka stromová (*Zamenis longissimus* (*Elaphe longissima*)), užovka fřkaná (*Natrix tessellata*);

VTÁKY: bocian biely (*Ciconia ciconia*), d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), hadiar krátkoprstý (*Circaetus gallicus*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), kaňa sivá (*Circus cyaneus*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), rybárik riečny (*Alcedo atthis*), sokol kobec (*Falco columbarius*), sokol rároh (*Falco cherrug*), škovránik stromový (*Lullula arborea*);

CICAŤCE – NETOPIERE: netopier Brandtov (*Myotis brandti*), netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*), netopier riasnatý (*Myotis nattereri*), netopier vodný (*Myotis daubentoni*), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*), lietavec sťahovavý/netopier sťahovavý (*Miniopterus schreibersii*), pestroň vlkocvový (*Zerynthia polyxena*), raniak obrovský/netopier veľký/raniak veľký (*Nyctalus lasiopterus*); CICAŤCE: bobor vodný/bobor euroázijský (*Castor fiber*), plch lieskový/plšík lieskový (*Muscardinus avellanarius*); CICAŤCE – ŠELMY: mačka divá/mačka lesná (*Felis silvestris*);

- biotopy druhov **živočíchov národného významu:**

ULITNÍKY: slimák žltkastý (*Helix lutescens*);

HMYZ – VÁŽKY: pásikavec (*Cordulegaster bidentata*);

HMYZ – CHROBÁKY: bystruška medená (*Carabus cancellatus*), bystruška zlatá (*Carabus auronitens escheri*), bystruška (*Carabus irregularis moutandoni*), bystruška (*Carabus problematicus problematicus*);

HMYZ – BLANOKRÍDLOVCE: čmeľ hájový (*Bombus lucorum*), čmeľ hôrny (*Bombus sylvarum*), čmeľ zemný (*Bombus terrestris*);

OBOJŽIVELNÍKY: ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), mlok bodkovaný (*Lissotriton* (= *Triturus*) *vulgaris*), mlok horský (*Ichthyosaura* (= *Triturus*) *alpestris*);

PLAZY: jašterica živorodá (horský poddruh) (*Zootoca* (= *Lacerta*) *vivipara vivipara*), užovka obojková/užovka obyčajná (*Natrix natrix*), slepúch východný (*Anguis colchica*), vretenica severná/vretenica obyčajná (*Vipera berus*);

VTÁKY: dudok chochlatý (*Upupa epops*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), chriaštel' vodný (*Rallus aquaticus*), ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), murárik červenokrídly (*Tichodroma muraria*), sliapočka vodná (*Gallinula chloropus*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), sluka hôrna (*Scolopax rusticola*);

CICAŤCE: hranostaj čiernochvostý (*Mustela erminea*), jež bledý/jež východoeurópsky (*Erinaceus concolor/roumanicus*), lasica obyčajná/lasica myšožravá (*Mustela nivalis*), piskor obyčajný/piskor lesný (*Sorex araneus*), piskor malý (*Sorex minutus*), bieložúbka

bielobruchá (*Crocidura leucodon*), bielozubka krpatá (*Crocidura suaveolens*), plch sivý (*Glis (=Myoxus) glis*), veverica stromová (*Sciurus vulgaris*).

Predmetom ochrany nie sú **biotopy zriedkavých, vzácných alebo ohrozených druhov rastlín a živočíchov**, ktoré nie sú druhmi európskeho významu a ani druhmi národného významu (z prílohy č. 4 vyhlášky MŽP SR č. 170/2021 Z. z.), no sú zaradené v červených zoznamoch alebo ide o druhy mimoriadne zriedkavé a vzácne v rámci Slovenska alebo celej Európy, prípadne o nové druhy pre vedu [pre CHA sú tieto druhy veľmi cenné a ich ochrana je nevyhnutná].

V území sa tiež nachádzajú nasledovné:

- biotopy **vzácných, zriedkavých alebo ohrozených druhov rastlín:**

MAKROSKOPICKÉ RIASY: chary (*Chara* spp.);

HUBY – ASKOMYCÉTY: dutinovka otrubnatá (*Encoelia furfuracea*);

MACHORASTY: dvojhrot (*Dicranum bonjeanii*), rakyt lúčny (*Hypnum pratense*), bochník hladkoplodý (*Orthotrichum striatum*), brčkavec (*Ulotia bruchii*);

CIEVNATÉ RASTLINY: áron alpínsky (*Arum alpinum*), šafran spišský (*Crocus discolor*), horec krížatý (*Gentiana cruciata*), krtičník tŕňomilný (*Scrophularia umbrosa*).

- biotopy **mimoriadne vzácných, zriedkavých alebo ohrozených druhov živočíchov:**

HMYZ – CHROBÁKY: *Magdalis caucasica*, *Rhacopus sahlbergi*.

Predmetom ochrany **CHA Stolica** sú:

- prirodzené procesy a prirodzený vývoj** prírodných lesných spoločenstiev nachádzajúcich sa na zóne A na území chráneného areálu;
- biotopy európskeho významu a národného významu** podľa prílohy č. 1 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z. Sú uvedené v tabuľkách č. 25 a 26, resp. zobrazené v mapových prílohách č. 6.3.3A, 6.3.3B, 6.3.3C a 6.3.4.

Tab. č. 25 Biotopy európskeho významu, ktoré sú predmetom ochrany **v CHA Stolica** v zmysle prílohy č. 1 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Kód Natura	Názov biotopu
Br 6	6430	Brehové porasty deväťsilov
Ls 4	* 9180	Lipovo-javorové sutinové lesy
Ls 5.1	9130	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy
Ls 5.2	9110	Kyslomilné bukové lesy
Ls 5.3	9140	Javorovo-bukové horské lesy
Ls 9.1	9410	Smrekové lesy čučoriedkové
Ls 9.2	9410	Smrekové lesy vysokobylinné
Ra 2	7120	Degradované vrchoviská schopné prirodzenej obnovy
Ra 3	7140	Prechodné rašeliniská a trasoviská
Sk 2	8220	Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
Sk 5	8150	Nespevnené silikátové sutiny v kolínnom stupni
Tr 8	* 6230	Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte

Vysvetlivka: *prioritné biotopy európskeho významu – biotopy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť

Tab. č. 26 Biotopy národného významu, ktoré sú predmetom ochrany v CHA Stolica v zmysle prílohy č. 1 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Názov biotopu
Lk 6	Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí
Ls 8	Jedľové a jedľovo-smrekové lesy
Pr 1	Prameniská horského a subalpínskeho stupňa na nevápencových horninách
Pr 2	Prameniská nížin a pahorkatín na nevápencových horninách

c) **biotopy chránených druhov rastlín** podľa prílohy č. 4 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z. a to:

biotopy druhov **rastlín európskeho významu:**

MACHORASTY: kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*);

biotopy druhov **rastlín národného významu:**

CIEVNATÉ RASTLINY: prilbovka dlholistá (*Cephalanthera longifolia*), rosička okrúhlostá (*Drosera rotundifolia*), rozchodník ročný (*Sedum annuum*).

d) **biotopy chránených druhov živočíchov** podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z. a to:

biotopy druhov **živočíchov európskeho významu:**

OBOJŽIVELNÍKY: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*);

CICAVICE – ŠELMY: *medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), * vlk dravý (*Canis lupus*);

Poznámka: *prioritné druhy európskeho významu – druhy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť

- **druhy vtákov**, ktoré sú predmetom ochrany v SKCHVU017 Muránska planina - Stolica: bocian čierny (*Ciconia nigra*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), muchárik bieločrký (*Ficedula albicollis*), muchárik malý (*Ficedula parva*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), sokol s'ahovavý (*Falco peregrinus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), tetrov hoľniak (*Lyrurus (Tetrao) tetrix*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), výr skalný (*Bubo bubo*), žlna sivá (*Picus canus*), žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*).

Keďže dochádza k prekryvu CHA Stolica s uvedeným CHVÚ, tieto druhy sa zároveň považujú aj za predmet ochrany chráneného areálu.

Na geologickej stavbe územia sa podieľa geologicko-tektonická jednotka veporikum. Podložie je budované horninami Kráľovohoľského komplexu. Centrálnu časť územia prevažne tvoria strednozrnité porfyrické, biotitické granodiority až kremenné diority (paleozoicko – protozoického veku). Celý starý komplex je prerázaný telesami mladých alpínskych granodioritov. Okrajovú časť územia tvoria ruly – migmatity s okatou textúrou a dynamicky postihnuté porfyrické granodiority (cf. KLINEC 1976).

e) **Predmetom ochrany CHA Stolica sú abiotické javy** (určené podľa Typizácie abiotických javov z Návrhu na prehodnotenie chránených území Slovenskej republiky, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, 2007) uvedené v tabuľke č. 27:

Tab. č. 27 Abiotické javy, ktoré sú predmetom ochrany v CHA Stolica

<u>Formy svahovej modelácie, erózie, zvetrávania, štruktúrne a tektonické formy reliéfu</u>
Krajinársky významný hrebeň (Kyprov, Stolica, Kohút);
<u>Hydrologické formy</u>
Pramene (Slaná, Štítik, Zdychava, Pstružný potok), prameniská.

V CHA Stolica sa nachádzajú:

- **biotopy druhov rastlín národného významu** podľa prílohy č. 4 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z., ktoré sa nachádzajú v území, ale nie sú určené ako predmet ochrany v CHA Stolica:

LIŠAJNÍKY: pľuzgierka islandská (*Cetraria islandica*), bradatec bukový (*Usnea intermedia*);

MACHORASTY: rašelinníky (*Sphagnum* spp.);

CIEVNATÉ RASTLINY: vstavačovec májový pravý (*Dactylorhiza majalis* subsp. *majalis*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), bieloprst belavý (*Pseudorchis albida*), soldanelka uhorská (valašská) (*Soldanella marmarossiensis*, syn. *S. hungarica*).

Poznámka: druhy *Menyanthes trifoliata* a *Pseudorchis albida* neboli v území recentne potvrdené

- **biotopy druhov živočíchov európskeho významu** podľa prílohy č. 5 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z., ktoré rovnako nie sú určené ako predmet ochrany:

HMYZ – MOTÝLE: spriadač kostihojový (*Euplagia* (= *Callimorpha*) *quadripunctata*);

HMYZ – CHROBÁKY: roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), kováčik fialový (*Limonicus violaceus*), *fuzáč alpský (*Rosalia alpina*);

OBOJŽIVELNÍKY: mlok karpatský (*Lissotriton* (= *Triturus*) *montandoni*);

VTÁKY: chrapkáč poľný (*Crex crex*); d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), škovránik stromový (*Lullula arborea*).

Poznámka: *prioritné druhy európskeho významu – druhy, za zachovanie ktorých má Európska únia mimoriadnu zodpovednosť

- **biotopy druhov živočíchov národného významu:**

HMYZ – MOTÝLE: pestroň vlkocový (*Zerynthia polyxena*);

HMYZ – VÁŽKY: pásikavec (*Cordulegaster bidentata*);

HMYZ – CHROBÁKY: bystruška medená (*Carabus cancellatus*), bystruška zlatá (*Carabus auronitens escheri*), bystruška *Carabus irregularis moutandoni*, bystruška *Carabus problematicus problematicus*, májka *Meloe brevicollis*;

HMYZ – BLANOKRÍDLOVCE: čmeľ hájový (*Bombus lucorum*), čmeľ hôrny (*Bombus sylvarum*), čmeľ zemný (*Bombus terrestris*);

OBOJŽIVELNÍKY: ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), mlok bodkovaný (*Lissotriton* (= *Triturus*) *vulgaris*), mlok horský (*Ichthyosaura* (= *Triturus*) *alpestris*);

PLAZY: jašterica živorodá (horský poddruh) (*Zootoca* (= *Lacerta*) *vivipara vivipara*), vretenica severná/vretenica obyčajná (*Vipera berus*);

CICAVCE – NETOPIERE: netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), uchaňa čierna/netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), netopier veľký/netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier Blythov/netopier východný/netopier ostrouchý (*Myotis blythi*), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*), lietavec sťahovavý/netopier sťahovavý (*Miniopterus schreibersii*), netopier Bechsteinov/netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*), podkovár južný (*Rhinolophus euryale*), podkovár malý/podkovár krpatý (*Rhinolophus*

hipposideros), podkovár veľký/podkovár štíhlokridly (*Rhinolophus ferrumequinum*) netopier Brandtov (*Myotis brandti*), netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*), netopier riasnatý (*Myotis nattereri*), netopier vodný (*Myotis daubentoni*), raniak obrovský/netopier veľký/raniak veľký (*Nyctalus lasiopterus*);

VTÁKY: ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), sokol kobec (*Falco columbarius*), sluka hôrna (*Scolopax rusticola*);

CICAVCE: hranostaj čiernochvostý (*Mustela erminea*), jež bledý/jež východoeurópsky (*Erinaceus concolor/raumanicus*), lasica obyčajná/lasica myšožravá (*Mustela nivalis*), piskor obyčajný/piskor lesný (*Sorex araneus*), piskor malý (*Sorex minutus*), bielozubka krpátá (*Crocidura suaveolens*), bielozubka bielobruchá (*Crocidura leucodon*), plch lieskový/pľšík lieskový (*Muscardinus avellanarius*), plch sivý (*Glis (=Myoxus) glis*), veverica stromová (*Sciurus vulgaris*).

Do tejto kapitoly zaradíme aj **biotopy zriedkavých, vzácných alebo ohrozených druhov rastlín a živočíchov**, ktoré nie sú druhmi európskeho významu a ani druhmi národného významu (z prílohy č. 4 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z.), no sú zaradené v červených zoznamoch alebo ide o druhy mimoriadne zriedkavé a vzácne v rámci Slovenska alebo celej Európy, prípadne o nové druhy pre vedu (pre CHA sú tieto druhy veľmi cenné a ich ochrana je nevyhnutná).

V území CHA Stolica sa nachádzajú aj nasledovné

- biotopy **vzácných, zriedkavých alebo ohrozených druhov rastlín:**

HUBY: pahľiva (*Crepidotus kubickae*), dutinovka (*Encoelia fascicularis*), vláknicia červenejúca (*Inocybe calamistrata*);

LIŠAJNÍKY: bradatec (*Usnea* spp.);

CIEVNATÉ RASTLINY: zvonček tatranský (*Campanula tatrae*), žerušnica horká Opizova (*Cardamine amara* subsp. *opizii*), ostrica sivastá (*Carex canescens*), šabrina pošvatá (*Conioselinum tataricum*), šafran spišský (*Crocus discolor*), páperník pošvatý (*Eriophorum vaginatum*), borievka alpínska (*Juniperus sibirica*), kuklica horská (*Parageum montanum*), vojnovka belasá (*Polemonium caeruleum*), ríbezl'a skalná (*Ribes petraeum*), poniklec biely (*Pulsatilla scherfelii*), scila severna (*Scilla drunensis* s.l.), sedmokvietok európsky (*Trientalis europaea*).

Poznámka: druh *Conioselinum tataricum* nebol recentne v území potvrdený

- biotopy **mimoriadne vzácných, zriedkavých alebo ohrozených druhov živočíchov:**

HMYZ – CHROBÁKY: *Ampedus auripes*.

Predmetom ochrany **PR Homoľa** predovšetkým sú:

- a) **biotopy európskeho významu** podľa prílohy č. 1 k vyhláške Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 170/2021 Z. z., sú uvedené v tabuľke č. 28, resp. zobrazené v mapových prílohách č. 6.3.3A, 6.3.3B a 6.3.4.

Tab. č. 28 Biotopy európskeho významu, ktoré sú predmetom ochrany v **PR Homoľa** v zmysle prílohy č. 1 k vyhláške MŽP SR č. 170/2021 Z. z.

Kód biotopu	Kód Natura	Názov biotopu
Kr 6	* 40A0	Xerothermné kroviny
Ls 5.1	9130	Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy
Ls 5.4	9150	Vápnomilné bukové lesy

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Sk 1	8210	Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou
Sk 8	8310	Neprístupné jaskynné útvary

*Poznámka: * prioritné biotopy európskeho významu – biotopy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť*

- b) **biotopy chránených druhov rastlín** podľa prílohy č. 4 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z. a to:

biotopy druhu **rastliny európskeho významu:**

MACHORASTY: kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*);

biotopy druhu **rastliny národného významu:**

CIEVNATÉ RASTLINY: smrečinovec plazivý (*Goodyera repens*).

- c) **biotopy druhov živočíchov európskeho významu** podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.:

OBOJŽIVELNÍKY: kunka žltobruchá (*Bombina variegata*);

CICAVICE – NETOPIERE: uchaňa čierna/netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier veľký/netopier obyčajný (*Myotis myotis*), podkovár malý/podkovár krpatý (*Rhinolophus hipposideros*).

V PR Homoľa sa nachádzajú aj:

- biotopy druhov **živočíchov európskeho významu** podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.:

CICAVICE – HLODAVICE: plch lieskový (*Muscardinus avellanarius*);

CICAVICE – NETOPIERE: netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier ostrouchý (*Myotis blythi*), netopier pobrežný (*Myotis dasycneme*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteini*), netopier Brandtov (*Myotis brandti*), netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*), netopier riasnatý (*Myotis nattereri*), netopier vodný (*Myotis daubentonii*), raniak obrovský/netopier veľký/raniak veľký (*Nyctalus lasiopterus*);

CICAVICE – ŠELMY: * medveď hnedý (*Ursus arctos*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), * vlk dravý (*Canis lupus*), vydra riečna (*Lutra lutra*), mačka divá (*Felis sylvestris*);

VTÁKY: pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), muchárik bieločrký (*Ficedula albicollis*), muchárik malý (*Ficedula parva*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasa) bonasia*).

*Poznámka: *prioritné druhy európskeho významu – druhy, za zachovanie ktorých má EÚ mimoriadnu zodpovednosť*

- **biotopy druhov živočíchov národného významu** podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.:

HMYZ – CHROBÁKY: bystruška medená (*Carabus cancellatus*), bystruška zlatá (*Carabus auronitens escheri*), bystruška (*Carabus irregularis moutandoni*), bystruška (*Carabus problematicus problematicus*);

OBOJŽIVELNÍKY: ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), mlok bodkovaný (*Triturus vulgaris*), mlok horský (*Triturus alpestris*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*);

PLAZY: vretenica severná (*Vipera berus*);

CICAŤE: jež bledý/jež východoeurópsky (*Erinaceus concolor/raumanicus*), plch sivý (*Glis (=Myoxus) glis*), veverka stromová (*Sciurus vulgaris*), piskor obyčajný/piskor lesný (*Sorex araneus*), piskor malý (*Sorex minutus*), piskor horský (*Sorex alpinus*);
CICAŤE – ŠELMY: hranostaj čiernochvostý (*Mustela erminea*), lasica obyčajná/lasica myšožravá (*Mustela nivalis*);
VTÁKY: ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), sluka hôrna (*Scolopax rusticola*).

Predmetom ochrany **CHVÚ Muránska planina – Stolica** sú:

- **biotopy druhov vtákov európskeho významu**, podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z., ktoré sú predmetom ochrany v CHVU017 Muránska planina - Stolica: pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), výr skalný (*Bubo bubo*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), d'ateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), muchárik bielokrky (*Ficedula albicollis*), muchárik malý (*Ficedula parva*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*), žlna sivá (*Picus canus*), d'ubník trojprstý (*Picoides tridactylus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*), hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*), tetrov hoľniak (*Lyrurus (Tetrao) tetricus*).

V CHVÚ Muránska planina – Stolica sa nachádzajú aj:

- **biotopy ďalších druhov vtákov európskeho významu** podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.: rybárik riečny (*Alcedo atthis*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), hadiar krátkoprstý (*Circaetus gallicus*), kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), kaňa sivá (*Circus cyaneus*), chrapkáč poľný (*Crex crex*), d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*), sokol kobec (*Falco columbarius*), sokol rároh (*Falco cherrug*), škovránik stromový (*Lullula arborea*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*);
- **biotopy ďalších druhov vtákov národného významu** podľa prílohy č. 5 k vyhláske MŽP SR č. 170/2021 Z. z.: škovránok poľný (*Alauda arvensis*), ľabtuška hôrna (*Anthus trivialis*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), sliapočka vodná (*Gallinula chloropus*), chriaštel' vodný (*Rallus aquaticus*), sluka hôrna (*Scolopax rusticola*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), murárik červenokrídly (*Tichodroma muraria*), dudok chochlatý (*Upupa epops*).

2.2 Zhodnotenie stavu predmetu ochrany

Na základe zhodnotenia stavu druhov a biotopov zo správ podľa článku 17 smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v platnom znení (ďalej len „**smernica o biotopoch**“), medzinárodných záväzkov a cieľov stanovených v strategických dokumentoch EÚ a Slovenskej republiky je potrebné v predmetnom území **zachovanie alebo zlepšovanie stavu druhov a biotopov, ktoré sú predmetom ochrany NP Muránska planina, CHA Pramenná oblasť Rimavy, CHA Tisovský kras, PR Homoľa a CHA Stolica a prekrývajúcich sa ÚEV a CHVÚ Muránska planina - Stolica**. Cieľom je tiež zachovať abiotické javy, ktoré sú predmetom ochrany. Stanovenie cieľov ochrany biotopov európskeho významu a druhov európskeho významu v jednotlivých ÚEV je uvedené v prílohe č. 6.8. Stanovenie cieľov ochrany pre druhy vtákov v CHVÚ Muránska planina – Stolica je uvedené v prílohe č. 6.9.

2.3 Faktory ovplyvňujúce stav predmetu ochrany

Faktory ovplyvňujúce stav lesných biotopov

Na stav lesných biotopov majú vplyv antropogénne ako aj prírodné faktory – abiotického pôvodu (vietor, sneh, dážď, námraza, ľadovec, blesky/oheň; sucho, vysoké teploty, nadbytok vlhkosti, mráz ai.) alebo biotického pôvodu (živočíchy, rastliny, huby). V NP Muránska planina a jeho ochrannom pásme sú lesné porasty najviac poškodzované silným vetrom (víchricami) a nadmerným množstvom snehu, kedy dochádza k polomom. Na druhej strane pri vývratoch a zlomoch vznikajú nové úkrytové a potravné možnosti pre chránené druhy živočíchov a tiež priestory pre ich hniezdenie a rozmnožovanie.

Najvýznamnejším biotickým faktorom je premnožený podkôrný hmyz (*Ips typographus* a *Pityogenes chalcographus*) v smrekových porastoch, ktorý aj v kombinácii s abiotickými faktormi (sucho, vietor) spôsobuje ich postupné odumieranie, a tiež premnožená raticová zver, ktorá poškodzuje alebo likviduje prirodzené zmladenie niektorých drevín (jedľa, dub, tis, cenné listnáče) a tak v menšom alebo väčšom rozsahu znemožňuje ich prirodzenú obnovu (dub a tis – v plnom rozsahu) a ochudobňuje lesné porasty o tieto potenciálne druhy drevín. Významnou hubou, ktorá spôsobuje postupné chradnutie a odumieranie jaseňov, je *Hymenoscyphus fraxineus*. Týka sa to najmä zmiešaných listnatých porastov v južných častiach Muránskej planiny, kde dochádza ku hromadnému odumieraniu jaseňov.

Medzi najvýznamnejšie doterajšie antropogénne faktory ovplyvňujúce stav lesných biotopov zaraďujeme pôsobenie človeka a jeho hospodárenie v lesoch. Po stáročiach intenzívneho pôsobenia človeka ostali na Muránskej planine aj človekom nedotknuté lesy (pralesy, pralesové zvyšky), ale to len v najneprístupnejších kútoch. Najzachovalejší je v Javorníkovej doline, menšie fragmenty sa našli na Malej a Veľkej Stožke, Poludnici, Šiancoch, či v Hrdzavej doline.

Časť lesov, najmä na obvodových svahoch krasovej planiny, má štruktúru blízku prirodzenému lesu v rôznych štádiách vývoja, najmä v štádiu optima. Časť lesov najmä na krasovej plošine a v severnej časti územia má zmenené druhové zloženie alebo zastúpenie drevín v prospech smreka na úkor jedle a listnáčov.

Hospodárske zásahy vo všeobecnosti spôsobujú rôzne zmeny v lesnom ekosystéme. Ak tieto narušujú ekologické hľadiská, vznikajú poruchy, vrátane zníženej stability lesných porastov, ktoré následne vytvárajú vhodné podmienky pre pôsobenie rôznych škodlivých činiteľov a podieľajú sa na zhoršení priaznivého stavu lesných biotopov. V niektorých častiach NP Muránska planina boli v minulosti realizované obnovné alebo náhodné ťažby, pri ktorých bola odstránená značná časť zásoby porastov, a to bez ponechania stromov na dožitie a hrubého mŕtveho dreva. Také ťažby sa následne prejavili v zhoršení stanovištných/ekologických podmienok pre rôzne druhy rastlín a živočíchov naviazaných na staré lesy (nad 100 r.).

Podiel starých prirodzených lesov, ktoré boli modelom priaznivého stavu biotopov a meradlom prirodzeného stupňa ich diverzity, postupne klesá. Dorubmi často dochádzalo k úplnému odstráneniu porastovej zásoby bez ponechania „biotopových“ stromov alebo stromov na dožitie. Zásadným negatívom v súvislosti s obnovou lesov a (kalamitnou) ťažbou je výrazný (plošný) úbytok starých lesov (nad 80 r.).

V súčasnosti sú najcennejšie lesné biotopy (pralesovité a prirodzené lesy), vrátane starých lesov súčasťou najprísnejšej zóny A v NP Muránska planina, CHA Tisovský kras či v CHA Stolica, čím sa, po vyhlásení týchto chránených území, v dotknutých porastoch eliminovali vyššie spomenuté negatívne antropogénne vplyvy. Avšak niektoré veľmi zachovalé a prírodovedne cenné lesy vyskytujúce sa v oblasti Muránskej planiny, mimo územia NP – v CHA Tisovský kras, v CHA Pramenná oblasť Rimavy (spravidla ide o lesy s neštátnym vlastníctvom) či v

ochrannom pásme NP, sa nachádzajú len v 3. alebo 2. stupni ochrany. Tieto lesné porasty je potrebné „podchytiť“ v procese tvorby hospodárenia v lesoch (pri vypracovaní nových PSL) a navrhnúť v nich opatrenia na zabezpečenie priaznivého stavu predmetu ochrany.

Odstraňovaním pionierskych drevín (jarabina, mukyňa, osika, breza) dochádza k ochudobňovaniu lesných porastov, čo sa v konečnom dôsledku negatívne prejavuje na stabilite a druhovej pestrosti lesných porastov.

Nevhodným zalesňovaním – stanovištne nepôvodnými drevinami (smrekom), na stanovištiach bučín a jedľobučín, vznikli zmiešané bukovo-smrekové, ba častokrát až monokultúrne smrekové porasty. Vytvorenie rovnovekých a nezriedka rovnorodých porastov v systéme lesa vekových tried rúbaňovým hospodárením alebo po spracovaní lykožrútových, či iných kalamitných plôch na veľkých plochách viedlo k zhoršeniu štruktúry lesných biotopov a tým aj k zhoršeniu ich kvality. Na odkrytých rúbaniskách prevládajú extrémne mikroklimatické podmienky, ktoré vyhovujú burinám a znemožňujú tak vývoj prirodzeného zmladenia, alebo ho spomaľujú a sťažujú.

Súčasťou problematiky lesnej ťažby je aj sprístupňovanie lesov a výstavba, resp. údržba lesnej cestnej siete. Pri trasovaní a výstavbe lesných ciest je potrebné dôsledne zohľadniť zraniteľnosť prostredia, keďže touto činnosťou dochádza k otvoreniu a drenáži svahov a vplyvu na odtokové pomery, vrátane zvyšovania odtoku. Pri následnom približovaní dreva je potrebné minimalizovať poškodenie už existujúceho prirodzeného zmladenia, pramenísk či korýt tokov. V území najmä v minulosti dochádzalo aj k nelegálnej výstavbe lesných ciest bez súhlasu orgánu ochrany prírody. Vybudované lesné cesty umožnili prístup a tak aj následnú ťažbu, aj do najzachovalejších a najcennejších lesných biotopov.

Z pozorovaných klimatických dát je zjavné, že dochádza k zvyšovaniu počtu aj intenzity extrémnych klimatických javov. Vo svete boli v posledných desaťročiach pozorované viaceré dopady zmeny klímy (tzv. recentných zmien klímy) na lesné ekosystémy, ako napríklad posun hornej hranice lesa, zmena produkcie dreva, zvýšená mortalita stromov v dôsledku sucha, zvýšenie frekvencie lesných požiarov, šírenie invázných nepôvodných druhov, patogénnych a iných organizmov šíriacich sa v nadväznosti na klimatické zmeny/oteplenie. Napriek tomu, že mnohé z týchto javov na Slovensku doposiaľ skúmané neboli, je potrebné prípady dokumentované v iných oblastiach považovať za analógiu, a obdobný vývoj očakávať aj u nás. Reakcie lesných ekosystémov na zmenu klímy sú značne komplexné a obtiažne je ich predpovedať. Dôvodom je rôzna citlivosť jednotlivých zložiek lesného ekosystému (dreviny, prízemná vegetácia, autochtónni a introdukovaní škodcovia, pôdne prostredie, hydrologický cyklus porastov a pod.) na zmenu klímy, čo značne komplikuje projekcie vývoja celého ekosystému. Hodnotenie dopadov zmeny klímy na produkciu lesa (ako aj ďalšie funkcie ako ukladanie uhlíka, udržiavanie biodiverzity, či ovplyvňovanie vodného režimu krajiny) nie je možné hodnotiť na základe jednoduchých úvah, ale je potrebné využiť komplexné nástroje modelovania vývoja lesa. Za kľúčový nástroj adaptácie lesov na zmenu klímy je potrebné považovať postupnú zmenu drevinového zloženia. Dôsledkom zmeny klímy môže byť jednak zníženie produkcie lesa vplyvom sucha, ako aj jej zvýšenie vplyvom predĺženia vegetačnej sezóny, či rýchlejšieho rozkladu organickej hmoty a následnej vyššej dostupnosti živín. V prípade lesných ekosystémov sú dopady zmeny klímy závažnejšie, v porovnaní s poľnohospodárstvom, pretože adaptačné opatrenia nie je možné vyvíjať a aplikovať rýchlosťou primeranou rýchlosti zmeny klímy.

Faktory ovplyvňujúce stav nelesných biotopov

Významným negatívnym faktorom ovplyvňujúcim stav nelesných biotopov je absencia tradičného obhospodarovania (absencia kosenia a pastvy trávnych porastov) a s tým súvisiaca

následná sekundárna sukcesia, ktorá sa prejavuje na lúčnych, pasienkových ale aj mokrad'ových biotopoch zarastaním náletovými drevinami (smrek, breza, osika, rakyta), ako aj zmenou druhového zloženia. V travinno-bylinných porastoch sa hromadí starina, začínajú dominovať expanzívne druhy (napr. smlz) a ustupujú charakteristické (a vzácne) druhy, čo má za následok zhoršovanie stavu travinno-bylinných spoločenstiev, až to vedie k ich postupnému zániku.

Na druhovej diverzite travinno-bylinných spoločenstiev (hlavne čo sa týka výskytu vzácných/chránených druhov – najmä orchideí) sa negatívne prejavili v minulosti realizované rekultivácie lúk, či hnojenie umelými hnojivami. V snahe zvýšiť úrodnosť lúk boli v minulosti na mnohých lokalitách realizované prísevy niektorých druhov, či kultivarov tráv (timotejka lúčna, lipnica lúčna), ktoré sa vyznačujú vyššou produkciou biomasy. Táto intenzifikácia využívania lúčnych porastov mala a má za následok zníženie druhovej diverzity, a to najmä vo forme zníženia priemerného počtu (charakteristických) druhov a spravidla vymiznutia vzácných a/alebo chránených druhov.

K negatívam dnešného obhospodarovania lúk a pasienkov (poľnohospodárstva) zaradíme aj nedodržovanie podmienok pre pasenie, preháňanie a košarovanie hospodárskych zvierat. Dost' často nedodržavanou podmienkou košarovania hospodárskych zvierat je pravidelné prekladanie košiarov. Tým dochádza k nadmernej nitrifikácii pôdy a s ňou je spojený rad negatívnych javov (vymiznutie alebo potlačenie vzácných druhov rastlín, erózia pôdy, nálet pionierskych drevín, a v konečnom dôsledku postupné degradovanie biotopov). Na takýchto silno nitrifikovaných miestach – na lokalitách, ktoré sa v minulosti nadmerne prepásali (resp. košarovali bez pravidelného premiestňovania košiarov) - sa potom vyskytujú ruderálne druhy (bodliaky, žihľava, štiav, konopnica), ktoré na lokalitách pretrvávajú, rozširujú sa a vytlačujú ostatné druhy rastlín a zároveň aj pôvodné travinno-bylinné spoločenstvá.

Na stav niektorých nelesných spoločenstiev malo v minulosti významne negatívny vplyv aj zalesňovanie. V druhej polovici 20. storočia došlo na Muránskej planine k zalesneniu niektorých xerotermov – napr. s travinno-bylinnými dealpínskymi spoločenstvami (biotop Tr5), či k zalesňovaniu lúk a pasienkov na krasovej plošine (biotopy Tr1, Lk1, Lk2). V prvom prípade sa plochy zalesnili borovicou lesnou (*Pinus sylvestris*) alebo na Slovensku nepôvodnou borovicou čiernou (*Pinus nigra*), niekde (hlavne na stržiach) sa zalesňovalo aj agátom (*Robinia pseudoaccacia*), ktorý je tiež nepôvodným druhom; v druhom prípade sa zalesňovalo smrekom. Takýmto zalesňovaním na miestach cenných nelesných spoločenstiev, častokrát s výskytom chránených druhov rastlín, vznikli rovnorodé borovicové alebo smrekové porasty monokultúry).

Negatívnym prvkom, ktorý sa negatívne prejavuje na druhovom zložení nelesných spoločenstiev, je prikrmovanie lesnej zveri jadrovými krmivami (na krmoviskách, vнадiskách, pri posedoch, na políčkach pre zver), ako aj pestovanie obilnín v políčkach pre zver, pri ktorom môže dochádzať k rozširovaniu invázných nepôvodných a nepôvodných druhov rastlín do územia a do príľahlých nelesných (lúčnych a pasienkových) spoločenstiev. Takto sa do územia NP Muránska planina dostali viaceré invázne nepôvodné druhy, ako napr. ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*) a nepôvodné druhy rastlín – ako napr. slnečnica hl'uznatá – topinambur (*Helianthus tuberosus*), durman obyčajný (*Datura stramonium*), iva voškovníkovitá (*Iva xanthiifolia*), lupina mnohoplodá (*Lupinus polyphyllus*), či podslnečník Theofrastov (*Abutilon theophrasti*). Nebezpečné sú najmä druhy *Ambrosia artemisiifolia*, *Datura stramonium*, *Iva xanthiifolia* či *Lupinus polyphyllus*, ktoré častokrát vytvárajú „zárasty“ a tak vytlačujú pôvodné lúčne/pasienkové spoločenstvá (znižujú ich výmeru). V dôsledku tejto poľovníckej činnosti sa predmetné invázne nepôvodné a nepôvodné druhy „zanesli“ do vyššie položených častí Muránskej planiny, kde by inak neboli prítomné. Druh

Ambrosia artemisiifolia bol do územia (na lesné sklady) rozšírený aj pri lesníckej činnosti, konkrétne nákladnými autami pri odvoze dreva zo skladov. Inými spôsobmi (antropicky) sa do travinno-bylinných spoločenstiev dostávajú nepôvodné druhy ako roripovník východný (*Bunias orientalis*), či astra kopijovitolistá (*Aster lanceolatus*). Veľmi nebezpečný a najťažšie odstraňovaný invázny nepôvodný druh je pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*), ktorý vytvára homogénne spoločenstvá (monocenózy) a úplne vytláča pôvodné nelesné spoločenstvá (takéto spoločenstvá vytvára aj v lesných biotopoch); do územia sa najčastejšie dostal (nelegálnymi) navážkami materiálu (zeminy). Na lúkach a pasienkoch sa najčastejšie vyskytuje nepôvodný hviezdnik ročný (*Stenactis annua*), a zriedkavejšie invázny nepôvodný druh zlatobyľ kanadská (*Solidago canadensis*), ktoré sa v území pomerne ľahko rozširujú hlavne pozdĺž ciest (pomocou vetra). Na ich rozširovaní sa významne prejavuje aj absencia (pravidelného) obhospodarovania lúk a pasienkov. Z nepôvodných drevín sa na niektoré pasienky ľahko rozširuje agát biely (*Robinia pseudoaccacia*), a to z priľahlých lokalít, na ktorých bol v minulosti vysadený. Invázne nepôvodné a nepôvodné druhy rastlín na neobhospodarovovaných lokalitách nachádzajú vhodné podmienky, veľmi ľahko sa rozširujú a vytláčajú pôvodné druhy.

K antropickým faktorom pozitívne vplyvujúcim na nelesné biotopy v území patria tradičné spôsoby obhospodarovania, a to pravidelné kosenie a/alebo extenzívne vypásanie lúk a pasienkov hospodárskymi zvieratami, vrátane koní (chov Norika muránskeho typu na Veľkej Lúke), vďaka ktorému sa zachovávajú nelesné (travinno-bylinné) biotopy v území. Botanicky najcennejšie lúčne biotopy sa na Muránskej planine zachovali na miestach, kde sú lúky pravidelne (každoročne) ručne kosené.

Na stav niektorých nelesných spoločenstiev možno pozorovať aj vplyv vysokej zveri. Pričom paradoxne, oproti jej negatívnemu vplyvu na niektoré lesné spoločenstvá (na niektorých lokalitách), a to v súvislosti s „likvidáciou“ (odhryz, obhryz) prirodzeného zmladenia (jedľa, dub, javor ai.), tak na určitých nelesných spoločenstvách sa prejavuje jej pozitívne pôsobenie. Konkrétne ide o vypásanie lesných lúk/lúčnych biotopov (a zároveň „hnojenie“) prispieva k ich udržiavaniu a zachovávaní (priaznivého) stavu. Takýto efekt sa prejavuje hlavne na menších lúčkach. Alebo na xerothermných lokalitách vysoká zver obžiera mladé sukcesné dreviny (napr. jaseň, lieska) a tak zabraňuje ich odrastaniu a zároveň zarastaniu xerothermov alebo iných skalných stanovišť s nelesnými biotopmi (dealpínske a alpínske spoločenstvá).

Ako je uvedené vyššie, nelesné biotopy sú ovplyvňované aj zmenou klimatických podmienok.

Faktory ovplyvňujúce stav populácií druhov rastlín

Stav populácií druhov rastlín priamo ovplyvňujú faktory, ktoré zároveň pôsobia na biotopy, v ktorých sa tieto vyskytujú. Tieto vplyvy sa prejavujú najmä pri konkurenčne slabých druhoch, druhoch vyžadujúcich pravidelné obhospodarovanie (druhy lúčnych a iných nelesných biotopov) a pri druhoch viazaných na špecifické stanovištné podmienky (napr. mikroklimatické – svetelné a vlhkostné pomery, stanovištia s dostatkom rozkladajúceho sa mŕtveho dreva, druhy viazané na staré lesy). V prípade druhov viazaných na špecifické stanovištné podmienky spravidla ide o chránené, ohrozené či inak vzácne rastliny, huby, lišajníky a machorasty. Napr. u niektorých druhov typických pre prirodzené lesné spoločenstvá, u ktorých sa za optimálny spôsob starostlivosti považuje ponechanie ich biotopov bez zásahu človeka (napr. *Buxbaumia viridis*, *Lobaria pulmonaria*), sú významným negatívnym faktorom antropogénne vplyvy – najmä ťažba stromov v rubných porastoch. Ich dôsledkom je odstránenie stromov, odstránenie mŕtveho dreva (v prípade suchých stromov) a tým aj

odstránenie potenciálneho existenčného substrátu/biotopu a zároveň aj výrazná zmena mikroklimatických podmienok či (neskoršia) zmena hydrologického režimu, chemických a ďalších vlastností pôdy. Takéto zásahy majú významne negatívny vplyv na existenciu určitých chránených druhov – napr. machu *Buxbaumia viridis* [ktorý je existenčne viazaný na stanovištia s dostatkom hnijúceho/rozkladajúceho sa ležiaceho dreva a zároveň na stanovištia so zachovanými mikroklimatickými (svetlo, vlhkosť) podmienkami] alebo majú výrazne negatívny vplyv na existenciu niektorých chránených a kriticky ohrozených epifytických lišajníkov – napr. druh *Lobaria pulmonaria* [ktorý je existenčne viazaný taktiež na stanovištia so zachovanými mikroklimatickými podmienkami (vlhkosť), so zachovaným lesným porastom (zápojom), a zároveň na kmene stromov, na ktorých tieto druhy rastú; a výrubom hostiteľských stromov by dané lišajníky (stielky) boli nie len poškodené ale rovno zničené].

U konkurenčne menej schopných druhov, viazaných na nelesné spoločenstvá (napr. lúčne druhy orchideí), je významným negatívnym faktorom absencia vhodného obhospodarovania (kosenie a extenzívna pastva), keďže bývajú ohrozované zarastaním biotopov drevinami a konkurenčne silnejšími druhmi.

Zmeny hydrologického režimu a obsahu živín, spolu s absenciou obhospodarovania (kosenia), sú limitujúcim faktorom najmä pre citlivé druhy rašelinísk, slatín, pramenísk a vlhkých lúk. Bývajú spôsobené nielen nevhodnými v minulosti realizovanými antropogénnymi zásahmi (napr. odvodnenia a pod.), ale aj zmenou klimatických podmienok (suchá, horúce letá), ktorú možno pozorovať v posledných rokoch, a ktorej následky sa postupne odzrkadľujú na stave slatín, rašelinísk, pramenísk, ako aj na výdatnosti prameňov.

So zhoršovaním stavu nelesných biotopov súvisí ich fragmentácia. Zvyšuje sa sukcesný tlak druhov z okolitých porastov a obmedzuje genetický tok medzi jednotlivými subpopuláciami druhov. Zníženie genetickej diverzity v populáciách môže viesť k zníženiu množstva produkovaných semien a následnému poklesu počtu jedincov.

Faktory ovplyvňujúce stav populácií druhov živočíchov:

Vzhľadom na prevahu lesných pozemkov patrí medzi najvýraznejšie antropické faktory negatívne ovplyvňujúce väčšinu lesných druhov, ktorý sa po zonácii NP značne eliminoval, ťažba dreva (obnovná aj náhodná), následné vytváranie holín (hoci len dočasných, dôležitá je však ich celková plocha v danom čase), strata cenných lesných biotopov vplyvom spracovávania kalamít spôsobených podkôrnym hmyzom (najmä lykožrútom smrekovým) alebo vetrom, hojné monokultúrne rovnoveké porasty – najmä smrekové (s výrazne zníženou biodiverzitou, bez spodných a stredných lesných etáží, neposkytujúce dostatočné úkrytové a potravné možnosti predovšetkým pre terestrické cicavce, vtáctvo a množstvo bezstavovcov, na ktoré bývajú takéto lesy chudobné), a s tým spojený úbytok relatívne starších lesných porastov (t. j. lesov spravidla nad 80 r.) s vyššou biodiverzitou, ktorá je v nich dosahovaná vďaka pestrejšej, vhodnej ako druhovej, tak aj vekovej štruktúre drevín, najmä vďaka dostatku starých stromov, hrubého mŕtveho dreva, stromov s vysokou biologickou hodnotou (dutinových stromov, stromov výrazne starších, ponechaných na dožitie). Negatívne vplýva na celý rad živočíšnych druhov taktiež nevhodná štruktúra mladších porastov a ich drevinového zloženia. Pri plánovanej obnove realizovanej klasickými postupmi sú staršie porasty postupne nahrádzané mladými rovnovekými a relatívne rovnorodými porastami, v ktorých absentujú staré, dutinové stromy, zlomy a sucháre. V minulosti bol výrazne preferovaný smrek na úkor pôvodného drevinového zloženia vrátane pionierskych drevín. Odstraňovaním pionierskych a plodonosných drevín (pri výchove či obnove) dochádza výraznému nízaniu množstva, či dokonca k absencii stromov, ktoré sú významné z hľadiska biotopových, úkrytových

a hniezdnych možností pre viaceré druhy živočíchov (chrobáky, vtáky, netopiere ai.). Takto v lesoch Muránskej planiny a jej okolia z mnohých častí vymizla jarabina, čerešňa vtáčia, lipa, breza, osika a ďalšie hospodársky menej atraktívne druhy. Dostatok mŕtveho dreva v hospodárskych lesoch limituje vhodné životné podmienky rôzneho hmyzu viazaného naň, ako aj ich prosperitu ich predátorov, zachytávanie vody a jej postupné uvoľňovanie do ekosystému. U niektorých hospodáriacich subjektov v Stolických vrchoch došlo k ponechaniu časti kalamít nespracovaných za finančnú náhradu. Sú však časti NP Muránska planina, kde je hrubého mŕtveho dreva stále nedostatok – ide najmä o hospodárske lesy, alebo o porasty po plošnom spracovaní kalamít.

Nevhodné agrotechnické zásahy na nelesných biotopoch, najmä mulčovanie lúk a pasienkov, negatívne ovplyvňujú najmä bezstavovce a niektoré druhy vtákov. Mulčovanie a frézovanie veľkých plôch lúk v letnom období poškodzuje ako druhy, tak aj ich biotop. Najmä však larválne štádia motýľov a nelietavý hmyz (pri mulčovaní dochádza priamo k zničeniu jedincov). Tieto zásahy vedú k zníženiu biodiverzity fytoceenóz a zoocenóz na nelesných biotopoch.

Z invázných nepôvodných druhov živočíchov bol v riešenom území zaznamenaný druh psík medvedíkovitý (*Nyctereutes procyonoides*). V blízkej budúcnosti je možné očakávať aj rozširovanie ďalších druhov.

K významným vplyvom ovplyvňujúcim živočíchy patrí aj zmena vodného režimu v krajine, vysychanie mokradí, ktoré predstavujú reprodukčné lokality najmä pre obojživelníky.

Vplyvom zmeny klimatických podmienok aj na lokálnej úrovni dochádza k ovplyvňovaniu druhov, viazaných na citlivé biotopy. V tejto súvislosti je potrebné venovať veľkú pozornosť zadržiavaniu vody v krajine a starostlivosti o biotopy viazané na vodu a živočíchy závislé na nich.

3. CIELE OCHRANY A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1 Stanovenie cieľov ochrany

Ciele ochrany sú stanovené s ohľadom na predmety ochrany jednotlivých chránených území, pričom územie je rozdelené na ekologicko-funkčné priestory a zóny. Mapy ekologicko-funkčných priestorov sú v prílohách č. 6.5, 6.5A až 6.5M, popis je v texte nižšie.

Pre dosiahnutie cieľov ochrany je kľúčové zapojenie, podpora a spolupráca s vlastníkmi, správcami a užívateľmi pozemkov, ako aj orgánmi štátnej správy a samosprávy, vedeckými inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami, ktorých predmetom je ochrana prírody a krajiny; ako aj zohľadnenie hospodárskych, sociálnych a kultúrnych požiadaviek a regionálnych a miestnych charakteristík.

Rozdelenie územia na ekologicko-funkčné priestory

Ekologicko-funkčné priestory (EFP) sú vymedzené na základe zoskupenia ekologicky príbuzných biotopov a ich rovnakého ekologického a socioekonomického hodnotenia. EFP je charakterizovaný homogenitou ekologických podmienok a jednotným funkčným zameraním z hľadiska cieľov ochrany prírody, pričom je v území priestorovo opakovateľnou jednotkou s podrobne určeným typom základnej starostlivosti. **Na územiach – NP Muránska planina a jeho ochranného pásma, CHVÚ Muránska planina Stolica, CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy, CHA Stolica, PR Homoľa, PR Zdychavské skalky a prekrývajúcich sa území európskeho významu (SKUV0203 Stolica, SKUEV0204 Homoľa, SKUEV0225 Muránska planina, SKUEV0282 Tisovský kras, SKUEV0728 Podpoľana, SKUEV4062 Kašajka, SKUEV4065 Lúka pod Lazom, SKUEV4069 Lúky pod Gindurou, SKUEV4070 Lúky na Holej hore, SKUEV4072 Lúky pod Čierťazou, SKUEV4073 Lúky pod Dielikom, SKUEV4076 Lúky pod Šajbou, SKUEV4082 Pod Hradovou, SKUEV4083 Pod úbočou a SKUEV4104 Lúky v Tepličnom), sa spolu vyčleňuje 13 EFP.**

Ich prehľad a ďalšie podrobnosti sú uvedené v tabuľke č. 29. Mapa EFP je prílohou č. 6.5 programu starostlivosti. V prílohách č. 6.5A až 6.5M sú uvedené prekryvy EFP a jednotlivých ÚEV (z dôvodu identifikovania navrhovaných opatrení ochrany v týchto územiach).

Tab. č. 29 Prehľad EFP na území v NP Muránska planina, jeho ochrannom pásme, v CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy, CHA Stolica, PR Homoľa, PR Zdychavské skalky, CHVÚ Muránska planina – Stolica a prekrývajúcich sa území európskeho významu

Kód EFP	Názov EFP	Výmera EFP (ha)	Priestorové vymedzenie EFP	Špecifické socioekonomické využitie
EFP 1	Lesy ponechané na samovoľný vývoj	8605,09	zóna A (NP Muránska planina, CHA Tisovský kras, CHA Stolica)	Nerušný, samovoľný vývoj biotopov, bez ľudských zásahov (ochrana prírodných procesov).
EFP 2	Lesy s cieľom dosiahnutia stavu prirodzeného ekosystému	4924,29	zóna B (podzóny B1 a B2 – NP Muránska planina) / PR Homoľa	Prírode blízke bhospodárenie v lesoch smerom k prírodnému lesu, v plánovanom horizonte 10–30 rokov.

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Kód EFP	Názov EFP	Výmera EFP (ha)	Priestorové vymedzenie EFP	Špecifické socioekonomické využitie
	manažmentovými zásahmi			
EFP 3.1	Lesy s prírodou blízkym hospodárením v zóne C a s odporúčaným prírodou blízkym hospodárením v zóne D	8420,46	zóny C a D zóna (C – NP Muránska planina; D – CHA Tisovský kras, CHA Stolica) / CHA Pramenná oblasť Rimavy a PR Zdychavské skalky	Bežné obhospodarovanie štandardnými postupmi s preferenciou prírodou blízkého hospodárenia v lesoch v zóne D z iniciatívy alebo po dohode s užívateľom pozemkov a s výlučným prírodou blízkym hospodárením v lese v zóne C.
EFP 3.2	Lesy s cieľom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov vybraných druhov vtákov – vo východnej časti masívu Stolice v CHVÚ	941,06	1. stupeň ochrany (východná časť masívu Stolice v SKCHVU017)	Bežné obhospodarovanie štandardnými postupmi s preferenciou prírodou blízkého hospodárenia v lesoch z iniciatívy alebo po dohode s užívateľom pozemkov
EFP 4	Trvalé trávne porasty	1829,25	zóny C a D (C – NP Muránska planina, CHA Tisovský kras; D – CHA Tisovský kras, CHA Stolica) / CHA Pramenná oblasť Rimavy + ÚEV v ochrannom pásme NP Muránska planina	Kosenie a/alebo pastva hospodárskych zvierat v súlade so *špecifikami pre jednotlivé biotopy (typy biotopov) a/alebo pre druhy (s ponechaním solitérnych stromov a/alebo skupiniek drevín). *Poznámka: v určitých prípadoch si špecifiká niektorých druhov vyžadujú intenzívnejší manažment (intenzívne pasenie príp. kosenie)
EFP 5	Ostatné nelesné a lesné biotopy s extenzívnym využitím	1423,14	zóny A, B, C, D (A, B, C – NP Muránska planina; B – PR Homoľa; A, C, D – CHA Tisovský kras; A, D – CHA Stolica) / CHA Pramenná oblasť Rimavy + ÚEV v ochrannom pásme NP Muránska planina	Na určitých častiach – rekonštrukcia travinných biotopov výrubom drevín a jednorazovým mulčovaním a následným kosením a/alebo extenzívnou alebo intenzívnou pastvou hospodárskych zvierat. Výrubu a obhospodarovanie v súlade so špecifikami pre existujúce/jednotlivé biotopy a druhy; s ponechaním solitérnych stromov a/alebo skupiniek drevín; bez výrubov na častiach s vyvinutými krovinovými a lesnými biotopmi – predmetmi ochrany.
EFP 6	Vodné toky	28,15	zóny A, B, C, D (A, B, C – NP Mur. planina; C – CHA Tisovský kras; A, D – CHA Stolica) / CHA Pramenná oblasť Rimavy + SKUEV4083 Pod úbočou a SKUEV4072 Lúky pod Čierťažou	Využitie v súlade s dotknutými predmetmi ochrany prírody; na miestach s výskytom nelesných biotopov – napr. kosenie a výrub sukcesných drevín.
EFP 7	Antropogénne biotopy			
EFP 7.1	Orná pôda	15,56	zóny C, D (C – NP Muránska planina; D – CHA	Extenzívne poľnohospodárske využitie (orba a pestovanie – v území tradičných kultúrnych

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Kód EFP	Názov EFP	Výmera EFP (ha)	Priestorové vymedzenie EFP	Špecifické socioekonomické využitie
			Tisovský kras) + SKUEV0728 Podpoľana	plodín – s preferovaním obilnín a/alebo (trávno-) d'atelinových zmesí).
EFP 7.2	Areál Muránskeho hradu	2,53	zóna C (NP Muránska planina)	Využitie kultúrno-historickej lokality v súlade s dotknutými predmetmi ochrany prírody (biotopy chránených druhov a lesný biotop).
EFP 7.3	Kameňolomy	15,29	zóna C (NP Muránska planina)	Využitie v súlade s dotknutými predmetmi ochrany (biotopy a druhy).
EFP 7.4	Vodné nádrže	1,26	zóna C (NP Muránska planina)	Využitie vodných nádrží v súlade s dotknutými predmetmi ochrany (biotopy a druhy) rešpektujúc účel výstavby vodných nádrží.
EFP 7.5	Usadlosti, stavby, cesty a železnice	301,54	zóny C, D (C, D – NP Muránska planina; CHA Tisovský kras; D – CHA Stolica) / CHA Pramenná oblasť Rimavy	Využitie spravidla mimo ochrany prírody.

Poznámka/vysvetlivka: ÚEV v ochrannom pásme NP Muránska planina = SKUEV0204 Homoľa, SKUEV0282 Tisovský kras, SKUEV0728 Podpoľana, SKUEV4062 Kašajka, SKUEV4065 Lúka pod Lazom, SKUEV4069 Lúky pod Gindurou, SKUEV4070 Lúky na Holej hore, SKUEV4072 Lúky pod Čierťažou, SKUEV4073 Lúky pod Dielikom, SKUEV4076 Lúky pod Šajbou, SKUEV4083 Pod úbočou

Rozdelenie územia podľa stupňov ochrany a základný rámec opatrení

V rámci predmetného územia, na ktoré sa vzťahuje tento program starostlivosti, sa na zóny členia nasledovné chránené územia: NP Muránska planina, CHA Tisovský kras a CHA Stolica.

NP Muránska planina sa člení na **zóny A, B, C a D**. Pri ich vylišovaní sa zohľadňovala prítomnosť biotopov, ich zachovalosť a vzácnosť, intenzita lesníckeho a poľnohospodárskeho využívania, rekreačno-športové a iné využívanie územia, výskyt zastavaných plôch, infraštruktúry, verejných zariadení a priestorov s iným funkčným zameraním.

CHA Tisovský kras sa člení na **zóny A, C a D** (v území platí 5, 3. a 2. stupeň ochrany). **CHA Stolica** sa člení na **zóny A a D** (v území platí 5. a 2. stupeň ochrany). **PR Homoľa** (v území platí 4. stupeň ochrany) a **CHA Pramenná oblasť Rimavy** (v území platí 3. stupeň ochrany) **nemá vylišené zóny**. V **PR Zdychavské skalky** platí 4. stupeň ochrany. V ÚEV nachádzajúcich sa v ochrannom pásme NP Muránska planina platí 2 stupeň ochrany, s výnimkou SKUEV0204 Homoľa a časti SKUEV0728 Podpoľana, v ktorých platí 4. stupeň ochrany.

Nižšie je uvedené rozdelenie predmetného územia, na ktoré sa vzťahuje tento program starostlivosti, podľa stupňov ochrany, pričom v jednotlivých EFP je zohľadňovaná potreba rovnakého manažmentu (v častiach vyššie uvedených chránených území, pre ktoré je program starostlivosti vypracovaný).

5. stupeň ochrany

Výmera: 8 609,44 ha

[NP Muránska planina – 7621,94 ha; CHA Tisovský kras – 37,72 ha; CHA Stolica – 949,78 ha]

Zaraďujeme sem hlavne EFP 1 Lesy ponechané na samovoľný vývoj, sčasti aj EFP 5 Ostatné nelesné a lesné biotopy s extenzívnym využitím, EFP 6 Vodné toky.

Základný rámec opatrení: ponechanie biotopov na nerušený, samovoľný vývoj, bez intervencie človeka (s výnimkou enkláv skál a nelesných biotopov, vrátane biotopov chránených druhov, napr. *Parnassius apollo*, ktoré sú súčasťou lesných porastov (JPRL), pričom si niektoré z týchto enkláv v určitých prípadoch môžu vyžadovať opatrenia na zabezpečenie alebo zlepšenie ich priaznivého stavu alebo priaznivého stavu ohrozených druhov naviazaných na tieto biotopy).

Z praktického hľadiska boli do zóny A zahrnuté nelesné plochy (skaly) (EFP 5) a vodné toky (EFP 6); spravidla ide o výmerovo malé pozemky, ktoré sú roztrúsene situované (v prípade EFP 5) vo vnútri zóny A, a ich praktické vylišovanie v teréne by bolo veľmi pracné a zbytočné. Na týchto lokalitách/pozemkoch budú činnosti vykonávané v zmysle opatrení pre EFP 5.

4. stupeň ochrany

Výmera: 4 927,92 ha

[NP Muránska planina – 4 901,52 ha, PR Homoľa – 22,19 ha, PR Zdychavské skalky – 2,54 ha; SKUEV0728 Podpoľana (časť) – 1,67 ha]

Územie so 4. stupňom ochrany, pre ktoré je vypracovaný program starostlivosti, je členené na dve časti.

Prvá časť tvorí B1 podzóna NP Muránska planina a územie PR Homoľa.

Zaraďujeme sem EFP 2 Lesy s cieľom dosiahnutia stavu prirodzeného ekosystému manažmentovými zásahmi. Podzóna B1 má byť v zmysle nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 278/2022 Z. z., ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, jeho zóny a ochranné pásmo, od 1. januára 2031 preradená do zóny A. Podzóna B1 bude do zóny A preradená po prehodnotení stavu územia. Tým bude zaručené, že bude zohľadnené odborné posúdenie stavu navrhovanej zóny.

Základný rámec opatrení: prírode blízke hospodárenie v lesoch (PBHL) a v prípade potreby zabezpečenia druhovej ochrany osobitný režim hospodárenia – s cieľom zlepšiť drevinové zloženie a štruktúru porastu na stav čo najbližší prírodnému lesu (opatrenia realizovať v súlade so zabezpečením priaznivého stavu chránených a/alebo ohrozených druhov, ktoré sa v porastoch vyskytujú) a špecifický manažment v závislosti od potrieb konkrétnych druhov a biotopov (predmetov ochrany).

V PR Homoľa (SKUEV0204 Homoľa), so 4. stupňom ochrany, sa bude uplatňovať identický manažment ako je v podzóne B1 v NP Muránska planina.

Druhú časť územia so 4. stupňom ochrany tvorí B2 podzóna NP Muránska planina.

Zaraďujeme sem EFP 2 Lesy s cieľom dosiahnutia stavu prirodzeného ekosystému manažmentovými zásahmi, EFP 5 Ostatné nelesné a lesné biotopy s extenzívnym využitím, EFP 6 Vodné toky. Podzóna B2 má byť v zmysle nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 278/2022 Z. z., ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, jeho zóny a ochranné pásmo, od 1. januára 2051 preradená do zóny A. Podzóna B2 bude do zóny A preradená po prehodnotení stavu územia. Tým bude zaručené, že bude zohľadnené odborné posúdenie stavu navrhovanej zóny.

Základný rámec opatrení: PBHL a v prípade potreby zabezpečenia druhovej ochrany osobitný režim hospodárenia – s cieľom zlepšiť drevinové zloženie a štruktúru porastu na stav, čo najbližších prírodnému lesu (opatrenia realizovať v súlade so zabezpečením priaznivého stavu chránených a/alebo ohrozených druhov, ktoré sa v porastoch vyskytujú) a špecifický manažment v závislosti od potrieb konkrétnych druhov a biotopov (predmetov ochrany).

V SKUEV0728 Podpoľana sú zaradené EFP 4 Trvalé trávne porasty a EFP 5 Ostatné nelesné a lesné biotopy s extenzívnym využitím.

PR Zdychavské skalky je územie so 4. stupňom ochrany, avšak v území je zadefinované EFP 3.1 Lesy s prírode blízkym hospodárením a bude sa tu uplatňovať manažment identický ako v zóne C.

3. stupeň ochrany

Výmera: 8 414,49 ha

[NP Muránska planina – 5 987,79 ha; CHA Pramenná oblasť Rimavy – 2 058,67; CHA Tisovský kras – 368,03 ha]

Zaraďujeme sem EFP 3.1 Lesy s prírode blízkym hospodárením, EFP 4 Trvalé trávne porasty, EFP 5 Ostatné nelesné a lesné biotopy s extenzívnym využitím, EFP 6 Vodné toky, EFP 7.1 Orná pôda, EFP 7.2 Areál Muránskeho hradu, EFP 7.3 Kameňolomy, EFP 7.4 Vodné nádrže a EFP 7.5 Usadlosti, stavby, cesty a železnice.

Časti územia NP Muránska planina, CHA Pramenná oblasť Rimavy a CHA Tisovský kras, kde cieľom ochrany je zabezpečenie priaznivého stavu biotopov alebo druhov pri trvalom využití územia na lesnícke alebo poľnohospodárske činnosti. V prípade usadlostí je cieľom ochrany zachovanie prírodného charakteru týchto lokalít, zachovania tradičnej architektúry stavieb (prinavrátanie pôvodného vzhľadu), zachovanie súčasného stavu (rozsahu) stavieb a ich nerozširovanie (pri ich prípadnej obnove nesmie dôjsť k záberom biotopov, t. j. biotopov európskeho významu, národného významu, alebo biotopov druhov európskeho významu a národného významu). V lokalite cestovného ruchu (Zbojská) je možné zvyšovanie kvality existujúcich zariadení, avšak bez navyšovania ich počtu a zároveň nezvyšovania zastavanosti prírodného prostredia novými rozvojovými zámermi.

Základný rámec opatrení: PBHL a bežné obhospodarovanie nelesných biotopov s uplatňovaním citlivých spôsobov obhospodarovania lesov a trvalých trávnych porastov s dôrazom na zachovanie ich diverzity.

Súčasťou opatrení v zóne C NP Muránska planina je aj bežné poľnohospodárske obhospodarovanie ornej pôdy (avšak v súlade s ochranou prírody). Súčasťou zóny C sú aj priehony pre preháňanie hospodárskych zvierat medzi pasienkami cez lesné porasty, ktoré sú zaradené do zóny A.

2. stupeň ochrany

Výmera: 16 335,45 ha

[NP Muránska planina – 4,80 ha; ochranné pásmo NP Muránska planina (vrátane SKUEVov) – 12 976,22; CHA Tisovský kras – 1 152,41 ha; CHA Stolica – 2 202,02 ha]

V NP Muránska planina do 2. stupňa ochrany (zóna D) zaraďujeme EFP 7.5 Usadlosti, stavby, cesty a železnice; v ostatných chránených územiach nimo NP tu zaraďujeme aj EFP

3.1, EFP 4, EFP 5 a EFP 6 (ÚEV v ochrannom pásmo NP – EFP 4, EFP 5 a EFP 6; CHA Tisovský kras – EFP 3.1, EFP 4, EFP 5 a EFP 7.1; CHA Stolica – EFP 4, EFP 5, EFP 6 a EFP 7.5).

1. stupeň ochrany

Výmera: 949,06 ha

Ide o časť CHVÚ Muránska planina – Stolica (vo východnej časti masívu Stolice), t.j. jeho časť, ktorá sa neprekrýva so žiadnymi inými chránenými územiami. Zaraďujeme tu EFP 3.2 Lesy s cieľom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov vybraných druhov vtákov (len vo východnej časti masívu Stolice v CHVÚ).

Ciele ochrany a manažmentu v NP Muránska planina a jeho ochranného pásma, CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy, CHA Stolica, PR Homoľa, PR Zdychavské Skalky, CHVÚ Muránska planina – Stolica a prekrývajúcich sa území európskeho významu (SKUEV0203 Stolica, SKUEV0204 Homoľa, SKUEV0225 Muránska planina, SKUEV0282 Tisovský kras, SKUEV0728 Podpoľana, SKUEV4062 Kašajka, SKUEV4065 Lúka pod Lazom, SKUEV4069 Lúky pod Gindurou, SKUEV4070 Lúky na Holej hore, SKUEV4072 Lúky pod Čiert'ážou, SKUEV4073 Lúky pod Dielikom, SKUEV4076 Lúky pod Šajbou, SKUEV4082 Pod Hradovou, SKUEV4083 Pod úbočou a SKUEV4104 Lúky pod Tepličnom)

Hlavné (dlhodobé) a operatívne ciele ochrany územia NP Muránska planina a jeho ochranného pásma, PR Zdychavské skalky, PR Homoľa, CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy, CHA Stolica a v CHVÚ Muránska planina – Stolica sú:

Dlhodobý cieľ 1: Zachovanie alebo postupná obnova prirodzených ekosystémov

- **Operatívny cieľ 1.1:** Zachovanie prirodzených lesných ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov (zóna A) a zlepšenie stavu druhov a biotopov v území.
- **Operatívny cieľ 1.2:** Obnova prirodzených lesných ekosystémov (zóna B) a zlepšenie stavu druhov a biotopov v území.
- **Operatívny cieľ 1.3:** Obhospodarovanie lesných ekosystémov podľa zásad trvalo udržateľného obhospodarovania lesov¹ (zóna C – územie s 3. stupňom ochrany; zóna B – územie so 4. stupňom ochrany v PR Zdychavské skalky; zóna D – územie s 2. stupňom ochrany; územie s 1. stupňom ochrany v časti CHVÚ).

Dlhodobý cieľ 2: Aplikovanie zásad udržateľnosti cestovného ruchu postaveného najmä na rekreácii pri poznávaní prírody a krajiny a vzdelávacej ponuke pre návštevníka

- **Operatívny cieľ 2.1:** Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu cestovného ruchu pre spravovanie NP Muránska planina ako environmentálne, ekonomicky a sociálne udržateľnej destinácie cestovného ruchu.
- **Operatívny cieľ 2.2:** Zatraktívnenie ponuky NP Muránska planina založenej na významnom prírodnom a kultúrnom dedičstve.
- **Operatívny cieľ 2.3:** Vytváranie podmienok pre udržateľnú dostupnosť NP Muránska planina a jeho napojenie na širšie okolie.

¹ <https://www.forestportal.sk/odborna-sekcia-i/lesnicka-politika-a-legislativa/trvalo-udrzatelne-obhospod-lesov/>

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

- Operatívny cieľ 2.4: Zvýšenie výkonnosti a inovačného potenciálu produktov a služieb v NP Muránska planina za rešpektovania prírodných a kultúrnych hodnôt a autenticity prostredia.
- Operatívny cieľ 2.5: Zavedenie marketingového manažmentu NP Muránska planina (vrátane marketingového plánovania a uplatňovania inovatívnych marketingových nástrojov).
- Operatívny cieľ 2.6: Realizácia environmentálnej výchovy a vzdelávania rôznych cieľových skupín.

Dlhodobý cieľ 3: Zvyšovanie úrovne poznania predmetov ochrany a faktorov ovplyvňujúcich ich stav

- Operatívny cieľ 3.1: Zlepšenie poznania chránených a osobitne významných častí prírody a krajiny v NP Muránska planina, jeho ochrannom pásme, a v CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy a CHA Stolica.
- Operatívny cieľ 3.2: Podpora systematickej vedy a výskumu v NP Muránska planina, jeho ochrannom pásme, a v CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy a CHA Stolica.

Dlhodobý cieľ 4: Zachovanie alebo zlepšovanie stavu nelesných a lesných biotopov a druhov

- Operatívny cieľ 4.1: Zachovanie trvalých trávnych porastov na nezmenšujúcej sa výmere.
- Operatívny cieľ 4.2: Zachovanie ostatných nelesných a lesných biotopov s extenzívnym využitím na nezmenšujúcej sa výmere.
- Operatívny cieľ 4.3: Zachovanie nezmeneného charakteru a kontinuity mokradí a vodných tokov bez úprav toku na celej ich dĺžke.
- Operatívny cieľ 4.4: Zachovanie štruktúry a výmery komplexu biotopov v areáli Muránskeho hradu.
- Operatívny cieľ 4.5: Zachovanie štruktúry a výmery komplexu biotopov v kameňolomoch.
- Operatívny cieľ 4.6: Zachovanie a zlepšovanie stavu biotopov vo vodných nádržiach.

Dlhodobý cieľ 5: Zachovanie krajinného rázu územia a jeho estetickéj a prírodnej hodnoty.

- Operatívny cieľ 5.1: Zamedziť urbanizovaniu územia NP a chránených areálov, zachovať špecifický a charakteristický krajinný ráz poľnohospodárskych častí územia vrátane ochranného pásma národného parku.
- Operatívny cieľ 5.2: V areáli Muránskeho hradu zachovať prírodovedné hodnoty, poloprírodný charakter lokality a zároveň existujúci stav kultúrno-historického a rekreačného využívania kultúrnej pamiatky – stredovekého hradu.
- Operatívny cieľ 5.3: Pri investičných a rozvojových aktivitách posudzovať ich dopad na migráciu živočíchov a eliminovať bariérový efekt existujúcej infraštruktúry.
- Operatívny cieľ 5.4: Zníženie spotreby distribučne dodávanej elektrickej energie a zvýšenie energetickej sebestačnosti budov Správy NP Muránska planina.
- Operatívny cieľ 5.5: Pravidelná údržba lesných ciest.
- Operatívny cieľ 5.6: Manažmentové opatrenia zamerané na odstraňovanie invázií nepôvodných druhov rastlín a živočíchov.
- Operatívny cieľ 5.7: Podpora zachytávania vody v krajine.
- Operatívny cieľ 5.8: Vytváranie podmienok pre súžitie človeka s prírodou.
- Operatívny cieľ 5.9: Protipožiarna ochrana.

Hlavný cieľ ochrany chránených areálov – Tisovský kras, Pramenná oblasť Rimavy, Stolica, PR Homoľa a PR Zdychavské skalky, ako aj CHVÚ Muránska planina – Stolica a v územiach európskeho významu v ochrannom pásme NP Muránska planina:

Zachovanie alebo zlepšovanie stavu biotopov a druhov, ktoré sú predmetom ochrany územia v súlade s nastavenými cieľmi ochrany pre jednotlivé biotopy a druhy európskeho významu uvedenými v prílohe č. 6.8 a v prílohe č. 6.9, podľa kapitoly 2.2.

3.2 Zásady a regulatívy hospodárskeho, rekreačného a iného využívania územia

Všeobecné zásady, ktoré je potrebné uplatňovať v NP Muránska planina a v jeho ochrannom pásme, CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy, CHA Stolica, PR Zdychavské skalky, PR Homoľa, v CHVÚ Muránska planina – Stolica a v prekrývajúcich sa územiach európskeho významu (SKUEV023 Stolica, SKUEV0204 Homoľa, SKUEV0225 Muránska planina, SKUEV0282 Tisovský kras, SKUEV0728 Podpoľana, SKUEV4062 Kašajka, SKUEV4065 Lúka pod Lazom, SKUEV4069 Lúky pod Gindurou, SKUEV4070 Lúky na Holej hore, SKUEV4072 Lúky pod Čiert'ážou, SKUEV4073 Lúky pod Dielikom, SKUEV4076 Lúky pod Šajbou, SKUEV4082 Pod Hradovou, SKUEV4083 Pod úbočou a SKUEV4104 Lúky v Tepličnom).

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 1:

Manažment lesa

- Najvyššou prioritou je zachovanie prirodzených ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov – ponechanie ekosystémov a biotopov bez zásahu;
- nevyhnutná údržba existujúcich chodníkov a lesných ciest;
- preventívna ochrana budov, dopravnej a energetickej infraštruktúry v pásme širokom na jednu výšku lesného porastu okolo chránených objektov stínkou staticky nestabilných stromov s ich ponechaním v biotope; v prípade bezprostredného ohrozenia života a zdravia človeka podľa § 29 ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z. je možné odstrániť strom vytiahnuť mimo areálu biotopu s ohľadom na čo najmenší zásah do pôdneho a vegetačného krytu;

Manažment v nelesných biotopoch

- realizácia manažmentových opatrení na častiach vybraných nelesných biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu – zarastaním sukcesnými drevinami (výrub sukcesných drevín – v rámci bylinnej a krovinnej etáže), dreviny stromovej etáže; výrub predmetných sukcesných drevín),
Poznámky: v biotope Ra 1 – breza, osika, smrekovec, smrek; u biotopu Kr 6 – napr. jaseň, lieska);
- V odôvodnených prípadoch realizácia ochranných opatrení (redukcia sukcesných drevín) na mikrostanovišti výskytu druhu – napr. v prípade, že jedince druhu sú priamo ohrozené zatienením / konkurenciou konkrétnym jedincom (drevinou) a z tohto dôvodu hrozí úhyn chráneného jedinca.

V súlade s postupom a za podmienok stanovených v zákone č. 543/2002 Z. z. je možné vykonávať tieto činnosti:

- výskum a monitoring chránených častí prírody a krajiny;
- údržba existujúcich ciest, chodníkov a cyklochodníkov, v prípade potreby dobudovanie chodníkov a cyklochodníkov, dobudovanie potrebnej drobnej turistickej infraštruktúry (napr. lavičky, prístrešky informačné tabule);
- údržba verejnoprospešných zariadení (napr. vodovodov, telekomunikačných zariadení, geodetického značenia), ktoré sú v území už vybudované;
- v lokalite výskytu hlucháňa hôrneho v JPRL 374, 377A, 377B, 377C, 378, 379, 380, 381, 382, 383A, 383B, 383C, 384A, 384B, 385A, 385B, 386A, 387, 391 prevádzka lapákov (založenie lapáka – vhodného stromu zo zóny B alebo C – a jeho odkôrnenie a následný

- odvoz) za zákonom stanovených podmienok, v súvislosti so záchranou chráneného živočícha;
- zber lesného reprodukčného materiálu, zber semien z chránených a ohrozených druhov rastlín (za účelom záchranu genofondu a výskumu), odstraňovanie invázičných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov;
 - zásahy cielené na podporu ohrozených druhov rastlín, živočíchov a biotopov (napr. odstránenie náletu drevín v nelesných biotopoch – ako napr. Al 3, Tr 5, Ra 1, Pr 3; introdukcia/výsadba vyhynutého či ohrozeného druhu (a individuálna ochrana), ochrana hniezd ohrozených druhov, obnova vodného režimu, obnova alebo vytvorenie malých vodných plôch pre reprodukciu obojživelníkov ohrozovaných zazemňovaním, sukcesiou, vysychaním, jednorázové zásahy v lokalitách výskytu jasoňa červenookého);
 - peší pohyb ľudí alebo pohyb na snežniciach po vyznačených turistických trasách, náučných chodníkoch;
 - pohyb na bicykli po schválených cyklotrasách v zmysle návštevneho poriadku;
 - pohyb na lyžiach na vybraných turistických trasách vyčlenených v návštevnom poriadku;
 - existujúce poľovnícke zariadenia môžu zostať za účelom vedeckej a pozorovacej činnosti.

Poľovníctvo

- v EFP 1 je zakázané prikrmovať alebo vnadiť zver;
- v EFP 1 je zakázané chytať, usmrtiť alebo loviť živočíchy;
- v lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho, konkrétne v JPRL 374, 377A, 377B, 377C, 378, 379, 380, 381, 382, 383A, 383B, 383C, 384A, 384B, 385A, 385B, 386A, 387, 391 je možné vykonávať lov a chytenie do živolovných pascí (predátory hlucháňa hôrneho ako je straka obyčajná, sojka obyčajná, kuna lesná a skalná, jazvec lesný, líška hrdzavá a diviak lesný prípadne aj iné predátory, ak sa preukáže ich negatívny dopad na populáciu hlucháňa) za podmienok stanovených zákonom v súvislosti so záchranou chráneného živočícha.

Okresný úrad v sídle kraja môže povoliť výnimku zo zákazu činnosti v 5. stupni ochrany v záujme ochrany prírody a krajiny a ak činnosť významne neovplyvní stav predmetu ochrany z hľadiska cieľov jeho ochrany, ak ide napr. o:

- vykonanie opatrení na odstraňovanie a zamedzenie šírenia nepôvodných druhov,
- vykonanie zásahov na záchranu chránených živočíchov a chránených rastlín,
- vykonanie činností, ktorými nedôjde k zmene prírodného prostredia,
- ohrozenie bezpečnosti alebo zdravia obyvateľov.

V EFP 1 pre užívateľa pozemkov nie je zakázané:

- používať pri ochrane zveri poľovne upotrebitelných psov pre nevyhnutné účely výkonu práva poľovníctva (t.j. ich využitie na dohľadávanie poranenej zveri),
- pohyb osôb pre nevyhnutné účely výkonu práva poľovníctva (t.j. dohľadanie postrelenej zveri, zber z dôvodu likvidácie uhynutej zveri predstavujúce hygienické riziko),
- monitorovanie a sčítanie zveri,
- výkon činnosti poľovníckej stráže.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 2:

Cieľom dočasného účelového manažmentu zóny B v rámci NP Muránska planina je v stanovenom časovom horizonte (do 10, resp. do 30 rokov) v čo najväčšej miere zlepšiť diferenciáciu lesných biotopov a priblížiť sa k stavu prirodzeného lesného ekosystému prostredníctvom využitia prírodných procesov alebo prostredníctvom aktívnych

manažmentových opatrení. Priestorovým rámcom na realizáciu týchto opatrení je zóna, resp. podzóna a JPRL, resp. ich časti.

Manažment lesa

- Jemné spôsoby obhospodarovania (napr. výchova, účelový výber) vrátane približovania dreva (napr. výchova, účelový výber) – **zamerané na postupnú úpravu drevinového zloženia** (zastúpenie drevín) a **vytvorenie diferencovanej štruktúry** jedľovo-bukových a smrekovo-jelšových porastov (horizontálne a vertikálne) blízkej prirodzeným/ prírodným lesom,
Poznámka: Predmetné opatrenia nerealizovať v prípade, ak sa na lokalite vyskytuje predmet ochrany – ako napr. *Buxbaumia viridis*, *Lobaria pulmonaria* či *Pseudogaurotina excellens* – a pre priaznivý stav biotopov daných druhov je žiadúce ponechať existujúci stav lokality bez opatrení (so zachovaním o.i. aj svetelných a vlhkostných pomerov), t.j. ponechať daný biotop v bezzásahovom režime;
- Špeciálne (jemné) spôsoby obhospodarovania vrátane približovania dreva (napr. výchova, rozvoľnenie porastu, účelový jednotlivý výber) – zamerané na postupnú úpravu drevinového zloženia (zastúpenie drevín) a vytvorenie diferencovanej štruktúry jedľovo-smrekových a smrekových porastov (horizontálne a vertikálne),
Poznámka: V prípade vzniku kalamít – v rubných porastoch – sa môže drevná hmota ponechávať v biotope (v prípade potreby môže byť odkôrnená);
- Špeciálne (jemné) spôsoby obhospodarovania vrátane približovania dreva **zamerané na ochranu druhov a lesných biotopov** (predmetov ochrany, ktorým manažment vyhovuje alebo nespôsobuje zhoršovanie ich stavu),
Poznámka: v prípade druhu *Cypripedium calceolus* môže byť vhodným opatrením presvetlenie porastov s vyšším zakmenením (na zakmenenie 07–08);
- Jemné spôsoby obhospodarovania vrátane približovania dreva a výsadby drevín a ich ochrany zamerané na zlepšovanie drevinového zloženia a štruktúry (lesné porasty, ktoré nie sú biotopom európskeho alebo národného významu);
- Výsadba a ochrana vysadených drevín a drevín z prirodzeného zmladenia, ktoré majú znížené zastúpenie v porovnaní s prirodzeným zastúpením v porastoch;
- Pri obhospodovaní v lesných porastoch zamedziť zasahovaniu (napr. približovaniu dreva, vchádzaniu technikou) do dotknutých pramenísk, vysokobylinných a aluviálnych spoločenstiev, ktoré sú súčasťou lesných porastov;
- Vytvorenie, resp. obnovenie genofondových reprodukčných lokalít, väčších aj menších rozmerov a následná starostlivosť (udržiavanie vodnej plochy), vyhľbovanie nových /náhradných reprodukčných jám v okolí lesných ciest, kde v kol'ajách ťažobnou technikou dochádza k pravidelnému usmrcovaniu jedincov, vyznačovanie reprodukčných lokalít jednoduchým dreveným oplatením na miestach, kde by mohlo dôjsť k zničeniu lokalít lesohospodárskou činnosťou;
- Ponechanie stojacich odumierajúcich, odumretých a dutinových stromov, alebo ich skupín v poraste, vrátane zlomených zvyškov kmeňov pri obnovnej, prípadne výchovnej ťažbe tak, aby neohrozovali bezpečnosť vykonávanej lesohospodárskej činnosti a zároveň vykonanie opatrení na zamedzenie nekontrovaného šírenia hmyzích škodcov (napr. odkôrnenie stojacich stromov) do okolitých lesných porastov, so zohľadnením predmetov ochrany chráneného územia;
- Ponechávanie zdravých stromov na dožitie, aspoň 20 stromov na 1 ha, takisto zlomov, ktoré nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov, do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm;
- Vylúčenie aplikácie chemických prípravkov v boji so škodlivými činiteľmi (pesticídov a insekticídov) a ich náhrada mechanickou a biologickou ochranou a feromónovými lapačmi;

- Dohodnutie režimu ochrany hniezdiska s obhospodarovateľom pozemkov. Opatrenie spočíva v ponechaní hniezdneho stromu a okolitého porastu (skupín stromov) po zhodnotení hniezdneho biotopu na základe terénnej obhliadky za účelom ochrany hniezdiska, nastavenie režimu kľudu v hniezdnom období, nastavenie špeciálneho režimu hospodárenia (výberkový, účelový), vyhlásenie ochrannej zóny;
- Posun termínov ťažobných zásahov (drešina buk) mimo dobu aktivity druhu *Rosalia alpina* (v auguste a septembri) – zamedziť kladeniu vajíčok do dreva, ktoré je určené pre ďalšie spracovanie, resp. vyťažené drevo hneď odvážať a neponechávať ho v porastoch a na odvozných miestach alebo prekryť ochranným materiálom, zábrana naklásať vajíčka;
- Zachovanie zárastov drešiny *Lonicera nigra* v lesných porastoch, pred plánovaným lesohospodárskym zásahom podrobiť porasty kontrole na overenie prítomnosti požerkov druhu *Pseudogaurotina excellens*, úprava lesníckych zásahov tak, aby nedošlo k poškodeniu a narušeniu okolitej porastovej mikroklímy;
- V biotope hlucháňa hôrneho pri manažmente lesa v porastoch vo veku do 50 rokov, kde je to možné, uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa:
 1. v štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske drešiny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek nepravidelného tvaru,
 2. porasty určené na prebierku – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať jarabinu, prímiesové drešiny;
- Ochrana mravenísk v lesných porastoch v procese vykonávania lesohospodárskych zásahov;
- Časovo-priestorové obmedzenie vykonávania lesohospodárskych zásahov - v čase toku nevykonávať lesohospodársku činnosť v blízkosti tokanísk hlucháňa hôrneho (v okruhu s polomerom 500 m od tokaniska) a na lokalitách s preukázaným výskytom v čase výchovy a vyvážania mláďat (marec až jún) obmedziť lesohospodársku činnosť na minimum (lesohospodárska činnosť max. na 15 % územia);
- V rámci výchovných opatrení (prečistky až prebierky) ponechávať pionierske drešiny – ako jarabiny, mukyne, vrbky, liesky, osiky, brezy ai. – v dostatočnom množstve, v rubných porastoch pokiaľ ich zastúpenie nepresiahne 20 %, Poznámka: Mukyne a osiky ponechávať v plnom rozsahu, na dožitie;
- Úmyselnú obnovnú ťažbu na hniezdných lokalitách v čase hniezdenia druhov vtákov realizovať mimo obdobia hniezdenia vtákov;
- Náhodnú ťažbu posudzovať jednotlivo podľa lesných porastov (JPRL) v zmysle platnej legislatívy po individuálnom posúdení z hľadiska dotknutých záujmov ochrany prírody;
- Výrub sukcesných drevín na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu (v dôsledku zarastania drevinami) = výrub sukcesných drevín v rámci bylinnej a krovinnej etáže.

Poľovníctvo

- v EFP 2 je zakázané zriadiť poľovnícke zariadenie (napr. soliská, krmelce, krmné valce, napájadlá, posedy, poľovnícke lavičky, vlnidlá). Zákaz neplatí na údržbu, prevádzku alebo presun poľovníckych zariadení;
- v EFP 2 platí zákaz prikrmovať alebo vnaďiť zver, v odôvodnených prípadoch je možné prikrmovať a vnaďiť diviačiu zver za účelom zníženia stavu diviačej zveri s cieľom zabezpečenia ochrany hlucháňa hôrneho, chránených druhov rastlín za zákonom stanovených podmienok (§ 29 ods. 1 písm. b) zákona č. 543/2002 Z. z.) ako aj podmienok písomne stanovených Správou NP Muránska planina (miesto, čas, druh krmiva a iné);

- je potrebné dodržiavať normované kmeňové stavy a pri poľovníckom plánovaní využívať metódu kontrolných oplôtkov na zistenie poškodzovania lesa raticovou zverou.

V EFP 2 pre užívateľa pozemkov nie je zakázané:

- používať pri ochrane zveri poľovne upotrebitelných psov pre nevyhnutné účely výkonu práva poľovníctva (t.j. ich využitie na dohľadávanie poranenej zveri),
- pohyb osôb pre nevyhnutné účely výkonu práva poľovníctva (t.j. dohľadanie postrelenej zveri, zber z dôvodu likvidácie uhynutej zveri predstavujúce hygienické riziko),
- monitorovanie a sčítanie zveri,
- výkon činnosti poľovníckej stráže.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 3.1:

Manažment lesa

Odporúčané opatrenia, ktoré sa budú (v zmysle špecifikácie nižšie) realizovať z iniciatívy alebo so súhlasom obhospodarovateľa lesa:

- Obhospodarovanie postupmi PBHL na území s 2. alebo 3. stupňom ochrany; zamerané je aj na prípadnú postupnú zmenu nevhodného drevinového zloženia, najmä zníženia zastúpenia smreka v porastoch. Na území s 2. stupňom ochrany sa (na rozdiel od území s 3. stupňom, kde PBHL vyplýva priamo zo zákona č. 543/2002 Z. z.) prírode blízke hospodárenie odporúča, použije sa však výlučne z iniciatívy alebo po dohode s obhospodarovateľom lesov. Vo všeobecnosti sa bude pri tvorbe PSL postupovať v zmysle „Pracovných postupov HÚL“ a rámcového plánovania tak, aby sa využíval potenciál stanovišť a konkrétneho porastu, ku ktorému vyhotoviteľ PSL navrhne optimálne drevinové zloženie a štruktúru porastu. Tým sa vytvorí obhospodarovateľovi priestor na prinavrátenie pôvodného drevinového zloženia.

Poznámky: Predmetné opatrenia nerealizovať v prípade, ak sa na lokalite vyskytuje predmet ochrany – ako napr. *Buxbaumia viridis*, *Lobaria pulmonaria* či *Pseudogaurontina excellens* – a pre priaznivý stav biotopov daných druhov je žiadúce zabezpečiť iný režim ochrany, tento sa uplatní prostredníctvom § 4 zákona č. 543/2002 Z. z., a to konkrétne na lokalitu – napr. časť JPRL, ktorá sa exaktne identifikuje;

Postupy PBHL budú v územiach s 2. stupňom ochrany (CHA Tisovský kras a CHA Stolica) realizované z iniciatívy alebo so súhlasom obhospodarovateľa lesa; uplatnenie PBHL v územiach s 3. stupňom ochrany vyplýva priamo zo zákona č. 543/2002 Z. z.;

- Pri lesohospodárskej činnosti (najmä však pri vyťahovaní/približovaní dreva) nijako nezasahovať do mokraďových biotopov Lk 6, Pr 3 a Pr 2;
- V rámci výchovných opatrení (prečistky až prebierky) ponechávať pionierske dreviny – ako jarabiny, mukyne, vrby, liesky, osiky, brezy ai. – v dostatočnom množstve, v rubných porastoch do 10 %, mukyne ponechávať v plnom rozsahu, na dožitie;
- Vo vybraných porastoch na vybraných miestach realizovať výsadbu / podsadbu 3 –5 ročnými sadenicami duba* (vypestovaného zo žaluďov – *Quercus cerris*/*Q. petraea* agg.) – v počte cca 100 sadeníc na 1 ha; individuálna ochrana mladých jedincov/sadeníc dubov (oplôtky),
*výber druhov dubov a výber stanovišť výsadby/podsadby je potrebné realizovať podľa SLT (LT) – v súlade so súčasným výskytom dubov v SLT;
- V rámci obhospodarovania ponechávať časť hrúbkovo nadpriemerných jedincov rôznych druhov drevín na dožitie (o. i. ide o významné jedince z dendrologického hľadiska);
- Výsadba a ochrana vysadených drevín a drevín prirodzeného zmladenia (napr. jedľa biela, javor mliečny, javor horský, smrekovec opadavý, jaseň štíhly, brest horský a tis obyčajný), ktoré majú znížené zastúpenie v porovnaní s prirodzeným zastúpením v porastoch;
- Vytvorenie, resp. obnovenie genofondových reprodukčných lokalít obojživelníkov, väčších aj menších rozmerov a následná starostlivosť (udržiavanie vodnej plochy), vyhlbovanie

- nových/náhradných reprodukčných jám v okolí lesných ciest, kde v koľajách ťažobnou technikou dochádza k pravidelnému usmrcovaniu jedincov, vyznačovanie reprodukčných lokalít jednoduchým dreveným oplotením na miestach, kde by mohlo dôjsť k zničeniu lokalít lesohospodárskou činnosťou;
- Dohodnutie režimu ochrany hniezdiska vrátane šírky prípadnej ochrannej zóny s dotknutým obhospodarovateľom lesa. Opatrenie spočíva v ponechaní hniezdného stromu a okolitého porastu (skupín stromov) po zhodnotení hniezdného biotopu na základe terénnej obhliadky za účelom ochrany hniezdiska, nastavenie režimu kľudu v hniezdnom období, nastavenie špeciálneho režimu hospodárenia, vyhlásenie ochrannej zóny v súlade s § 4 zákona č. 543/2002 Z. z.;
 - Podpora úkrytových a hniezdných možností formou inštalácie búdok do lesných porastov nad 40 rokov, alebo na rôzne objekty v chránených územiach, úpravy hniezdisk alebo inštalácie špeciálnych hniezdných podložiek vrátane priebežnej údržby hniezd (spevňovanie, odľahčovanie, odstraňovanie nevhodného materiálu z výstelky) a inštalácia búdok pre netopiere;
 - V biotope druhu *Orthotrichum rogeri* (mach) nastavenie špeciálneho režimu hospodárenia v súlade s § 4 zákona č. 543/2002 Z. z.;
 - V biotope druhu *Buxbaumia viridis* obnovné zásahy vykonávať tak, aby nebola zásadným spôsobom narušená štruktúra materského porastu (vrátane zápoja); v hustých / hustejších porastoch – presvetlenie (výchovné zásahy, účelové výbery); zdravotné výbery (len aktívne chrobačiare); v prípade vzniku podkôrnikovej kalamity – odstránenie (vypílenie a odvoz) aktívnych chrobačiarov – smrekov a ponechanie časti vyletených suchárov; podľa možností všetky zásahy realizovať v zimnom období;
 - V lokalitách s výskytom *Buxbaumia viridis* nastavenie špeciálneho režimu hospodárenia v súlade s § 4 zákona č. 543/2002 Z. z.;
 - V biotope druhov *Adenophora liliifolia*, *Cypripedium calceolus*, *Epipogium aphyllum* v hustých / hustejších porastoch – presvetlenie (výchovné zásahy, účelové výbery); zdravotné výbery (aktívne chrobačiare); obnovné zásahy vykonávať tak, aby nebola zásadným spôsobom narušená štruktúra materského porastu (vrátane zápoja). Podľa možností všetky zásahy realizovať v zimnom období;
 - V biotopoch druhu *Rosalia alpina* podporovať drevinové zloženie bukových lesov s výskytom druhu (nepremieňať na smrekové monokultúry); podporovať šetrnejšie spôsoby obhospodarovania lesných porastov s dôrazom na vytvorenie pestrej vekovej a priestorovej štruktúry. Ak sa manažmentový zásah (obnovná ťažba) vykonáva na väčšej ploche ako je ½ porastu, posun termínov ťažobných zásahov (drevina buk) na mesiace mimo dobu aktivity druhu *Rosalia alpina* (v auguste a septembri) – zamedziť kladeniu vajícok do dreva, ktoré je určené pre ďalšie spracovanie, alebo vyťažené drevo hneď odväzať a neponechávať ho v porastoch a na odvozných miestach;
 - Zachovávať zárazy dreviny *Lonicera nigra* v lesných porastoch, lesné porasty s prítomnosťou dreviny *Lonicera nigra* by mali byť pred plánovaným lesohospodárskym zásahom podrobené kontrole na overenie prítomnosti požerkov na drevinu troficky, viazaného druhu *Pseudogaurotina excellens*, úprava lesníckych zásahov tak, aby nedošlo k ich poškodeniu a narušeniu okolitej porastovej mikroklímy;
 - Vykonávať obnovu porastov v biotope s preukázaným výskytom hlucháňa (s výnimkou spracovania kalamít) najmä maloplošným podrastovým, prípadne účelovým hospodárskym spôsobom v závislosti od konkrétnych stanovištných podmienok a technickej realizovateľnosti opatrenia;
 - Pri manažmente lesa v biotope hlucháňa v porastoch vo veku do 50 r., kde je to možné, uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa:

1. v štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek nepravidelného tvaru,
 2. porasty určené na prebierku – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať pionierske dreviny v zastúpení do 10 %, prímesové dreviny;
- Pri vyhotovení PSL: po zohľadnení zdravotného stavu zvyšovanie rubnej doby a predlžovanie obnovnej doby, zvýšenie podielu prirodzenej obnovy, ponechanie stojacich živých stromov v holine (minimálne 5 ks/ha); ponechanie existujúcich fragmentov cenných porastov v biotope hlucháňa;
 - Náhodnú ťažbu posudzovať jednotlivo podľa lesných porastov (JPRL) v zmysle platnej legislatívy po individuálnom posúdení z hľadiska dotknutých záujmov ochrany prírody;
 - Identifikácia a vyznačovanie mravenísk v lesných porastoch a ich ochrana v procese vykonávania lesohospodárskych zásahov;
 - V biotope hlucháňa časovo-priestorové obmedzenie vykonávania lesohospodárskych zásahov – v čase toku nevykonávať lesohospodársku činnosť v blízkosti identifikovaných aktívnych tokanísk (v okruhu s polomerom 500 m od tokaniska) a na lokalitách s preukázaným výskytom v čase výchovy a vyvážania mláďat (marec až jún) obmedziť lesohospodársku činnosť na minimum;
 - Vylúčenie aplikácie chemických prípravkov v boji so škodlivými činiteľmi (pesticídov a insekticídov) a ich náhrada mechanickou a biologickou ochranou a feromónovými lapačmi; netýka prípravkov uvedených v prílohe č. 1 vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 488/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásadách a opatreniach na ochranu zdravia ľudí, zdrojov pitnej vody, včiel, zveri, vodných a iných necieľových organizmov, životného prostredia a osobitných oblastí pri používaní prípravkov na ochranu rastlín (ďalej len „vyhláška č. 488/2011 Z. z.“);
 - Zlepšovanie svetelných pomerov biotopu v biotopoch s výskytom tisa, podpora prirodzenej obnovy tisa cez obnovné postupy so zameraním na obnovu tisa a opatrenia na ochranu sadeníc a prirodzeného zmladenia tisa;
 - Vo vybraných porastoch (pôvodného) výskytu tisa obyčajného realizovať výsadbu/podsadbu 3–5 ročnými sadenicami tisa (vypestované z pôvodného genetického materiálu z Muránskej planiny) za dodržania zásad prenosu lesného reprodukčného materiálu v zmysle platnej legislatívy, ako aj opatrenia na ochranu sadeníc a prirodzeného zmladenia tisa;
 - Ponechávanie zdravých stromov na dožitie, aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto zlomov, ktoré nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm;
 - Ponechávanie dendrologicky významných, zaujímavých a nadrozmerných stromov (napr. o generáciu staršie jedince ako je vek daného lesného /rubného/ porastu – JPRL; zvláštne formy);
 - Úmyselnú obnovnú ťažbu na hniezdnych lokalitách v čase hniezdenia druhov vtákov, ktoré sú predmetom ochrany, realizovať mimo obdobia hniezdenia vtákov.

Poľovníctvo

- lov zveri nie je zakázaný;
- na území s 3. stupňom ochrany je zakázané organizovať spoločné poľovačky a vyžaduje sa súhlas príslušného okresného úradu v sídle kraja alebo súhlas príslušného okresného

- úradu na vnaďenie alebo prikrmovanie zveri okrem prikrmovania senom (prednostne z miestnych lúk), letninou a trávnu alebo ďatelinotrávnu silážou;
- je potrebné dodržiavať normované kmeňové stavy a pri poľovníckom plánovaní využívať metódu kontrolných oplôtkov na zistenie poškodzovania lesa raticovou zverou.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 3.2:

Cieľom osobitného manažmentu v rámci predmetného EFP je zachovanie alebo zlepšenie stavu biotopov druhov vtákov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ Muránska planina – Stolica.

[Predmetom ochrany v EFP 3.2 sú druhy vtákov – predovšetkým dutinové hniezdiče ako ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), kuvičok vrabčí (*Glaucidium passerinum*), pôtik kapcavý (*Aegolius funereus*), muchárik bieločrký (*Ficedula albicollis*), muchárik malý (*Ficedula parva*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*) a žlna sivá (*Picus canus*), a okrajovo zasahujú aj biotopy hlucháňa hôrneho. Tiež sa tu vyskytujú biotopy druhov orol skalný (*Aquila chrysaetos*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), žltouchvost hôrny (*Phoenicurus phoenicurus*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), výr skalný (*Bubo bubo*) a jariabok hôrny (*Tetrastes (Bonasia) bonasia*).]

Manažment lesa

Odporúčané opatrenia, ktoré sa budú realizovať z iniciatívy alebo so súhlasom obhospodarovateľa lesa:

- Odporúča sa PBHL, použije sa však výlučne z iniciatívy alebo po dohode s užívateľom pozemkov. Vo všeobecnosti sa bude pri tvorbe programov starostlivosti o lesy (PSL) postupovať v zmysle „Pracovných postupov HÚL“ a rámcového plánovania tak, aby sa využíval potenciál stanovišťa konkrétneho porastu, ku ktorému vyhotoviteľ PSL navrhne optimálne drevinové zloženie a štruktúru porastu. Tým sa vytvorí obhospodarovateľovi priestor na prinavrátanie pôvodného drevinového zloženia;
- Hospodárenie s ochranou vymedzených hniezd vtákov, ktoré sú predmetom ochrany, a ponechávať stromy s aktívnymi dutinami;
- V rámci výchovných opatrení (prečistky až prebierky) ponechávať pionierske dreviny – ako jarabiny, mukyne, vrby, liesky, osiky, brezy ai. – v dostatočnom množstve, v rubných porastoch do 10 %, mukyne ponechávať v plnom rozsahu, na dožitie;
- Vytvorenie, resp. obnovenie genofondových reprodukčných lokalít obojživelníkov, väčších aj menších rozmerov a následná starostlivosť (udržiavanie vodnej plochy), vyhlbovanie nových/ náhradných reprodukčných jám v okolí lesných ciest, kde v koľajách ťažobnou technikou dochádza k pravidelnému usmrcovaniu jedincov, vyznačovanie reprodukčných lokalít jednoduchým dreveným oplatením na miestach, kde by mohlo dôjsť k zničeniu lokalít lesohospodárskou činnosťou;
- Dohodnutie režimu ochrany hniezdiska vrátane šírky prípadnej ochrannej zóny s dotknutým obhospodarovateľom lesa. Opatrenie spočíva v ponechaní hniezdného stromu a okolitého porastu (skupín stromov) po zhodnotení hniezdného biotopu na základe terénnej obhliadky za účelom ochrany hniezdiska, nastavenie režimu kľudu v hniezdnom období, nastavenie špeciálneho režimu hospodárenia, vyhlásenie ochrannej zóny v súlade s § 4 zákona č. 543/2002 Z. z.;
- Podpora úkrytových a hniezdných možností formou inštalácie búdok do lesných porastov nad 40 r., alebo na rôzne objekty v chránenom území, úpravy hniezdisk alebo inštalácie špeciálnych hniezdných podložiek vrátane priebežnej údržby hniezd (spevňovanie, odľahčovanie, odstraňovanie nevhodného materiálu z výstelky) a inštalácia búdok pre netopiere;

- Vykonávať obnovu porastov v biotope s preukázaným výskytom hlucháňa (s výnimkou spracovania kalamít) najmä maloplošným podrastovým, prípadne účelovým hospodárskym spôsobom v závislosti od konkrétnych stanovištných podmienok a technickej realizovateľnosti opatrenia;
- Pri manažmente lesa v biotope hlucháňa v porastoch vo veku do 50 r., kde je to možné, uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa:
 1. v štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek nepravidelného tvaru,
 2. porasty určené na prebierku – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať pionierske dreviny v zastúpení do 10 %, prímесové dreviny;
- Po zohľadnení zdravotného stavu zvyšovanie rubnej doby a predlžovanie obnovnej doby, zvýšenie podielu prirodzenej obnovy, ponechanie stojacich živých stromov v holine (minimálne 5 ks/ha), ponechanie existujúcich fragmentov cenných porastov v biotope hlucháňa;
- Náhodnú ťažbu posudzovať jednotlivo podľa lesných porastov (JPRL) v zmysle platnej legislatívy po individuálnom posúdení z hľadiska dotknutých záujmov ochrany prírody;
- Ponechávanie zdravých stromov na dožitie, aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto zlomov, ktoré nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm;
- Úmyselnú obnovnú ťažbu na hniezdnych lokalitách v čase hniezdenia druhov vtákov, ktoré sú predmetom ochrany, realizovať mimo obdobia hniezdenia vtákov.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 4:

Kosenie a pasenie

- na kosných lúkach (v minulosti kosených) zachovať (tradičné) pravidelné kosenie 1 až 2 krát za rok; na niektorých lokalitách je vhodné/možné extenzívne dopásanie v jesennom alebo v jarnom období (apríl, máj, september až november);
- z hľadiska zachovania /zvyšovania druhovej pestrosti (vrátane diverzity chránených druhov) lúk a pasienkov sú najoptimálnejšie spôsoby obhospodarovania [vychádzajú z tradičného/historického obhospodarovania v Karpatoch – vid' prácu JANIŠOVÁ et al. 2023]:
 - lúky kosené v júli až auguste a na jar (apríl, máj) a v jeseni (september až november) extenzívne vypásané (jarná pastevná sezóna – začiatok hneď po roztopení snehu a keď sa objavujú prvé byliny;
 - jeden rok je lúka kosená a druhý rok pasienk (pasienok);
 - letná alebo celoročná pastva sa uplatňovala na kosných lúkach, ktoré boli nepokosené v danom roku;
 - pravidelné hnojenie lúk hnojom; hnoj sa aplikuje na celú lúku (s hrúbkou vrstvy na „dva prsty“);
 - obdobie rozhadzovania hnoja: v jesenno-zimnom období (od novembra; optimálne načasovanie bolo predtým, ako začali intenzívne dažde, aby sa hnoj premyl.) alebo koncom zimy sa hnoj rozvážal na lúky a hnoj sa rozhadzoval v dobe topenia snehu (nevstrebaný hnoj sa čistil hrabaním na jar);
 - čerstvo hnojené lúky nepásť.
- kosiť od stredu k okrajom porastu alebo od jednej strany pozemku na druhú stranu;

- kosbu na 10 % pôdneho bloku posunúť na neskorší termín (minimálne od 1. augusta), kde môžu byť zahrnuté menej produktívne časti ako napr. strmší svah alebo medza, podmáčané miesto alebo pod. z pohľadu ochrany vtáctva. Z pohľadu ochrany motýľov je vhodným opatrením ponechanie nepokoseného pásu až do konca septembra;
- na pasienkoch zachovať extenzívne pasenie, zabezpečiť ochranu hospodárskych zvierat pred veľkými šelmami strážením stáda pastierskym strážnym psom ako aj elektrickým oplôtikom;
- podmáčané lúky spravidla len kosiť (obmedziť vchádzanie hospodárskych zvierat do biotopu; prepasenie je možné len na vybraných lokalitách, len veľmi krátkodobo /v jesennom období/ – a to len po dohode so Správou NP Muránska planina);
- rašeliniská, slatiny a prameniská len kosiť (vylúčenie pasenia, napájania a vchádzania hospodárskych zvierat);
- vylúčenie mulčovania travinných porastov (mulčovanie je možné len na dlhodobo neobhospodarovaných lúkach – so starinou a sukcesnými drevinami – z dôvodu pripravenia lokality na bežné obhospodarovanie; v takomto prípade je možné mulčovať max. 3 roky po sebe; mulčovať – len doplnkovo – je možné ešte nedopasky na spásaných pasienkoch (nevykvitnuté bodliaky, žihľavu, štiav ai.);
- kosenie a mulčovanie lúk/pasienkov so zárastami čučoriedok, brusníc a vresu je možné len výnimočne, a to za podmienok písomne dohodnutých so Správou NP Muránska planina;
- pri intenzívnej pastve pasienky udržiavať v nezaburinenom stave, plochy zarastené nitrofilnými druhmi ako sú žihľava, bodliak, štiav vykášať 2 krát ročne (napr. mulčovaním); prvú kosbu vykonať v čase začiatku rastu nitrofilných rastlín a druhú v čase pred začatím kvitnutia – najmä u bodliakov;
- v prípade pasienkov s biotopom sysľa pasienkového je potrebné realizovať intenzívny manažment, t.j (polo)intenzívne pasenie (príp. aj niekoľko násobné kosenie) s cieľom udržania špecifickej štruktúry travinného porastu (nízkeho porastu) počas celej vegetačnej sezóny.

Košarovanie a stádlenie

- dodržiavanie zásady šetrného košarovania (košarovať najviac jednu dobyčiu jednotku/10 m² košiaru, dodržiavať pravidelné denné prekladanie košiarov);
- neohradzovať to isté miesto častejšie ako raz každých 4–5 rokov v prípade hovädzieho dobytká a 5–6 rokov v prípade oviec;
- na stádlenie hospodárskych zvierat využívať už existujúce – dlhodobo využívané miesto;
- prípadné nové miesto stádlenia – dohodnúť so Správou NP Muránska planina (aby nedošlo k poškodeniu vzácnych biotopov).

Hnojenie, použitie chemických prípravkov a iné aktivity

- vylúčenie aplikácie chemických a iných podobných prípravkov – pesticídov v boji so škodlivými činiteľmi (netýka prípravkov uvedených v prílohe č. 1 vyhlášky č. 488/2011 Z. Z.);
- možné je použitie hnoja, hnojovky, príp. močovky (v dohodnutých/povolených množstvách a za dohodnutých podmienok; podrobnosti vid' v tabuľke č. 30);
- vylúčenie rozorávania lúk a pasienkov;
- pozemky, ktoré boli v súčasnosti a dlhodobo využívané ako role (orba a pestovanie plodín), môžu byť takto využívané aj naďalej.

Odstraňovanie drevín (stromov a krovín)

- výrub drevín vykonať v mimohniezdnom období (od 1. 9. do 28. 2. bežného roka);

- odstraňovanie „nových“ náletových drevín na doposiaľ dlhodobu a pravidelne kosených častiach – so zachovaním existujúcich starých/starších solitérnych drevín (stromov a krov);
- ponechať solitérne dreviny s obvodom kmeňa nad 120 cm, solitérne smreký (alebo skupinky) vegetatívneho pôvodu (hrúžením) – na Stolici, solitérne jedince ovocných drevín napr. čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), miestnych odrôd a plánok ovocných drevín – jablone (*Malus sylvestris*, *M. domestica*), drienky (*Cornus mas*), krovité či stromovité jedince hlohov (*Crataegus* spp.) s priemerom kmienka min. 7 cm, pomiestne jedince ruží (*Rosa canina*) a borievok obyčajných (*Juniperus communis*); jedince borievky alpskej (*Juniperus sibirica*) a ich krížence s borievkou obyčajnou ponechať v plnom rozsahu; ponechať ojedinele sa vyskytujúce dreviny – ako napr. mukyne a jarabiny vtáčia (*Sorbus aria* agg., *S. aucuparia*), ruža ovisnutá (*Rosa pendulina*) a skalník (*Cotoneaster* spp.);
- ponechať brehovú porasty vodných tokov, min. 5 m od brehovej čiary po oboch stranách vodného toku;
- odstraňovať dreviny napadnuté podkôrnym hmyzom;
- ponechať dreviny s hniezdami a dutinové stromy, ktoré budú slúžiť alebo slúžia na hniezdenie vtáctva a netopierov;
- nezasahovať do najcennejších lokalít s už vyvinutými lesnými biotopmi (s charakterom prirodzeného lesa), ktoré vznikali sekundárnou sukcesiou niekoľko desiatok rokov (viac ako 50) po opustení obhospodarovania;
- v najcennejších krovinných biotopoch (Kr 6, Kr 7) realizovať výrub drevín len súvisiaci so zabezpečením ochrany a zlepšením stavu daných biotopov (napr. výrub stromov/druhov stromovej etáže, nie výrub charakteristických druhov krovín pre daný biotop);
- výruby vykonávať tak, aby nedošlo k poškodeniu vegetačného krytu (ešte v nezarastenej časti trvalých trávnych porastov – TTP náletovými drevinami) v danom poraste (najmä pri vyťahovaní, približovaní a odvoze dreva);
- po skončení výrubu zabezpečiť uhádzanie všetkých zvyškov po ťažbe (konárov) do kôp, na miestach s výskytom travinného porastu je nutné odtiahnuť všetky zvyšky po ťažbe na okraj lúky;
- pri plošnom výrube zabezpečiť opätovné nezmladzovanie pňov vyrúbaných drevín a krovín opakovaným vykášaním výmladkov listnatých drevín a krovín;
- Najoptimálnejšie spôsoby obhospodarovania pre jednotlivé biotopy (v rámci lúk, pasienkov, mokradňových a iných nelesných typov biotopov) sú uvedené v tabuľke č. 30.

Odporúčané špecifické opatrenia podporujúce zlepšenie druhovej diverzity lúčneho hmyzu (opatrenia realizovať na vybraných lokalitách – po dohode a úzkej spolupráci s užívateľmi)

- diverzifikácia v priestore = minimalizácia (až vylúčenie) celoplošného manažmentu – t. j. na lokalite [nutné aplikovať na každú lúku zvlášť], ktorá sa manažuje, má vždy zostať časť plochy bez zásahu: na plochách do 1 ha – 50 % bez zásahu, na plochách do 5 ha – 30 % bez zásahu, na plochách nad 5 ha – 20 % bez zásahu (mozaikovitá, nepravidelná kosba; môže sa zjednodušiť do pásov, pričom pásy na svahu orientovať kolmo na vrstevnicu);
- diverzifikácia v čase = rozrôznenie manažmentu v čase zabezpečí, že nebude opakovane likvidovaná tá istá (vývojová) skupina hmyzu (až do jeho vyhubenia);
- z hľadiska ochrany koprofágneho hmyzu, a tak aj niektorých druhov vtákov, ktoré sú (sčasti) potravne viazané na takýto hmyz, je odporúčané pri odčervovaní hospodárskych zvierat používanie šetrnejších druhov antiparazitických prípravkov (napr. *Moxidectín*). Nevhodné je použitie prípravku *Ivermektín*, ktorý je pre koprofágnu hmyz zničujúci. Zvieratá by mali byť na lokalitu vyhnané až 3 mesiace po odčervení.

Poľovníctvo

- lov zveri nie je zakázaný;
- na území s 3. stupňom ochrany je zakázané organizovať spoločné poľovačky a vyžaduje sa súhlas príslušného okresného úradu v sídle kraja alebo súhlas príslušného okresného úradu na vnaďenie alebo prikrmovanie zveri okrem prikrmovania senom (prednostne z miestnych lúk), letninou a trávnu alebo ďatelinotrávnu silážou;
- je potrebné dodržiavať normované kmeňové stavy a pri poľovníckom plánovaní využívať metódu kontrolných oplôtkov na zistenie poškodzovania lesa raticovou zverou.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 5:

Výruby stromov a krovín

- výruby sukcesných drevín (za účelom obnovy lúk a pasienkov) na plochách identifikovaných ako vhodné na realizáciu obnovy, t.j. na častiach, na ktorých sa ešte nachádzajú lúčne/pasienkové biotopy a kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu (zarastaním); pri výruboch ponechávanie solitérnych drevín (v zmysle opatrení k odstraňovaniu náletových drevín v EFP 4);
- výrub drevín vykonať v mimohniezdnom období (od 1. 9. do 28. 2. bežného roka);
- následná starostlivosť o „vyčistené“ lúky (kosenie a pasenie);
- zachovanie (bez výrubov) najzachovalejších a najcennejších častí s charakterom lesa – prirodzené sukcesné lesy alebo lesy s prirodzeným drevinovým zložením klimaxových drevín na danom stanovišti (na odkúpených pozemkoch alebo po dohode s vlastníkom/užívateľom);
- odstraňovanie drevín napadnutých podkôrnym hmyzom.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 6:

- nerealizovať terénne zásahy do koryta tokov (len nevyhnutné zásahy protipovodňovej ochrany po dohode so správcom vodného toku);
- nezarybňovať nepôvodnými druhmi rýb; podpora pôvodných sprievodných druhov rýb (čerebľa, hlaváč, slíž);
- na miestach s výskytom nelesných aluviálnych a iných mokrad'ových typov biotopov (napr. Ra 3, Ra 6, Lk 5, Lk 6) – v prípade, ak si to daný biotop z hľadiska zachovania/zlepšenia stavu vyžaduje – realizovať kosenie (a v prípade potreby aj výrub sukcesných drevín), a to v súlade so zásadami uvedenými pri EFP 4 / v súlade s optimálnymi spôsobmi obhospodarovania uvedenými v tabuľke č. 30).

Zásady starostlivosti o predmety ochrany v EFP 7.1:

- preferovať pestovanie obilnín a/alebo (kŕmnych) (trávno-) ďatelinových zmesí.

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 7.2:

- v areáli Muránskeho hradu uplatňovať špecifický režim – s cieľom zachovať existujúce ruiny hradu a zároveň zachovať existujúci lesný/lesoparkový charakter habitat (lesný biotop európskeho významu; lesný porast so zachovaným zápojom stromov) v areáli (s ochranou starých stromov), a tým zachovať aj špecifické mikroklimatické a svetelné

- podmienky (ktoré podmieňujú výskyt chránených kriticky ohrozených epifytických lišajníkov – predmetov ochrany);
- záchranné stavebné práce na Muránskom hrade, kultúrnej pamiatke (stavebné a konzervačné, vrátane súvisiacich terénnych prác – pri/na múroch alebo iných existujúcich objektoch), ako aj súvisiace archeologicko-výskumné práce, realizovať s dôrazom na chránené a ostatné záujmové druhy a biotopy, predmety ochrany v areáli hradu (epifytické lišajníky, chránené byliny a dreviny – *Sorbus hazslinszkyana*, ai.) – a po dohode alebo s odborným dozorom pracovníka Správy NP Muránska planina;
 - pri konzervačných prácach na existujúcich pozostatkoch hradu (ruiny stavieb, obvodové múry a pod.) využívať pôvodné technologické postupy – s pôvodným/prírodným druhom materiálu a s použitím vápennej malty (činnosti musia byť schválené pamiatkovým úradom);
 - údržba turistického/náučného chodníka a kosenie okolo chodníka;
 - prípadné výruby drevín je možné len po konzultácii s pracovníkom Správy NP Muránska planina (výruby stromov len v nevyhnutných dôvodov – napr. vyvalený/zlomený ohrozujúci strom pri chodníku).

Zásady manažmentu/starostlivosti o predmety ochrany v EFP 7.3:

- neobnovovať dobývanie horniny v kameňolomoch s ukončenou ťažbou;
- zachovať predmety ochrany – biotopy a biotopy chránených druhov rastlín a živočíchov vyskytujúcich sa v jednotlivých kameňolomoch;
- realizácia manažmentových a iných opatrení vedúcich k zachovaniu/zlepšeniu stavu biotopov a biotopov chránených druhov (výruby sukcesných drevín + odnos biomasy na častiach biotopov, kde dochádza k ich zarastaniu; obnovenie, resp. vytvorenie genofondových reprodukčných lokalít – vykopaním/prehĺbením jám; zlepšenie hniezdnych možností vybraných druhov vtákov inštaláciou umelých hniezd a pod.).

Zásady manažmentu/starostlivosti v EFP 7.4:

- pri rekonštrukciách vodných nádrží – zachovať pôvodné technické riešenia a vzhľad nádrží (za použitia prírodných materiálov);
- v prípade chovu rýb – do úvahy pripadá chov len pôvodných druhov rýb (napr. pstruha potočného a čereble pestrej).

Zásady manažmentu/starostlivosti v EFP 7.5:

- údržby ciest, železníc a stavieb, podľa zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov, resp. podľa zákona č. 513/2009 Z. z. o dráhach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov;
- vylúčenie chemického posypu ciest (možný je len zimný posyp ciest vápencovým/dolomitovým štrkom);
- minimalizovať aplikáciu chemických prípravkov na cestách a železniciach (úplné vylúčenie aplikácie chemických prípravkov na cestných a železničných mostoch);
- pri rekonštrukciách stavieb, príp. pri výstavbe nových objektov zabezpečiť zachovanie tradičnej architektúry daného územia; prednostne použiť tradičné prírodné materiály (drevo a miestny kameň).

Zásady manažmentu/starostlivosti v ochrannom pásme NP Muránska planina

Manažment lesa

v záujmových lokalitách s výskytom chránených druhov a biotopov – predmetov ochrany:

Lokality: **Psica** (k.ú. Pohronská Polhora, k. ú. Polomka), **Veľká Smrekovica** (k.ú. Polomka), **Malá Smrekovica** (k.ú. Polomka) – dotknuté porasty sú súčasťou biotopov hlucháňa hôrneho

- Vykonávať obnovu porastov v biotope s preukázaným výskytom hlucháňa (s výnimkou spracovania kalamít) najmä maloplošným podrastovým, prípadne účelovým hospodárskym spôsobom v závislosti od konkrétnych stanovištných podmienok a technickej realizovateľnosti opatrenia;
- pri obnovnej ťažbe ponechanie stojacich živých stromov v holine, ponechanie fragmentov cenných porastov;
- prípadnú obnovnú ťažbu v prípade potreby na aktívnych hniezdnych lokalitách v čase hniezdenia druhov vtákov presunúť do mimohniezdného obdobia;
- pri manažmente lesa v biotope hlucháňa v porastoch vo veku do 50 rokov, kde je to možné uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa;
- odporúča sa ponechávanie zdravých stromov na dožitie, aspoň 5 stromov na 1 ha, ponechávanie zlomov, ktoré nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm;
- odporúča sa PBHL, použije sa však výlučne z iniciatívy alebo po dohode s užívateľom pozemkov (uplatňovať princípy PBHL; s dôrazom na zachovanie priaznivého stavu biotopov druhu): lesohospodárske opatrenia (výchova, prirodzená obnova) budú zamerané na zlepšenie drevinového zloženia a štruktúry v porastoch – na stav blízky prírodnému lesu (zastúpenie drevín zodpovedajúce stanovištným podmienkam, rôznoveká a horizontálne a vertikálne diferencovaná cieľová štruktúra porastov);
- porasty, ktoré predstavujú hniezdny biotop dravcov, sov, d'atľovcov, kurovitých vtákov a bociana čierneho, budú v prípade potreby riešené § 4 zákona 543/2002 Z. z..

Župkova Magura (k.ú. Šumiac, k.ú. Telgárt) – významné bralnaté vápencové územie (hreběň) v najvýchodnejšej časti Muránskej planiny (JPRL č.: 189a, 189b, 189c, 192a a 192b, Lesy Červená Skala; JPRL č.: 38, 41a, 41b, 42, Lesy Telgárt; ide o ochranné lesy). Z dôvodu extrémnych stanovištných podmienok a neprístupnosti (bralá) sa tu nachádzajú zachovalé zmiešané jedľovo-bukové porasty so smrekom s biotopmi európskeho významu **Ls 4**, **Ls 5.4**, **Sk 1** a s výskytom chránených druhov: kyjanôčka zelená (*Buxbaumia viridis*), druh európskeho významu; práchnovček ružový (*Fomitopsis rosea*), smrečinovec plazivý (*Goodyera repens*) a tis obyčajný (*Taxus baccata*), druhy národného významu. Lokalita je súčasťou genofondovej lokality GL37 Župkovské skaly – Magura, evidovanej v Regionálnom územnom systéme ekologickej stability okresu Brezno (2020).

- na najzachovalejších a vekovo najstarších častiach (ťažko/ťažšie prístupné miesta), a/alebo na častiach porastov s optimálnymi stanovištnými/biotopovými podmienkami pre výskyt určitého chráneného druhu (s výskytom mŕtveho dreva), t.j. na plochách, kde sa vyskytujú predmety ochrany / biotopy druhov *Buxbaumia viridis*, *Fomitopsis rosea* ale aj *Goodyera repens* – odporúča sa realizovať manažment na udržanie priaznivého stavu predmetných druhov so zachovaním lesného porastu (aj s mŕtvym stojacim a ležiacim drevom);
- územie vhodné na legislatívnu ochranu (vyhlásenie maloplošného chráneného územia).

Lokality: **Magura** (k.ú. Polomka; JPRL č. 449a, LC Závadka nad Hronom) a **Pod Ždiarikom** (k.ú. Pohronská Polhora; JPRL č. 162, LC Michalová) – veľmi zachovalé zmiešané lesné

porasty pralesovitého vzhľadu (ide o ochranné lesy; ide o ťažko prístupné lesné porasty); významné lokality pre hniezdenie dutinových hniezdičov, s biotopmi **Ls 4** a **Ls 5.1**.

Predná Hora (k.ú. Muránska Huta) – veľmi významný lesný porast, bučina s osikou (JPRL č. 66, LC Lesy Muráň; hospodársky les) – s výskytom kriticky ohrozeného epifytického machu bochník bezústy (*Nyholmiella gymnostoma*), druhu, ktorý bol do r. 2016 považovaný za vyhynutý; je to jediná známa populácia druhu na území Slovenska. Druh rastie len na topoľoch osikových – osikách (*Populus tremula*) na borke kmeňov.

Lokalita je súčasťou genofondovej lokality GL23 Predná Hora, evidovanej v Regionálnom územnom systéme ekologickej stability okresu Revúca (2019).

- pri obnove sa odporúča uplatňovať len jednotlivý výberkový rub (výberkový alebo hospodársky spôsob), osiky (*Populus tremula*) v poraste neťažiť; odumreté stromy – osiky (stojace alebo ležiace) ponechať v poraste;
- zvyšovanie rubnej doby a predlžovanie obnovnej doby,
- pri najbližšej obnove porast preradiť do lesov osobitného určenia (ako bol v minulosti).

PR Zdychavské skalky (k.ú. Muránska Zdychava) – územie bolo vyhlásené za účelom ochrany rozhodníka ročného (*Sedum annuum*) (ide o chránený druh národného významu).

Lokalita je napr. súčasťou genofondovej lokality GL13 Zdychavské skalky, evidovanej v Regionálnom územnom systéme ekologickej stability okresu Revúca (2019).

- lesohospodárske opatrenia sa odporúča realizovať tak, aby nedošlo k poškodeniu skalnatých stanovišť s výskytom druhu – napr. pri vyťahovaní stromov (konzultovať s pracovníkom Správy NP Muránska planina).

Manažment lúk a pasienkov

(v záujmových lokalitách, vrátane navrhovaných územiach európskeho významu s výskytom chránených druhov a biotopov – predmetov ochrany, a v genofondových lokalitách a ekologicky významných segmentoch krajiny evidovaných v Regionálnom územnom systéme ekologickej stability okresu Revúca, 2019) a v Regionálnom územnom systéme ekologickej stability okresu Brezno, 2020 (GL 41 Genofondová lokalita Alúvium Rácovho potoka, GL 42 Genofondová lokalita Mokrade Nižný Bor).

- zachovať lúky a pasienky (travinné biotopy) v nezmenšenej výmere v celom ochrannom pásme;
- v záujmových lokalitách, vrátane ÚEV s výskytom chránených druhov a biotopov (predmetov ochrany) – kosenie a pasenie realizovať s ohľadom na dotknuté biotopy a druhy (predmety ochrany), pričom pre kosenie a pasenie platia zásady ako v NP Muránska planina (pre EFP 4 a EFP 5).

Manažment mokradí (prameniská, slatiny, rašeliniská, podmáčané lúky, močiare, jelšiny)

- zabezpečiť zachovanie o ochranu všetkých typov mokradí;
- na mokradiach, kde došlo k zhoršeniu stavu (zarastaním, terénnymi úpravami, navážkami a pod.) podporovať ich obnovu a revitalizáciu (kosenie, výruby sukcesných drevín, úpravy terénu/prehĺbenie, odvoz navážok);
- na mokradiach (napr. podmáčaných lúk), na ktorých sa sekundárnou sukcesiou postupne vyvinuli jelšiny (lesné biotopy) nerealizovať obnovné opatrenia (výruby stromov) ale jelšiny (biotopy európskeho významu) zachovať (napr. GL 41 Genofondová lokalita Alúvium Rácovho potoka);

- na mokradiach, kde nie je možné realizovať bežné obhospodarovanie (z dôvodu extrémnych stanovištných podmienok – vysoké zamokrenie), podporovať špecifický manažment, a to s ohľadom na biotopy a druhy (predmety ochrany), ktoré sa na nich vyskytujú;
- Najvhodnejšie spôsoby obhospodarovania pre jednotlivé biotopy (v rámci lúk, pasienkov, mokraďových a iných nelesných typov biotopov) sú uvedené v tabuľke č. 30.

Zásady umiestňovania a rekonštrukcie stavieb

Odporúča sa :

- nové stavby (zariadenia a služby pre rekreáciu, stavby pre hospodárske účely) umiestňovať len do zastavaných území dotknutých obcí, príp. už do existujúcich „urbanizovaných“ lokalít rekreácie a len na základe schválenej územnoplánovacej dokumentácie [opatrenie je napr. v súlade s Územným plánom vyššieho územného celku Banskobystrického kraja z r. 2010, kde sú stanovené regulatívy v oblasti rozvoja cestovného ruchu];
- stavby umiestňovať len na pôvodných miestach stavieb (t .j. na miestach s existujúcimi základmi budov; ide o bývalé stavby, ktoré postupne schátrali, postavené pred r. 1945) a to v pôvodnom rozsahu/veľkosti, v súlade s pôvodnou ľudovou architektúrou územia – za použitia tradičných materiálov (drevo a prírodný kameň – spravidla druhu ako sú miestne zdroje; uprednostňovať drevenú pôvodnú šindľovú alebo škridlovú strechu – v závislosti od lokality, môže sa použiť aj plechová strecha (s plechovým šindľom „imitujúci“ tradičný drevený šindel, tmavohnedá);
- stavby pre individuálnu rekreáciu: vychádzať z lokálneho architektonického štýlu, buď za použitia dobových fotografií pôvodného stavebného objektu, alebo architektonického štýlu použitého na pôvodných objektoch v blízkom okolí stavby; materiál kameň alebo drevo, strešná krytina – uprednostniť drevený šindel (príp. plechový šindel „imitujúci“ tradičný drevený šindel, tmavohnedá), strecha mala tvar sedlový s podlomenicou, okná a dvere drevené;
- stavby pre hospodárske aktivity (ustajnenie hospodárskych zvierat) z dreva, so sedlovou strechou, výplne okenných a drevených otvorov boli taktiež z dreva, strešná krytina drevený šindel (príp. plechový šindel alebo plechová falcovaná krytina; tmavohnedá);
- stavby pre včelárske aktivity (včelíny) – uprednostniť drevo s použitím prvkov ľudovej architektúry napr. ako strešnú krytinu použiť drevený šindel, na stavbu drevenej konštrukcie využívať masívne drevo a pod. Stavbu včelína je nutné preventívne vybaviť predpísaným elektrickým ohradníkom z dôvodu ochrany pred šelmami;
- zariadenia pre poľovnícke a lesnícke aktivity – zjednotiť z hľadiska použitia materiálov, veľkosti stavieb a štýlu (tradičný štýl), uprednostniť drevo s použitím prvkov ľudovej architektúry;
- na stavbu zariadení s turistickým účelom (informačné panely, informačné body, lavičky, prístrešky, útulne) uprednostniť drevo s použitím prvkov ľudovej architektúry, na stavbu drevenej konštrukcie využívať masívne drevo, nepoužívať cudzorodé, neprirodné materiály ako sú výrobky z PVC a rôzne druhy plechov;
- stavebné práce vykonať tak, aby sa zamedzilo poškodeniu príľahlých biotopov;
- v prípade potreby terénnych prác je potrebné dohliadať, aby sa zamedzilo zavlečeniu invázijských nepôvodných druhov rastlín;
- odpad vzniknutý pri činnosti bude odvezený a bude s ním nakladané v zmysle príslušných právnych noriem.

Zásady starostlivosti v okolí sídiel

- zachovanie starých záhrad a sadov spolu so zachovaním a ochranou starých ovocných stromov (a pestovaných starých/pôvodných odrôd);
- pri výsadbe nových ovocných stromov zabezpečiť (preferovať) zachovanie existujúcich (pôvodných) odrôd – preštepéním zo starých stromov na nové stromy (na silne rastúce vysokokmenné podpníky).

Poľovníctvo

- v biotopoch hlucháňa hôrneho v ochrannom pásme NP Muránska planina zväziť prínos vnaďenia a prikrmovania raticovej zveri jadrovým a dužinatým krmivom;
Poznámka: Jadrové a dužinaté krmivo pôsobí ako atraktant pre prítomnosť diviaka v biotopoch hlucháňa. Diviacia zver významne ohrozuje hlucháňiu reprodukčný proces (diviak je výrazný predátor hniezd a kuriatok);
- v ochrannom pásme NP Muránska planina prikrmovať vysokú zver prednostne miestnym senom alebo letninou;
- lov predátorov hlucháňa hôrneho, ktoré sú z hľadiska jeho ochrany významnými škodcami (líška, kuna lesná a kuna skalná, jazvec, diviacia zver);
- neumiestňovať krmoviská v blízkosti ľudských obydľí;
- eliminovať výskyt introdukovaných poľovných druhov v území (ako sú kamzík vrchovský alpský, muflón lesný, daniel škvrnitý), ktoré môžu poškodiť lesné porasty a pri premnožení aj bylinnú etáž a nelesné biotopy.

Rybárstvo

- vylúčiť zarybňovanie a chov nepôvodných druhov rýb (ako napr. pstruh dúhový, sivoň) v NP Muránska planina a v jeho ochrannom pásme.

Pohyb a pobyt návštevníkov územia

- skvalitnenie značenia turistických trás, údržba ich priechodnosti a citlivé budovanie drobnej doplnkovej infraštruktúry pre turistov pozdĺž trás (informačné panely, oddychové miesta s lavičkami, upravené studničky, zábradlia, mostíky, ekologické toalety na najfrekventovanejších trasách a miestach);
- na turistických trasách, oddychových miestach a pri informačných paneloch nie je vhodné osádzať nádoby resp. vrecia na odpad a to najmä z dôvodu výskytu medveďa hnedého, ktorý by mohol koše vyhľadávať ako ľahko dostupný zdroj potravy. Dochádzalo by tak k lákaniu tejto šelmy k turisticky využívaným trasám a miestam, čím by sa zvýšilo riziko vzniku konfliktnej situácie;
- pravidelná údržba náučných chodníkov a náučných lokalít, prípadne dobudovanie infraštruktúry existujúcich náučných zariadení;
- dobudovať a udržiavať infraštruktúru pre návštevníkov územia v súlade s návštevným poriadkom NP Muránska planina a dokumentom Stratégia rozvoja udržateľného cestovného ruchu v NP Muránska planina do roku 2030.

Posúdenie súladu cieľov a opatrení ochrany s ďalšími dokumentmi v rámci celého územia, pre ktoré je spracovaný program starostlivosti

Pri príprave programu starostlivosti bolo posúdené, **do akej miery sú ciele ochrany a opatrenia ochrany programu starostlivosti zohľadnené v schválených dokumentoch** lesného hospodárstva (programy starostlivosti o lesy), územného plánovania (územné plány dotknutých obcí a ich doplnky a zmeny) a poľnohospodárstva (opatrenia Strategického plánu spoločnej poľnohospodárskej politiky 2021 – 2027 – SP SPP).

Posúdenie **súladu programov starostlivosti o lesy** s cieľmi ochrany a opatreniami ochrany programu starostlivosti je uvedené v prílohe č. 6.10. Poľovné plánovanie je riešené priebežne každý rok. Pracovníci Správy NP Muránska planina sú súčasťou poradných zborov pre danú poľovnú oblasť, kde sa aktívne vyjadrujú k návrhom ročných plánov.

Posúdenie **súladu územno-plánovacej dokumentácie dotknutých obcí** s cieľmi ochrany a opatreniami ochrany programu starostlivosti je uvedené v prílohe č. 6.11.

Čo sa týka **SP SPP**, je v území, pre ktoré bol vypracovaný program starostlivosti, zahrnutých 2 372 ha pozemkov v rámci evidencie dielov pôdnych blokov v Systéme identifikácie poľnohospodárskych pozemkov (tzv. LPIS), z ktorých 2 999,5 ha predstavujú trvalé trávne porasty. V rámci nich je od r. 2023 evidovaná podpora na výmere 579,58 ha na Operáciu Ochrana poloprárodných a prírodných biotopov tráv v rámci Opatrenia Podpora na ochranu a zachovanie biodiverzity. Na ďalších 638,77 ha je evidovaná podpora na kombináciu Operácie Ochrana poloprárodných a prírodných biotopov tráv v rámci Opatrenia Podpora na ochranu a zachovanie biodiverzity a Opatrenia ekologické poľnohospodárstvo. Na 47,73 ha je evidovaná podpora na kombináciu operácie Ochrana poloprárodných a prírodných biotopov tráv v rámci Opatrenia Podpora na ochranu a zachovanie biodiverzity a operácie Obhospodarovanie biotopov druhov v územiach európskeho významu s 2. a 3. stupňom ochrany (tzv. mozaikovitý kosenie) za účelom ochrany druhov živočíchov v rámci Opatrenia Podpora na ochranu a zachovanie biodiverzity. Podpora na Operáciu Ochrana biotopu sysľa pasienkového alebo kombinácie opatrení nie sú v rámci riešeného územia evidované. Pri realizácii relevantných opatrení sa počíta s intervenciami na nelesných biotopoch, hlavne je to 29.1 – komplementárna redistributívna podpora príjmu v záujme udržateľnosti; 70.04 – ekologické poľnohospodárstvo; 70.07 – ochrana a zachovanie biodiverzity (obhospodarovanie vybratých plôch 4 typov poloprárodných a prírodných trávnych porastov: horské kosné lúky, mezofilné trvalé trávne porasty, teplo a suchomilné trvalé trávne porasty a vlhkomilné porasty vyšších polôh); ďalej 70.09 – chov a udržanie ohrozených plemien hospodárskych zvierat; 71.1 – platby pre oblasti s prírodnými alebo inými osobitnými obmedzeniami; ako aj intervencie na lesných porastoch: 70.10 – Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov – operácia LEKS CHVÚ a ÚEV a operácia LEKS ochrana hlucháňa hôrneho.

Najvhodnejšie spôsoby obhospodarovania (a zásady) nelesných biotopov – z hľadiska ochrany biotopov a zachovania ich priaznivého stavu – sú pre jednotlivé nelesné biotopy uvedené v nasledujúcej tabuľke č. 30. Posúdenie súladu je v prílohe č. 6.12.

Tab. č. 30 Prehľad najvhodnejších spôsobov obhospodarovania nelesných biotopov v NP Muránska planina a jeho ochrannom pásme, v CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy, CHA Stolica a CHVÚ Muránska planina – Stolica z hľadiska ich ochrany a zachovania ich priaznivého stavu a zachovania ich druhovej diverzity

Biotop (kód)	Význam	Kategória biotopu trávneho porastu [v zmysle SP SPP]	Spôsoby obhospodarovania / žiadúca činnosť						Výrub sukcesných drevín	Špecifický manažment pre daný biotop / poznámka
			kosenie	pasenie dopásanie prepásanie	košarovanie	hnojenie (hnoj)	hnojenie (hnojovka)	hnojenie (umelé/mi nerálne hnojivá, digestát, vápno)		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Pionierske biotopy										
Pi 5	EV	-	—	—	—	—	—	—	ÁNO	nevyžaduje si
Travné a lúčne biotopy										
Tr 1	EV	A	ÁNO (1–2 × za rok)	ÁNO ²	NIE	áno	nie (áno ⁴)	nie	ÁNO	s výnimkou košarovania v súlade so SP SPP
Tr 5	EV	A	ÁNO (1–2 × za 2 roky)	ÁNO ²	NIE	nie	nie	nie	ÁNO	v súlade so SP SPP [pri výskyte biotopu v zóne A sa daný spôsob obhospodarovania nevyžaduje]
Tr 6	NV	-	ÁNO ¹	ÁNO ²	NIE	áno	nie	nie	ÁNO	v súlade so SP SPP

Biotop (kód)	Význam	Kategória biotopu trávneho porastu [v zmysle SP SPP]	Spôsoby obhospodarovania / žiadúca činnosť						Výrub sukcesných drevín	Špecifický manažment pre daný biotop / poznámka
			kosenie	pasenie dopásanie prepásanie	košarovanie	hnojenie (hnoj)	hnojenie (hnojovka)	hnojenie (umelé/mi nerálne hnojivá, digestát, vápno)		
			(1–2 × za 2 roky)							
Tr 7	NV	-	ÁNO ¹ (1–2 × za 2 roky)	ÁNO ²	NIE	áno	nie	nie	ÁNO	v súlade so SP SPP
Tr 8b	EV	B	ÁNO (1 × za rok)	ÁNO	ÁNO	áno	nie (áno ⁴)	nie	ÁNO	v súlade so SP SPP (pri kosení vynechať plochy so súvislejším výskytom čučoriedok, brusníc a vresu!; pri výruboch ponechať borievky)
Lk 1	EV	B	ÁNO (1–2 × za rok)	ÁNO ²	NIE	áno	nie (áno ⁴)	nie	ÁNO	v súlade so SP SPP
Lk 2	EV	C	ÁNO (1 × za rok)	ÁNO ²	NIE	áno	nie (áno ⁴)	nie	ÁNO	s výnimkou pasenia v súlade so SP SPP (v SP SPP – pasenie len po prvej kosbe)
Lk 3	NV	B	ÁNO (1–2 × za rok)	ÁNO	ÁNO	áno	áno ⁴	nie	ÁNO	v súlade so SPSPP

Biotop (kód)	Význam	Kategória biotopu trávneho porastu [v zmysle SP SPP]	Spôsoby obhospodarovania / žiadúca činnosť						Výrub sukcesných drevín	Špecifický manažment pre daný biotop / poznámka
			kosenie	pasenie dopásanie prepásanie	košarovanie	hnojenie (hnoj)	hnojenie (hnojovka)	hnojenie (umelé/mi nerálne hnojivá, digestát, vápno)		
Lk 5	EV	F	ÁNO ¹ (1–2 × za 2 roky)	NIE	NIE	nie	nie	nie	ÁNO	v súlade so SP SPP; vhodné je prekosenie
Lk 6	NV	F	ÁNO ¹ (1–2 × za rok)	NIE / ÁNO ³	NIE	nie	nie	nie	ÁNO	s výnimkou pasenia v súlade s SPSPP (v SPSPP – pasenie je vylúčené)
Lk 10	NV	D	ÁNO (1 × za 2 roky)	NIE / ÁNO ³	NIE	nie	nie	nie	ÁNO	odporúča sa prekosenie – ak je biotop na lúke [Lk10 sa vyskytuje aj vo vodnej ploche/vo vodnej nádrži; pozn.]
Lk 11	NV	D	ÁNO (2–3 × za rok – kosenie je <u>len</u> za účelom eliminácie trsti obyčajnej)	NIE	NIE	nie	nie	nie	ÁNO	kosenie (viacnásobné) – <u>len v spoločenstvách s trst'ou obyčajnou</u> (pôvodným biotopom bola slatina alebo rašelinisko) – a to z dôvodu práve potlačenia trsti <i>Phragmites australis</i>

Biotop (kód)	Význam	Kategória biotopu trávneho porastu [v zmysle SP SPP]	Spôsoby obhospodarovania / žiadúca činnosť						Výrub sukcesných drevín	Špecifický manažment pre daný biotop / poznámka
			kosenie	pasenie dopásanie prepásanie	košarovanie	hnojenie (hnoj)	hnojenie (hnojovka)	hnojenie (umelé/mi nerálne hnojivá, digestát, vápno)		
Alpínske biotopy										
Al 3	EV	G	—	—	—	—	—	—	—	⁶ nevyžaduje si
Al 5	EV	-	—	—	—	—	—	—	⁶ ÁNO	⁶ nevyžaduje si
Al 6	NV	G	ÁNO (1 × za rok)	—	—	—	—	—	—	nevyžaduje si; v danom území si nevyžaduje ani kosenie
Al 7	NV	-	—	—	—	—	—	—	—	nevyžaduje si
Al 8	EV	G	—	—	—	—	—	—	—	nevyžaduje si
Al 9	EV	-	—	ÁNO	—	—	—	—	⁶ ÁNO	⁶ nevyžaduje si
Skalné a sutinové biotopy										
Sk 1, Sk 2	EV	-	—	—	—	—	—	—	—	nevyžaduje si
Sk 5, Sk 6	EV	-	—	—	—	—	—	—	—	nevyžaduje si
Sk 8	EV	-	—	—	—	—	—	—	—	nevyžaduje si

Biotop (kód)	Význam	Kategória biotopu trávneho porastu [v zmysle SP SPP]	Spôsoby obhospodarovania / žiadúca činnosť						Výrub sukcesných drevín	Špecifický manažment pre daný biotop / poznámka
			kosenie	pasenie dopásanie prepásanie	košarovanie	hnojenie (hnoj)	hnojenie (hnojovka)	hnojenie (umelé/mi nerálne hnojivá, digestát, vápno)		
Prameniskové biotopy										
Pr 1	EV	-	—	—	—	—	—	—	—	⁷ nevyžaduje si
Pr 2	NV	-	—	—	—	—	—	—	—	⁷ nevyžaduje si
Pr 3	EV	-	ÁNO ¹ (podľa potreby)	NIE	NIE	nie	nie	nie	ÁNO	prekosenie (nevyžaduje sa v prípade lesných pramenísk); ohradenie drevenou ohradou
Rašeliniskové biotopy										
Ra 1	EV	-			—	—	—	—	⁵ ÁNO [kosodrevinu nerúbať!!!]	výrub ⁵ (breza, smrek, smrekovec)
Ra 2	EV	-	ÁNO ¹ (1 × za rok)	NIE	—	—	—	—	ÁNO	kosenie/ prekosenie len v prípade potreby
Ra 3	EV	F	ÁNO ¹ (1 × za rok)	NIE	NIE	nie	nie	nie	ÁNO	vyžadujú si kosenie
Ra 6	EV	F	ÁNO ¹	NIE	NIE	nie	nie	nie	ÁNO	vyžadujú si kosenie

Biotop (kód)	Význam	Kategória biotopu trávneho porastu [v zmysle SP SPP]	Spôsoby obhospodarovania / žiadúca činnosť						Výrub sukcesných drevín	Špecifický manažment pre daný biotop / poznámka
			kosenie	pasenie dopásanie prepásanie	košarovanie	hnojenie (hnoj)	hnojenie (hnojovka)	hnojenie (umelé/mi nerálne hnojivá, digestát, vápno)		
			(1 × za rok)							
Brehové biotopy										
Br 6	EV	-	ÁNO ¹ (1× za 2 roky alebo podľa potreby)	NIE	—	—	—	—	ÁNO	vhodné je prekosenie
Br 8	NV	-	—	—	—	—	—	—	—	nevyžaduje si
Vodné biotopy										
Vo 2	EV	-	—	—	—	—	—	—	—	nevyžaduje si
Vo 5	EV	-	—	—	—	—	—	—	⁶ ÁNO	⁶ nevyžaduje si
Krovinné biotopy										
Kr 1	EV	-	NIE	ÁNO	NIE	nie	nie	nie	ÁNO	nevyžaduje si (vylúčenie mulčovania)
Kr 2	EV	-	NIE	ÁNO	NIE	nie	nie	nie	⁵ ÁNO	výrub ⁵ drevín stromovej etáži (smrek, borovica,

Biotop (kód)	Význam	Kategória biotopu trávneho porastu [v zmysle SP SPP]	Spôsoby obhospodarovania / žiadúca činnosť						Výrub sukcesných drevín	Špecifický manažment pre daný biotop / poznámka
			kosenie	pasenie dopásanie prepásanie	košarovanie	hnojenie (hnoj)	hnojenie (hnojovka)	hnojenie (umelé/mi nerálne hnojivá, digestát, vápno)		
									[nerúbať borievky!!!]	jaseň, hrab); ponechanie – mukyňa, drieň, jabloň ai.
Kr 6	EV	-	—	—	—	—	—	—	⁵ ÁNO	výrub ⁵ drevín stromovej etáži
Kr 7		-	—	—	—	—	—	—	⁵ ÁNO [liesku nerúbať!]	výrub ⁵ (osika, buk, hrab, breza ...) [predmetom ochrany sú lieskové kroviny – vyvinuté porasty lieskových krovín so starými lieskami]
Kr 8, Kr 9	NV	-	—	—	—	—	—	—	⁵ ÁNO	výrub ⁵ drevín stromovej etáži
Kr 10	EV	-	—	—	—	—	—	—	—	nevyžaduje si / bez zásahu

Skratky, vysvetlivky a poznámky k tabuľke:

Biotopy označené tučným písmom (Vo 2, Tr 1, Tr 5, Tr 6, Tr 7, Tr 8, Lk 1, Lk 2, Lk 3, Lk 5, Lk 6, Lk 10, Br 6, Ra 1, Ra 2, Ra 3, Ra 6, Pr 1, Pr 2, Pr 3, Al 3, Sk 1, Sk 2, Sk 5, Sk 6, Sk 8, Kr 2, Kr 6, Kr 7, Kr 10) – sú predmetmi ochrany v NP Muránska planina, vrátane jeho ochranného pásma, a/alebo v CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy a CHA Stolica; ostatné biotopy sú zaradené medzi osobitné záujmy ochrany prírody a krajiny v NP Muránska planina a v jeho ochrannom pásme.

EV – biotop európskeho významu; NV – biotop národného významu

SP SPP alebo SP SPP 2023– 2027 – Strategický plán spoločnej poľnohospodárskej politiky 2023–2027 na Slovensku

A – Teplo- a suchomilné trvalé trávne porasty (Tr 1, Tr 5); **B** – Mezofilné trvalé trávne porasty (Lk 1, Tr8); **C** – Horské kosné lúky (Lk 2);

D – Vlhkomilné porasty nižších plôch (Lk 10, Lk 11); **F** – Vlhkomilné porasty vyšších polôh, slatinné a bezkolencové lúky (Lk 5, Lk 6, Ra 3, Ra 6);

G – Vysokohorské trávne porasty (Al 8)

¹ optimálnym spôsobom kosenia je kosenie ľahkou motorovou kosačkou alebo krovinnorezom alebo ručnou kosou;

² na lokalitách s biotopmi, ktoré boli predtým dlhodobo obhospodarované kosením a tento spôsob sa javil ako najoptimálnejší – z hľadiska zachovania priaznivého stavu dotknutých biotopov je možné pasenie (extenzívne) aplikovať len v prípade, ak nie je možné zabezpečiť kosenie biotopu;

³ extenzívne prepasenie/dopásanie na biotopoch typu F je možné výnimočne aplikovať (ak nie je možné zabezpečiť kosenie), a to najmä v jesennom, príp. v jarnom období (po dohodnutí podmienok so Správou NP Muránska planina a so súhlasom orgánu ochrany prírody);

⁴ hnojenie tekutými hnojivami (hnojovka, hnojovica, močovka) aplikovať len v krajných prípadoch (viď. ďalej v texte).

⁵ výrub = výrub niektorých (druhov) sukcesných drevín (len na zabezpečenie priaznivého stavu biotopu a zároveň biotopu chránených druhov, predmetov ochrany, ktoré si takéto opatrenie vyžadujú)

⁶ vo výnimočných prípadoch (na zabezpečenie priaznivého stavu biotopu) sa môže uskutočniť výrub sukcesných drevín (ak zarastajúce dreviny spôsobujú zhoršovanie stavu/zánik predmetného spoločenstva, prípadne chráneného druhu, predmetu ochrany – napr. výrub v prospech lykovca muránskeho (*Daphne arbuscula*) v biotope Al3)

⁷ vo výnimočných prípadoch (na zabezpečenie priaznivého stavu biotopu) sa môže uskutočniť vyčistenie prameniska od vyvalených stromov (v prípade, že ide o väčšie množstvo)

- [v stĺpci 3; pozn.] SP SPP sa nezaobera daným biotopom

— [v stĺpcoch 4 až 10; pozn.] daný spôsob obhospodarovania / daná činnosť sa netýka daného biotopu

V časti tabuľky „Spôsoby obhospodarovania /žiadúca činnosť“ je v kolónke pre daný biotop **tučným písmom** vyznačený **odporúčaný** (najvhodnejší) – prioritný spôsob obhospodarovania (v rámci kosenia a/alebo pasenia; z hľadiska zachovania priaznivého stavu daného biotopu či zlepšenia existujúceho stavu biotopu).

Podmienky použitia organických hnojív (hnoj, hnojovica, hnojovka, močovka):

- **hnoj:** V zmysle SP SPP 2023–2027 je obmedzené použitie organických hnojív podľa typu tráv B, C; maximálna dávka organických hnojív je 50 kg N/ha biotopu raz za 2 roky (exkrementy pasúcich sa zvierat sa do limitu nezapočítavajú),
- **hnoj:** Z hľadiska zachovania / dosiahnutia priaznivého stavu travinných biotopov je odporúčané na porasty aplikovať hnoj v množstvách obmedzených na maximálnu dávku 50 kg N/ha biotopu raz za 2 až 3 roky, t.j. 7 až 10 ton kravského alebo konského hnoja na 1 ha (raz za 2 až 3 roky) alebo 8 ton ovčieho hnoja z oviec na 1 ha (raz za 3 roky). Maštalný hnoj je najlepšie na lokalitu aplikovať v jarnom období (marec, apríl, príp. máj) a na jeseň (október, november). Maštalný hnoj musí byť dostatočne humifikovaný a má mať drobivú konzistenciu. Na lúke/pasienku musí byť rovnomerne aplikovaný, pričom množstvo (hrúbka vrstvy) hnoja by mala byť približne/max. na "dva prsty".

V zmysle SP SPP 2023–2027 (v rámci operácie Ochrana poloprírodných a prírodných trávnych porastov) je obmedzené použitie organických hnojív podľa typu tráv B,C; maximálna dávka organických hnojív je 50 kg N/ha biotopu raz za 2 roky (exkrementy pasúcich sa zvierat sa do limitu nezapočítavajú).

- **tekuté hnojivá – močovka, hnojovica** (zmes tuhých a kvapalných výkalov (moču) hospodárskych zvierat zriedená vodou) a **hnojovka:** Z hľadiska zachovania alebo dosiahnutia priaznivého stavu lúk a pasienkov je odporúčané vyhnúť sa používaniu tekutých organických hnojív (majú vysoký podiel dusíka, ale aj draslíka), ktoré vo všeobecnosti spôsobujú pokles druhovej diverzity týchto biotopov (a zároveň napr. dochádza aj k ústupu vzácnejších druhov rastlín). V zmysle SP SPP 2023–2027 je **zakázané použitie hnojovice** na všetkých typoch trávnych biotopov (v rámci operácie Ochrana poloprírodných a prírodných trávnych porastov).

hnojovka (výtok zo skládky; uvoľňuje sa z hnoja počas skladovania): V súvislosti s chovom koní na Veľkej Lúke, vo veľmi nevyhnutných prípadoch, možno na travinné biotopy povoliť aplikáciu tekutých organických hnojív – konkrétne **hnojovky** – a to len na vybrané lokality (konkrétne lúky) a na vybrané typy biotopov (mimo mokradí). Hnojovku potom možno aplikovať (rovnomerným rozprašovaním!) v období na jar (druhá polovica februára, marec, apríl, príp. začiatok mája) a na

jeseň (október, prvá polovica novembra) – v závislosti od stavu (fenologického vývoja) vegetácie na dotknutých lúkach/pasienkoch, a to za vhodného počasia (nie za dažďa; nie na zamrznutej pôde).

Poznámka k použitiu minerálnych hnojív:

- v zmysle SP SPP 2023–2027 je **zakázané použitie minerálnych hnojív** na všetkých typoch trávnych biotopov (v rámci operácie Ochrana poloprírodných a prírodných trávnych porastov).

Podmienky pasenia (napr. v zmysle SP SPP 2023–2027):

- pasenie pre porasty typu C je možné iba po prvej kosbe v rámci záväzkového obdobia na dopásanie mláďzí; dodržiavanie zásady šetrného košarovania (min. plocha na 1 dobytčiu jednotka – DJ je 10 m², pravidelné denné prekladanie košiarov); pri pasení mladého hovädzieho dobytku je možnosť využívania nočného košiaru umiestneného stabilne (so súhlasom príslušnej odbornej organizácie ochrany prírody a krajiny),
- dodržané zaťaženie minimálne 0,3 DJ/hektár a maximálne 1,9 DJ/hektár plochy povolenej pre pasenie (zaťaženie zvieratami - polygastre a kone) v období od 1. apríla do 30. novembra každého roka záväzku; oplôtkové pasenie je povolené, pričom musí byť dodržané povolené zaťaženie, ktoré sa prepočítava na celkovú plochu oploteného areálu.

Iné poznámky:

- Mulčovanie, ktoré nie je uvedené v tabuľke, možno použiť len ako doplnkovú metódu obhospodarovania – na odstránenie nedopaskov (bodliakov), príp. inej nitrofilnej vegetácie (štiavy, žihľava), vzniknutej po nesprávnom košarovaní alebo pasení, a to v dobe ešte pred ich kvitnutím, alebo mulčovanie možno ešte použiť ako prípravný spôsob (manažment) na dlhodobu neobhospodarovných lokalitách (so starinou a sukcesnými drevinami) – a to len po dobu max. troch rokov a najoptimálnejšie v jarnom období.
- Pri pasení na porastoch typu C odporúčame zaťaženie max. 0,3 DJ počítanej na plochy stanoveného biotopu v záväzku, ktorá je spásaná.
- V tabuľke je uvedený aj biotop Lk11, ktorý ale nie je uvedený v mapovej prílohe – keďže nie je predmetom ochrany. V tabuľke je uvedený z dôvodu, že sa vyskytuje v riešenom území – konkrétne v NP Muránska planina – na lokalite Havraník a v jeho ochrannom pásme – v SKUEV0728 Podpoľana, a z hľadiska starostlivosti o biotopy európskeho alebo národného významu je potrebné, aby bol biotop Lk11 na týchto lokalitách eliminovaný, keďže ide o zárusty expanzívnej trste obyčajnej (*Phragmites australis*), na miestach ktorých sa v minulosti/pôvodne nachádzali rašeliniskové alebo iné mokraďové biotopy (ako Ra3, Ra6 alebo Lk6), a po eliminácii biotopu Lk11 (zárustov trste) je cieľom postupne obnoviť pôvodné mokraďové biotopy.
- Najrozšírenejšie (travné) biotopy: Tr 1, Tr 8, Lk 1, Lk 2, Lk 6.
- Plošne najmenej zastúpené biotopy: Ra 1, Ra 2, Ra 3, Ra 6, Lk 5, Tr 6, Tr 7, Kr 1, Kr 2.
- Biotopy s najvyššou spoločenskou hodnotou: Pr 3 (200 €/m²) [biotop európskeho významu, u ktorého je možný záber len z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu], Ra 3 a Ra 6 (150 €/m²), Lk 2 (90 €/m²), Tr 1 (25 €/m²), Lk 1 (20 €/m²). [v zmysle Vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov]

Nelesné typy biotopov, ktoré sú predmetom poľnohospodárskeho využívania (prípadne sú dotknutými biotopmi) v NP Muránska planina (vrátane ochranného pásma) a v CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy a CHA Stolica: Tr 1, Tr 6, Tr 7, Tr 8, Lk 1, Lk 2, Lk 5, Lk 6, Lk 10, Lk 11, Ra 3, Ra 6, Kr 1, Kr 2, Kr 6, Kr 7, Kr 8 a Kr9.

Doplnkové informácie – Tradičné spôsoby obhospodarovania lúk a pasienkov (príklady), ktoré vychádzajú z historických spôsobov obhospodarovania v Karpatoch a ktoré významne prispievajú k zachovaniu druhovej pestrosti lúk a pasienkov a zároveň zachovaniu druhovej diverzity vzácnych a ohrozených druhov rastlín (pozri odbornú prácu JANIŠOVÁ et al. 2023):

- lúky kosené v júli až auguste a na jar (apríl, máj) a v jeseni (september až november) extenzívne vypásané (jarná pastevná sezóna – začiatok hneď po roztopení snehu a keď sa objavujú prvé byliny;
- jeden rok je lúka kosená a druhý rok pasená (pasienok);

- letná alebo celoročná pastva sa uplatňovala na kosných lúčach, ktoré boli nepokosené v danom roku
- pravidelné hnojenie lúč hnojom; hnoj sa aplikuje na celú lúku (s hrúbkou vrstvy na „dva prsty“);
- obdobie rozhadzovania hnoja: v jesenno-zimnom období (od novembra; optimálne načasovanie pre aplikáciu hnoja bolo predtým, ako začali intenzívne dažde, aby sa hnoj premyl) alebo koncom zimy sa hnoj rozvážal na lúky a hnoj sa rozhadzoval v dobe topenia snehu (nevstrebávaný hnoj sa čistil hrabaním na jar);
- čerstvo hnojené lúky sa nepásli.

Poznámka: Tieto príklady tradičných spôsobov obhospodarovania sú v súlade so SP SPP 2023–2027, upresňujú opatrenia v rámci SP SPP 2023–2027 a môžu napomôcť pri nastavovaní vhodného manažmentu na lúčach a pasienkoch.

3.3 Opatrenia na dosiahnutie cieľov ochrany, harmonogram a merateľné indikátory ich plnenia, subjekt zodpovedný za ich plnenie

Stanovenie cieľov ochrany biotopov európskeho významu a druhov európskeho významu v územiach európskeho významu, resp. stanovenie cieľov ochrany druhov vtákov v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica, je v prílohách č. 6.8. resp. č. 6.9. Pri každom opatrení je uvedené, v ktorom EFP bude realizované, pričom EFP sú zobrazené v mapových prílohách č. 6.5. Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti je prílohou č. 6.6, mapy turistickej infraštruktúry v prílohách č. 6.7. Odhady finančných prostriedkov sú uvedené v časti 4.1, pričom budú primerane uplatnené finančné nástroje ochrany prírody (finančná náhrada, zmluvná starostlivosť a iné).

Dlhodobý cieľ 1:	
ZACHOVANIE ALEBO POSTUPNÁ OBNOVA PRIRODZENÝCH EKOSYSTÉMOV	
Operatívny cieľ 1.1: Zachovanie prirodzených lesných ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov (zóna A) a zlepšenie stavu druhov a biotopov v území	
Ochrana autoregulačných procesov, priblíženie sa k stavu prirodzených alebo prírodných lesov, vhodné podmienky pre hniezdenie druhov vtákov a výskyt ostatných druhov živočíchov a rastlín.	
Opatrenie 1.1.1	Bezzásahový režim v lesných biotopoch
	<p>Realizácia opatrenia má v lesných porastoch umožniť prirodzené procesy bez zásahu človeka s dosiahnutím rôznorodej štruktúry porastov s výskytom pôvodných druhov drevín typických pre biotopy Ls 1.4 (* 91E0) Horské jelšové lužné lesy, Ls 5.1 (9130) Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls 5.2 (9110) Kyslomilné bukové lesy, Ls 5.3 (9140) Javorovo-bukové horské lesy, Ls 5.4 (9150) Vápnomilné bukové lesy, Ls 9.1 (9410) Smrekové lesy čučoriedkové a Ls 9.2 (9410) Smrekové lesy vysokobylinné, Ls 3.1 (* 91H0) Teplomilné submediteránne dubové lesy, Ls 4 (* 9180) Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls 6.2 (91Q0) Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy.</p> <p>Aktivity zabezpečia zlepšenie alebo zachovanie priaznivého stavu lesných biotopov a druhov viazaných na lesné biotopy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hniezdne možnosti (vrátane dostatku dutinových stromov) pre druhy vtákov – bocian čierny (<i>Ciconia nigra</i>), d'ateľ bielochrbtý (<i>Dendrocopos leucotos</i>), tesár čierny (<i>Dryocopus martius</i>), d'ateľ prostredný (<i>Dendrocopos (Leiopicus) medius</i>), d'ubník trojprstý (<i>Picoides tridactylus</i>), jariabok hôrny (<i>Tetrastes (Bonasia) bonasia</i>), kuvičok vrabčí (<i>Glaucidium passerinum</i>), pôtik kapcavý (<i>Aegolius funereus</i>), lelek lesný (<i>Caprimulgus europaeus</i>), muchárík bielokrký (<i>Ficedula albicollis</i>), muchárík malý (<i>Ficedula parva</i>), orol krikľavý (<i>Clanga (Aquila) pomarina</i>), orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>), sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>), sova dlhochvostá (<i>Strix uralensis</i>), hlucháň hôrny (<i>Tetrao urogallus</i>), tetrov hol'niak (<i>Lyrurus (Tetrao) tetrrix</i>), včelár lesný (<i>Pernis apivorus</i>), výr skalný (<i>Bubo bubo</i>), žlna sivá (<i>Picus canus</i>), žltouchvost hôrny (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>); - úkrytové a lovné možnosti pre ostatné druhy živočíchov – medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>), vlk dravý (<i>Canis lupus</i>), rys ostrovid (<i>Lynx lynx</i>), podkovár veľký/podkovár štihlokrídly (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>), podkovár malý/podkovár krpatý (<i>Rhinolophus hipposideros</i>),

	<p>podkovár južný (<i>Rhinolophus euryale</i>), netopier Bechsteinov/netopier veľkouchý (<i>Myotis bechsteini</i>), lietavec sťahovavý/netopier sťahovavý (<i>Miniopterus schreibersii</i>), netopier pobrežný (<i>Myotis dasycneme</i>), netopier Blythov/netopier východný/netopier ostrouchý (<i>Myotis blythi</i>), netopier veľký/netopier obyčajný (<i>Myotis myotis</i>), uchaňa čierna/netopier čierny (<i>Barbastella barbastellus</i>), netopier brvitý (<i>Myotis emarginatus</i>), hraboš tatranský (<i>Microtus tatraicus</i>), fuzáč alpský (<i>Rosalia alpina</i>), fuzáč karpatský (<i>Pseudogaurotina excellens</i>), kováčik fialový (<i>Limoniscus violaceus</i>), plocháč červený (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), drevník ryhovaný (<i>Rhysodes sulcatus</i>), roháč obyčajný (<i>Lucanus cervus</i>) a ďalších;</p> <p>- optimálne existenčné možnosti pre druhy rastlín viazaných na špecifické stanovištné podmienky (napr. s mŕtvym ležiacim a stojacim drevom; so špecifickými mikroklimatickými a svetelnými podmienkami s trvalou existenciou stromovej etáže) – alektória rozkonárená (<i>Alectoria sarmentosa</i>), artónia (<i>Arthonia leucopellaea</i>), kyjanôčka zelená (<i>Buxbaumia viridis</i>), koléma černejúca (<i>Collema nigrescens</i>), lykovec muránsky (<i>Daphne arbuscula</i>), sklenobyľ bezlistá (<i>Epipogium aphyllum</i>), práchnovček ružový (<i>Fomitopsis rosea</i>), smrečinovec plazivý (<i>Goodyera repens</i>), napúchavec Hildenbrandov (<i>Leptogium hildenbrandii</i>), napúchavec plstnatý (<i>Leptogium saturninum</i>), jamkatec pľúcny (<i>Lobaria pulmonaria</i>), bradáčik srdcovitolistý (<i>Neottia cordata</i>, syn. <i>Listera cordata</i>), nefróma práškovitá (<i>Nephroma parile</i>), nefróma zavinutá (<i>Nephroma resupinatum</i>), misôčka tmavá (<i>Pseudoplectania melaena</i>), valdštajnka trojpočetná Magicova (<i>Waldsteinia ternata</i> subsp. <i>magicii</i>) a ďalších.</p>						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
1.1.1.1	Žiadny manažment v lesných biotopoch (bezzásah).	Ls 1.4, Ls 3.1, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 5.4, Ls 6.2, Ls 9.1, Ls 9.2 / <i>Buxbaumia viridis</i> , <i>Daphne arbuscula</i> (Ls 6.2), <i>Epipogium aphyllum</i> , <i>Goodyera repens</i> , <i>Taxus baccata</i> , <i>Waldsteinia ternata</i> subsp. <i>magicii</i> , <i>Alectoria sarmentosa</i> , <i>Collema nigrescens</i> , <i>Leptogium hildenbrandii</i> , <i>Lobaria pulmonaria</i> , <i>Nephroma parile</i> , <i>Usnea florida</i> ,	udržaný alebo zlepšený stav biotopov; v porastoch sa nevykonávajú žiadne lesohospodárske opatrenia, dostatok mŕtveho dreva, stabilné populácie druhov vyskytujúcich sa v území	2024 - 2033	Vlastník, správca, užívateľ	Finančná náhrada (štátny rozpočet), vlastné zdroje	1

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

		<i>Nyholmiella gymnostoma</i> , <i>Fomitopsis officinalis</i> , <i>Fomitopsis rosea</i> , ai. <i>Tetrao urogallus</i> a všetky ostatné druhy živočíchov v EFP1					
1.1.1.2	Nevyhnutná údržba existujúcich chodníkov a lesných ciest; v prípade bezprostredného ohrozenia života a zdravia človeka podľa § 29 ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z. je možné odstránený strom vytiahnuť mimo areálu biotopu s ohľadom na čo najmenší zásah do pôdneho a vegetačného krytu.	-	zabezpečený prechod a bezpečnosť verejnosti a ochrana majetku pred požiarmi	2024 - 2033	Vlastník, správca, užívateľ	Zdroje EÚ, vlastné zdroje	1
1.1.1.3	Preventívna ochrana budov, dopravnej a energetickej infraštruktúry v pásme širokom na jednu výšku lesného porastu okolo chránených objektov stínkou staticky nestabilných stromov s ich ponechaním v biotope; v prípade bezprostredného ohrozenia života a zdravia človeka podľa § 29 ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z. je možné odstránený strom vytiahnuť mimo areálu biotopu s ohľadom na čo	-	bezpečnosť budov, dopravy a energetickej infraštruktúry	2024 - 2033	Vlastník, správca, užívateľ	Zdroje EÚ, vlastné zdroje	1

	najmenší zásah do pôdneho a vegetačného krytu.						
1.1.1.4	Iniciovať zmenu kategórie hospodárskych lesov na kategóriu lesy osobitného určenia, subkategória e) lesy v chránených územiach.	Ls 1.4, Ls 3.1, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 5.4, Ls 6.2, Ls 9.1, Ls 9.2	Zmenené kategórie lesa (z hospodárskych lesov na lesy osobitného určenia)	v nasledujúcich decéniách (od roku prípravy PSL)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	1
Opatrenie 1.1.2	Bezzásahový režim v nelesných prirodzených biotopoch						
	Opatrenie má zabezpečiť, že nelesné biotopy Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Sk 5 Nespevnené silikátové sutiny v kolínnom stupni, Al 3 Alpínske a subalpínske vápnomilné travinno-bylinné porasty, Tr 5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty, Lk 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, Kr 6 Xerotermné kroviny, Pr 3 Penovcové prameniská, Br6 Brehové porasty deväťsilov, Ra 1 Aktívne vrchoviská, Kr 10 Kosodrevina, Sk 6 Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni, Sk 8 Nesprístupnené jaskynné útvary, Pi 5 Pionierske porasty zväzu <i>Alyssso-Sedion albi</i> na plytkých karbonátových a bázických substrátoch budú mať charakteristický vzhľad a druhové zloženie, sú bez známok sukcesie alebo degradácie, na zachovanej výmere, v priaznivom stave.						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
1.1.2.1	Žiadny manažment v nelesných biotopoch (bezzásah; ak si daný stav biotopu nevyžaduje opatrenia na zlepšenie stavu).	Sk 1, Sk 5, Sk 6, Sk 8, Tr 5, Pi 5, Pr 1, Pr 2, Pr 3, Lk 5, Al 3, Kr 6, Kr 10, Br 6, Ra 1 / <i>Daphne arbuscula</i> , <i>Pulsatilla slavica</i> , <i>P. subsblavica</i>	udržaný alebo zlepšený stav biotopov a biotopov druhov; v biotopoch sa nevykonávajú žiadne opatrenia	2024 - 2033	Vlastník, správca užívateľ, Správa NP Muránska planina	-	1
Opatrenie 1.1.3.	Špeciálne manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu druhov na inak nemanážených nelesných biotopoch						
	Zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov a druhu <i>Parnassius apollo</i> , <i>Drosera rotundifolia</i> , <i>Daphne arbuscula</i>						
Číslo aktivity	Opis opatrenia	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia opatrenia	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
1.1.3.1	Realizácia manažmentových opatrení na častiach vybraných nelesných biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu – zarastaním sukcesnými drevinami (výrub	Sk 1, Br 6, Pr 3 Pi 5, Tr 5, Kr 6 / <i>Parnassius apollo</i>	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov vyskytujúcich sa v zóne A; realizované manažmentové	Podľa potreby (len nevyhnutne v prípade zhoršenia ich	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	1

	sukcesných drevín – v rámci bylinnej a krovinej etáže).		činnosti za účelom odstránenia prípadných sukcesných drevín; v biotopoch sa nenachádzajú sukcesné dreviny, ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov	stavu 2024 - 2033)			
1.1.3.2	Realizácia manažmentových opatrení na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu – zarastaním sukcesnými drevinami, t.j. drevinami, ktoré nie sú charakteristické pre daný biotop (dreviny stromovej etáže; výrub predmetných sukcesných drevín), <u>Poznámky:</u> v biotope Ra 1 – breza, osika, smrekovec, smrek; u biotopu Kr 6 – napr. jaseň, lieska).	Ra1 / <i>Drosera rotundifolia</i>	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav daných biotopov v zóne A; realizované manažmentové činnosti za účelom odstránenia prípadných sukcesných drevín boli realizované; v biotope sa nenachádzajú dreviny, ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov	Podľa potreby (len nevyhnutne v prípade zhoršenia ich stavu 2024 - 2033)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	1
1.1.3.3	V odôvodnených prípadoch realizácia ochranných opatrení (redukcia sukcesných drevín) na mikrostanovišti výskytu druhu - napr. v prípade, že jedince druhu sú priamo ohrozené zatičením / konkurenciou konkrétnym jedincom (drevinou) a z tohto	Al 3 / <i>Daphne arbuscula</i>	zrealizované ochranné opatrenie – odstránenie prípadných sukcesných / tieniacich drevín (jedincov, resp. častí jedincov); na stanovišti nedochádza k zhoršovaniu priaznivého stavu biotopov a druhov	Podľa potreby (len nevyhnutne v prípade zhoršenia stavu jedincov druhu 2024 - 2033)	Správa NP Muránska planina	-	1

	dôvodu hrozí úhyn chráneného jedinca.						
Operatívny cieľ 1.2: Obnova prirodzených lesných ekosystémov (zóna B) a zlepšenie stavu druhov a biotopov v území							
<p>Zlepšovanie stavu lesných biotopov úpravou drevinového zloženia a zvyšovaním štrukturálnej diferencovanosti. Dôjde k zvýšeniu výmery lesných biotopov európskeho významu Ls 1.4 Horské jelšové lužné lesy, Ls 5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls 5.2 Kyslomilné bukové lesy, Ls 5.3 Javorovo-bukové horské lesy, Ls 5.4 Vápnomilné bukové lesy, Ls 9.1 Smrekové lesy čučoriedkové, Ls 9.2 Smrekové lesy vysokobylinné a Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy a k zachovaniu alebo k zlepšeniu ich stavu.</p> <p>Zachovajú alebo zlepšia sa hniezdne možnosti (vrátane dostatku dutinových stromov) pre druhy vtákov bocian čierny (<i>Ciconia nigra</i>), d'ateľ bielochrbtý (<i>Dendrocopos leucotos</i>), tesár čierny (<i>Dryocopus martius</i>), d'ateľ prostredný (<i>Dendrocopos (Leipicus) medius</i>), d'ubník trojprstý (<i>Picooides tridactylus</i>), jariabok hôrny (<i>Tetrastes (Bonasa) bonasia</i>), kuvičok vrabčí (<i>Glaucidium passerinum</i>), pôtik kapcavý (<i>Aegolius funereus</i>), lelek lesný (<i>Caprimulgus europaeus</i>), muchárik bielokrký (<i>Ficedula albicollis</i>), muchárik malý (<i>Ficedula parva</i>), orol krikl'avý (<i>Clanga (Aquila) pomarina</i>), orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>), sokol s'ahovavý (<i>Falco peregrinus</i>), sova dlhochvostá (<i>Strix uralensis</i>), hlucháň hôrny (<i>Tetrao urogallus</i>), tetrov hoľniak (<i>Lyrurus (Tetrao) tetrix</i>), včelár lesný (<i>Pernis apivorus</i>), výr skalný (<i>Bubo bubo</i>), žlna sivá (<i>Picus canus</i>), žltouchvost hôrny (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>).</p> <p>Zlepšia sa potravné a úkrytové možnosti druhov medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>), vlk dravý (<i>Canis lupus</i>), rys ostrovid (<i>Lynx lynx</i>), podkovár veľký/podkovár štíhlokridly (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>), podkovár malý/podkovár krpatý (<i>Rhinolophus hipposideros</i>), podkovár južný (<i>Rhinolophus euryale</i>), netopier Bechsteinov/netopier veľkouchý (<i>Myotis bechsteini</i>), lietavec s'ahovavý/netopier s'ahovavý (<i>Miniopterus schreibersii</i>), netopier pobrežný (<i>Myotis dasycneme</i>), netopier Blythov/netopier východný/netopier ostrouchý (<i>Myotis blythi</i>), netopier veľký/netopier obyčajný (<i>Myotis myotis</i>), uchaňa čierna/netopier čierny (<i>Barbastella barbastellus</i>), netopier brvitý (<i>Myotis emarginatus</i>), hraboš tatranský (<i>Microtus tatricus</i>).</p> <p>Dostatok mŕtveho dreva vytvára podmienky pre zachovanie populácie druhu <i>Buxbaumia viridis</i> a druhov bezstavovcov fuzáč alpský (<i>Rosalia alpina</i>), fuzáč karpatský (<i>Pseudogaurontina excellens</i>), kováčik fialový (<i>Limoniscus violaceus</i>), plocháč červený (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), drevník ryhovaný (<i>Rhysodes sulcatus</i>), roháč obyčajný (<i>Lucanus cervus</i>) a ďalších.</p> <p>Podmienky pre výskyt druhov obojživelníkov mlok karpatský (<i>Lissotriton (=Triturus) montandoni</i>), kunka žltobruchá (<i>Bombina variegata</i>), ich rozmnožovanie a potravné lokality.</p>							
Opatrenie 1.2.1	Lesohospodárske opatrenia vedúce k zlepšenie stavu lesných biotopov Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 5.4, Ls 9.1, Ls 9.2, druhov hlucháňa hôrneho, dravcov, dutinových hniezdičov, bociana čierneho, orla skalného a netopierov viazaných na lesy – v zóne B v EFP 2						
	Zlepšenie stavu lesných biotopov/priblíženie sa k stavu prirodzených alebo prírodných lesov; zachovaný priaznivý stav biotopu a priaznivé podmienky pre existenciu druhov (existujúcich jedincov), nedochádza k zmenšovaniu mikrohabitatov v rámci biotopov druhov, vhodné hniezdne a potravné podmienky pre hlucháňa hôrneho, dutinové hniezdiče, dravce, bociana čierneho						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP

<p>1.2.1.1</p>	<p>Jemné spôsoby obhospodarovania vrátane približovania dreva (napr. výchova, účelový výber) – zamerané na postupnú úpravu drevinového zloženia (zastúpenie drevín) a vytvorenie diferencovanej štruktúry jedľovo-bukových a smrekovo-jelšových porastov (horizontálne a vertikálne) blízkej prirodzeným/ prírodným lesom</p> <p><u>Poznámka:</u> Predmetné opatrenia nerealizovať v prípade ak sa na lokalite vyskytuje predmet ochrany – ako napr. <i>Buxbaumia viridis</i>, <i>Lobaria pulmonaria</i> či <i>Pseudogaurotina excellens</i> – a pre priaznivý stav biotopov daných druhov je žiadúce ponechať existujúci stav lokality bez opatrení (so zachovaním o.i. aj svetelných a vlhkostných pomerov), t.j. ponechať daný biotop v bezzásahovom režime.</p>	<p>Ls 5.1, Ls 5.4, Ls 1.4 / <i>Buxbaumia viridis</i>, viaceré druhy bezstavovcov viazané na mŕtve drevo, <i>Tetrao urogallus</i></p>	<p>udržaný alebo zlepšený stav biotopov; prevaha prírodných lesov (v porastoch sa vyskytujú typické druhy drevín (s hlavnými drevinami – buk a jedľa) a bylín, min. 20 ks hrubých stromov na ha, min. 4 ks hrubého mŕtveho dreva na ha)</p>	<p>2024 - 2033</p>	<p>OUžívateľ, vlastník, správca</p>	<p>Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa</p>	<p>2</p>
<p>1.2.1.2</p>	<p>Špeciálne (jemné) spôsoby obhospodarovania vrátane približovania dreva (napr. výchova, rozvoľnenie porastu, účelový jednotlivý výber) – zamerané na</p>	<p>Ls 9.1, Ls 9.2 / <i>Tetrao urogallus</i></p>	<p>zlepšený stav biotopov; lesy s charakterom prírodných lesov, v porastoch sa vyskytujú typické</p>	<p>2024 - 2033</p>	<p>Užívateľ, vlastník, správca</p>	<p>Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa</p>	<p>2</p>

	postupnú úpravu drevinového zloženia (zastúpenie drevín) a vytvorenie diferencovanej štruktúry jedľovo-smrekových a smrekových porastov (horizontálne a vertikálne) <u>Poznámka:</u> V prípade vzniku kalamít – v rubných porastoch – sa môže drewná hmota ponechávať v biotope (v prípade potreby bude odkôrnená).		druhy drevín (smrek, jarabina) a bylín, prevaha hrubej a tenkej kmeňoviny (min. 1/3 hrubej kmeňoviny), min. 20 ks hrubých stromov na ha, min. 2 až 3 ks hrubého mŕtveho dreva na ha				
1.2.1.3	Špeciálne (jemné) spôsoby obhospodarovania vrátane približovania dreva zamerané na ochranu druhov a lesných biotopov (predmetov ochrany, ktorým manažment vyhovuje alebo nespôsobuje zhoršovanie ich stavu) <u>Poznámka:</u> v prípade druhu <i>Cypripedium calceolus</i> môže byť vhodným opatrením presvetlenie porastov s vyšším zakmenením (na zakmenenie 07–08).	Ls 5.1, Ls 5.4, Ls 9.1, Ls 9.2 / <i>Cypripedium calceolus</i> a iné druhy, ktoré sú predmetom ochrany	udržaný alebo zlepšený stav biotopov; v biotopoch sa vyskytujú (stabilné) populácie dotknutých druhov a stav ich biotopov je udržaný, príp. zlepšený	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2
1.2.1.4	Jemné spôsoby obhospodarovania vrátane približovania dreva a výsadby drevín a ich ochrany zamerané na zlepšovanie drevinového zloženia a štruktúry.	lesné porasty, ktoré nie sú biotopom európskeho významu/ <i>Tetrao urogallus</i>	zmena prirodzenosti drevinového zloženia prirodzenou alebo umelou obnovou	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2

1.2.1.5	Výsadba a ochrana vysadených drevín a drevín z prirodzeného zmladenia, ktoré majú znížené zastúpenie v porovnaní s prirodzeným zastúpením v porastoch.	Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 5.4, Ls 8, Ls 9.1, Ls 9.2	zlepšený stav biotopov	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2
1.2.1.6	Pri obhospodarovaní v lesných porastoch (napr. približovanie dreva, vchádzaní technikou) minimalizácia zásahov do dotknutých pramenísk, vodných tokov, existujúceho zmladenia a vysokobylinných a aluviálnych spoločenstiev, ktoré sú súčasťou lesných porastov.	Br 6, Pr 1, Pr 2, Pr 3, Lk 6 druhy obojživelníkov	korytá tokov a predmetné biotopy sa mechanicky nenarušujú (prechádzaním mechanizmov alebo pri prípadnom vyťahovaní dreva); udržaný alebo zlepšený stav biotopov	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	-	2
1.2.1.7	Vytvorenie, resp. obnovenie genofondových reprodukčných lokalít obojživelníkov, väčších aj menších rozmerov a následná starostlivosť (udržiavanie vodnej plochy), vyhlbovanie nových /náhradných reprodukčných jám v okolí lesných ciest, kde v koľajách ťažobnou technikou dochádza k pravidelnému usmrcovaniu jedincov, vyznačovanie reprodukčných lokalít jednoduchým dreveným oplatením na miestach, kde by mohlo dôjsť k zničeniu	Všetky druhy obojživelníkov	dostatok miest reprodukcie obojživelníkov	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2

	lokalít lesohospodárskou činnosťou.						
1.2.1.8	<p>Ponechanie stojacich, odumierajúcich, odumretých a dutinových stromov alebo ich skupín v poraste, vrátane zlomených zvyškov kmeňov pri obnovnej, prípadne výchovnej ťažbe tak, aby neohrozovali bezpečnosť vykonávanej lesohospodárskej činnosti (a zároveň vykonanie opatrení na zamedzenie nekontrolovaného šírenia hmyzích škodcov (napr. odkôrnenie stojacich stromov a pod.) do okolitých lesných porastov, so zohľadnením predmetu ochrany chráneného územia, napr. odkôrnenie stojacich stromov a pod. do okolitých lesných porastov, so zohľadnením predmetu ochrany chráneného územia).</p> <p>Ponechávanie zdravých stromov na dožitie, aspoň 20 stromov/1 ha, takisto zlomov, ktoré nie sú zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm.</p>	<p>Dravce a dutinové hniezdiče, netopiere, <i>Rosalia alpina</i>, <i>Tetrao urogallus</i>, <i>Chiroptera</i> spp.</p>	<p>plnené ciele ochrany (prílohy č. 6.8 a č. 6.9)</p>	<p>2024 - 2033</p>	<p>užívateľ</p>	<p>-</p>	<p>2</p>

1.2.1.9	Vylúčenie aplikácie chemických prípravkov v boji so škodlivými činiteľmi (pesticídov a insekticídov) a ich náhrada mechanickou a biologickou ochranou a feromónovými lapačmi.	Dravce a dutinové hniezdiče, netopiere, a <i>bezstavovce</i>	plnené ciele ochrany (prílohy č 6.8 a 6.9)	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2
1.2.1.10	Dohodnutie režimu ochrany hniezdiska s obhospodarovateľom lesa. Opatrenie spočíva v ponechaní hniezdného stromu a okolitého porastu (skupín stromov) po zhodnotení hniezdného biotopu na základe terénnej obhliadky za účelom ochrany hniezdiska, nastavenie režimu kľudu v hniezdnom období, nastavenie špeciálneho režimu hospodárenia (výberkový, účelový), vyhlásenie ochrannej zóny.	Dravce a dutinové hniezdiče a <i>Ciconia nigra</i>	stabilné hniezdenie na hniezdných lokalitách	2024 - 2033	užívateľ	-	2
1.2.1.11	Posun termínov ťažobných zásahov (drešina buk) mimo dobu aktivity druhu (v auguste a septembri) - zamedziť kladeniu vajčiek do dreva, ktoré je určené pre ďalšie spracovanie, resp. vytážené drevo hneď odvážať a neponechávať ho v porastoch a na odvozných	<i>Rosalia alpina</i>	plnené ciele ochrany (príloha č. 6.8)	2024 - 2033	užívateľ	-	2

	miestach alebo prekryť ochranným materiálom, zábrana naklásať vajíčka.						
1.2.1.12	Zachovanie zárastov dreviny <i>Lonicera nigra</i> v lesných porastoch, pred plánovaným lesohospodárskym zásahom podrobiť porasty kontrole na overenie prítomnosti požerkov druhu <i>Pseudogaurotina excellens</i> , úprava lesníckych zásahov tak, aby nedošlo k poškodeniu a narušeniu okolitej porastovej mikroklímy; v prípade náhodnej ťažby ponechať stromy hornej etáže minimálne 30 %, pričom do zakmenenia možno započítať aj suché stojace smreký, ktoré nepredstavujú riziko šírenia podkôrneho hmyzu.	<i>Pseudogaurotina excellens</i>	plnené ciele ochrany (príloha č. 6.8)	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2
1.2.1.13	Pri manažmente lesa v biotope hlucháňa hôrneho v porastoch vo veku do 50 rokov, kde je to možné, uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa: 1. v štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať	<i>Tetrao urogallus</i>	plnené ciele ochrany (príloha č. 6.9)	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek nepravidelného tvaru 2. porasty určené na prebierku – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať jarabinu, prímiesové dreviny.						
1.2.1.14	Nezriadovanie krmovísk s jadrovým a dužinatým krmivom pre zver, ktoré v lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho sústredia zver.	<i>Tetrao urogallus</i>	plnené ciele ochrany (príloha č. 6.9)	2024 - 2033	užívateľ	-	2
1.2.1.15	Ochrana mravenísk v lesných porastoch v procese vykonávania lesohospodárskych zásahov.	<i>Tetrao urogallus</i>	plnené ciele ochrany (príloha č. 6.9)	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	-	2
1.2.1.16	Časovo-priestorové obmedzenie vykonávania lesohospodárskych zásahov - v čase toku nevykonávať lesohospodársku činnosť v blízkosti tokanísk (v okruhu s polomerom 500 m od tokaniska) a na lokalitách s preukázaným výskytom v čase výchovy a vyvážania mláďat (marec až jún) obmedziť lesohospodársku činnosť na minimum	<i>Tetrao urogallus</i>	plnené ciele ochrany (príloha č. 6.9)	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	(lesohospodárska činnosť max. na 15 % územia).						
1.2.1.17	V rámci výchovných opatrení (prečistky až prebierky) ponechávať pionierske dreviny – ako jarabiny, mukyne, vrby, liesky, osiky, brezy ai. – v dostatočnom množstve, v rubných porastoch pokiaľ ich zastúpenie nepresiahne 20 % <u>Poznámka:</u> Mukyne a osiky ponechávať v plnom rozsahu, na dožitie.	Všetky biotopy a biotopy druhov	v biotope ostane min. 10 % pionierských drevín, Pri opatreniach nedôjde k výrubu hrúbkovo nadpriemerných stromov osík; zachovaný/zlepšený stav lesných biotopov	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	-	2
1.2.1.18	Úmyselnú obnovnú ťažbu na hniezdných lokalitách v čase hniezdenia druhov vtákov realizovať mimo obdobia hniezdenia vtákov.	Všetky druhy vtákov	stabilné hniezdenie na hniezdných lokalitách	2024 - 2033 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník, správca	-	2
1.2.1.19	Iniciovať zmenu kategórie hospodárskych lesov na kategóriu lesy osobitného určenia, subkategória e) lesy v chránených územiach	Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 5.4, Ls 6.2, Ls 9.1, Ls 9.2	Zmenené kategórie lesa (z hospodárskych lesov na lesy osobitného určenia)	v nasledujúcich decéniách (od roku prípravy PSL)	Správa NP Muránska planina	-	2
Opatrenie 1.2.2	Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu nelesných biotopov a druhov v zóne B						
	Zlepšenie stavu nelesných biotopov, resp. zachovaný priaznivý stav biotopu a priaznivé podmienky pre existenciu druhov (existujúcich jedincov), nedochádza k zmenšovaniu mikrohabitatov v rámci biotopov druhov, vhodné hniezdne a potravné podmienky						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
1.2.2.1	Výrub sukcesných drevín na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu (v dôsledku zarastania drevinami)	Pr 1, Pr 3, Lk 6	v zóne B - plnené ciele ochrany (príloha č. 6.8), realizované manažmentové činnosti za účelom	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2

	= výrub sukcesných drevín v rámci bylinnej a krovinnej etáže.		odstránenia prípadných sukcesných drevín; v biotopoch sa nenachádzajú sukcesné dreviny, ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov				
<p>Operatívny cieľ 1.3: Obhospodarovanie lesných ekosystémov podľa zásad trvalo udržateľného obhospodarovania lesov¹⁾ (zóna C – územie s 3. stupňom ochrany, zóna B – územie so 4. stupňom ochrany v PR Zdychavské skalky; zóna D – územie s 2. stupňom ochrany, územie s 1. stupňom ochrany v časti CHVÚ)</p> <p>V rámci EFP 3.1 a v EFP 3.2</p> <p>Zlepšovanie stavu alebo zachovanie priaznivého stavu lesných biotopov úpravou drevinového zloženia a zvyšovaním štrukturálnej diferencovanosti. Dôjde k zvýšeniu výmery lesných biotopov európskeho významu Ls 1.4 Horské jelšové lužné lesy, Ls 5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls 5.2 Kyslomilné bukové lesy, Ls 5.3 Javorovo-bukové horské lesy, Ls 5.4 Vápnomilné bukové lesy, Ls 9.1 Smrekové lesy čučoriedkové, Ls 9.2 Smrekové lesy vysokobylinné a Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy a k zachovaniu alebo k zlepšeniu ich stavu.</p> <p>Zachovávajú alebo zlepšia sa hniezdne možnosti (vrátane dostatku dutinových stromov) pre druhy vtákov bocian čierny (<i>Ciconia nigra</i>), d'ateľ bielochrbtý (<i>Dendrocopos leucotos</i>), tesár čierny (<i>Dryocopus martius</i>), d'ateľ prostredný (<i>Dendrocopos (Leipicus) medius</i>), d'ubník trojprstý (<i>Picoides tridactylus</i>), jariabok hôrny (<i>Tetrastes (Bonasia) bonasia</i>), kuvičok vrabčí (<i>Glaucidium passerinum</i>), pôtik kapcavý (<i>Aegolius funereus</i>), lelek lesný (<i>Caprimulgus europaeus</i>), muchárík bieločrý (<i>Ficedula albicollis</i>), muchárík malý (<i>Ficedula parva</i>), orol krikľavý (<i>Clanga (Aquila) pomarina</i>), orol skalný (<i>Aquila chrysaetos</i>), sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>), sova dlhochvostá (<i>Strix uralensis</i>), hlucháň hôrny (<i>Tetrao urogallus</i>), tetrov hoľniak (<i>Lyrurus (Tetrao) tetrax</i>), včelár lesný (<i>Pernis apivorus</i>), výr skalný (<i>Bubo bubo</i>), žlna sivá (<i>Picus canus</i>), žltouchvost hôrny (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>).</p> <p>Zlepšia sa potravné a úkrytové možnosti druhov medveď hnedý (<i>Ursus arctos</i>), vlk dravý (<i>Canis lupus</i>), rys ostrovid (<i>Lynx lynx</i>), podkovár veľký/podkovár štíhlokřídlý (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>), podkovár malý/podkovár krpatý (<i>Rhinolophus hipposideros</i>), podkovár južný (<i>Rhinolophus euryale</i>), netopier Bechsteinov/netopier veľkouchý (<i>Myotis bechsteini</i>), lietavec sťahovavý/netopier sťahovavý (<i>Miniopterus schreibersii</i>), netopier pobrežný (<i>Myotis dasycneme</i>), netopier Blythov/netopier východný/netopier ostrouchý (<i>Myotis blythi</i>), netopier veľký/netopier obyčajný (<i>Myotis myotis</i>), uchaňa čierna/netopier čierny (<i>Barbastella barbastellus</i>), netopier brvitý (<i>Myotis emarginatus</i>), hraboš tatranský (<i>Microtus tatraicus</i>).</p> <p>Dostatok mŕtveho dreva vytvára podmienky pre zachovanie populácie druhu <i>Buxbaumia viridis</i> a druhov bezstavovcov fuzáč alpský (<i>Rosalia alpina</i>), fuzáč karpatský (<i>Pseudogaurontina excellens</i>), kováčik fialový (<i>Limonicus violaceus</i>), plocháč červený (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), drevník ryhovaný (<i>Rhysodes sulcatus</i>), roháč obyčajný (<i>Lucanus cervus</i>) a ďalších.</p> <p>Podmienky pre výskyt druhov obojživelníkov mlok karpatský (<i>Lissotriton (=Triturus) montandoni</i>), kunka žltobruchá (<i>Bombina variegata</i>), ich rozmnožovanie a potravné lokality.</p>							
Opatrenie 1.3.1	Udržateľné lesohospodárske opatrenia vedúce k zlepšeniu stavu lesných biotopov – Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 5.4, Ls 8, Ls 9.1, Ls 9.2 (vyskytujúcich sa v rámci EFP 3.1)						

Zlepšenie stavu lesných biotopov/priblíženie sa k stavu lesov s prirodzeným drevinovým zložením; zachovaný priaznivý stav biotopu a priaznivé podmienky pre existenciu druhov (existujúcich jedincov), nedochádza k zmenšovaniu mikrohabitatov v rámci biotopov druhov, vhodné hniezdne a potravné podmienky pre hlucháňa hôrneho, dutinové hniezdiče, dravce, bociana čierneho							
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
1.3.1.1	Obhospodarovanie postupmi PBHL na území s 2. alebo 3. stupňom ochrany; zamerané je aj na prípadnú postupnú zmenu nevhodného drevinového zloženia, najmä zníženia zastúpenia smreka v porastoch. Na území s 2. stupňom ochrany sa PBHL odporúča, použije sa však výlučne z iniciatívy alebo po dohode s užívateľom pozemkov. Vo všeobecnosti sa bude pri tvorbe PSL postupovať v zmysle „Pracovných postupov HÚL“ a rámcového plánovania tak, aby sa využíval potenciál stanovišťa konkrétneho porastu, ku ktorému vyhotoviteľ PSL navrhne optimálne drevinové zloženie a štruktúru porastu. Tým sa vytvorí obhospodarovateľovi priestor na prinavrátanie	Ls 1.3, Ls 1.4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 5.4, Ls 8	plnené ciele ochrany (príloha č. 6.8)	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1

	<p>pôvodného drevinového zloženia. <u>Poznámka:</u> Predmetné opatrenia nerealizovať v prípade, ak sa na lokalite vyskytuje predmet ochrany – ako napr. <i>Buxbaumia viridis</i>, <i>Lobaria pulmonaria</i> či <i>Pseudogaurotina excellens</i> – a pre priaznivý stav biotopov daných druhov je žiadúce zabezpečiť iný režim ochrany, tento sa uplatní prostredníctvom § 4 zákona č. 543/2002 Z. z., a to konkrétne na lokalitu – napr. časť JPRL, ktorá sa exaktne identifikuje v bezzásahovom režime.</p>						
1.3.1.2	<p>Pri lesohospodárskej činnosti (hlavne pri vyťahovaní/približovaní dreva) minimalizácia zásahov do dotknutých lesných pramenísk a iných mokrad'ových biotopov.</p>	Lk 6, Pr 3, Pr 2	<p>Plnené ciele ochrany (príloha č. 6.8), biotopy nie sú zasiahnuté/ poškodené lesohospodárskou činnosťou</p>	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.1.3	<p>V rámci výchovných opatrení (prečistky až prebierky) ponechávať pionierske dreviny – ako jarabiny, mukyne, vrbý, liesky, osíky, brezy ai. – v dostatočnom množstve,</p>	Všetky biotopy a biotopy druhov	<p>v biotope ostane 10 % pionierskych drevín; pri opatreniach nedôjde k výrubu hrúbkovo nadpriemerných stromov osík;</p>	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1, 3.2

	v rubných porastoch do 10 %, mukyne ponechávať v plnom rozsahu, na dožitie.		zachovaný/zlepšený stav lesných biotopov				
1.3.1.4	Vo vybraných porastoch na vybraných miestach realizovať výsadbu / podsadbu 3-5 ročnými sadenicami duba* (vypestovaného zo žaluďov – <i>Quercus cerris</i> / <i>Q. petraea</i> agg. – v počte cca 100 sadeníc na 1 ha; individuálna ochrana mladých jedincov/sadeníc dubov (oplôtky) *výber druhov dubov a výber stanovišť výsadby/podsadby realizovať podľa SLT (LT) – v súlade so súčasným výskytom dubov v SLT.	Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 5.4 / <i>Lucanus cervus</i> a <i>Limoniscus violaceus</i>	v porastoch /biotopoch roháča sa nachádzajú mladé jedince dubov (min. 75 sadeníc na 1 ha), ktoré postupne odrastajú	2024 - 2033 (na základe sadbového materiálu, ktorý je k dispozícii; a v závislosti od semenných rokov)	Užívateľ + Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.1.5	V rámci obhospodarovania ponechávať časť hrúbkovo nadpriemerných jedincov rôznych druhov drevín na dožitie (o.i. ide o významné jedince z dendrologického hľadiska).	Všetky biotopy a biotopy druhov	pri opatreniach nedôjde k výrubu hrúbkovo nadpriemerných stromov; plnenie cieľov ochrany (príloha č. 6.8)	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.1.6	Výsadba a ochrana vysadených drevín a drevín prirodzeného zmladenia (napr. jedľa biela, javor mliečny, javor horský,	Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.3, Ls 5.4, Ls 8, Ls 9.1, Ls 9.2	plnenie cieľov ochrany (príloha č. 6.8)	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	smrekovec opadavý, jaseň štíhly, brest horský a tis obyčajný), ktoré majú znížené zastúpenie v porovnaní s prirodzeným zastúpením v porastoch.						
1.3.1.7	Výkup lesných pozemkov, ktoré vlastníci ponúknu.	Ls 1.3, Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.4, Ls 9.1	plocha vykúpených pozemkov s biotopom s charakterom lesa	2024 - 2033	Vlastník, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.1.8	Iniciovať zmenu kategórie hospodárskych lesov na kategóriu lesy osobitného určenia, subkategória e) lesy v chránených územiach.	Ls 1.3, Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.3, Ls 5.4	Zmenené kategórie lesa (z hospodárskych lesov na lesy osobitného určenia)	2024 - 2033 (od roku prípravy PSL)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	3.1
Opatrenie 1.3.2	Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu stavu biotopov druhov Zachovaný priaznivý stav druhov, nedochádza k zmenšovaniu v rámci biotopov druhov, vhodné hniezdne a potravné podmienky druhov, ktoré sú predmetom ochrany						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
1.3.2.1	Vytvorenie, resp. obnovenie genofondových reprodukčných lokalít obojživelníkov, väčších aj menších rozmerov a následná starostlivosť (udržiavanie vodnej plochy), vyhlbovanie nových/ náhradných reprodukčných jám v okolí lesných ciest, kde v koľajách ťažobnou technikou dochádza	Všetky druhy obojživelníkov	plnenie cieľov ochrany (príloha č. 6.8), dostatok miest reprodukcie obojživelníkov	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1, 3.2

	k pravidelnému usmrcovaniu jedincov, vyznačovanie reprodukčných lokalít jednoduchým dreveným oplotením na miestach, kde by mohlo dôjsť k zničeniu lokalít lesohospodárskou činnosťou.						
1.3.2.2	Dohodnutie režimu ochrany hniezdiska vrátane šírky prípadnej ochrannej zóny s dotknutým obhospodarovateľom lesa. Opatrenie spočíva v ponechaní hniezdného stromu a okolitého porastu (skupín stromov) po zhodnotení hniezdného biotopu na základe terénnej obhliadky za účelom ochrany hniezdiska, nastavenie režimu kľudu v hniezdnom období, nastavenie špeciálneho režimu hospodárenia, vyhlásenie ochrannej zóny v súlade s § 4 zákona č. 543/2002 Z. z.	Dravce a dutinové hniezdiče a <i>Ciconia nigra</i>	stabilné hniezdenie na hniezdných lokalitách	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1, 3.2
1.3.2.3	Podpora úkrytových a hniezdných možností formou inštalácie búdok do lesných porastov nad 40 rokov, alebo na rôzne	Všetky druhy vtákov a netopierov	osadenie min 5 ks búdok na 10 ha výmery v každom poraste nad 40 rokov na	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1, 3.2

	objekty v CHÚ, úpravy hniezdisk alebo inštalácie špeciálnych hniezdnych podložiek vrátane priebežnej údržby hniezd (spevňovanie, odľahčovanie, odstraňovanie nevhodného materiálu z výstelky) a inštalácia búdok pre netopiere.						
1.3.2.4	V biotope druhu nastavenie špeciálneho režimu hospodárenia v súlade s § 4 zákona č. 543/2002 Z. z.	<i>Orthotrichum rogeri</i> (mach)	existencia vekovo starších porastov (nad 80 r.) s dominanciou listnáčov (buk, hrab) a so zakmenením 07–08. V biotope – na kmeňoch listnáčov je možné zaznamenať výskyt druhu (špecialistom – lichenológom).	2024 - 2033	Užívateľ + Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.2.5	V biotope druhu <i>Buxbaumia viridis</i> ; obnovné zásahy vykonávať tak, aby nebola zásadným spôsobom narušená štruktúra materského porastu (vrátane zápoja); v hustých / hustejších porastoch – presvetlenie (výchovné zásahy, účelové výbery); zdravotné výbery (len aktívne chrobačiare); v prípade vzniku	<i>Buxbaumia viridis</i>	populácia druhu sa zväčšuje. Existencia vekovo starších porastov (nad 80 r.) so zakmenením 07–08.	2024 - 2033	Užívateľ + Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1

	<p>podkôrnikovej kalamity – odstránenie (vypílenie a odvoz) aktívnych chrobačiarov – smrekov a ponechanie časti vyletených suchárov; podľa možnosti všetky zásahy realizovať v zimnom období;</p> <p>V lokalitách s výskytom <i>Buxbaumia viridis</i> – nastavenie špeciálneho režimu hospodárenia v súlade s § 4 zákona č. 543/2002 Z. z.</p>						
1.3.2.6	<p>V biotope druhov v hustých / hustejších porastoch – presvetlenie (výchovné zásahy, účelové výbery); zdravotné výbery (aktívne chrobačiare); obnovné zásahy vykonávať tak, aby nebola zásadným spôsobom narušená štruktúra materského porastu (vrátane zápoja). Podľa možnosti všetky zásahy realizovať v zimnom období.</p>	<p><i>Adenophora liliifolia</i>, <i>Cypripedium calceolus</i> <i>Epipogium aphyllum</i></p>	<p>plnenie cieľov ochrany (príloha č. 6.8), t. j. v biotopoch druhov sa vykonávajú len opatrenia na udržanie stavu biotopu druhu, v hustých porastoch (v biotope druhu) bolo vykonané presvetlenie – na zakmenenie 06–07; pri druhu <i>Epipogium aphyllum</i> na zakmenenie 0,8;</p>	2024 - 2033	Užívateľ + Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.2.7	<p>V biotopoch druhu <i>Rosalia alpina</i> podporovať drevinové zloženie bukových lesov s výskytom druhu (nepremieňať na smrekové</p>	<p><i>Rosalia alpina</i></p>	<p>plnenie cieľov ochrany (príloha č. 6.8)</p>	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1

	monokultúry); podporovať šetrnejšie spôsoby obhospodarovania lesných porastov s dôrazom na vytvorenie pestrej vekovej a priestorovej štruktúry. Ak sa manažmentový zásah (obnovná ťažba) vykonáva na väčšej ploche ako je ½ porastu, posun termínov ťažobných zásahov (drešina buk) na mesiace mimo dobu aktivity druhu <i>Rosalia alpina</i> (v auguste a septembri) – zamedziť kladeniu vajíčok do dreva, ktoré je určené pre ďalšie spracovanie, alebo vyťažené drevo hneď odvázať a neponechávať ho v porastoch a na odvozných miestach.						
1.3.2.8	Zachovanie zárastov drevíny <i>Lonicera nigra</i> v lesných porastoch, lesné porasty s prítomnosťou drevíny <i>Lonicera nigra</i> by mali byť pred plánovaným lesohospodárskym zásahom podrobené kontrole na overenie prítomnosti požerkov na drevinu troficky viazaného druhu <i>Pseudogaurotina excellens</i> , úprava	<i>Pseudogaurotina excellens</i>	plnenie cieľov ochrany (príloha č. 6.8)	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1

	lesníckych zásahov tak, aby nedošlo k ich poškodeniu a narušeniu okolitej porastovej mikroklimy.						
1.3.2.9	Zabezpečenie starých banských diel a jaskynných podzemných systémov s ohľadom na výskyt fauny – spevnenie vstupných portálov do podzemných priestorov, odstraňovanie náletovej vegetácie v okolí vstupov, využívať vhodné spôsoby zabezpečenia proti vstupu verejnosti a pod.	Netopiere – <i>Chiroptera</i> spp.	zachované miesta zimovísk a letných kolónií, udržanie stavu populácie	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.2.10	Strážením vybratých hniezdisk dravcov eliminovať riziko pytliactva, vykrádania hniezd a nezákonného obchodovania.	Všetky druhy dravcov	zabezpečené vyvážanie mláďat	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1, 3.2
1.3.2.11	Obnova porastov v biotope s preukázaným výskytom hlucháňa (s výnimkou spracovania kalamít) najmä maloplošným podrastovým, prípadne účelovým hospodárskym spôsobom v závislosti od konkrétnych stanovištných podmienok a technickej realizovateľnosti opatrenia.	<i>Tetrao urogallus</i>	zlepšená štruktúra porastov, vhodných pre druh	2024 - 2033	užívateľ	-	3.1, 3.2

1.3.2.12	<p>Pri manažmente lesa v biotope hlucháňa v porastoch vo veku do 50 r., kde je to možné, uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa:</p> <p>1. v štádiu rúbaň až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek nepravidelného tvaru</p> <p>2. porasty určené na prebierku – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie max. 0,7, pre podporu čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať pionierske dreviny v zastúpení do 10 %, prímiesové dreviny.</p>	<i>Tetrao urogallus</i>	zlepšená štruktúra porastov, vhodné podmienky pre druh	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1, 3.2
1.3.2.13	<p>Po zohľadnení zdravotného stavu zvyšovanie rubnej doby a predĺžovanie obnovnej doby, zvýšenie podielu prirodzenej obnovy, ponechanie stojacich</p>	<i>Tetrao urogallus</i>	zlepšenie štruktúry porastov, podmienky pre existenciu druhu	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1, 3.2

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	živých stromov v holine (min. 5 ks/ha), ponechanie fragmentov cenných porastov v biotope hlucháňa.						
1.3.2.14	Nezriadovanie krmovísk s jadrovým a dužinatým krmivom pre zver, ktoré v lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho sústredia zver.	<i>Tetrao urogallus</i>	minimalizovanie negatívneho vplyvu diviakov na druh	2024 - 2033	užívateľ	-	3.1, 3.2
1.3.2.15	V biotope hlucháňa vylúčené vyhlídkové lety, paragliding a používanie dronov (používanie dronov po dohode so správou CHÚ výlučne za účelom monitoringu), čiastočne vylúčený cykloturizmus, budovanie turistických chodníkov, vylúčená každá forma novej stavebnej činnosti.	<i>Tetrao urogallus</i>	minimalizácia rušenia druhu v čase rozmnožovania a vyváždzania mláďat	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	-	3.1, 3.2
1.3.2.16	Identifikácia a vyznačovanie mravenísk v lesných porastoch a ich ochrana v procese vykonávania lesohospodárskych zásahov.	<i>Tetrao urogallus</i>	identifikácia a ochrana mravenísk – zdroj potravy	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.2.17	V biotope hlucháňa časovo-priestorové obmedzenie vykonávania lesohospodárskych zásahov – v čase toku	<i>Tetrao urogallus</i>	minimalizácia rušenia druhu v čase rozmnožovania a vyváždzania mláďat	2024 - 2033	užívateľ	-	3.1

	nevykonávať lesohospodársku činnosť v blízkosti identifikovaných aktívnych tokanísk (v okruhu s polomerom 500 m od tokaniska) a na lokalitách s preukázaným výskytom v čase výchovy a vyvážania mláďat (marec až jún) obmedziť lesohospodársku činnosť na minimum.						
1.3.2.18	Vylúčenie aplikácie chemických prípravkov v boji so škodlivými činiteľmi (pesticídov a insekticídov) a ich náhrada mechanickou a biologickou ochranou a feromónovými lapačmi (netýka prípravkov uvedených v prílohe č. 1 vyhlášky č. 488/2011 Z. z.).	Dravce a dutinové hniezdiče, netopiere, a bezstavovce	zachovanie dostatku potravy, plnenie cieľov ochrany (príloha č. 6.8 a č. 6.9)	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ,, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.2.19	Zlepšovanie svetelných pomerov biotopu v biotopoch s výskytom tisa, podpora prirodzenej obnovy tisa cez obnovné postupy so zameraním na obnovu tisa.	<i>Taxus baccata</i>	vitalita zatielených jedincov sa zlepšuje, jedince postupne odrastajú a dochádza k ich zmladzovaniu (vznik semenáčikov a ich odrastanie).	2024 - 2033	užívateľ + Správa NP Muránska planina +	Zdroje EÚ,, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.2.20	Vo vybraných porastoch (pôvodného) výskytu tisa obyčajného realizovať výsadbu / podsadbu 3–5	<i>Taxus baccata</i> (biotopy Ls 4, Ls 5.4)	v porastoch / biotopoch tisa sa nachádzajú mladé jedince tisa,	2024 - 2033	užívateľ + Správa NP Muránska planina +	Zdroje EÚ,, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	ročnými sadenicami tisa (vypestovaného z pôvodného genetického materiálu z Muránskej planiny) za dodržania zásad prenosu lesného reprodukčného materiálu v zmysle platnej legislatívy.		ktoré sú vitálne a postupne odrastajú				
1.3.2.21	Odstránenie individuálnej ochrany predmetných jedincov – v prípade, že nebude hroziť žiadne riziko poškodenia stromov zverou.	<i>Taxus baccata</i>	okolo predmetných jedincov tisa sa už nenachádza žiadna ochrana	2024 - 2033 (podľa potreby)	užívateľ + Správa NP Muránska planina +	-	3.1
1.3.2.22	V rámci porastov – JPRL 312 a 318 v LC Pohorelá na ploche s biotopom novoobjavených nelesných chránených druhov (s potrebou kosenia, zachovania nelesnej plochy) vyčleniť funkčnú plochu “ <u>Pozemok tvorby a ochrany prírodného prostredia</u> “.	<i>Epipactis palustris</i> , <i>Pinguicula vulgaris</i>	na ploche s biotopom nelesných chránených druhov je <u>zariadená funkčná plocha “Pozemok tvorby a ochrany prírodného prostredia”</u>	pri najbližšej obnove PSL	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.2.23	PBHL s najjemnejšími hospodárskymi spôsobmi vo východnej časti masívu Stolice.	Všetky druhy vtákov, dravcov a sov	zlepšený stav biotopov; odporúča sa prírode blízke obhospodarovanie na min. 50 % rozlohy EFP 3.2	pri najbližšej obnove PSL	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.2
1.3.2.24	Ponechávanie zdravých stromov na dožitie, aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto zlomov, ktoré nie sú	Dravce a dutinové hniezdiče, a netopiere	Počet ponechaných stromov	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1, 3.2

	zdrojom šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm.						
1.3.2.25	Úmyselnú obnovnú ťažbu na hniezdnych lokalitách v čase hniezdenia druhov vtákov, ktoré sú predmetom ochrany, realizovať mimo obdobia hniezdenia vtákov.	Všetky druhy vtákov	stabilné hniezdenie na hniezdnych lokalitách	2024 - 2033 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník, správca	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1, 3.2
Opatrenie 1.3.3	Výkup alebo zámena pozemkov s výskytom biotopov a druhov, ktoré sú predmetom ochrany						
	Cieľom je zlepšiť predpoklady zabezpečenia manažmentu pre zachovaný alebo zlepšujúci sa stav biotopov a biotopov druhov rastlín a živočíchov, ktoré sú predmetom ochrany.						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
1.3.3.1	Jednanie s neštátnymi vlastníkami o možnom výkupe najcennejších lesných porastov, kde je žiadúci bezzásahový režim z hľadiska ochrany zachovalých lesných biotopov a biotopov chránených druhov. Následné jednanie s MŽP SR o možnosti výkupu pozemkov.	Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.4	zrealizovaný výkup pozemkov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, MŽP SR	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	3.1
1.3.3.2	Žiadny manažment v lesných biotopoch (bezzásah) so súhlasom vlastníka za náhradu alebo na odkúpených pozemkoch	Ls 1.3, Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.4, Ls 8 / <i>Buxbaumia viridis</i> , <i>Taxus</i>	udržaný alebo zlepšený stav biotopov; v porastoch sa nevykonávajú žiadne	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca	-	3.1

	– a to v porastoch, kde si to vyžaduje stav dotknutého predmetu ochrany (stav druhu alebo dotknutých biotopov).	<i>baccata</i> , <i>Pseudogaurotina excellens</i> , <i>Tetrao urogallus</i> , <i>Pachyta lamed</i> a ďalšie chránené druhy rastlín (vrátane húb, machov a lišajníkov) a živočíchov	lesohospodárske opatrenia				
--	---	---	---------------------------	--	--	--	--

Dlhodobý cieľ 2:

ROZVOJ UDRŽATEĽNÉHO CESTOVNÉHO RUCHU POSTAVENÉHO NAJMÄ NA REKREÁCIÍ PRI POZNÁVANÍ PRÍRODY A KRAJINY A VZDELÁVACEJ PONUKE PRE NÁVŠTEVNÍKA

Dlhodobou víziou je, že NP Muránska planina bude do roku 2030 konkurencieschopná a odolná prírodná destinácia:

- spravovaná v súlade s princípmi udržateľného rozvoja, vďaka spolupráci a súdržnosti pripravená flexibilne reagovať na zmeny vo vonkajšom prostredí (vrátane zmeny klímy, bezpečnosti a i.),
- atraktívna pre návštevníka vďaka zachovanému prírodnému charakteru vlastného územia NP, ale aj estetickému zázemiu v centrách rozvoja a v okolí vstupných bodov do NP,
- s vyriešenými kľúčovými potrebami z hľadiska udržateľnosti verejnej infraštruktúry, ktorá vytvára príležitosti pre rozvoj lokálnej ekonomiky, ale aj širšieho okolia Regiónov Gemer a Horehronie.

Operatívny cieľ 2.1:

Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu cestovného ruchu pre spravovanie NP Muránska planina ako environmentálne, ekonomicky a sociálne udržateľnej destinácie cestovného ruchu.

Cieľ sa zameriava na uplatňovanie manažmentu cestovného ruchu NP Muránska planina ako subdestinácie regiónov Gemer a Horehronie. Je založený na rozvoji spolupráce a stabilných partnerstvách pre všetky oblasti implementácie Stratégie rozvoja udržateľného cestovného ruchu v NP Muránska planina do roku 2023 a udržateľný rozvoj územia.

Opatrenie 2.1.1	Zavádzanie a uplatňovanie strategického plánovania a riadenia cestovného ruchu za účelom rozvoja v oblasti NP Muránska planina ako environmentálne, ekonomicky a sociálne udržateľnej destinácie cestovného ruchu.
------------------------	---

Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.1.1.1	Posilnenie personálnych kapacít pre riadenie cestovného ruchu v NP Muránska planina (realizáciu cieľov stratégie, manažmentu návštevníka vrátane tvorby produktu Správou NP Muránska planina).	Počet zamestnancov Odboru vonkajších vzťahov na Správe NP Muránska planina a jeho aktivity v Rade NP a v OOCR	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.1.2	Posilnenie koordinačnej úlohy Správy NP Muránska planina v rozvoji cestového ruchu na území NP – realizácia pravidelných koordinačných stretnutí/diskusíí (napr. formou pracovných skupín) o možnostiach/specifických potrebách rozvoja udržateľného cestovného ruchu v NP Muránska planina medzi Správou NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie a ďalšími organizáciami v regionálnom rozvoji a cestovnom ruchu pôsobiacimi na lokálnej úrovni.	Počet koordinačných stretnutí	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.1.3	Zavádzanie manažmentu návštevníka NP Muránska planina: koordinácia aktivít zameraných na rozvoj cestovného ruchu a aktivít spojených so zabezpečením ochrany prírody, usmerňovanie návštevníckych tokov medzi lokalitami, opatrenia zamerané na znižovanie masovosti návštevníkov (znižovanie preťaženia lokalít a rozptyl návštevníkov).	Počet koordinačných aktivít zameraných na usmerňovanie návštevníckych tokov a znižovanie preťaženia lokalít	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.1.1.4	Návrh a prevádzkovanie systému pravidelného zberu a vyhodnocovania dát pre meranie dopadov rozvoja cestovného ruchu v oblasti NP Muránska planina ako súčasť manažmentu návštevníka s dôrazom na vykonávané aktivity v cestovnom ruchu na území NP, v konkrétnych lokalitách, na vstupných bodoch, v okolí NP (cykloturistika, turistika, konská turistika a pod.).	Fungujúci systém zberu dát	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.1.5	V spolupráci s externými odborníkmi návrh metodiky a pilotné testovanie sledovania únosnosti lokalít z hľadiska dennej, týždennej, mesačnej, prípadne sezónnej/ročnej návštevnosti s ohľadom na predmety ochrany v jednotlivých lokalitách a rozvíjané aktivity a vyhodnocovanie údajov a dopadových indikátorov (napr. stupeň degradácie biotopov, hluk, znečistenie lokalít pod vplyvom rozvoja konkrétnych aktivít a pod.).	Existencia a uplatňovanie metodiky	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, univerzity	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.1.6	Spolupráca pri zbere a vyhodnocovaní kľúčových regionálnych dát v cestovnom ruchu v informačných centrách Správy NP Muránska planina (Muráň a i.) realizovanom OOCR Gemer a OOCR Horehronie a na krajskej úrovni.	Zozbierané a zdieľané dáta	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.1.7	Zdieľanie údajov o návštevnosti NP pre potreby strategického	Zdieľané dáta	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer,	-	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	rozhodovania (vrátane marketingového plánovania) aktérov na lokálnej a regionálnej úrovni v destináciách Gemer, Horehronie a na krajskej úrovni.			OOCR Horehronie, RA BBSK		
2.1.1.8	V spolupráci s odborníkmi po vzore národných parkov v zahraničí preskúmať možnosti zavedenia, prípadne pilotne zaviesť model merania prínosov rozvoja cestovného ruchu (ekonomických dopadov napr. prostredníctvom Input-output modelov alebo iných modelov).	Dáta o návštevnosti jednotlivých lokalít a jej vplyvoch na predmety ochrany	2024 – 2033 (vyhodnocované každoročne)	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, univerzity	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.1.9	Vytvorenie udržateľného systému (mechanizmov) financovania potrieb NP Muránska planina ako súčasť manažmentu návštevníkov a turistickej infraštruktúry územia.	Existencia a uplatňovanie systému a vyhodnocovania ekonomických dát o príjmoch, výdavkoch a zdrojoch financovania manažmentu návštevníkov a udržiavania turistickej infraštruktúry	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, podnikatelia v cestovnom ruchu, samosprávy	-	
2.1.1.10	Návrh a zavedenie modelov získavania vlastných príjmov z podnikateľskej a inej činnosti Správy NP Muránska planina pre zabezpečenie čiastočného financovania prevádzky ekosystémových služieb a ochrany prírody.	Príjmy z podnikateľskej činnosti v udržateľnom cestovnom ruchu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Vlastné zdroje	
Opatrenie 2.1.2	Rozvoj spolupráce a partnerstiev pre správne spravovanie NP Muránska planina v súlade s princípmi rozvoja udržateľného cestovného ruchu					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP

2.1.2.1	Vytvorenie strategického partnerstva Správy NP Muránska planina s organizáciami cestovného ruchu pôsobiacimi v regiónoch Gemer a Horehronie a na krajskej úrovni.	Podpis memoranda o spolupráci	Realizované (2023) ²	Správa NP Muránska planina	-	
2.1.2.2	Prehlbovanie spolupráce Správy NP Muránska planina s OOCR Gemer a OOCR Horehronie pri prepájaní NP Muránska planina cykloturistickými, pešími turistickými, konskými, bežeckými a inými trasami so širším územím regiónov Horehronie a Gemer, pri rozvoji tematických trás a produktových línií zameraných na sprístupnenie prírodného a kultúrneho dedičstva a uchovávanie tradícií; v destinačnom marketingu, v aktivitách spojených s rozvojom infraštruktúry a strategických projektov (napr. rozvoj lokality Šumiac – Červená skala, ktorá má strategický význam pre manažment návštevníka NP aj lokality Kráľova Hoľa v NP Nízke Tatry; vrátane spolupráce s NP Nízke Tatry v tejto lokalite).	Členstvo Správy NP Muránska planina v oblastných organizáciách cestovného ruchu (alebo iná spolupráca), členstvo zástupcov cestovného ruchu v Rade NP	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.2.3	Prehlbovanie spolupráce s RABBSK, n.o. a BBSK v súvislosti s prípravou a implementáciou	Spoločné aktivity, podujatia a komunikačné interakcie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer,	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

² Memorandum o spolupráci v udržateľnom rozvoji Národného parku Muránska planina, podpísané dňa 29.06.2023 Správou Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej, Rozvojovou agentúrou Banskobystrického samosprávneho kraja, Oblastnou organizáciou cestovného ruchu GEMER, Oblastnou organizáciou cestovného ruchu Región Horehronie a Krajskou organizáciou cestovného ruchu Banskobystrický kraj Turizmus

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	strategických a koncepcných dokumentov na krajskej úrovni, najmä Koncepcie rozvoja prírodného cestovného ruchu v Banskobystrickom kraji do roku 2030, Envirostratégie BBSK do roku 2030, Integrovannej územnej stratégie BBSK 2021 – 2027 (PHSR BBSK a i.), Regionálny plán udržateľnej mobility BBSK a i.			OOCR Horehronie, RA BBSK, BBSK		
2.1.2.4	Rozvoj spolupráce s KOČR Banskobystrický kraj Turizmus pri implementácii nástrojov a aktivít v rozvoji udržateľného cestovného ruchu, prírodného cestovného ruchu a jeho produktov v chránených územiach v nadväznosti na Koncepciu rozvoja prírodného cestovného ruchu v Banskobystrickom kraji do roku 2030 (s priamym zapojením/prostredníctvom OOCR Gemer a OOCR Horehronie).	Spoločné aktivity, podujatia a komunikačné interakcie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, KOČR Banskobystrický kraj Turizmus	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.2.5	Nadviazanie užšej spolupráce s MAS Muránska Planina – Čierny Hron, MAS Horehron a MAS Malohont pri vyhodnotení plnenia Stratégie CLLD 2014-2020 a pri identifikácii rozvojových potrieb územia počas prípravy Stratégie miestneho rozvoja na programové obdobie 2022 – 2027.	Účasť Správy NP Muránska planina na aktivitách MAS a VSP, členstvo zástupcov MAS a VSP v Rade NP, účasť MAS na aktivitách Správy NP Muránska planina	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, MAS Muránska planina – Čierny Hron, MAS Stredný Gemer, VSP Horehron	-	
2.1.2.6	Nadviazanie a rozvoj spolupráce s Jazdecký klub Pod planinou Muránska Huta, Jazdeckým klubom	Spoločné aktivity, podujatia a komunikačné interakcie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, chovatelia koní, jazdecké kluby združenia	-	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	pod Okružlou skalou, zariadením Ranch HP – Šumiac, Salašom Zbojská, Huculskou magistrálou, Lesmi SR, š.p., Národným žrebčínom “Topolčianky“, neštátnymi chovateľmi koní a ďalšími aktérmi v súvislosti s rozvojom konskej turistiky ako udržateľnej aktivity v prírodnom prostredí a produktu NP Muránska planina.			a podnikatelia v konskej turistike		
2.1.2.7	Prehlbovanie spolupráce s miestnymi cykloklubmi s cieľom zvyšovania povedomia o význame ochrany prírody na území NP a rozvoja cykloturistiky a ďalšej cykloturistickej infraštruktúry v súlade so „Zásadami rozvoja cykloturistiky ako súčasti manažmentu návštevníka v NP Muránska planina“ vrátane diskusie o ďalších možnostiach rozvoja cykloturistiky mimo lokalít s vysokým stupňom ochrany, ktoré prispievajú k tvorbe produktu v rámci širšieho okolia NP.	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, cyklokluby združenia a podnikatelia ponúkajúci služby v cykloturistike	-	
2.1.2.8	Prehlbovanie spolupráce s Klubom slovenských turistov a ich miestnymi organizačnými zložkami (KST RS, KST Dúbrava, turistický oddiel KST Tisovec, KOS Rimavská Dolina a i.).	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, KST, turistické kluby	-	
2.1.2.9	Spolupráca pri rozvoji infraštruktúry cestovného ruchu a verejnej infraštruktúry, tematických trás a	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, turistické kluby,	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	iných produktov na území NP zameraných na udržateľné sprístupnenie prírodného a kultúrneho dedičstva, prepájanie NP Muránska planina so širším okolím cykloturistickými, pešími, konškými a inými trasami (vrátane konkrétnych foriem spolupráce s obcami na území NP).			združenia, občianske združenia, obce		
2.1.2.10	Návrh a zavedenie konkrétnych pilotných foriem spolupráce v rozvojových aktivitách so štátnymi a neštátnymi vlastníkmi a inými správcami území a lokalít na území NP Muránska planina (vrátane spolupráce s Lesmi SR, š. p., organizačnými zložkami MPRV SR na regionálnej úrovni, Mestskými lesmi Tisovec).	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, vlastníci, správcovia a užívatelia pozemkov, pozemkové úrady, obce	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.2.11	Rozvoj spolupráce so správami iných národných parkov, správami chránených krajinných oblastí v Banskobystrickom kraji a na Slovensku pri analýze návštevnosti chránených území v cestovnom ruchu v regióne Gemer a Horehronie (vrátane presunov a mobility návštevníkov do jednotlivých chránených území počas pobytu v regiónoch).	Spoločné porady a rozvojové projekty	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, správy národných parkov, ŠOP SR, správy chránených území	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.2.12	Rozvoj spolupráce so správami chránených území a inými odbornými organizáciami v Banskobystrickom kraji, SR a zahraničí s cieľom výmeny	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy, spoločné porady a rozvojové projekty	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, správy národných parkov, ŠOP SR, správy chránených území, iné organizácie	-	

	skúseností v oblasti rozvoja cestovného ruchu ako súčasť manažmentu krajiny/chránených území, skúseností v rozvoji udržateľného cestovného ruchu, produktov a služieb v prírodnom cestovnom ruchu a iných potrieb udržateľného rozvoja (napr. udržateľnej mobility a dostupnosti územia a pod.), pri presadzovaní lepších podmienok pre rozvoj udržateľného cestovného ruchu a nástrojov spravovania chránených území (vrátane spolupráce pri identifikácii problémových oblastí a potrieb, pri formulácii návrhov legislatívnych zmien a úprav – napr. kompetencií správ CHÚ a pod.), pri presadzovaní lepších podmienok v oblasti prístupnosti k dátam potrebným pre rozhodovanie v rámci manažmentu NP Muránska planina.					
Opatrenie 2.1.3	Zlepšovanie schopnosti územia flexibilne reagovať na rýchlo sa meniace prostredie a trendy v rozvoji udržateľných prírodných destinácií prostredníctvom komunikačných a vzdelávacích aktivít v spravovaní.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.1.3.1	Rozvoj komunikácie a spolupráce s miestnou samosprávou, majiteľmi pozemkov chránených územiach v správe NP Muránska planina so zainteresovanými subjektami, zapojenie vlastníkov a užívateľov	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, samosprávy, miestni obyvatelia	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	pozemkov, miestneho obyvateľstva a samospráv do ochrany územia, do aktivít zachovávajúcich prírodnú hodnotu a zároveň prinášajúce prosperitu miestnym obyvateľom, ako je udržateľný cestovný ruch a obnova tradičných foriem hospodárenia.					
2.1.3.2	Iniciovanie a organizovanie diskusie o možnostiach rozvoja cestovného ruchu na území NP Muránska planina v súlade s princípmi udržateľného rozvoja vrátane kľúčových potrieb udržateľnosti územia z dlhodobého hľadiska, organizovanie iných informačných stretnutí (vrátane angažovania odborníkov).	Komunikačné interakcie a výstupy, diskutovanie témy udržateľného turistického využívania NP Muránska planina na zasadnutiach Rady parku, oblastných organizácií cestovného ruchu, MAS a VSP	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, MAS, VSP	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.3.3	Zvyšovanie odborných vedomostí a kompetencií Správy NP Muránska planina v oblasti rozvoja udržateľného cestovného ruchu (s dôrazom na rozvoj prírodného cestovného ruchu) a výmena skúseností v týchto oblastiach na regionálnej, národnej aj medzinárodnej úrovni.	Účasť zamestnancov Správy NP Muránska planina, zástupcov členov OOCR a ďalších poskytovateľov služieb v cestovnom ruchu na vzdelávaní v oblasti udržateľného cestovného ruchu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.3.4	Participácia na odborných diskusiách, seminároch a konferenciách na aktuálne témy udržateľnosti cestovného ruchu a chránených území.	Aktivity Správy NP Muránska planina	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, organizácie cestovného ruchu, orgány štátnej správy, BBSK, RA BBSK, univerzity	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.1.3.5	Zapojenie do národných a medzinárodných projektov spolupráce zameraných na	Aktivity Správy NP Muránska planina v oblasti spolupráce zameraných na	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, organizácie cestovného ruchu, správy	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	zvyšovanie odbornosti v rozvoji udržateľného cestovného ruchu v chránených územiach, výmenu skúseností a príkladov dobrej praxe (vrátane projektov spolupracujúcich subjektov neziskového a verejného sektora, sociálnych inovácií a i.).	zvyšovanie odbornosti v rozvoji udržateľného cestovného ruchu		chránených území, občianske združenia, orgány štátnej správy, RA BBSK, univerzity		
Operatívny cieľ 2.2:						
Zatraktívnenie ponuky NP Muránska planina založenej na významnom prírodnom a kultúrnom dedičstve.						
Opatrenie 2.2.1	Tvorba ponuky produktov v prírodnom cestovnom ruchu a zázemia pre rozvoj prírodného cestovného ruchu v NP Muránska planina.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.2.1.1	Vybudovanie a prevádzka návštevníckeho centra Správy NP Muránska planina s moderným vybavením pre inovatívne environmentálne vzdelávanie atraktívne pre širokú skupinu návštevníkov.	Vybudovanie návštevníckeho centra, prevádzka návštevníckeho centra	2024 - 2033 (vybudovanie do 2026)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.1.2	Vybudovanie a prevádzka strediska environmentálnej výchovy (pobytového centra pre deti a mládež) prevádzkovaného Správou NP Muránska planina.	Vybudovanie strediska environmentálnej výchovy, prevádzka strediska environmentálnej výchovy	2024 - 2033 (vybudovanie do 2025)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.1.3	Iniciovanie diskusie s partnermi na lokálnej, regionálnej, ale aj národnej úrovni o možnostiach prevádzkovania/fungovania spoločného návštevníckeho zázemia pre NP Muránska planina, NP Nízke Tatry (lokalitu Kráľova Hoľa a	Projekt spoločného návštevníckeho zázemia	2023 - 2032	Správa NP Muránska planina, Správa NP Nízke Tatry, obce, RA BBSK, BBSK, OOCR Horehronie, Banskobystrický kraj Turizmus, MŽP SR	-	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	manažment návštevníka tejto lokality) v obci Šumiac – časť Červená Skala s výhľadom po roku 2030.					
2.2.1.4	Zatraktívnenie priestorov a vybavenia pre realizáciu environmentálneho vzdelávania, ale aj pre organizáciu iných školiacich, vzdelávacích aktivít pre menšie skupiny (workshopov, seminárov a i.) v objekte Polyfunkčného centra Správy NP v Muráni vrátane riešenia vstupného areálu a parkovacích kapacít.	Zrealizovaná rekonštrukcia Polyfunkčného centra Správy NP Muráň	2024 - 2025	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.1.5	Spolupráca a koordinácia aktivít zameraných na environmentálne vzdelávanie v rámci konceptu krajských envirocentier BBSK.	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, BBSK, RA BBSK	-	
2.2.1.6	Sieťovanie partnerov pre rozvoj prírodného cestovného ruchu (v spolupráci s OOCR a KOOCR).	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, podnikatelia v cestovnom ruchu, samospráva	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.1.7	Návrh a vybudovanie nových náučných zariadení v prírode - náučných chodníkov (NCH), náučných lokalít (NL) a náučných bodov v súlade so zásadami budovania náučných zariadení.	Počet nových objektov drobnej návštevníckej infraštruktúry	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, občianske združenia, zapojení vlastníci a užívatelia pozemkov	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.1.8	Citlivé/vhodné umiestnenie doplnkových objektov a infraštruktúry (prístreškov, odpočinkových miest s lavičkami, 3D modelov a interaktívnych	Počet nových objektov drobnej návštevníckej infraštruktúry	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, občianske združenia; zapojení vlastníci a užívatelia pozemkov	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	zariadení, ktoré plnia doplnkovú funkciu k NCH a NL).					
2.2.1.9	Údržba, obnova, modernizácia existujúcich náučných zariadení v prírode (NCH, NL, doplnkových objektov a malej drobnej infraštruktúry k NCH a NL).	Počet opravených objektov drobnej návštevníckej infraštruktúry	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, občianske združenia; zapojení vlastníci a užívatelia pozemkov	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.1.10	Zatraktívnenie lokalít a bodov záujmu (vrátane vnútorného vybavenia objektov) vybavením a doplnkovou infraštruktúrou priamo využiteľnou v produkte prírodného cestovného ruchu bez zvyšovania zastavanosti územia a v súlade s prírodným charakterom prostredia.	Počet zatraktívnených lokalít a bodov záujmu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, podnikatelia v cestovnom ruchu, samosprávy; zapojení vlastníci a užívatelia pozemkov	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.1.11	Realizácia konkrétnych projektov/zážitkových programov spoznávania prírody a zároveň kultúrno-historického potenciálu v prírode s odborným výkladom, lektorom, sprievodcom a pod. v spolupráci so Správou NP Muránska planina, OOCR, KOOCR, Lesmi SR, miestnymi obyvateľmi, dobrovoľnými strážcami prírody, špecializovanými kultúrnymi inštitúciami v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK a inými špecializovanými inštitúciami so zameraním na produkty s menším počtom účastníkov.	Počet ponúkaných produktov a počet zrealizovaných podujatí	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, kultúrne inštitúcie BBSK, podnikatelia v cestovnom ruchu, samosprávy, občania; zapojení vlastníci a užívatelia pozemkov	-	
2.2.1.12	Návrh a realizácia pilotných produktov v prírodnom cestovnom ruchu Správou NP Muránska planina špecializovaných na	Počet ponúkaných produktov a počet zrealizovaných podujatí	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, univerzity a vedeckovýskumné inštitúcie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	segment vedeckovýskumných pracovníkov v prírodných vedách, sprevádzanie divočinou a pod.					
2.2.1.13	Rozvoj a realizácia iných sprievodcovských a edukačných služieb v prírodnom cestovnom ruchu Správou NP Muránska planina a inými aktérmi (vrátane podpory pri sprostredkovaní služieb).	Počet ponúkaných produktov a počet zrealizovaných podujatí	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, mimovládne organizácie, vyškolení sprievodcovia	-	
2.2.1.14	Popularizácia produktov prírodného cestovného ruchu prostredníctvom podujatí/materiálov a pravidelne organizovaných akcií pre verejnosť aj v nadväznosti na svetové a medzinárodné environmentálne dni, realizácia teambuildingových a skupinových aktivít spojených so starostlivosťou o prostredie, jeho ochranou a zachovaním druhov (flóry a fauny – vtáctva a i.) v spolupráci s odborníkmi v oblasti ochrany prírody a vzdelávania.	Počet mediálnych výstupov o produktoch prírodného cestovného ruchu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
Opatrenie 2.2.2	Sprístupnenie prírodných lokalít a turistických bodov záujmu v NP Muránska planina aj v okolí prostredníctvom peších turistických, kónských trás a trás pre rekreačné bežecké lyžovanie.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.2.2.1	Údržba priechodnosti trás a citlivé budovanie drobnej doplnkovej infraštruktúry pre turistov na trasách (informačné panely, oddychové miesta s lavičkami, upravené studničky, zábradlia, mostíky,	Dĺžka označených udržiavaných peších trás	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, KST, obhospodarovatelia pozemkov	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	toalety na najfrekvencovanejších trasách a miestach).					
2.2.2.2	Vytvorenie nových turistických trás sprístupňujúcich turistické body záujmu (TBZ) NP z centier rozvoja cestovného ruchu a turistických okruhov v okolí centier rozvoja sprístupňujúce menej známe atraktivity v širšom okolí NP.	Dĺžka nových peších trás	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, KST, obhospodarovatelia pozemkov	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.2.3	Mapovanie podmienok a možností rozvoja konskej turistiky/putovania v spolupráci s partnermi na lokálnej a regionálnej úrovni.	Dĺžka označených udržiavaných konských trás	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OZ Huculská magistrála, MAS, OOCR, RA BBSK	-	
2.2.2.4	Realizácia nových trás konskej turistiky a skvalitnenie existujúcich trás v nadväznosti na identifikovaný potenciál (legalizácia trás značením).	Dĺžka nových konských trás	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OZ Huculská magistrála, MAS, OOCR, RA BBSK	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.2.5	Budovanie doplnkovej infraštruktúry pre rozvoj konskej turistiky (miesta pre staničenie koní, stojiská pre kone, napájadlá priamo na konských trasách alebo v lokalite vyhradenej pre staničenie koní/vyhradených na pohyb na koni, ktorou existujúca konská trasa prechádza).	Počet vybudovaných prvkov doplnkovej infraštruktúry na konských trasách	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OZ Huculská magistrála, MAS, OOCR, RA BBSK	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.2.6	Obnova existujúcich a realizácia nových trás (vrátane značenia) pre rekreačné bežecké lyžovanie na neupravovaných trasách vo vlastnom území NP.	Dĺžka označených neupravovaných trás rekreačného bežeckého lyžovania	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.2.7	Realizácia nových okruhov pre bežecké lyžovanie na upravených trasách v lokalite Havraník a Veľká	Počet a dĺžka označených udržiavaných trás	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, obhospodarovatelia	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	Lúka (vo vlastnom území NP) a vo vybraných lokalitách, ktoré prepájajú NP Muránska planina so širším okolím – Javoriny, Šumiacka priehyba, Telgártska priehyba, Harova skalica (ochranné pásmo NP).	rekreačného bežeckého lyžovania		pozemkov, záujmové združenia		
2.2.2.8	Návrh mechanizmu zimnej úpravy vybraných trás (okruhov) pre bežecké lyžovanie Správou NP Muránska planina pri dodržiavaní zásad ochrany prírody a jeho realizácia (vrátane nákupu vybavenia).	Dohoda o zabezpečení zimnej úpravy vybraných trás (okruhov) pre bežecké lyžovanie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, obhospodarovatelia pozemkov, záujmové združenia	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.2.9	V spolupráci s partnermi vytvorenie a realizácia systému pravidelného dohľadu a údržby trás a doplnkovej infraštruktúry na trasách (vrátane pravidelného monitoringu stavu opotrebovanosti, odpadkov, nelegálnych skládok odpadu, konárov po ťažbe, vyžínania náletov a kosenie v okolí prírodných lokalít a infraštruktúry v súlade so zásadami ochrany prírody.	Dĺžka trás, na ktorých bola vykonaná údržba, počet vybudovaných alebo zrekonštruovaných objektov doplnkovej infraštruktúry	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, OZ Huculská magistrála, KST	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
Opatrenie 2.2.3	Ochrana, obnova a sprístupnenie kultúrneho dedičstva v oblasti NP Muránska planina a jeho prepojenie na ponuku v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu v širšom regióne.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.2.3.1	Realizácia konzervačných a záchranných prác významného kultúrneho dedičstva vo vlastnom území NP Muránska planina a s tým	Počet zrekonštruovaných alebo inak zatriktívnených objektov kultúrneho a historického dedičstva	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer a OOCR Horehronie, KOOCR,	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	súvisiacich aktivít (Muránsky hrad a jeho areál, Zručanina hradu Tisovec (Hradová), Coburgovský park (Pohorelá) a i.	zaradených do ponuky produktu alebo spropagovaných Správou NP Muránska planina		RABBSK, n.o., MAS, špecializované/tematické občianske združenia, kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK a iní aktéri		
2.2.3.2	Obnova NKP, miestnych pamätihodností objektov, kultúrnej infraštruktúry a iných významných objektov a príľahlých areálov (vrátane vybavenia), ktoré rozvíjajú tematické produktové línie destinácií Gemer a Horehronie založené na histórii a kultúre regiónov (vo vlastnom území NP Muránska planina napríklad lokalita Dielik spojená s históriou SNP, Muránsky hrad a jeho areál, expozícia chovu koní v lokalite Veľká Lúka a i., na ostatnom území nosného produktu NP/ vo vstupných bodoch a v príľahlých obciach napr. objektov a lokalít Coburgovskej železnej cesty Horehroním, iných spojených s tradičnou výrobou a architektúrou, napr. Luštiareň Michalová; históriou hutníctva v Tisovci; železničnou históriou regiónov, literárnou históriou a i).	Počet zrekonštruovaných alebo inak zatriktívnených objektov kultúrneho a historického dedičstva zaradených do ponuky produktu alebo spropagovaných Správou NP Muránska planina	2024 - 2033	Vlastníci objektov, Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer a OOCR Horehronie, KOCR, RABBSK, n.o., MAS, špecializované/tematické občianske združenia, kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK a iní aktéri	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.2.3.3	Spolupráca aktérov pri hľadaní vhodných a atraktívnych foriem sprístupnenia kultúrno-historického potenciálu pre návštevníkov v rámci	Počet novo sprístupnených objektov a nových foriem sprístupnenia kultúrneho a historického dedičstva zaradených do ponuky	2024 - 2033	Vlastníci objektov, Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer a OOCR Horehronie, KOCR, RABBSK, n.o.,	-	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	manažmentu návštevníka NP Muránska planina.	produktu alebo spropagovaných Správou NP Muránska planina		MAS, špecializované/tematické občianske združenia, kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK a iní aktéri		
2.2.3.4	Spolupráca pri hľadaní možností mobility návštevníkov medzi turistickými bodmi záujmu (z centier rozvoja cestovného ruchu k atraktivitám/ produktom v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu aj možností presunov na tematických kultúrnych trasách v okolí NP).	Počet nových foriem dostupnosti turistických bodov záujmu sprístupnených lokalít a bodov záujmu v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu	2024 - 2033	Vlastníci objektov, Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer a OOCR Horehronie, KOOCR, RABBSK, n.o., MAS, špecializované/tematické občianske združenia, kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK, dopravné spoločnosti a iní aktéri	-	
2.2.3.5	Rozvoj spolupráce pri mapovaní podmienok a možností rozvoja významných tematických kultúrno-poznávacích trás regionálneho a nadregionálneho významu a iných produktov v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu v súlade s rozvojovými líniami destinácie Gemer a Horehronie.	Počet v spolupráci vytvorených ponúk, propagačných materiálov a produktov s prepojením prírodného a kultúrneho dedičstva regiónu	2024 - 2033	Vlastníci objektov, Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer a OOCR Horehronie, KOOCR, RABBSK, n.o., MAS, špecializované/tematické občianske združenia, kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK a iní aktéri	-	
2.2.3.6	Aktívna ponuka produktov kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu v širšom okolí národného	Počet nových foriem a zrealizovaných ponúk produktov kultúrno-	2024 - 2033	Vlastníci objektov, Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer	-	

	parku Muránska planina (v destináciách Gemer a Horehronie) a spolupráca pri hľadaní vhodných foriem ich sprístupnenia návštevníkom Národného parku Muránska planina (napríklad Gotická cesta, baníctvo na Železníku, gemerské spojky.	poznávacieho cestovného ruchu v širšom okolí národného parku Muránska planina		a OOCR Horehronie, KOOCR, RABBSK, n.o., MAS, špecializované/tematické občianske združenia, kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK a iní aktéri		
Operatívny cieľ 2.3: Vytváranie podmienok pre udržateľnú dostupnosť NP Muránska planina a jeho napojenie na širšie okolie.						
Opatrenie 2.3.1	Udržateľný rozvoj cykloturistiky s dôrazom na prepájanie NP Muránska planina s turistickými bodmi záujmu a atraktivitami v širšom okolí NP.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.3.1.1	Koordinovať nové zámery rozvoja cykloturistiky so zámermi v oblasti pešej turistiky a konskej turistiky (bezpečnosti peších návštevníkov a návštevníkov na koňoch) a so zámermi ochrany prírody na území NP Muránska planina.	Dĺžka cyklotrás neprekračujúcich udržateľnú intenzitu využívania	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, Slovenský cykloklub alebo iný správca cyklotrás, OOCR, KOOCR, RA BBSK, správcovia turistických trás, orgány štátnej správy, obce	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.1.2	Priebežne prehodnocovať účel existujúcich aj plánovaných cykloturistických trás podľa využitého typu bicykla (vylúčenie vstupu pre návštevníkov na elektrických bicykloch do mimoriadne citlivých lokalít z hľadiska bezpečnosti peších návštevníkov aj predmetov ochrany).	Dĺžka cyklotrás neprekračujúcich udržateľnú intenzitu využívania využitého typu bicykla	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, Slovenský cykloklub, OOCR, KOOCR, RABBSK, n.o., poskytovatelia doplnkových služieb v cykloturistike	-	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.3.1.3	Rozvíjať spoluprácu a pravidelnú komunikáciu všetkých aktérov v rozvoji cykloturistiky na lokálnej, regionálnej a krajskej úrovni (Správy NP Muránska planina, cykloklubov, OOCR, KOOCR, RABBSK, n.o., poskytovateľov doplnkových služieb v cykloturistike a i. partnerov v území) pri zabezpečovaní zásad a princípov udržateľného rozvoja cykloturistiky v NP Muránska planina.	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, Správa NP Nízke Tatry, Slovenský cykloklub, OOCR, KOOCR, RABBSK, n.o., MAS, poskytovatelia doplnkových služieb v cykloturistike	-	
2.3.1.4	Skvalitnenie existujúcich cykloturistických trás (doznanie a preznačenie vybraných trás v teréne, ktoré nie sú v súlade s legalizovaným značením);	Počet a dĺžka skvalitnených alebo zrekonštruovaných cykloturistických trás	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, Slovenský cykloklub, OOCR, MAS alebo iný správca cyklotrasy	-	
2.3.1.5	Citlivé budovanie doplnkovej infraštruktúry na cykloturistických trasách s osobitným dôrazom na potreby a možnosti vstupných bodov a lokalít vo vnútri národného parku (stojany na bicykle, nabíjačky a i.) vrátane zohľadnenia vhodnosti/prístupnosti trás pre konkrétne typy bicykla.	Dĺžka skvalitnených cyklotrás, na ktorých bola dobudovaná infraštruktúra, počet vybudovaných alebo zrekonštruovaných objektov doplnkovej infraštruktúry	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, Slovenský cykloklub, OOCR, MAS alebo iný správca cyklotrasy	-	
2.3.1.6	Realizácia nových cykloturistických trás s prioritným zameraním na vytváranie tematických okruhov prepájajúcich turistické body záujmu a zázemie služieb v ochrannom pásme národného parku.	Počet a dĺžka nových alebo zrekonštruovaných cykloturistických trás a okruhov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, Slovenský cykloklub, OOCR, MAS alebo iný správca cyklotrasy	-	

2.3.1.7	Sprístupňovanie významných turistických bodov záujmu v širšom okolí národného parku (vrátane atraktivít kultúrno-historického potenciálu, produktov a tematických kultúrno-poznávacích trás) prostredníctvom cykloturistických trás a tematických okruhov.	Počet sprístupnených významných turistických bodov záujmu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, Slovenský cykloklub, OOCR, MAS alebo iný správca cyklotrasy, kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti BBSK a iní aktéri	-	
2.3.1.8	Zosúlad'ovanie zámerov v rozvoji cykloturistiky (vrátane nových trás) so zámermi rozvoja diaľkovej cyklistickej dopravy, kostrovej siete cyklotrás na území Banskobystrického kraja a ostatnými aktivitami v rozvoji udržateľnej mobility v spolupráci s krajským cyklo-koordinátorom BBSK.	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, Slovenský cykloklub, MAS alebo iný správca cyklotrasy, RA BBSK, BBSK, KOOCR, OOCR, dopravné spoločnosti iní aktéri	-	
Opatrenie 2.3.2	Zlepšenie dopravnej dostupnosti a s tým súvisiacej verejnej infraštruktúry vstupných bodov do NP Muránska planina.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.3.2.1	Príprava komplexných riešení mobility návštevníkov najmä počas hlavných turistických sezón systémom turistickej (nepravidelnej/kyvadlovej) dopravy pokrývajúcej viaceré vstupné body okolo NP.	Projekt mobility a dopravnej obslužnosti vstupných bodov a turistických bodov záujmu napojených na systém hromadnej (kyvadlovej) dopravy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, MAS alebo iný správca cyklotrasy, RA BBSK, BBSK, KOOCR, OOCR, dopravné spoločnosti iní aktéri	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.2.2	Identifikácia potrieb partnerov v území pre zabezpečenie nepravidelných presunov organizovaných skupín.	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, MAS alebo iný správca cyklotrasy, RA BBSK, BBSK,	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	návštevníkov podľa potrieb ubytovateľov počas víkendov mimo hlavných turistických sezón, tvorbou produktov OOCR, KOCR a iných partnerov v území.			KOCR, OOCR, dopravné spoločnosti, iní aktéri		
2.3.2.3	Hľadanie a nastavenie modelov ekonomickej udržateľnosti kvalitnej verejnej infraštruktúry súvisiacej so zabezpečením mobility (v miestach zastavení kyvadlovej dopravy, parkovísk, v okolí staníc verejnej autobusovej a železničnej dopravy), ich údržby a správy s aktívnym zapojením všetkých aktérov vrátane správcov, obcí a podnikateľských subjektov.	Spoločné aktivity, a komunikačné interakcie a výstupy, model ekonomickej udržateľnosti dopravy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, MAS alebo iný správca cyklotrasy, RA BBSK, BBSK, KOCR, OOCR, dopravné spoločnosti, iní aktéri	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.2.4	Realizácia parkovísk v lokalitách strategického významu, ich zázemia a inej verejnej infraštruktúry pre zabezpečenie udržateľnej mobility medzi vstupnými bodmi do NP.	Počet naprojektovaných a zrealizovaných parkovacích miest a prvkov verejnej infraštruktúry	2024 - 2033	Obce, Správa NP Muránska planina, iní aktéri	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.2.5	Budovanie kapacít pre prevádzku turistickej (nepravidelnej/kyvadlovej) dopravy, vybavenia nízko-emisnými dopravnými prostriedkami s možnosťami presunu návštevníkov so športovými potrebami (bicykle, bežky) a súvisiacimi informačnými technológiami.	Počet a kapacita nadobudnutých nízko-emisných dopravných prostriedkov, kapacita prepravy športových potrieb	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, KOCR, obce, dopravné spoločnosti, iní aktéri	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.2.6	Realizácia turistickej (nepravidelnej/kyvadlovej dopravy) najmä počas hlavných turistických sezón (medzi vybranými TBZ podľa možností aktérov a identifikovaných	Počet prepravených pasažierov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, KOCR, obce, dopravné spoločnosti, iní aktéri	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	priorít alebo komplexného systému podľa aktuálnej situácie).					
2.3.2.7	V spolupráci s partnermi v regióne a kraji popularizácia udržateľnej mobility medzi návštevníkmi aj domácimi obyvateľmi (osveta), vrátane zakomponovania možností prepravy turistickou (nepravidelnou/kyvadlovou) dopravou do balíkov služieb ubytovateľov a iných poskytovateľov služieb v NP Muránska planina (Správa NP Muránska planina v spolupráci s OOCR Gemer a OOCR región Horehronie).	Počet interakcií a formy komunikácie s potenciálnymi užívateľmi o možnosti prepravy turistickou (nepravidelnou/kyvadlovou) dopravou	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, KOCR, obce, dopravné spoločnosti, iní aktéri	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.2.8	Mapovanie a návrh úpravy cestovných poriadkov verejnej autobusovej a železničnej dopravy.	Interakcie s objednávateľmi a poskytovateľmi verejnej autobusovej a železničnej dopravy	2024 - 2033	BBSK, obce, OOCR, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.2.9	Príprava návrhu na posilňovanie spojov verejnej dopravy najmä cez víkendy, voľné dni a prázdniny.	Interakcie s objednávateľmi a poskytovateľmi verejnej autobusovej a železničnej dopravy	2024 - 2033	BBSK, obce, OOCR, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.2.10	Návrh a realizácia nových zastavení verejnej osobnej dopravy na existujúcich trasách vo frekventovaných lokalitách podľa aktuálnych potrieb (v spolupráci s aktérmi v území, najmä samosprávami).	Interakcie s objednávateľmi a poskytovateľmi verejnej autobusovej a železničnej dopravy	2024 - 2033	BBSK, obce, OOCR, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.2.11	V spolupráci s partnermi v území (OOCR a i.) komunikácia potrieb vybavenia prostriedkov verejnej dopravy pre návštevníkov	Interakcie s objednávateľmi a poskytovateľmi verejnej autobusovej a železničnej dopravy	2024 - 2033	BBSK, obce, OOCR, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	(vybavenia pomôckami ako sú nosiče na bicykle, bežky a i.).					
Opatrenie 2.3.3	Zabezpečenie návštevníckeho servisu v miestach prvého kontaktu a informačnej dostupnosti NP Muránska planina.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.3.3.1	Vybudovanie moderného návštevníckeho centra NP Muránska planina v Muráni, vnútorného a vonkajšieho vybavenia, technológií, vrátane klientskej zóny, prístupu k objektu a nadväznej verejnej infraštruktúry (parkovacie plochy, sociálne zariadenia a iná obslužná infraštruktúra).	Vybudované návštevnícke centrum a jeho prevádzka	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.3.2	Podpora budovania nových informačných centier do NP Muránska planina ako viac-účelových objektov poskytujúcich okrem informačných služieb pre návštevníkov vo vybraných lokalitách, najmä na vstupných bodoch do NP Muránska planina (vstupných brán) v spolupráci s OOCR.	Počet vybudovaných alebo zrekonštruovaných informačných centier	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.3.3	Modernizácia (zatraktívnenie) informačného strediska v Muráni, vnútorného a vonkajšieho vybavenia, technológií, vrátane rozšírenia klientskej zóny, prístupu k objektu a nadväznej verejnej infraštruktúry (parkovacie plochy, sociálne zariadenia a iná obslužná infraštruktúra).	Zmodernizované informačné stredisko Správy NP Muránska planina a jeho prevádzka	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.3.3.4	Vytvorenie základných informačných bodov v kľúčových turistických bodoch záujmu vrátane uzlov verejnej dopravy (vybavenia, informačných materiálov) – predbežne návrh Javoriny, Predná Hora, Biele vody, Tisovec (železničná stanica), Závadka nad Hronom (železničná stanica) a i.	Počet zriadených informačných bodov pre poskytovanie základného návštevníckeho servisu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.3.5	Zlepšovanie vzájomnej informovanosti poskytovateľov produktov a služieb v NP Muránska planina a širšom okolí.	Počet zrealizovaných workshopov a iných pracovných stretnutí s cieľom zdieľania informácií	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.3.6	Zabezpečenie náležitého a aktuálneho informačného servisu v turistických bodoch záujmu (vrátane využitia moderných informačných technológií).	Dostupnosť informácií v turistických bodoch záujmu (vrátane využitia moderných informačných technológií)	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.3.7	Zrealizovať audit existujúceho značenia a navigačných prvkov (vrátane informačných tabúľ, máp a hnedých tabúľ) v spolupráci s OOCR.	Existencia a prevádzka TINS, počet klientov a miera ich spokojnosti	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.3.8	Postupné budovanie estetického fyzického informačného a navigačného systému k turistickým bodom záujmu a ich označení v súlade s budovaním identity NP Muránska planina, identity destinácií Gemer a Horehronie, zosúladovanie s postupným budovaním značenia na tematických kultúrnych trasách (aj v prepojení na	Existencia a prevádzka infraštruktúry na vstupných bodoch do NP	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	aktivity v oblasti marketingu a umiestňovania vonkajšej reklamy).					
2.3.3.9	Využitie mobilných aplikácií pri vytváraní navigačného, informačného a rezervačného systému.	Existencia a prevádzka mobilnej aplikácie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.3.3.10	Zabezpečenie prevádzky terénneho informačného strediska v sedle Burda	Prevádzka TIS Burda	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
Operatívny cieľ 2.4:						
Zvýšenie výkonnosti a inovačného potenciálu produktov a služieb v NP Muránska planina za rešpektovania prírodných a kultúrnych hodnôt a autenticity prostredia.						
Zvyšovanie rozsahu základných a doplnkových služieb v cestovnom ruchu pre jednodňových aj pobytových návštevníkov v centrách rozvoja s dôrazom na zachovanie autenticity prostredia a rozvoj lokálnej ekonomiky						
Opatrenie 2.4.1	Formovanie dlhodobej atraktivity územia NP Muránska planina a širšieho okolia založenej na zachovaných prírodných a kultúrnych hodnotách a autenticity prostredia.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.4.1.1	Monitorovanie stavu objektov a priestranstiev s identifikovaným potenciálom pre využitie v cestovnom ruchu ako súčasť komplexného mapovania objektov na území NP Muránska planina podľa vykonávaných činností v jednotlivých lokalitách, vstupných bodoch a na trasách.	Databáza objektov s potenciálom ich využitia re cestovný ruch	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, MAS, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu	vlastné zdroje zodpovedného subjektu	
2.4.1.2	Mapovanie projektov rozvoja turistických bodov záujmu a ich aktuálneho stavu na území NP Muránska planina.	Komunikácia a vzájomná informovanosť partnerov o plánovaných a realizovaných projektoch rozvoja	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK,	vlastné zdroje zodpovedného subjektu	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

				MAS, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu		
2.4.1.3	V spolupráci s OOCR a samosprávami participácia na návrhu spoločných integrovaných investičných projektov v obciach na území NP Muránska planina.	Komunikácia a spoločná príprava projektov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, MAS, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu	vlastné zdroje zodpovedného subjektu	
2.4.1.4	Poradenstvo/usmernenie pri realizácii projektov rozvoja cestovného ruchu na území NPu Muránska planina a v jeho ochrannom pásme v súlade s podmienkami Programu starostlivosti najmä pri umiestňovaní nových stavieb na území národného parku a prírodných parkov, čo je možné len na pozemkoch (miestach) s existujúcimi základmi alebo pozostatkami po starých stavbách a pri zväčšovaní existujúcich stavieb v urbanizovanom území.	Komunikácia a participácia Správy NP Muránska planina na príprave projektov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, MAS, poskytovatelia služieb v cestovnom ruchu	vlastné zdroje	
Opatrenie 2.4.2	Podpora zvyšovania ponuky základných služieb v cestovnom ruchu pre jednodňových aj pobytových návštevníkov v súlade so zásadami a podmienkami ochrany prírody.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.4.2.1	Vytváranie podmienok pre prenocovanie v národnom parku a ich zakotvenie v návštevnom poriadku NP Muránska planina.	Schválený návštevny poriadok národného parku a stav objektov pre poskytovanie služieb pre návštevníkov	2024 - 2033 (návštevny poriadok 2024)	Správa NP Muránska planina, vlastníci a správcovia nehnuteľností	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.4.2.2	Realizácia základnej infraštruktúry pre zabezpečenie prenocovania návštevníkov vo vlastnom území NP Muránska planina v miestach pre táborenie a turistických útulniach (vrátane doplnkovej infraštruktúry) v súlade so schváleným návštevným poriadkom.	Stav a vybavenie turistických útulní miest pre táborenie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, vlastníci a správcovia nehnuteľností	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.4.2.3	Údržba miest vyhradených pre táborenie.	Stav miest pre táborenie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, vlastníci a správcovia nehnuteľností	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.4.2.4	Rozvoj služieb pre návštevníkov v existujúcich objektoch pri zachovaní pôvodného/tradičného charakteru existujúcich objektov (vrátane ponuky v prepojení na agroturistiku).	Rozsah ponúkaných služieb v súlade s návštevným poriadkom a štatútom Správy NP Muránska planina	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, vlastníci a správcovia nehnuteľností	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.4.2.5	Rozvoj ponuky služieb v cestovnom ruchu vo vlastnom území národného parku v existujúcich objektoch pri zachovaní pôvodného/tradičného charakteru existujúcich objektov (vrátane prepájania služieb v cestovnom ruchu s návštevníckym servisom/prevádzkou informačného centra v polyfunkčných objektoch najmä na vstupných bodoch do národného parku).	Rozsah ponúkaných služieb v súlade s návštevným poriadkom a štatútom Správy NP Muránska planina	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, vlastníci a správcovia nehnuteľností	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.4.2.6	Obnova a budovanie infraštruktúry v zastavaných územiach obcí, ktorá vytvára kvalitné a bezpečné zázemie pre pobyt návštevníka a zlepšuje podmienky pre rozvoj služieb (prístupové chodníky, prvky zelenej a modrej infraštruktúry a iné v	Identifikácia potenciálu a zrealizované aktivity zamerané na rozvoj potenciálu poskytovania služieb v cestovnom ruchu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, obce, OOCR, vlastníci a správcovia nehnuteľností	-	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	kompetencii samospráv; v súlade s podmienkami Programu starostlivosti).					
2.4.2.7	V spolupráci s partnermi identifikácia miest pre rozvoj kempingového ubytovania.	Zámer vybudovania kempingu v súlade s podmienkami Programu starostlivosti a návštevým poriadkom.	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, vlastníci a správcovia nehnuteľností	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.4.2.8	Realizácia prieskumu potenciálu územia pre poskytovanie služieb v cestovnom ruchu (rozvoja podnikania, záujmu aktérov, potrieb v oblasti vzdelávania a zvyšovania kompetencií, bariér začiatku podnikania).	Zrealizované prieskumy.	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, vlastníci a správcovia nehnuteľností	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.4.2.9	Realizácia aktivít zameraných na rozvoj podnikania v cestovnom ruchu (napr. legislatívne aspekty spojené so začiatkom podnikania, prevádzkovania ubytovania v súkromí a iných nízko-kapacitných ubytovacích zariadení, poskytovanie iných služieb a pod.) v spolupráci s partnermi v území (najmä OOCR).	Zámery realizácie projektov na poskytovanie služieb v cestovnom ruchu, v oblasti vzdelávania a zvyšovania kompetencií v súlade s podmienkami Programu starostlivosti a návštevým poriadkom.	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, vlastníci a správcovia nehnuteľností	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.4.2.10	Rozvoj/budovanie ľudských kapacít pre poskytovanie atraktívnych a kvalitných produktov v prírodnom cestovnom v NP Muránska planina: identifikácia potrieb v oblasti zvyšovania kvalifikácie ľudských zdrojov a realizácia vzdelávacích programov a iných edukačných aktivít zameraných na zvyšovanie kvalifikácie a kompetencií	Komunikácia o potrebách a účasť zamestnancov Správy NP Muránska planina, zástupcov členov OOCR a ďalších poskytovateľov služieb v cestovnom ruchu na vzdelávaní v oblasti prírodného cestovného ruchu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie, RA BBSK, subjekty poskytujúce služby v prírodnom cestovnom ruchu	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	miestnych na poskytovanie služieb v prírodnom cestovnom ruchu (vrátane programov realizovaných v spolupráci s partnermi).					
2.4.2.11	Zapojenie do aktivít OOCR a iných partnerov v území zameraných na rozvoj ľudských zdrojov v rôznych oblastiach destinačných trendov (najmä služieb).	Zamestnancami Správy NP Muránska planina absolvované školenia, workshopy, stáže a iné podujatia zamerané na rozvoj ľudských zdrojov v rôznych oblastiach destinačných trendov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
Opatrenie 2.4.3	Zaradenie regionálnej produkcie, výroby a nadväzných odvetní do ponuky Národného parku Muránska planina.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.4.3.1	Tvorba edukatívnych a zážitkových foriem spoznávania remeselných tradícií, výroby lokálnych produktov a tradičných receptúr.	Produkty miestnych remeselníkov vrátane ukážok prác ponúkané ako produkt v cestovnom ruchu	2024 - 2033	MAS a VSP, OOCR, miestni producenti	- zodpovedného subjektu	
2.4.3.2	Tvorba edukatívnych a zážitkových foriem spoznávania regionálnej poľnohospodárskej produkcie a miestnej potravinárskej výroby, tradičného chovu zvierat.	Produkty miestnych výrobcov potravín vrátane ukážok prác a postupov ponúkané ako produkt v cestovnom ruchu	2024 - 2033	MAS a VSP, OOCR, miestni producenti	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje zodpovedného subjektu	
2.4.3.3	Rozvoj aktivít súvisiacich so spoznávaním prírody blízkeho hospodárenia v lesoch (napríklad sprevádzané exkurzie do lesov s výkladom poskytovaným priamo realizátormi činností).	Sprevádzanie do lesov ponúkané správcami lesa ako produkt v cestovnom ruchu produkty miestnych farmárov vrátane ukážok prác a postupov ponúkané ako produkt v cestovnom ruchu	2024 - 2033	MAS a VSP, OOCR, miestni producenti	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje zodpovedného subjektu	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.4.3.4	Podpora rozvoja vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky.	Produkty miestnych farmárov vrátane ukážok prác a postupov ponúkané ako produkt v cestovnom ruchu	2024 - 2033	MAS a VSP, OOCR, miestni producenti	-	
2.4.3.5	Vytváranie prepojenia regionálnej produkcie na cestovný ruch vrátane podpory odbytu regionálnych produktov.	Miera prepojenia regionálnych producentov na cestovný ruch	2024 - 2033	OOCR, RA BBSK, MAS a VSP, Správa NP Muránska planina, miestni producenti	-	
2.4.3.6	Sieťovanie regionálnych producentov a výrobcov s poskytovateľmi služieb cestovného ruchu (najmä zariadení cestovného ruchu).	Ponuka regionálnych producentov v ubytovacích a informačných zariadeniach cestovného ruchu a na podujatiach	2024 - 2033	OOCR, RA BBSK, MAS a VSP, Správa NP Muránska planina, miestni producenti, poskytovatelia informačných a ubytovacích služieb	-	
2.4.3.7	Podpora odbytu regionálnej produkcie stravovacími prevádzkami – využívania čerstvých a kvalitných regionálnych surovín v modernej, ale aj v tradičnej gastronómii spojenej s prezentáciou tradičných receptúr (vytváranie krátkych spotrebiteľských reťazcov).	Ponuka regionálnych producentov v stravovacích zariadeniach cestovného ruchu a ich zaradenie do ponúk	2024 - 2033	OOCR, RA BBSK, MAS a VSP, Správa NP Muránska planina, miestni producenti, poskytovatelia stravovacích služieb	-	
2.4.3.8	Vytváranie miest priameho predaja regionálnych produktov návštevníkom TBZ a návštevníckych centrách prostredníctvom "regionálnych pultov" a miest predaja produktov s regionálnou značkou (Regionálny produkt Horehronie a Regionálny produkt Gemer-Malohont).	Počet regionálnych pultov	2024 - 2033	OOCR, RA BBSK, MAS a VSP, Správa NP Muránska planina, miestni producenti, poskytovatelia služieb	-	

2.4.3.9	Realizácia podujatí zameraných na odbyt regionálnych produktov a výrobkov a na prezentáciu s nimi spojených zvykov a tradícií.	Ponuka regionálnych producentov a ich prezentácia na podujatiach	2024 - 2033	OOCR, RA BBSK, MAS a VSP, Správa NP Muránska planina, miestni producenti, poskytovatelia informačných a ubytovacích služieb	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje zodpovedného subjektu	
2.4.3.10	Realizácia iných aktivít zameraných na podporu odbytu výrobkov s pôvodom v regióne (výroba suvenírov a pod.).	Zaradenie ukážok výroby regionálnych produktov do digitálnej ponuky regiónu a podpora výroby suvenírov miestnymi producentmi.	2024 - 2033	OOCR, RA BBSK, MAS a VSP, Správa NP Muránska planina, miestni producenti, poskytovatelia informačných a ubytovacích služieb	-	
Operatívny cieľ 2.5:						
Zavedenie marketingového manažmentu NP Muránska planina (vrátane marketingového plánovania a uplatňovania inovatívnych marketingových nástrojov).						
Opatrenie 2.5.1	Vytváranie podmienok pre marketingové plánovanie v Národnom parku Muránska planina					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.5.1.1	Podieľanie sa na zbere marketingových dát o návštevníkoch v širších regiónoch, ktorých je NP Muránska planina súčasťou realizovanom OOCR Gemer, OOCR Región Horehronie, KOCR BBKT, RABBSK, n.o. príp. inými organizáciami a zapájať sa do vyhodnotenia týchto údajov za územie NP Muránska planina ako subdestinácie týchto regiónov za účelom marketingového plánovania.	Marketingové dáta o návštevníkoch Muránskej planiny a ich vyhodnotenie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.5.1.2	Zapájanie sa do programov vzdelávania v marketingových zručnosťach realizovaných OOCR Gemer, OOCR Región Horehronie, RABBSK, n.o., KOCR BBKT a inými partnermi.	Účasť na programoch vzdelávania v marketingových zručnosťach	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.1.3	Uplatnenie marketingovej stratégie NP Muránska planina ako samostatnej subdestinácie a pravidelne ju vyhodnocovať.	Marketingová stratégia Národného parku Muránska planina a vyhodnotenie jej plnenia	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
Opatrenie 2.5.2	Vytvorenie a budovanie značky Národného parku Muránska planina ako subdestinácie regiónov Gemer a Horehronie.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.5.2.1	Vytvorenie kreatívneho konceptu pre značku Muránska planina (vrátane vizuálnej identity), ktorý bude zohľadňovať špecifiká tohto uceleného chráneného územia z hľadiska hodnôt, prístupu k rozvoju udržateľného cestovného ruchu, ale aj jeho príslušnosti k destináciám Gemer a Horehronie.	Vytvorenie konceptu značky Muránska planina	bolo zrealizované v roku 2023	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.2.2	Budovanie povedomia o značke NP Muránska planina (vrátane profesionálnej práce s dizajnmanuálom k tejto značke).	Aktivity pre budovanie povedomia o značke Muránska planina	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.2.3	Produkcia vlastných propagačných predmetov v spolupráci s lokálnymi výrobcami s cieľom podporenia brandingu NP Muránska planina, ale aj lokálnych výrobcov, producentov prípadne kreatívnych umelcov.	Vlastné propagačné predmety a suveníry so značkou Muránska planina	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Opatrenie 2.5.3	Zavedenie a uplatňovanie tradičných foriem destinačného marketingu Národného parku Muránska planina.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.5.3.1	Citlivé umiestnenie vonkajšej propagácie (reklamy) národného parku pri vybraných najnavštevovanejších turistických bodoch záujmu v ochrannom pásme NP Muránska planina (vrátane informačných bodov).	Citlivo umiestnené objekty vonkajšej propagácie (reklamy) NP Muránska planina	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.3.2	V spolupráci s odborníkmi na destinačný marketing a partnermi hľadanie/návrh inovatívnych a kreatívnych foriem vonkajšej reklamy, ktoré nie sú v rozpore s prírodným prostredím, pôvodným architektonickým vzhľadom a estetickým cítením pre potreby jej realizácie aj inými aktérmi na území príľahlých obcí NP Muránska planina.	Návrh inovatívnych a kreatívnych foriem vonkajšej reklamy, ktoré nie sú v rozpore s prírodným prostredím	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.3.3	Tvorba a manažment obsahu marketingovej komunikácie (budovanie imidžovej fotobanky, databanky a videobanky).	Položky fotodatabanky, videodatabanky a audiodatabanky	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.3.4	Zavedenie mediálneho servisu destinácie – pravidelné vydávanie tlačových správ a iné.	Tlačové správy, články v médiách, reportáže v rozhlase a televízii	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.3.5	Tvorba propagačných materiálov s osobitným zameraním na produkty v prírodnom cestovnom ruchu, tlačených tematických (produktových) máp vrátane	Propagačné materiály, mapy územia	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	turistických, cykloturistických máp a tvorba atraktívnych informačných materiálov popularizujúcich zodpovedné správanie návštevníkov v NP Muránska planina.					
2.5.3.6	Organizácia kreatívnych informačných ciest pre novinárov (presstripov) a pre cestovné kancelárie, cestovné agentúry a touroperátov (famtripov) s osobitným zameraním na produkty v prírodnom cestovnom ruchu v spolupráci s OOCR Región Horehronie, OOCR Gemer, KOOCR BBKT.	Zorganizované a spoluorganizované presstripy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.3.7	Využitie cezhraničných partnerstiev na prezentáciu NP Muránska planina (napr. partnerstiev a spoluprác s inými CHÚ v zahraničí, napr. NP Šumava).	Prezentácie NP Muránska planina v zahraničí v spolupráci s tamojšími národnými parkami	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	-	
2.5.3.8	Účasť na veľtrhoch a výstavách cestovného ruchu na Slovensku a na cieľových zahraničných trhoch (Maďarsko, Česká republika) v spolupráci s OOCR a KOOCR BBKT.	Absolvované výstavy a veľtrhy cestovného ruchu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.3.9	Prezentácia na TOP tematických podujatiach formou vlastného propagačného stánku alebo v spolupráci s OOCR a KOOCR BBKT.	Absolvované tematické podujatia v spolupráci s OOCR alebo samostatne	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	-	
Opatrenie 2.5.4	Zavedenie a uplatňovanie moderných a digitálnych foriem destinačného marketingu Národného parku Muránska planina.					

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.5.4.1	Vytvorenie destinačného portálu NP Muránska planina v súlade s kreatívnym konceptom značky „Muránska planina“, jeho naplnenie a pravidelná aktualizácia.	Destinačný portál Národného parku Muránska planina	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.4.2	Využitie destinačného portálu OOCR Gemer a OOCR Región Horehronie na prezentáciu NP Muránska planina/Muránska planina ako ich samostatnej subdestinácie formou zdieľania aktuálnych a správnych informácií.	Články a prezentácia NP Muránska planina na destinačnom portáli OOCR	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.4.3	Aktívne využitie sociálnych sietí na prezentáciu NP Muránska planina ako destinácie.	Prezentácia NP Muránska planina na sociálnych sieťach	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.4.4	Organizácia informačných ciest pre vloggerov, bloggerov, influencerov do NP Muránska planina s osobitným zameraním na produkty v prírodnom cestovnom ruchu a ich aktívne využitie pre marketing národného parku (v spolupráci s OOCR Gemer, OOCR Región Horehronie, KOOCR BBKT).	Zorganizované a spoluorganizované cesty pre vloggerov, bloggerov, influencerov do Národného parku Muránska planina s osobitným zameraním na produkty v prírodnom cestovnom ruchu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, KOOCR BBKT	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.4.5	Zapojenie do projektov tvorby mobilných aplikácií a odkazov na aplikáciu formou QR kódov na sprevádzanie návštevníka po tematických trasách regiónov Horehronie a Gemer-Malohont, ktoré sú napojené (presahujú) na územie NP Muránska planina,	Projekty tvorby mobilných aplikácií a odkazov na aplikáciu formou QR kódov na sprevádzanie návštevníka	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR Gemer, OOCR Horehronie	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	prípadne realizácia vlastných projektov tvorby aplikácií v súvislosti s rozvojom doplnkovej infraštruktúry vo vnútri NP Muránska planina.					
Opatrenie 2.5.5	Uplatňovanie produktového marketingu NP Muránska planina.					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.5.5.1	Využitie tradičných a digitálnych foriem marketingu pre marketing produktov Národného parku Muránska planina s osobitným dôrazom na produkty v prírodnom cestovnom ruchu a environmentálnom vzdelávaní.	Marketingové aktivity na produkty v prírodnom cestovnom ruchu a environmentálnom vzdelávaní	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.5.2	Využívanie kreatívneho konceptu a značky NP Muránska planina/Muránska planina v produktovom marketingu destinácie.	Využitie značky Muránska planina na produkty v prírodnom cestovnom ruchu a environmentálnom vzdelávaní	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	-	
2.5.5.3	Tvorba vlastných produktov v prírodnom cestovnom ruchu a environmentálnom vzdelávaní NP Muránska planina, ich marketing a predaj.	Počet klientov, ktorí absolvovali programy ponúkané Správou Národného parku Muránska planina v prírodnom cestovnom ruchu a environmentálnom vzdelávaní	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.5.5.4	Zapojenie do aktivít OOCR Región Horehronie, OOCR Gemer, KOČR BBKT a iných subjektov zameraných na propagáciu tematických trás napojených na	Účasť Správy NP Muránska planina na aktivitách propagujúcich tematické trasy napojených na územie NP Muránska planina	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, KOČR BBKT, iné subjekty zamerané na propagáciu tematických trás	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

	územie NP Muránska planina (Coburgovská železná cesta Horehroním, Huculská magistrála a iné).					
2.5.5.5	Využitie regionálnych produktov pod značkou "Regionálny produkt Gemer - Malohont" a „Regionálny produkt Horehronie“ z územia NP Muránska planina a jeho najbližšieho okolia pri propagácii NP Muránska planina (muránske buchty a iné).	Podpora predaja a samotný predaj produktov pod značkou "Regionálny produkt Gemer - Malohont" a „Regionálny produkt Horehronie“	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, OOCR, MAS Malohont	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
Operatívny cieľ 2.6:						
Realizácia environmentálnej výchovy a vzdelávania rôznych cieľových skupín						
Opatrenie 2.6.1	Environmentálna výchova, propagácia, vzdelávanie, príprava propagačných materiálov					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
2.6.1.1	Environmentálna výchova (vrátane lesnej pedagogiky) a vzdelávanie	Počet prednášok, exkurzií a akcií pre rôzne záujmové skupiny, príprava programov pre školy	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.6.1.2	Príprava propagačných a náučno-vzdelávacích materiálov a predmetov	Počet a druhy propagačných a náučno-vzdelávacích materiálov a predmetov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
2.6.1.3	Príprava a tlač publikácií (časopis, brožúry, knihy a podobne)	Počet vlastných publikácií	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Dlhodobý cieľ 3:							
ZVÝŠIŤ ÚROVEŇ POZNANIA JEDNOTLIVÝCH PREDMETOV OCHRANY A PROSTREDIA							
Správa Národného parku Muránska planina, vlastníci, užívatelia a správcovia pozemkov by mali mať pre zodpovedné a udržateľné zabezpečovanie starostlivosti o územie dostatok informácií o rozšírení a stave predmetov ochrany a inak významných druhov a biotopov a prostredia vrátane socioekonomických vplyvov, ktoré na predmety ochrany pôsobia.							
Operatívny cieľ 3.1							
Zlepšenie poznania chránených a osobitne významných častí prírody a krajiny v NP Muránska planina, jeho ochrannom pásme, a v CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy a CHA Stolica.							
Naplnením opatrení tohto cieľa sa majú na pravidelnej báze získavať recentné údaje o výskyte a stave predmetov ochrany dotknutých chránených území.							
Opatrenie 3.1.1	Realizácia výskumov (lesnícke, botanické, fytoecologické, dendrologické, zoologické, geologické a geomorfologické ai.)						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
3.1.1.1	Inventarizačné výskumy.	-	správy z inventarizačných výskumov a/alebo záznamy v KIMS	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina, výskumné inštitúcie, univerzity	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky, OP
3.1.1.2	Výskum, abiotických zložiek prírody (jaskyne, penovcové prameniská, nerasty a iné).	Všetky abiotické zložky, ktoré sú predmetom ochrany	Správy z výskumov, stanoviská	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina, výskumné inštitúcie, univerzity	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky, OP
Opatrenie 3.1.2	Pravidelné monitorings druhov a biotopov						

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
3.1.2.1	Monitoring vybraných nelesných biotopov európskeho významu na existujúcich a prípadne novozaložených trvalo monitorovacích lokalitách (TML) (v rámci reportingu pre EK).	vybrané nelesné biotopy	správy z monitoringov a/alebo záznamy v KIMS	2024 – 2033 (každé 4 roky)	Správa NP Muránska planina v kooperácii so ŠOP SR	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky, OP
3.1.2.2	Monitoring vybraných lesných biotopov európskeho a národného významu na existujúcich a prípadne novozaložených TML.	Lesné biotopy uvedené ako predmety ochrany	správy z monitoringov a/alebo záznamy v KIMS	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina v kooperácii so ŠOP SR	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky, OP
3.1.2.3	Monitoring chránených druhov rastlín európskeho významu na existujúcich a prípadne novozaložených TML.	<i>Adenophora liliifolia, Daphne arbuscula, Buxbaumia viridis, Campanula serrata, Cypripedium calceolus, Pulsatilla slavica, P. subslavica, a iné</i>	správy z monitoringov a/alebo záznamy v KIMS	2024 - 2033 (každé 4 roky)	Správa NP Muránska planina v kooperácii so ŠOP SR	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky, OP
3.1.2.4	Monitoring chránených druhov živočíchov európskeho významu (predmetov ochrany) na existujúcich a novozaložených TML.	Vybrané druhy živočíchov uvedené ako predmety ochrany	správy z monitoringov a/alebo záznamy v KIMS	2024 - 2033 (každé 4 roky)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky, OP
3.1.2.5	Monitoring vybraných významných druhov rastlín a živočíchov (druhy národného významu; ostatné predmety ochrany) – na vybraných lokalitách.	Vybrané chránené a významné druhy rastlín (napr. <i>Lobaria pulmonaria, Saxifraga wahlenbergii</i>)	správy z monitoringov a/alebo záznamy v KIMS	2024 - 2033 (každé 4 roky)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky, OP

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

		a živočíchov uvedené ako predmety ochrany					
3.1.2.6	Monitoring abiotických javov a zložiek prírodného prostredia.	všetky abiotické javy a zložky, ktoré sú predmetom ochrany	správy z monitoringov a/alebo záznamy v KIMS, zakladanie a dopĺňanie pasportov jednotlivých abiotických javov a zložiek	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky, OP
3.1.2.7	Prieskum negatívnych faktorov vplývajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení – využitie metodiky Habitat Suitability Index (HSI) na vyhodnotenie stavu biotopov hlucháňa hôrneho.	<i>Tetrao urogallus</i>	Zlepšenie stavu na priaznivý	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	1, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 4, 5
3.1.2.8	Mapovanie a monitoring výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov.	Invázne nepôvodné druhy rastlín a živočíchov	Evidencia výskytu invázných nepôvodných druhov, záznamy v KIMS	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	všetky, OP
3.1.2.9	Monitoring druhu <i>Daphne arbuscula</i> (na vybraných jedincoch).	Al 3, Ls 6.2	správa z monitoringov	2024 - 2033 (každý rok)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	1
3.1.2.10	Monitoring rašelinísk na vybraných lokalitách.	Ra 1, Ra 2, Ra 3, Ra 6	správy z monitoringov a/alebo záznamy v KIMS	2024 - 2033 (raz za 10 rokov)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	4,5
3.1.2.11	Založenie trvalo výskumných plôch v lesných biotopoch v zóne A, B, C a realizácia monitoringu biotopov (a druhov na založených plochách (huby, lišajníky, cievnaté rastliny, bezstavovce, stavovce,	v rámci biotopov Ls 5.1, Ls 5.4, Ls 9.1	Evidencie výskytu, správy	2024 - 2033 (raz za 5 rokov)	Správa NP Muránska planina, výskumné inštitúcie, univerzity	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	1, 2, 3.1

	vtáky) – na dlhodobé sledovanie trendu.						
Opatrenie 3.1.3	Pravidelné sledovanie a zaznamenávanie výskytu chránených a vzácnych druhov živočíchov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
3.1.3.1	Zaznamenávanie výskytov chránených, ohrozených a vzácnych druhov živočíchov a rastlín.	živočíchy a rastliny národného a európskeho významu, druhy uvedené v červených zoznamov	Záznamy v KIMS, správy z výskumov, prieskumov a mapovaní	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, vedecké inštitúcie, externí spolupracovníci	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje, zdroje vedeckých inštitúcií, vedecké granty	všetky, OP
Operatívny cieľ 3.2 Podpora systematickej vedy a výskumu v NP Muránska planina, jeho ochrannom pásme, a v CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy a CHA Stolica.							
Naplnením opatrení tohto cieľa sa bude realizovať a rozvíjať spolupráca s vedeckými inštitúciami na výskumných úlohách v rámci NP Muránska planina a jeho ochranného pásma, podporovať sa bude tiež prezentácia získaných informácií pracovníkmi Správy NP Muránska planina na odborných a vedeckých seminároch, konferenciách, workshopoch, publikovanie výsledkov v odborných a vedeckých periodikách. Realizovať sa bude envirovýchova a sprístupňovanie informácií o NP a jeho hodnotách.							
Opatrenie 3.2.1	Spolupráca s vedeckými a odbornými inštitúciami pri výskume.						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
3.2.1.1	Spolupráca s univerzitami, výskumnými inštitúciami, vedeckými a odbornými pracoviskami.		Počet výskumov, diplomových, doktorandských prác realizovaných v NP Muránska planina, počet inštitúcií spolupracujúcich na	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje, zdroje vedeckých inštitúcií, vedecké granty	

			výskumoch v NP Muránska planina				
Opatrenie 3.2.2	Vlastné vedecké a odborné výstupy z realizovaných činností						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
3.2.2.1	Účasť na vedeckých a odborných konferenciách, seminároch, workshopoch, publikovanie výsledkov práce v odborných a vedeckých článkoch, zborníkoch, časopisoch a podobne.		Počet publikovaných výstupov, počet absolvovaných odborných seminárov, konferencií	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	
3.2.2.2	Vydávanie odborného časopisu.		Počet publikovaných čísel časopisu	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje, zdroje vedeckých inštitúcií, vedecké granty	
Opatrenie 3.2.3	Vzdelávanie zamestnancov NP Muránska planina						
	Účasť na vzdelávacích podujatiach (školenia, workshopy, semináre, kurzy a ďalšie formy získavania vedomostí, informácií, zručností, oprávnení potrebných pre prácu alebo zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov).						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
3.2.3.1	Odborné vzdelávanie – školenia, kurzy, workshopy a pod. potrebné pre zvyšovanie odbornej úrovne zamestnancov NP Muránska planina, získanie oprávnení potrebných pre výkon práce, zvyšovanie odbornosti a kvalifikácie zamestnancov.		Počet školení kurzov, seminárov, workshopov a pod.	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje	

Dlhodobý cieľ 4:

ZACHOVANIE ALEBO ZLEPŠOVANIE STAVU NELESNÝCH A LESNÝCH BIOTOPOV A DRUHOV

Operatívny cieľ 4.1: Zachovanie trvalých trávnych porastov na nezmenšujúcej sa výmere

V rámci zóny C Národného parku Muránska planina a v CHA Tisovský kras, a v CHA Pramenná oblasť Rimavy, CHA Stolica a CHVÚ Muránska planina – Stolica v rámci celého EFP 4.

Zachovaná nezmenšujúca sa výmera nelesných biotopov Tr 1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte, Tr 8b Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk 2 Horské kosné lúky, Pr 3 Penovcové prameniská, Ra 3 Prechodné rašeliniská a trasoviská, Ra 6 Slatiny s vysokým obsahom báz, Br 6 Brehové porasty deväťsilov, Kr 2 Porasty borievky obyčajnej, Tr5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty, Kr 6 Xerothermné krovinové, Pi 5 Pionierske porasty zväzu *Alyso-Sedion albi* na plytkých karbonátových a bázických substrátoch, Tr 1 a Tr 1.1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte s významným výskytom druhov čeľade *Orchidaceae*, Br 6 Brehové porasty deväťsilov a Lk5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, a biotopov národného významu Lk6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí a Lk 10 Vegetácia vysokých ostríc a Pr 2 Prameniská nížin a pahorkatín na nevápencových horninách. Merateľný ukazovateľ: výmera v hektároch.

Zachovaná štruktúra a výskyt typických druhov pre biotopy Tr1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte, Tr 8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk 2 Horské kosné lúky, Pr 3 Penovcové prameniská, Ra 3 Prechodné rašeliniská a trasoviská, Ra 6 Slatiny s vysokým obsahom báz, Br 6 Brehové porasty deväťsilov a Kr 2 Porasty borievky obyčajnej, Kr 1 Vresoviská, Tr 5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty a Kr 6 Xerothermné krovinové, Pi 5 Pionierske porasty zväzu *Alyso-Sedion albi* na plytkých karbonátových a bázických substrátoch, Tr 1 a Tr1.1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinové porasty na vápnitom substráte s významným výskytom druhov čeľade *Orchidaceae*, Br 6 Brehové porasty deväťsilov a Lk 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, a biotopov národného významu Lk 6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí a Lk 10 Vegetácia vysokých ostríc a Pr 2 Prameniská nížin a pahorkatín na nevápencových horninách, s minimálnym výskytom nepôvodných druhov.

Merateľný indikátor: výskyt len pôvodných druhov každého biotopu v zmysle Katalógu biotopov, zachovaná štruktúra bez sukcesných drevín a bez nepôvodných druhov.

Udržiavanie sukcesie v rámci biotopov v maximálnom zarastení 15 % z plochy biotopu, za ponechania všetkých starších solitérnych jedincov (ich postupnej obnovy).

Zabezpečenie starostlivosti o lúčne biotopy mozaikovito, postupným zabezpečením starostlivosti, s dôrazom na zabezpečenie podmienok pre zachovanie populácií druhov živočíchov *Arcyptera fusca*, *Ephippiger ephippiger*, *Maculinea teleius*, *Maculinea alcon*, *M. arions*. Zabezpečenie starostlivosti o horské psicové pasienky s dôrazom na zabezpečenie podmienok pre zachovanie výskytu druhu *Lyrurus (Tetrao) tetrix*.

<p>Zabezpečenie starostlivosti o slatinné, rašeliniskové, lúčne a pasienkové biotopy s dôrazom na zabezpečenie podmienok pre zachovanie výskytu druhov rastlín - <i>Campanula serrata</i>, <i>Drosera rotundifolia</i>, <i>Epipactis palustris</i>, <i>Gymnadenia conopsea</i>, <i>Gymnadenia densiflora</i>, <i>Lilium bulbiferum</i> var. <i>bulbiferum</i>, <i>Neotinea ustulata</i> subsp. <i>aestivalis</i> (syn. <i>Orchis ustulata</i> subsp. <i>ustulata</i>), <i>Primula farinosa</i> subsp. <i>farinosa</i>, <i>Pseudorchis albida</i> a <i>Hamatocaulis vernicosus</i>. Merateľný indikátor: rôzne termíny kosenia, realizácia pasenia, udržiavaná početnosť jedincov/populácií druhov.</p> <p>Minimalizovanie hnojenia anorganickými hnojivami a aplikácia chemických látok.</p> <p>Na lokalitách výskytu druhu <i>Spermophilus (=Citellus) citellus</i> starostlivosť taká, aby bol udržiavaný nízky alebo riedky trávnatý porast.</p>							
Opatrenie 4.1.1	Pravidelná starostlivosť o travinné a travinno-bylinné biotopy						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.1.1.1	<p>Pravidelné ručné kosenie lesných lúk s travinnými biotopmi 1 až 2 krát za rok s následným odstránením biomasy (odvoz vyhrabanej biomasy alebo vysušeného sena); kosenie realizovať v júni–júli</p> <p><u>Poznámky k opatreniu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kosou alebo ručnou motorovo kosačkou; okrajové časti so starinou sa odporúča vykosiť krovinozom, <i>odporúčany (nepovinný) spôsob kosenia</i> [z hľadiska ochrany travinných biotopov a druhov na ne viazaných je ručné kosenie lepšie než kosenie traktorovou kosačkou] - na lúke Nižný Kostelec sa kosenie bude realizovať tradične – ručne kosou; na 	<p>Tr 1, Tr 1.1, Lk 1, Lk 2, Lk 6 / <i>Gymnadenia conopsea</i>, <i>Neotinea ustulata</i> subsp. <i>aestivalis</i> (syn. <i>Orchis ustulata</i> subsp. <i>ustulata</i>), <i>Orchis mascula</i> subsp. <i>speciosa</i> (syn. <i>O. m. subsp. signifera</i>) a i.</p> <p>Tr 1, Lk 1: <i>Arcyptera fusca</i></p>	<p>pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie; vykosené sú aj okrajové časti lúk; udržiavaný alebo zlepšený stav predmetných biotopov a dotknutých druhov</p>	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	ostatných lúkach sa môže použiť aj ručná motorová kosačka [napr. Voniaca, Skálava lúka, Martinkuľa ai.] alebo traktorová kosačka; okrajové časti so starinou – sa odporúča vykosiť krovinorezom; kosenie sa bude realizovať 1 krát za rok na predmetných lúkach (na ich okrajoch – v drevených senníkoch sa môže odkladať vysušené seno.						
4.1.1.2	Výrub (novonaletených) sukcesných drevín na lúkach a pasienkoch <u>Poznámka:</u> na lúkach/pasienkoch sa budú ponechávať solitérne staršie/staré jedince, príp. staršie skupinky smrekov (na Stolici; ide najmä o smreký narastené hrúžením).	Tr 1, Tr 1.1, Tr 8 <i>Lyrurus (Tetrao) tetrix</i>	biotop bez nežiadúcej sukcesie – bez náletov drevín	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4
4.1.1.3	Pravidelné traktorové kosenie lúk a pasienkov – 1 až 2 krát za rok (s následným odstránením biomasy; odvoz vyhrabanej biomasy/sena – až po jeho presušení) s extenzívnym pasením (dopásanie, prepásanie) po (prvej) kosbe. <u>Poznámky:</u> - v mokradných biotopoch (Lk 6) je pasenie vylúčené, avšak v niektorých prípadoch (na niektorých lokalitách) je možné	Lk1, Lk2, Lk6, Tr1, Tr5, Tr6, Tr8 / <i>Gymnadenia conopsea, Gladiolus imbricatus</i>	každoročne pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie; zlepšený stav biotopov	2024 - 2033 (každoročne)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4

	<p>povoliť prepasenie – po dohode so Správou NP Muránska planina a so súhlasom príslušného okresného úradu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - na pasienkoch s biotopom Tr8 nekosiť časti/plochy s výskytom vresu, čučoriedok a/alebo brusníc (aby nedošlo k ich poškodeniu alebo zničeniu). 						
4.1.1.4	<p>Pravidelná extenzívna pastva lúk a pasienkov hovädzím dobytkom, ovcami alebo inými hospodárskymi zvieratami</p> <p><u>Poznámky:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - na horských kosných lúkach (biotop Lk 2) je pasenie vylúčené, avšak v niektorých prípadoch a na niektorých lokalitách je možné povoliť pasenie koňmi (ak nie je možné zabezpečiť obhospodarovanie kosením (napr. lúka Studňa a pod.). - v lokalite Suché Doly (k.ú. Tisovec) je možné len pasenie oviec (z vodohospodárskeho hľadiska); - na lúkach (s biotopmi Lk 1, Tr 1, Lk 2), ktoré boli predtým dlhodobo obhospodarované každoročným kosením a tento spôsob sa z hľadiska zachovania priaznivého stavu dotknutých biotopov javí ako najoptimálnejší – možno 	<p>Lk 1, (Lk 2), Tr 1, Tr 8 / <i>Gymnadenia conopsea</i></p> <p>Tr1, Lk1: <i>Arcyptera fusca,</i> <i>Ephippiger ephippiger,</i> <i>Maculinea alcon, M. arion, Lacerta viridis</i></p>	<p>každoročne vypasený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie; biotop nie je prepasený a ani inak pasením zdegradovaný alebo poškodený; udržaný alebo zlepšený stav predmetných biotopov a dotknutých druhov</p>	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	pasenie (extenzívne) aplikovať len v prípade ak nie je možné zabezpečiť starostlivosť kosením.						
4.1.1.5	Pravidelná spravidla intenzívna (oplôtková) pastva* na pasienkoch – biotopoch sysľa pasienkového *pastva hovädzím dobytkom, ovcami, koňmi, príp. somármi alebo aj kozami pastva sa môže kombinovať s kosením.	<i>Spermophilus citellus</i> Tr1, Lk1	každoročne vypasený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie; výška travinného porastu je celoročne nízka, biotop však nie je prepasený a ani inak pasením zdegradovaný alebo poškodený; udržaný alebo zlepšený stav biotopu sysľa pasienkového	2024 - 2033 (každoročne)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4
4.1.1.6	Intenzívne (viacnásobné) kosenie pasienkov. <u>Poznámka:</u> kosenie sa môže kombinovať s pastvou.	<i>Spermophilus (=Citellus) citellus</i> Tr 1, Lk 1	každoročne pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie; výška travinného porastu je celoročne nízka; udržaný alebo zlepšený stav biotopu sysľa pasienkového	2024 - 2033 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4
4.1.1.7	Pasenie hospodárskych zvierat – so stádlením a košarovaním (s každodenným prekladaním košiarov) <u>Poznámky:</u>	Lk 1, Tr 8	biotop je vypasený; biotop nie je po košarovaní prepasený a ani inak zdegradovaný alebo poškodený;	2024 - 2033 (každoročne)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4

	<ul style="list-style-type: none"> - košarovanie a stádlenie sa nebude realizovať na lúkach - Fabova (k.ú. Polomka) a Suché Doly (k.ú. Tisovec). - na lúkach (s biotopmi Lk 1 alebo Tr 1), ktoré boli predtým dlhodobo obhospodarované každoročným kosením a tento spôsob sa z hľadiska zachovania priaznivého stavu dotknutých biotopov javí ako najoptimálnejší – sa <u>nebude</u> realizovať košarovanie a/alebo stádlenie zvierat! Ide o niektoré lúky v NP Muránska planina – na vápencovom podloží (napr. lúky v okolí Muráňa a Bielych Vôd, Randavica, Birčiareň) - stádlenie hospodárskych zvierat (kone, hovädzí dobytok) sa bude vykonávať na existujúcich/trvalých miestach (v drevených ohradách). 		udržený alebo zlepšený stav travinných biotopov				
4.1.1.8	Pravidelná extenzívna pastva lúk a pasienkov hovädzím dobytkom, ovcami alebo inými hospodárskymi zvieratami.	Tr 8 / <i>Campanula serrata</i> , <i>Gymnadenia conopsea</i>	každoročne vypasený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie; biotop nie je prepasený a ani inak pasením zdegradovaný alebo poškodený; jedince	2024 - 2033 (každoročne)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	

			vresu/čučoriedok sú nepoškodené a vitálne udržaný alebo zlepšený stav predmetných biotopov a dotknutých druhov				
4.1.1.9	<p>Mulčovanie častí pasienkov s výskytom bodliakov, malinčia a náletov drevín.</p> <p><u>Poznámky:</u></p> <p>- mulčovanie realizovať len ako doplnkové/obnovné opatrenie na pasienkoch, resp. ich častiach so zhoršeným stavom (výskyt bodliakov, malinčia a náletov); mulčovanie je v takomto prípade potrebné realizovať min. 2 krát za rok, pričom prvý krát v júni (pred kvitnutím bodliakov). Pri mulčovaní nesmie dôjsť k poškodeniu drobných kríčkov – čučoriedky a vresu, ktoré sú súčasťou kríčkových spoločenstiev (Kr 1, Al 9).</p> <p>- v rámci obnovného opatrenia na dlhodobo zanedbaných lokalitách mulčovanie realizovať v jarnom období max. 3 roky za sebou.</p>	Tr 1, Lk 1, Lk 2, Tr 8	<p>pasienky sú pomulčované – bez existencie bodliakov, malinčia, stariny alebo mladých náletov drevín, pripravené na ďalšie užívanie</p>	2024 - 2033 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4
4.1.1.10	Pravidelné ručné kosenie mokraďových biotopov (slatín, rašelinísk, podmáčaných lúk a pramenísk) 1 až 1–2 krát za rok (príp. podľa potreby)	Pr 3, Ra 3, Ra 6, Lk 6, Lk 10 / <i>Gymnadenia densiflora</i> , <i>Pedicularis palustris</i> subsp. <i>palustris</i> , <i>Primula</i>	pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie;	2024 - 2033 (každoročne)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4

	<p>s následným odstránením biomasy (odvoz vyhrabanej biomasy/sena); kosenie realizovať v júni–júli (auguste)</p> <p><u>Poznámky:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kosenie realizovať kosou, ručnou motorovou kosačkou alebo krovinorezom; - na určitých miestach – napr. na lokalite Havraník – je možné za určitých podmienok, po dohode so Správou NP Muránska planina, kosiť aj ľahkou traktorovou kosačkou (ak by takéto kosenie nemalo negatívny vplyv na priaznivý vplyv biotopov – najmä rašeliniskových). 	<p><i>farinosa</i> subsp. <i>farinosa</i></p>	<p>udržaný alebo zlepšený stav mokrad'ových biotopov</p>				
4.1.1.11	<p>Pravidelné ručné kosenie 1 krát za 1–2 roky s následným odstránením biomasy; kosenie realizovať v júli –auguste</p> <p><u>Poznámka:</u> Kosenie kosou, ručnou motorovou kosačkou alebo krovinorezom.</p>	Lk 5	<p>udržaný alebo zlepšený stav biotopov; na biotope nie sú známky degradácie a nezarastá sukcesnými drevinami</p>	2024 - 2033 (každý druhý rok, podľa potreby)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4
4.1.1.12	<p>Kosenie brehových deväťsilových porastov 1 krát za 2 roky (alebo podľa potreby) s následným odstránením biomasy; kosenie realizovať v auguste–septembri</p> <p><u>Poznámka:</u> Kosenie kosou, ručnou motorovou kosačkou alebo krovinorezom.</p>	Br 6	<p>udržaný alebo zlepšený stav biotopov; na biotope nie sú známky degradácie a nezarastá sukcesnými drevinami</p>	2024 - 2033 (každý druhý rok, podľa potreby)	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

4.1.1.13	<p>Kosenie trstinových porastov (trstiny*) 3 krát za rok s následným odstránením biomasy; kosenie realizovať v máji (júni), júli a v auguste (septembri).</p> <p><u>Poznámky:</u> * Ide o trstiny, ktoré sa vytvorili (narástli) na rašeliniskových biotopoch; - cieľom viacnásobného kosenia je potlačiť porasty trstiny (potlačiť biotop Lk 11) a obnoviť rašeliniskové (Ra 3, Ra 6) alebo iné mokrad'ové (Lk 5, Lk 6) biotopy. - kosenie realizovať kosou, ručnou motorovou kosačkou alebo krovinorezom (napr. lokalita Havraník).</p>	Ra 3, Ra 6, Lk 5, Lk 6	zlepšený /obnovený stav pôvodne sa vyskytujúcich biotopov; na biotope nie sú známky degradácie, biotop ďalej nezarastá trstinou, badaateľný je ústup trstiny (dochádza k zmenšovaniu plochy porastov s trstinou)	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4
4.1.1.14	<p>Oplotenie pramenísk a iných významných mokrad'ových spoločenstiev (lokalít) drevenou ohradou</p> <p><u>Poznámka:</u> prednostne oplocovať penovcové prameniská.</p>	Pr 3, Ra 3, Ra 6, Lk 6	zlepšený stav biotopov, biotopy nie sú mechanicky poškodzované (napr. vchádzaním hospodárskych zvierat alebo inak)	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4
4.1.1.15	<p>Pri lesohospodárskej činnosti, najmä pri vyťahovaní/približovaní a skládkovaní dreva z lesných porastov, nezasahovať – nepoškodzovať priľahlé lúky a pasienky, t.j. nepoškodzovať travinné biotopy (ide o lúky</p>	Tr 1, Lk 1, Lk 2, Lk 5, Lk 6	zlepšený stav biotopov (u biotopov, ktoré boli pred tým narušené pri približovaní dreva), biotopy nie sú zasiahnuté a mechanicky	2024 - 2033	Užívateľ priľahlých lesných porastov	-	4

	a pasienky, ktoré sa nachádzajú v blízkosti lesných porastov, kde sa vykonáva lesohospodárska činnosť); okamžité odstránenie dreva a ich zvyškov na miestach s pôvodnou existenciou travinných biotopov.		narušené; na lúkach a pasienkoch s predmetnými biotopmi sa nevykonáva približovanie ani skládkovanie dreva a ani sa tam nenachádzajú zvyšky dreva – pochádzajúceho z približovania a/alebo skládkovania				
4.1.1.16	Kosenie, sušenie, obracanie a balíkovanie sena, odvoz vyhrabanej biomasy na ťažko dostupných a ťažko obhospodarovateľných (nie bežné obhospodarovanie) terénov (prudké svahy, mokrade) vrátane nákupu potrebných mechanizmov.	Tr 1, Tr 8, Lk 1, Lk 2, Lk 3, Lk 5, Lk 6	lúky sú riadne obhospodarované bez potreby doplnkového mulčovania každoročne pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie; zlepšený stav biotopov	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4

Operatívny cieľ 4.2: Zachovanie ostatných nelesných a lesných biotopov s extenzívnym využitím na nezmenšujúcej sa výmere.

V rámci zóny B a C Národného parku Muránska planina a v rámci celého EFP 5.

Zachovaná nezmenšujúca sa výmera nelesných biotopov Kr 6 Xerothermné kroviny, Tr 5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty a Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Sk 5 Nespevnené silikátové sutiny v kolínnom stupni, Pi 5 Pionierske porasty zväzu *Alyso-Sedion albi* na plytkých karbonátových a bázičkových substrátoch, Lk 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, Ra 2 Degradované vrchoviská schopné prirodzenej obnovy, Tr 1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnitom substráte, Tr 8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk 2 Horské kosné lúky, Pr 3 Penovcové prameniská, Ra 3 Prechodné rašeliniská a trasoviská, Ra 6 Slatiny s vysokým obsahom báz, Br 6 Brehové porasty deväťsilov, Kr 2 Porasty borievky obyčajnej a biotopov národného významu Lk 6 Podmäčaná lúky horských a podhorských oblastí.

Zachovaná štruktúra a výskyt typických druhov pre biotopy Kr 6 Xerothermné kroviny, Tr 5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty a Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Sk 5 Nespevnené silikátové sutiny v kolínnom stupni, Pi 5 Pionierske porasty zväzu *Alyso-Sedion albi* na plytkých karbonátových a bázických substrátoch, Lk 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, Ra 2 Degradované vrchoviská schopné prirodzenej obnovy, Tr 1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnom substráte, Tr 8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk 2 Horské kosné lúky, Pr 3 Penovcové prameniská, Ra 3 Prechodné rašeliniská a trasoviská, Ra 6 Slatiny s vysokým obsahom báz, Br 6 Brehové porasty deväťsilov, Kr 2 Porasty borievky obyčajnej a biotopov národného významu Lk 6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí s minimálnym výskytom nepôvodných druhov.

Udržavanie sukcesie v rámci biotopov Tr 5 Suché a dealpínske travinno-bylinné porasty, Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Sk 5 Nespevnené silikátové sutiny v kolínnom stupni, Pi 5 Pionierske porasty zväzu *Alyso-Sedion albi* na plytkých karbonátových a bázických substrátoch, Lk 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach, Ra 2 Degradované vrchoviská schopné prirodzenej obnovy, Tr 1 Suchomilné travinno-bylinné a krovinné porasty na vápnom substráte, Tr 8 Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte, Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky, Lk 2 Horské kosné lúky, Pr 3 Penovcové prameniská, Ra 3 Prechodné rašeliniská a trasoviská, Ra 6 Slatiny s vysokým obsahom báz, Br 6 Brehové porasty deväťsilov, Kr 2 Porasty borievky obyčajnej a biotopu národného významu Lk 6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí v maximálnom zarastení 15 % z plochy biotopu, za ponechania všetkých starších solitérnych jedincov (v prípade ich obnovy).

Zabezpečenie starostlivosti o lúčne biotopy mozaikovitú, postupným zabezpečením starostlivosti, s dôrazom na zabezpečenie podmienok pre zachovanie populácií druhov živočíchov *Arcyptera fusca*, *Ephippiger ephippiger*, *Maculinea alcon*, *M. arion*, *Lacerta viridis*.

Minimalizovanie hnojenia anorganickými hnojivami a aplikácie chemických látok.

Zachovanie fragmentov biotopov Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy, Ls 1.4 Horské jelšové lužné lesy, Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy, Ls 5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, Ls 5.2 Kyslomilné bukové lesy, Ls 5.4 Vápnomilné bukové lesy, Ls 9.1 Smrekové lesy čučoriedkové, ktoré vznikli zarastením lúk.

Opatrenie 4.2.1	Mapovanie vegetácie zamerané na identifikáciu najvýznamnejších typov biotopov (lesné, krovinné a nelesné biotopy) v EFP 5						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.2.1.1	Mapovanie v teréne a vylíšenie (zameranie) plôch s najzachovalejšími a najcennejšími časťami (prirodzených sukcesných) lesov,	Ls 1.3, Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.4, Ls 9.1	Identifikované plochy záujmu ochrany prírody v rámci EFP5, vytvorená GIS vrstva a databáza	2024 - 2026	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	ktoré sú potenciálne vhodné na úplnú ochranu <u>Poznámka:</u> lesné porasty s (veľmi) zachovalými lesnými biotopmi a alebo s výskytom významných druhov.						
4.2.1.2	Mapovanie v teréne a vylíšenie (zameranie) plôch s časťami sukcesných lesov, ktoré sú potenciálne vhodné na extenzívne využitie.	-	Identifikované plochy záujmu ochrany prírody v rámci EFP5, vytvorená GIS vrstva a databáza	2024 - 2027	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5
4.2.1.3	Mapovanie v teréne a vylíšenie (zameranie) plôch s výskytom významných /zachovalých nelesných, vrátane krovinných biotopov.	Br 6, Pr 3, Kr 2, Kr 7, Ra 2, Ra 6, Lk 5, Lk 6, Lk 10	Identifikované plochy záujmu ochrany prírody v rámci EFP5, vytvorená GIS vrstva a databáza	2025 - 2027	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5
4.2.1.4	Mapovanie v teréne a vylíšenie (zameranie) plôch, ktoré sú potenciálne vhodné z hľadiska obnovy nelesných biotopov (lúk a pasienkov) a ich ďalšieho obhospodarovania.	Lk 1, Lk 2, Tr 1, Tr 8	Identifikované plochy záujmu ochrany prírody v rámci EFP5, vytvorená GIS vrstva a databáza	2025 - 2027	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5
Opatrenie 4.2.2	Zachovanie identifikovaných lesných biotopov v rámci nelesných pozemkov - EFP5						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.2.2.1	Výkup nelesných pozemkov, na ktorých je porast s charakterom lesa, ktoré vlastníci ponúknu.	Ls 1.3, Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.4, Ls 9.1	plocha vykúpených pozemkov s biotopom s charakterom lesa	2024 - 2033	Vlastník, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5
4.2.2.2	Žiadny manažment v identifikovaných lesných biotopoch na odkúpených nelesných pozemkoch.	Ls 1.3, Ls 1.4, Ls 4, Ls 5.1, Ls 5.2, Ls 5.4, Ls 9.1	udržaný alebo zlepšený stav biotopov; v biotopoch sa nevykonávajú	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	-	5

			žiadne lesohospodárske opatrenia				
Opatrenie 4.2.3.	Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu nelesných biotopov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.2.3.1	Realizácia manažmentových opatrení na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu – zarastaním sukcesnými drevinami, t.j. drevinami, ktoré nie sú charakteristické pre daný biotop (dreviny stromovej etáže; výrub predmetných sukcesných drevín.	Kr 2, Kr 7	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných krovinných biotopov; manažmentové činnosti za účelom odstránenia prípadných sukcesných drevín boli realizované; v biotope sa nenachádzajú dreviny, ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5
4.2.3.2	Výrub sukcesných drevín na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu (v dôsledku zarastania drevinami) = výrub sukcesných drevín v rámci bylinnej a krovinnej etáže <u>Poznámka:</u> Výrub sa bude realizovať aj na plochách vymapovaných, ako vhodné na obnovu lúk a pasienkov.	Lk 1, Lk 2, Tr 1, Tr 8 Br 6, Pr 3, Ra 2, Ra 6, Lk 5, Lk 6, Lk 10	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov realizované sú manažmentové činnosti za účelom odstránenia prípadných sukcesných drevín; v biotopoch sa nenachádzajú sukcesné dreviny,	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5

			ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov				
4.2.3.3	Prekosenie biotopu 1 krát za rok až 1 krát za 3 roky (príp. podľa potreby) s následným odstránením biomasy (odvoz vyhrabanej biomasy); kosenie realizovať v júni–júli, kosou alebo ručnou motorovou kosačkou alebo krovínorezom.	Br 6, Pr 3, Ra 2, Ra 6, Lk 5, Lk 6, Lk 10	pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie	2024 – 2033 (podľa potreby)	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5
4.2.3.4	Pravidelné traktorové kosenie lúk a pasienkov – 1 až 2 krát za rok (s následným odstránením biomasy; odvoz vyhrabanej biomasy/sena – až po jeho presušení) s extenzívnym pasením (dopásanie, prepásanie) po (prvej) kosbe. <u>Poznámka:</u> V mokrad'ových biotopoch (Lk 6) je pasenie vylúčené, avšak v niektorých prípadoch (na niektorých lokalitách) je možné povoliť prepásanie – po dohode so Správou NP Muránska planina.	Lk 1, Lk 2, Lk 6, Tr 1	každoročne pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie; zlepšený stav biotopov	2024 - 2033 (každoročne)	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5

Operatívny cieľ 4.3: Zachovanie nezmeneného charakteru a kontinuity mokradí a vodných tokov bez úprav toku na celej ich dĺžke.

V rámci zón A, B a C v EFP 6:

Zachovať nezmenený charakter a kontinuitu vodných tokov bez úprav toku na celej dĺžke.

Zachované brehové porasty pozdĺž celého toku, ktoré tvoria biotop európskeho významu Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy a Ls 1.4 Horské jelšové lužné lesy.

Zachovaná štruktúra a výskyt typických druhov pre biotopy Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy a Ls 1.4 Horské jelšové lužné lesy s minimálnym výskytom nepôvodných druhov.

Potravné a úkrytové lokality druhu *Carabus variolosus*, *Cordulegaster heros*, *Neomys fodiens*, *Neomys anomalus*, *Bombina variegata*, *Lissotriton (=Triturus) montandoni*, *Lutra lutra*, *Ciconia nigra* v okolí vodných tokov.

Potravné a úkrytové lokality druhu *Eudontomyzon danfordi*.

Kvalita vodných tokov je bez výrazných zmien, čo vytvára podmienky pre zachovanie druhu *Eudontomyzon danfordi* a *Lutra lutra*.

Dostatočné zarybnenie vodných tokov ako potravná báza pre druh *Lutra lutra* a *Ciconia nigra*.

Nezmenená výmera biotopov Br 6 Brehové porasty deväťsilov, Lk 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach a Pr 3 Penovcové prameniská.

Zachovaná štruktúra a výskyt typických druhov pre biotopy Br 6 Brehové porasty deväťsilov, Lk 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach a Pr 3 Penovcové prameniská s minimálnym výskytom nepôvodných druhov.

Opatrenie 4.3.1	Zachovanie prirodzeného charakteru vodných tokov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.3.1.1	Žiadne terénne zásahy do koryta tokov v zóne A, v zóne B a C len nevyhnutné zásahy protipovodňovej ochrany po dohode správcu	Ls 1.3, Ls 1.4, Lk 5, Br 6, Br 8, Lk 6, Kr 8, Kr 9 / <i>Carabus variolosus</i> , <i>Cordulegaster heros</i> , <i>Eudontomyzon danfordi</i> ,	do koryt tokov sa nezasahuje; nerealizujú sa žiadne úpravy v tokoch; zachované prirodzene	2024 - 2033	Správca toku	-	1, 2, 6

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	vodného toku so Správou NP Muránska planina.	<i>Neomys fodiens</i> , <i>Neomys anomalus</i> , <i>Lutra lutra</i> , <i>Cinclidotus aquaticus</i>	meandrujúce toky so zachovanými brehovými porastami a bylinnými aluviálnymi spoločenstvami				
4.3.1.2	Pri obhospodarovaní v lesných porastoch (hlavne pri vyťahovaní a približovaní dreva) minimalizácia zásahov do dotknutých pramenísk, vysokobylinných a aluviálnych spoločenstiev.	Ls 1.3, Ls 1.4, Lk 5, Br 6, Br 8, Lk 6, Kr 8, Kr 9 / <i>Carabus variolosus</i> , <i>Cordulegaster heros</i> , <i>Neomys fodiens</i> , <i>Neomys anomalus</i>	korytá tokov a predmetné biotopy sa mechanicky nenarušujú (prechádzaním mechanizmov alebo pri prípadnom vyťahovaní dreva); udržaný alebo zlepšený stav biotopov	2024 - 2033	Užívateľ, správca, vlastník	-	6
4.3.1.3	Žiadny manažment v lužných porastoch (lesné biotopy) na alúviu tokov.	Ls 1.3, Ls 1.4, <i>Carabus variolosus</i> , <i>Neomys fodiens</i> , <i>Neomys anomalus</i>	udržaný alebo zlepšený stav biotopov; v porastoch sa nevykonávajú žiadne lesohospodárske opatrenia	2024 - 2033	užívateľ	-	6
4.3.1.4	Manažment menších vodných plôch - tvorba prehrádzok a tóní na potokoch a mokradiach v lesných a nelesných biotopoch [v zóne B a C] – tam, kde nedôjde k zhoršeniu protipovodňovej ochrany územia po vzájomnej dohode správcu vodného toku so Správou NP Muránska planina.	<i>Carabus variolosus</i> , <i>Eudontomyzon danfordi</i> , <i>Neomys fodiens</i> , <i>Neomys anomalus</i> , <i>Lutra lutra</i> , <i>Ciconia nigra</i>	udržanie alebo zlepšenie stavu predmetných druhov	2024 – 2033 (raz za dva roky)	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	6

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

4.3.1.5	Udržiavanie biodiverzity ichtyofauny vodných tokov - nevhodné zriaďovať chovné revíre, podpora sprievodných druhov rýb (čerebl'a, hlaváč, slíž), nezarybňovať nepôvodnými druhmi rýb (pstruh dúhový, sivoň americký), nerealizovať výlov v chovných tokoch v zóne A.	<i>Carabus variolosus, Eudontomyzon danfordi, Neomys fodiens, Neomys anomalus, Lutra lutra, Ciconia nigra</i>	prítomnosť sprievodných druhov rýb vo vodných tokoch NP	2024 – 2033 (raz za dva roky)	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	2, 3.1, 6
Opatrenie 4.3.2	Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu nelesných príbrežných/aluviálnych a krovinných mokrad'ových biotopov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.3.2.1	Výrub sukcesných drevín na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu (v dôsledku zarastania drevinami) = výrub sukcesných drevín v rámci bylinnej a krovinnej etáže, v prípade biotopov Kr 8, Kr 9 výrub drevín, ktoré nie sú typické pre daný biotop.	Al 5, Lk 5, Br 8, Lk 6	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov, realizované sú manažmentové činnosti za účelom odstránenia prípadných sukcesných drevín; v biotopoch sa nenachádzajú sukcesné dreviny, ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	6
4.3.2.2	Vylúčenie aplikácie chemických látok (pesticídov a insekticídov) a priemyselných hnojív vo	Všetky druhy	počet indikačných druhov v mokradiach	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	-	3.1

	vzdialenosti min. 100 m od vodných tokov, pramenísk, mokradí, rašelinísk, slanísk, vrchovísk a iných foriem mokradňových ekosystémov.						
<p>Operatívny cieľ 4.4: Zachovanie štruktúry a výmery komplexu biotopov v areáli Muránskeho hradu.</p> <p>V rámci zóny B v EFP 7.2 v rámci areálu Muránskeho hradu Zachovať biotop Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy, Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Al 3 Alpínske a subalpínske vápnomilné travinno-bylinné porasty, Kr 6 Xerothermné kroviny, Pi 5 Pionierske porasty zväzu <i>Alyssu-Sedion albi</i> na plytkých karbonátových a bázických substrátoch.</p> <p>Zachovaná štruktúra a výskyt typických druhov pre biotopy Ls 4 Lipovo-javorové sutinové lesy, Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Al 3 Alpínske a subalpínske vápnomilné travinno-bylinné porasty, Kr 6 Xerothermné kroviny, Pi 5 Pionierske porasty zväzu <i>Alyssu-Sedion albi</i> na plytkých karbonátových a bázických substrátoch s minimálnym výskytom nepôvodných druhov.</p>							
Opatrenie 4.4.1	Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu nelesných a lesných biotopov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.4.1.1	Zachovanie „lesného“ porastu / zápoja, vrátane bylinnej a krovinevej etáže.	Ls 4 / <i>Collema nigrescens</i> , <i>Leptogium saturninum</i>	udržaný alebo zlepšený stav biotopov a biotopov druhov; v biotopoch sa nevykonávajú žiadne činnosti (výrubu, terénne úpravy), ktoré by mali negatívny vplyv na zachovanie porastu/zápoja a bylinnej vrstvy (vrátane chránených druhov)	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina, Užívateľ	-	7.2

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

4.4.1.2	Realizácia manažmentových opatrení na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu – zarastaním sukcesnými drevinami (výrub sukcesných drevín – v rámci bylinnej a krovinej etáže).	Al 5, Pi 5	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov, realizované sú manažmentové činnosti za účelom odstránenia prípadných sukcesných drevín; v biotopoch sa nenachádzajú sukcesné dreviny, ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.2
4.4.1.3	Realizácia manažmentových opatrení na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu – zarastaním sukcesnými drevinami, t.j. drevinami, ktoré nie sú charakteristické pre daný biotop (dreviny stromovej etáže, výrub predmetných sukcesných drevín).	Kr 6	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav daných krovinných biotopov; manažmentové činnosti za účelom odstránenia prípadných sukcesných drevín boli realizované; v biotope sa nenachádzajú dreviny, ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.2
4.4.1.4	Prekosenie (kosou, krovinoresom) biotopu 1 krát za rok a s následným odstránením biomasy (odvoz vyhrabanej	fragmenty Tr 1	pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina + užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.2

	biomasy); kosenie realizovať v júni–júli.						
4.4.1.5	<p>Špecifická starostlivosť o „poloprírodný“ lesný biotop v areáli hradu – s pozostatkami ruín: v zásade bez realizovania výrubov stromov alebo iných činností, ktoré by mali negatívne vplyvy na biotopy (možné sú výruby niektorých jedincov novonarastených sukcesných drevín v tesnej blízkosti múrov/na múroch, možné je aj prekosenie plochy bývalej záhrady a okolo chodníkov; prípadné spadnuté stromy (kmene) budú ponechané na mieste).</p> <p>Zásahy a činnosti, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na dotknuté biotopy realizovať po dohode a usmernení Správou NP Muránska planina.</p>	Ls 4 / <i>Collema nigrescens</i> , <i>Leptogium saturninum</i>	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav daného biotopu, v areáli hradu nedochádza k výrubu starých/starších stromov (zachované sú špecifické mikroklimatické - svetelné a vlhkostné pomery)	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina + užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.2
4.4.1.6	Realizácia záchranných transferov chránených druhov – len v odôvodnených prípadoch v súvislosti s ochrannými /záchrannými opatreniami na ruinách – múroch (napr. z dôvodu nevyhnutne	chránené cievnaté rastliny	zrealizovaný transfer jedincov na vhodnú lokalitu (aj v rámci areálu hradu); presadené jedince sú vitálne	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.2

	potrebného vykonania terénnych úprav alebo iných opatrení, ktorými môžu byť jedince chránených druhov zničené).						
4.4.1.7	<p>Transfery (presádzanie) mladých jedincov <i>Sorbus hazslinszkyana</i>, ktoré vyrástli/vyrastú v tesnej blízkosti hradných múrov/na múre v areáli Muránskeho hradu [kde sú z hľadiska ochrany hradných múrov nežiadúce] na iné stanovišťa s výskytom druhu alebo na potenciálne stanovišťa (v EFP 4 a EFP 5), príp. aj mimo NP – do arborét či podobne zameraných parkov (napr. park Ferdinanda Coburga na Prednej hore v ochrannom pásme NP). <u>Poznámka:</u> Presádzať v mesiaci november, prípadne apríl – v závislosti od dostupnosti/existencie mladých jedincov, ktoré je potrebné presadiť).</p>	<i>Sorbus hazslinszkyana</i> (príp. aj jej križence)	presadené jedince sú vitálne a ďalej odrastajú	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.2
4.4.1.8	Zameranie (prístrojom GPS) všetkých presadených jedincov.	<i>Sorbus hazslinszkyana</i>	Existuje evidencia s počtom vysadených jedincov, dňom výsadby a s ich zameraním (u každého jedinca sú	2024 - 2033 (po presadení)	Správa NP Muránska planina	-	7.2

			známe súradnice v súradnicovom systéme WGS 84)				
Operatívny cieľ 4.5: Zachovanie štruktúry a výmery komplexu biotopov v kameňolomoch.							
<p>V rámci zóny C v EFP 7.3 v kameňolomoch Zachovať biotop Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Vo 2 Prírodné eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharion</i>, Sk 6 Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni, Pi 5 Pionierske porasty zväzu <i>Alyso-Sedion albi</i> na plytkých karbonátových a bázických substrátoch.</p> <p>Hniezdne možnosti (vrátane inštalovaných umelých hniezd) pre druhy vtákov sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>) a výr skalný (<i>Bubo bubo</i>)</p> <p>Zachovaná štruktúra a výskyt typických druhov pre biotopy Sk 1 Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou, Vo 2 Prírodné eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharion</i>, Vo 5 Oligotrofné až mezotrofné vody s bentickou vegetáciou chár, Sk 6 Nespevnené karbonátové skalné sutiny v montánnom až kolínnom stupni, Pi 5 Pionierske porasty zväzu <i>Alyso-Sedion albi</i> na plytkých karbonátových a bázických substrátoch s minimálnym výskytom nepôvodných druhov.</p>							
Opatrenie 4.5.1	Ponechanie bez osobitných manažmentov vytvorené vodné a skalné biotopy v opustených kameňolomoch						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.5.1.1	Žiadny manažment vo vytvorených biotopoch, príp. ich častiach (zabezpečenie – kameňolomy bez ťažby).	Sk 1, Sk 6 (Vo 25) / <i>Pinguicula vulgaris</i> , <i>Epipactis palustris</i> , <i>Chara</i> spp.	udržaný alebo zlepšený stav biotopov a biotopov druhov; v porastoch sa nevykonávajú žiadne opatrenia	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	-	7.3
Opatrenie 4.5.2	Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu nelesných biotopov v opustených kameňolomoch						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

4.5.2.1	Výrub sukcesných drevín na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu (v dôsledku zarastania drevinami) = výrub sukcesných drevín v rámci bylinnej a krovinnej etáže.	Pi 5, Lk 6, (Vo 2) / <i>Pinguicula vulgaris</i> , <i>Epipactis palustris</i> , <i>Chara</i> spp., <i>Falco peregrinus</i> , <i>Bubo</i> <i>bubo</i>	zachovaný alebo zlepšujúci sa stav nelesných biotopov; realizované sú manažmentové činnosti za účelom odstránenia prípadných sukcesných drevín; v biotopoch sa nenachádzajú sukcesné dreviny, ktoré by mali negatívny vplyv na stav biotopov	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.3
4.5.2.2	Zlepšenie hniezdnych možností vybraných druhov vtákov inštaláciou umelých hniezd, prípadne úpravou existujúcich.	<i>Falco peregrinus</i> , <i>Bubo bubo</i>	početnosť druhov v CHVÚ Muránska planina - Stolica	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.3
4.5.2.3	Prekosenie* biotopu 1 krát za rok až 1 krát za 3 roky (podľa potreby) s následným odstránením biomasy (odvoz vyhrabanej biomasy); kosenie realizovať v júni–júli. * kosou alebo ručnou motorovou kosačkou alebo krovinorezom.	Lk 6, príp. Lk 10	pokosený biotop, bez (nahromadenej) stariny a nežiadúcej sukcesie	2024 - 2033 (podľa potreby)	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.3
4.5.2.4	Obnovenie, resp. vytvorenie genofondových reprodukčných lokalít, väčších aj menších rozmerov a následná.	Všetky druhy obojživelníkov	dostatok miest reprodukcie obojživelníkov	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.3

	starostlivosť (udržiavanie vodnej plochy), vyhlbovanie nových/náhradných reprodukčných jám.						
4.5.2.5	Odstraňovanie nelegálneho uloženého komunálneho odpadu.	Všetky druhy a biotopy	Biotopy bez uloženého komunálneho odpadu	2024 - 2033	Vlastník, správca, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.3
<p>Operatívny cieľ 4.6: Zachovanie a zlepšovanie stavu biotopov vo vodných nádržiach.</p> <p>V rámci zóny C v EFP 7.3 vo vodných nádržiach Zachovať biotop Vo 2 Prírodné eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharion</i>.</p> <p>Zachovaná štruktúra a výskyt typických druhov pre biotop Vo 2 Prírodné eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu <i>Magnopotamion</i> alebo <i>Hydrocharion</i>.</p>							
Opatrenie 4.6.1	Rekonštrukcia vodných nádrží						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.6.1.1	Rekonštrukcia (stavba) a revitalizácia tajchov a sádkových jazierok.	<i>Lutra lutra</i> , <i>Ciconia nigra</i> , obojživelníky / Vo 2, Lk 6, Lk 10,	Zrekonštruované tajchy, zlepšenie potrvinovej základne pre druhy <i>Lutra lutra</i> , <i>Ciconia nigra</i> , zatraktívnenie lokality z hľadiska turizmu	2024 - 2033	Vlastník, Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.4
Opatrenie 4.6.2	Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu biotopov v nádržiach						

Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
4.6.2.1	Pri vypúšťaní nádrže a prípadnom odstraňovaní sedimentov – ponechať časť sedimentov (pri okraji nádrži) s výskytom biotopu (Lk 10).	Lk 10	zachovaný biotop na časti plochy	2024 - 2033	Vlastník, Užívateľ, Správa NP Muránska planina	-	7.3

Dlhodobý cieľ 5:

VYTVORIŤ PODMIENKY PRE ZACHOVANIE KRAJINNÉHO RÁZU ÚZEMIA A JEHO OCHRANU PRED ČINNOSŤAMI ZNIŽUJÚCIMI JEHO ESTETICKÚ A PRÍRODNÚ HODNOTU AKO AJ VYTVORENIE PODMIENOK PRE SÚŽITIE ČLOVEKA S PRÍRODOU.

Operatívny cieľ 5.1:

Zamedziť urbanizovaniu územia národného parku a chránených areálov, zachovať špecifický a charakteristický krajinný ráz poľnohospodárskych častí územia vrátane ochranného pásma národného parku.

Časti ochranného pásma národného parku Muránska planina, chránené areály Tisovský kras a Pramenná oblasť Rimavy sú typické prítomnosťou usadlostí niekdajšieho laznickeho osídlenia. Z krajinno-estetického hľadiska je významné zachovanie týchto usadlostí v súčasnom (najvyš v pôvodnom) rozsahu a zachovanie krajinnej štruktúry charakteristickej striedaním viacerých významných krajinných prvkov, a to (polo)prírodných lúk a pasienkov so solitérnymi drevinami (najmä starými stromami), starých ovocných záhrad a sádov, existujúcich polí, nelesnej drevinovej vegetácie (remízok, zárastov krovin či fragmentov „sukcesných“ lesných porastov), pramenísk a iných mokradí a zachovanie abiotických javov a foriem reliéfu, a zachovať smrekovcový semenný sad v území.

Ochrana krajiny v zmysle Európskeho dohovoru o krajine (dohovor) predstavuje činnosti smerujúce k zachovaniu a udržaniu významných alebo charakteristických črt krajiny vyplývajúcich z jej historického dedičstva a prírodného usporiadania alebo ľudskej aktivity. Pod manažmentom krajiny sa rozumie činnosť, ktorá má z hľadiska perspektívy udržateľného rozvoja zabezpečiť pravidelnú starostlivosť o krajinu s cieľom usmerňovať a zosúladiť zmeny, ktoré sú spôsobené sociálnymi, hospodárskymi a environmentálnymi procesmi.

Opatrenie 5.1.1							
Regulácia a usmernenie stavebnej činnosti							
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.1.1	Umiestňovanie nových stavieb v území NP povoliť len na pozemky (miesta), s existujúcimi základmi alebo pozostatkami po starých stavbách. V urbanizovanom území – na lokalite Zbojská – umiestňovať stavby (resp. zväčšovať existujúce) len na ploche dotknutého EFP 7.5.	-	zachovaný súčasný rozsah (z obdobia do r. 2023) urbanizovania územia (zachované množstvo stavieb, vrátane stavieb na miestach bývalých stavieb) a zachovaný stav biotopov na existujúcej výmere	2024 - 2033	užívateľ	-	(4, 5) 7.5
5.1.1.2	Preferencia povoľovania a výstavby menších zariadení v lokalitách schválených územným plánom a organizáciou ochrany prírody, nie výstavba rozsiahlych ku krajine neproporčných stavieb alebo areálov.	-	turistické využívania územia vhodné pre dané prírodné prostredie, zachovávajúce charakter krajiny	2024 - 2033	Užívatelia, vlastníci, stavebné úrady, Správa NP Muránska planina	-	-
Opatrenie 5.1.2							
Uplatňovanie technických požiadaviek na zachovanie miestnej pôvodnej architektúry							
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.2.1	Zmapovanie pôvodných objektov miestnej architektúry so zameraním na vytvorenie dokumentácie – prehľadu rozmiestnenia objektov v rámci NP, použitie stavebných materiálov jednotlivých	-	identifikovaný výskyt významných objektov pôvodnej architektúry, databáza	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.5

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	objektov, prehľad architektonického vzhľadu jednotlivých objektov hospodárskych budov (stajňa, humno, chlievik, kurín, senník, stodola), objekty slúžiace na bývanie (chyžky).						
5.1.2.2	Vypracovanie urbanistického a architektonického manuálu s odporúčaniami pre rekonštrukcie a výstavbu objektov v území.	-	zostavenie a tlač manuálu	2024 - 2027	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet	7.5
5.1.2.3	Pri rekonštrukcii stavieb, príp. pri výstavbe nových objektov zabezpečiť zachovanie tradičnej architektúry daného územia; použiť tradičné prírodné materiály – drevo a miestny kameň.	-	v rámci stanovísk Správy NP Muránska planina k stavebnej činnosti sú uvedené podmienky, dodržaním ktorých je zachovanie pôvodnej architektúry dotknutých stavieb. Vzhľad rekonštruovaných objektov / nových stavieb zodpovedá pôvodnej architektúre územia; použité sú tradičné prírodné materiály – drevo a kameň.	2024 - 2033	vlastník	-	7.5
5.1.2.4	Získavanie starej fotodokumentácie pôvodných stavieb (aj už neexistujúcich) a zakladanie do databázy.	-	vytvorená databáza pôvodnej architektúry	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	-	-
Opatrenie 5.1.3	Podpora individuálneho hospodárenia na pozemkoch v súkromnom vlastníctve, chov a podpora tradičných plemien druhov hospodárskych zvierat						

Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.3.1	Hospodárenie v rámci súkromných pozemkov s ornou pôdou (*sadenie - napr. zemiakov, fazule, kapusty, ovsa a raže) a trvalými trávnyimi porastami využívanými na kosenie (ručne) a sušenie sena a pasenie hospodárskych zvierat <u>Poznámka:</u> *v rámci EFP 7.3, výnimočne aj v EFP 4 / EFP 5 (v prípade, že ide o dlhodobo využívané polia – orbou a pestovaním plodín).	-	obhospodarovanie krajiny súkromnými osobami, miestnymi obyvateľmi	2024 - 2033	Vlastníci, užívatelia	-	4, 5, 7.3, OP NP
5.1.3.2	Chov plemien oviec valaška, cigája Chov plemien kôz bielej krátkosrstej a hnedej krátkosrstej Chov plemien HD slovenský pinzgauský dobytok a slovenský strakatý dobytok.	-	Pretrvávajúci (zachovaný) chov pôvodných druhov hospodárskych zvierat (s početnosťou stád – minimálne ako boli v r. 2020);	2024 - 2033	Vlastníci, užívatelia	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4, 5, 7.3 OP NP
Opatrenie 5.1.4	Podpora zachovania chovu koní plemien norík muránskeho typu a hucul						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.4.1	Komplexné zabezpečenie chovu koní plemena norík muránskeho typu a hucul, vrátane starostlivosti o stredisko chovu koní s jeho hospodárskymi dvormi. Zachovanie chovu koní	Lúčne a pasienkové biotopy (Lk1, Lk2, Lk3, Tr1, Tr8)	Zachovaný chov koní na Veľkej lúke (s veľkosťou stáda min. 50 koní), zachovaný chov koní s celkovým počtom minimálne 180 kusov,	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	EFP 4

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

	do budúcnosti (zvyšovanie počtu koní zabezpečujúce genetickú pestrosť pre priaznivý vývoj plemena).		vypásané a primerane hnojené lúčne biotopy				
5.1.4.2	Prevádzkovanie odpadového hospodárstva (napr. dostavanie novej žumpy a hnojiska a zabezpečenie pravidelného vývozu obsahu žumpy v súlade so zákonom o odpadoch; projektovanie a vybavenie príslušných povolení), aplikovanie hnoja a hnojovky na lúky a pasienky v prospech dotknutých biotopov.	-	Vyhovujúci stav objektov infraštruktúry zabezpečujúcej chod žrebčína, pravidelne vyvezený obsah žumpy, distribúcia hnoja a hnojovky v rámci povolených limitov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	EFP 7.5, EFP 4
5.1.4.3	Materiálne a technické zabezpečenie chodu žrebčína, výstavba, rekonštrukcia a prevádzka infraštruktúry potrebnej na zabezpečenie starostlivosti o kone a zvyšovania počtu koní.	-	Prevádzka žrebčína, vyhovujúci stav objektov žrebčína a ostatných súvisiacich objektov	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	EFP 7.5
5.1.4.4	Zriadenie konského záprahu pre ťahanie koča a saní, ich obstaranie a prevádzka.	-	Zabezpečené vybavenia pre vozenie turistov, turisticky zatriktívnená lokalita	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	EFP 7.5
Opatrenie 5.1.5	Opatrenia vedúce k podpore a k zachovaniu starých odrôd ovocných vysokokmenných stromov rastúcich a pestovaných v území						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.5.1	Zmapovanie (so zameraním) a dokumentácia existujúcich starých ovocných stromov.	-	staré ovocné stromy sú zmapované; súčasťou ich evidencie a dokumentácie je aj ich zameranie GPS	2026 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	Všetky

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homola, Chránené vtáče územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

			prístrojom a urobená je fotodokumentácia plodov				
5.1.5.2	Rokovanie s odborníkmi zaoberajúcimi sa pomológiou o spolupráci pri determinovaní odrôd ovocných stromov, rastúcich v území.	-	zrealizované rokovanie s odborníkmi na pomológiu (napr. aj v rámci Fakulty ekológie TU vo Zvolene) a je dohodnutá spolupráca	2025 - 2026	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	-
5.1.5.3	Determinácia jednotlivých odrôd zmapovaných ovocných stromov pomológom.	-	predmetné jedince sú podľa možnosti pomologicky determinované	2027 - 2029	Správa NP Muránska planina + zodpovedný pomológ	-	-
5.1.5.4	Určenie najohrozenejších a najcennejších lokálne (či regionálne) pestovaných odrôd – v rámci zmapovaných ovocných stromov, príp. aj nových odrôd (miestnych semenáčov), ktoré je potrebné zachrániť a pestovať.	-	sú určené najcennejšie odrody, ktoré je potrebné v území zachrániť a ďalej pestovať	2027 - 2029	Muránska planina + zodpovedný pomológ	-	-
5.1.5.5	Výsadba vysokokomenných stromov (podpníkov – jablone, čerešne, hrušky) na vytypovaných miestach (v rámci existujúcich výsadiieb alebo na nových miestach*) a štepenie** zistených najohrozenejších / najcennejších odrôd do pripravených podpníkov. <u>Poznámky:</u> *v súlade s ochranou dotknutých biotopov **realizovať 2 r. po výsadbe podpníkov.	*Tr 1, Lk 1, Lk 3	výsadba vysokokomenných/silne rastúcich podpníkov je zrealizovaná (v počte ca 200 ks)	2026 - 2033	Vlastníci, užívatelia + Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4, 5, 7.3

5.1.5.6	Realizácia individuálnej ochrany vysadených stromov (s kolíkom a oplôtkom).	-	vysadené ovocné stromy sú ochránené proti škodami zverou; predmetné jedince sú vitálne a postupne odrastajú	2026 - 2033 (podľa výsadby)	Vlastníci, užívatelia	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4, 5, 7.3
5.1.5.7	Obnova starých ovocných sadov na lokalitách Kozák a pri chate Zámok (výsadba a štepenie pôvodných ovocných stromov, individuálna ochrana, oplôtky), vrátane následnej starostlivosti (napr. orezy stromov, kosenie) a materiálno-technické zabezpečenie (nákup teleskopických piliek, motorovej píly, kolíky a pletivo na individuálnu ochranu, štepárske náradie a materiál, a pod.)	Lk 1, Tr 1	výsadba vysokokmenných/silne rastúcich podpníkov na predmetných lokalitách je zrealizovaná; vysadené ovocné stromy sú vitálne	2025 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	4, 5
Opatrenie 5.1.6	Opatrenia vedúce k zachovaniu existujúceho smrekovcového semenného sadu v území						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.6.1	Bežná starostlivosť o smrekovcový semenný sad (starostlivosť o stromy, vrátane orezov, prípadná obnova – výsadba nových štepencov; kosenie / pasenie v sade; údržba oplotení).	-	Zachovaný a udržiavaný semenný sad s vitálnymi a plodiacimi smrekovcami (na lokalite Paseky)	2024 - 2033 (podľa potreby)	Užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	5
Opatrenie 5.1.7	Manažmentové opatrenia vedúce k udržaniu a zlepšeniu stavu vybraných abiotických javov						

Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.1.7.1	Starostlivosť o penovcové prameniská formou oplotenia, kosenie a výrub sukcesných drevín. Starostlivosť o pramene (údržba studničiek).	Penovcové pramenisko, penovce, travertíny, pramene	zachovaný (alebo zlepšujúci sa) stav	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky
5.1.7.2	Využívanie a starostlivosť o Muránsky zlom, očistiť od zosuteného materiálu (miesto uloženia materiálu určia pracovníci Správy NP Muránska planina), výrub sukcesných drevín, označenie a údržba informačných tabúl.	Muránsky zlom	odkrytý a označený Muránsky zlom	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.3
5.1.7.3	Zabezpečovanie dohľadu nad výskumnými aktivitami v podzemných priestoroch a ich usmerňovanie s ohľadom na ročný biocyklus netopierov.	všetky druhy netopierov	Stabilná, neklesajúca početnosť netopierov v rámci jednotlivých podzemných priestorov.	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky
<p>Operatívny cieľ 5.2: V areáli Muránskeho hradu zachovať prírodovedné hodnoty, poloprírodný charakter lokality a zároveň existujúci stav kultúrno-historického a rekreačného využívania kultúrnej pamiatky – stredovekého hradu.</p>							
Opatrenie 5.2.1	Náučné a rekreačné využívanie a ochrana hradného areálu s ohľadom na zachovanie prírodovedných a kultúrno-historických hodnôt (kultúrnej pamiatky)						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP

5.2.1.1	Zachovanie súčasného rozsahu prístupnosti areálu Muránskeho hradu.	-	zachovaný NCH vo vyhovujúcom a funkčnom stave – s informačnými tabuľkami v dobrom stave	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.2
5.2.1.2	Údržba trasy NCH sa bude realizovať v rozsahu: – kosenie na chodníku a v jeho blízkosti (do vzdialenosti max. 5 m od chodníka), výrub niektorých sukcesných drevín (mladé jedince) v priestore NCH (do vzdialenosti max. 5 m od chodníka), pričom sa budú realizovať výrubu len drevín, ktoré boli opätovne zmladené po výruboch (v období 2012–2016), prípadne iné mladé jedince – označené pracovníkom Správy NP Muránska planina.	-	NCH je udržiavaný a priechodný – je v prevádzkovom stave	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.2
Operatívny cieľ 5.3:							
Pri investičných a rozvojových aktivitách posudzovať ich dopad na migráciu živočíchov a eliminovať bariérový efekt existujúcej infraštruktúry							
Opatrenie 5.3.1	Eliminácia bariérových prvkov na vodných tokoch						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.3.1.1	Odstraňovanie migračných bariér na vodných tokoch	Všetky druhy rýb, mihule, bocian čierny	odstránené migračné bariéry	2024 - 2033	užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	

Opatrenie 5.3.2	Realizácia záchranných a preventívnych opatrení na migračných trasách obojživelníkov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.3.2.1	Realizácia záchranných transferov obojživelníkov v čase jarnej migrácie cez cestnú sieť.	Všetky druhy obojživelníko v	udržiavanie populácií druhu v čase jarnej migrácie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	
5.3.2.2	Zabezpečenie dopravného značenia s upozornením na ťah chráneného živočícha cez cestnú sieť vrátane obmedzenia rýchlosti.	Všetky druhy obojživelníko v	minimalizácia úhynov na cestách	2024 - 2033	Užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	
5.3.2.3	Vybudovanie bezpečných migračných koridorov cez cestnú a železničnú sieť alebo výstavba trvalých funkčných zábran pre obojživelníky s bezpečnými migračnými podchodmi.	Všetky druhy obojživelníko v	v miestach častej migrácie vybudované spriechnodnenia bariér, eliminované úhyny	2024 - 2033	Užívateľ	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	
5.3.2.4	Vytvorenie, resp. obnovenie genofondových reprodukčných lokalít, väčších aj menších rozmerov a následná starostlivosť (udržiavanie vodnej plochy), vyhlbovanie nových /náhradných reprodukčných jám, vyznačovanie reprodukčných lokalít jednoduchým dreveným oplotením na miestach, kde by mohlo dôjsť k zničeniu lokalít hospodárskou činnosťou.	Všetky druhy obojživelníko v	dostatok miest reprodukcie obojživelníkov	2024 - 2033	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	

Opatrenie 5.3.3 Realizácia preventívnych opatrení na zníženie rizika kolízií vtákov na nadzemných elektrických vedeniach							
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.3.3.1	Monitoring a identifikácia trás vedení, dôležitých z hľadiska hrozieb pre vtáky, identifikácia kritických úsekov.	Všetky druhy vtákov	zistený počet odkloňovacích prvkov, konzol a železných križovatníkov	2024 - 2025	Užívateľ, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky
5.3.3.2	Inštalácia odkloňovacích prvkov na kritických úsekoch VN vedení.	Všetky druhy vtákov	zrealizované ochranné opatrenia	2026 - 2030	VSD, a.s. SSD, a.s.	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky
5.3.3.3	Inštalácia odkloňovacích prvkov na kritických úsekoch VVN vedení.	Všetky druhy vtákov	zrealizované ochranné opatrenia	2026 - 2030	VSD, a.s. SSD, a.s.	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky
5.3.3.4	Ekologizácia rovinných konzol 22 kV vedení (ekochráničkami) hlavne v kritických úsekoch.	Všetky druhy vtákov	zrealizované ochranné opatrenia	2026 - 2030	VSD, a.s. SSD, a.s.	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky
5.3.3.5	Ošetrovanie preponiek tzv. železných križovatníkov.	Všetky druhy vtákov	zrealizované ochranné opatrenia	2026 - 2030	VSD, a.s. SSD, a.s.	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky
5.3.3.6	Demontáž VN vonkajšieho nadzemného el. vedenia a budovanie podzemného VN káblového vedenia.	Všetky druhy vtákov	zrealizované ochranné opatrenia (napr. Muránska Huta – Veľká lúka)	2024 - 2032	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky
Operatívny cieľ 5.4:							
Zníženie spotreby distribučne dodávanej elektrickej energie a zvýšenie energetickej sebestačnosti budov Správy NP Muránska planina.							

Opatrenie 5.4.1							
Realizácia opatrení na zabezpečenie energetickej úspornosti príp. sebestačnosti budov, s možnosťou využitia solárneho ohrevu vody							
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.4.1.1	Využívanie fotovoltaiických systémov na strechách budov.	-	Nižšie náklady za spotrebu elektrickej energie	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	
5.4.1.2	Zateplenie budov.	-	Objekty energetickejšie úsporné, príp. sebestačné	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	
5.4.1.3	Využívanie solárneho ohrevu vody.	-	zníženie vypúšťania uhlíkových plynov do ovzdušia, zníženie spotreby elektrickej energie a fosílnych zdrojov na ohrev vody	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	
5.4.1.4	Nahradenie fosílnych zdrojov tepla obnoviteľnými zdrojmi.	-	Objekty energetickejšie úsporné, príp. sebestačné	2024 - 2033	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	
Operatívny cieľ 5.5: Pravidelná údržba lesných ciest							
Opatrenie 5.5.1							
Realizácia opatrení na zabezpečenie prejazdnosti používaných lesných ciest							
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.5.1.1	Bežná údržba lesných ciest a mostov.	-	Vyhovujúci technický stav lesných ciest a mostov	2024 - 2033	Vlastník, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.5

5.5.1.2	Zimná údržba lesných ciest.	-	Vyhovujúci technický stav lesných ciest	2024 - 2033	Vlastník, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.5
5.5.1.3	Odstraňovanie posypového materiálu.	-	Vyhovujúci technický stav lesných ciest, zníženie prašnosti	2024 - 2033	Vlastník, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	7.5

Operatívny cieľ 5.6: Manažmentové opatrenia zamerané na odstraňovanie invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov

V rámci všetkých EFP dotknutých území a v ochrannom pásme NP Muránska planina
Naplnením opatrení tohto cieľa sa má dosiahnuť alebo zachovať priaznivý stav lesných a nelesných biotopov.

Používané budú metódy odstraňovania, ktoré sú určené vo vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov v znení vyhlášky č. 485/2023 Z. z.

Opatrenie 5.6.1		Manažmentové opatrenia zamerané na odstraňovanie invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov					
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.6.1.1	Odstraňovanie invázných nepôvodných druhov drevín (napr. <i>Negundo aceroides</i>) a monitoring efektívnosti odstraňovania.	Všetky dotknuté biotopy	Zrealizované opatrenia, invázne nepôvodné druhy drevín sa (významne) nerozširujú a dochádza k ich postupnému až úplnému odstráneniu	2024 - 2033 (podľa potreby – podľa aktuálneho výskytu)	Užívateľ, vlastník, správca Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky, OP
5.6.1.2	Odstraňovanie invázných nepôvodných druhov bylín	Všetky dotknuté biotopy	Zrealizované ochranné opatrenia, invázne druhy sa významne nerozširujú a na zistených lokalitách	2024 - 2033 (podľa potreby – podľa	Užívateľ, vlastník, správca, Správa NP	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky, OP

	(napr. <i>Ambrosia artemisifolia</i> , <i>Solidago canadensis</i> , <i>S. gigantea</i>) a monitoring efektívnosti odstraňovania.		dochádza k ich postupnému odstráneniu	aktuálneho výskytu)	Muránska planina		
5.6.1.3	Odstraňovanie invázneho pohánkovca japonského (<i>Fallopia japonica</i>) a monitoring efektívnosti odstraňovania.	Všetky dotknuté biotopy	Zrealizované ochranné opatrenia, invázny druh sa v území (významne) nerozširuje a dochádza postupnému odstráneniu jedincov (populácií) druhu	2024 - 2033 (podľa potreby - podľa aktuálneho výskytu)	Užívateľ, vlastník, správca, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky, OP
5.6.1.4	Odstránenie invázných nepôvodných druhov živočíchov (napr. psík medvedíkovitý) a monitoring efektívnosti odstraňovania.	Všetky dotknuté biotopy	Zrealizované ochranné opatrenia, odchyty	2024 - 2033 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník, správca, užívateľ poľovného revíru, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky, OP
Operatívny cieľ 5.7: Podpora zachytávania vody v krajine							
Opatrenie 5.7.1	Podpora zachytávania vody v krajine, tvorba alebo obnova malých mokradí, vytváranie podmienok na ich obnovu v prípade potreby (vysychanie, zazemňovanie, sukcesia a iné)						

Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.7.1.1	Realizácia manažmentových opatrení na častiach biotopov, kde dochádza k zhoršovaniu ich stavu vplyvom zarastania náletovými drevinami – výrub drevín.	Obojživelníky Motýle a chránené druhy ostatných skupín hmyzu	Počet upravených lokalít	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	všetky, OP
5.7.1.2	Realizácia terénnych opatrení na obnovu lokalít na zachytávanie vody v krajine, ručná alebo strojová obnova a vytváranie mokradí, terénnych jám a ďalších opatrení na zachytávanie vody, spomalenie odtoku.	Obojživelníky, hmyz, cicavce, vtáky	Počet upravených lokalít	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina, vlastník, užívateľ, správca pozemkov	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	Všetky (okrem 1), OP
5.7.1.3	Realizácia protieróznych opatrení – lesné cesty, zemné a dočasné	Obojživelníky, hmyz, cicavce, vtáky	km lesných ciest	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	Všetky (okrem 1), OP

	približovacie cesty.						
5.7.1.4	Rekultivácia zhutnenej lesnej pôdy na nepotrebných približovacích cestách (pírkach) za účelom protieróznych opatrení a zadržiavania vody v krajine a nákup špecializovaných mechanizmov a technického zabezpečenia slúžiacich na realizáciu protieróznych opatrení.	Obojživelníky, hmyz, cicavce, vtáky	Lesná pôda bez zhutnenia, Zlepšený stav biotopov, menej splavenín vo vodných tokoch	2024 - 2033 (podľa potreby)	Správa NP Muránska planina vlastník, užívateľ, správca pozemkov	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	Všetky (okrem 1), OP
Operatívny cieľ 5.8: Vytváranie podmienok pre súžitie človeka s prírodou							
Opatrenie 5.8.1	Predchádzanie konfliktným situáciám a škodám spôsobeným chránenými druhmi živočíchov						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP

5.8.1.1	Podpora preventívnych opatrení na predchádzanie škôd spôsobených chránenými živočíchmi.	Chránené druhy živočíchov	Počet zrealizovaných opatrení	2024 - 2033 (podľa potreby)	Užívateľ, vlastník, správca, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	Všetky (okrem EFP1), OP
Operatívny cieľ 5.9: Protipožiarna ochrana							
Opatrenie 5.9.1	Realizácia preventívnych protipožiarnych opatrení						
Číslo aktivity	Opis aktivity	Biotop / druh	Merateľný indikátor plnenia aktivity	Predpokladaný termín realizácie	Zodpovednosť	Predpokladaný spôsob financovania	EFP
5.9.1.1	Protipožiarna opatrenia.	-	Protipožiarna opatrenia sú v súlade s platnou legislatívou	2024 - 2033	Užívateľ, vlastník, správca, Správa NP Muránska planina	Zdroje EÚ, štátny rozpočet, vlastné zdroje prijímateľa	Všetky, OP

4. FINANCOVANIE A VYHODNOCOVANIE OPATRENÍ

4.1. Odhad finančných prostriedkov potrebných na vykonanie opatrení a zdroje financovania

Tab. č. 31 Odhad finančných prostriedkov potrebných na vykonanie opatrení v rokoch 2024 - 2033 (EUR)

Aktivita	2 024	2 025	2 026	2 027	2 028	2 029	2 030	2 031	2 032	2 033
Opatrenie 1.1.1 Bezzásahový režim v lesných biotopoch										
1.1.1.1 ³	172 282	172 282	172 282	172 282	172 282	172 282	172 282	172 282	172 282	172 282
1.1.1.2	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388	2 460	2 534	2 610
1.1.1.3	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388	2 460	2 534	2 610
1.1.1.4	1 500	5 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 1.1.2 Bezzásahový režim v nelesných prirodzených biotopoch										
1.1.2.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 1.1.3 Špeciálne manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu druhov na inak nemanážených nelesných biotopoch										
1.1.3.1	0	5 000	0	5 000	0	5 000	0	0	0	0
1.1.3.2	0	0	3 000	0	0	0	0	3 000	0	0
1.1.3.3	0	0	0	0	2 000	0	2 000	0	0	0
Opatrenie 1.2.1 Lesohospodárske opatrenia vedúce k zlepšeniu stavu lesných biotopov Ls1.4, Ls4, Ls5.1, Ls5.2, Ls5.3, Ls5.4, Ls9.1, Ls9.2, druhov hlucháňa hôrneho, dravcov, dutinových hniezdičov, bociana čierneho, orla skalného a netopierov viazaných na lesy – v zóne B v EFP 2										
1.2.1.1	8 000	8 240	8 487	8 742	9 004	9 274	9 552	9 839	10 134	10 438
1.2.1.2	20 000	20 600	21 218	21 855	22 510	23 185	23 881	24 597	25 335	26 095
1.2.1.3	0	0	3 000	0	3 000	0	5 000	0	5 000	0
1.2.1.4	323 754	333 467	343 472	353 775	364 388	375 320	386 579	398 177	410 122	422 426
1.2.1.5	80561	82977	85467	88031	90672	93392	96194	99080	102052	105114
1.2.1.6	0	0	0	0	0	5 000	0	0	0	10 000
1.2.1.7	1 200	0	0	1 300	0	0	0	1 500	0	0
1.2.1.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.1.9	150 000	154 500	159 135	163 909	168 826	173 891	179 108	184 481	190 016	195 716
1.2.1.10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.1.11	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
1.2.1.12	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
1.2.1.13	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
1.2.1.14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.1.15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.1.16	0	0	3 000	0	0	3 278	0	0	3 582	0
1.2.1.17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

³ Ide o finančnú náhradu, ktorá bola vyčíslená v analýze vplyvov na rozpočet verejnej správy k nariadeniam vlády, ktorými boli vyhlásené chránené územia, pre ktoré je vypracovaný tento program starostlivosti. V tabuľke sú tieto finančné prostriedky uvedené kvôli úplnosti.

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

1.2.1.18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.1.19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 1.2.2 Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu nelesných biotopov a druhov v zóne B										
1.2.2.1	0	0	0	1 000	0	0	0	0	1 200	
Opatrenie 1.3.1 Udržateľné lesohospodárske opatrenia vedúce k zlepšeniu stavu lesných biotopov v zóne C										
1.3.1.1	0	8 240	8 487	8 742	9 004	9 274	9 552	9 839	10 134	10 438
1.3.1.2	0	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267
1.3.1.3	0	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800
1.3.1.4	0	0	1 000	0	20 000	20 600	21 218	21 855	22 510	23 185
1.3.1.5	8 000	8 240	8 487	8 742	9 004	9 274	9 552	9 839	10 134	10 438
1.3.1.6	0	25 000	25 750	26 523	27 318	28 138	28 982	29 851	30 747	31 669
1.3.1.7	0	123 600	127 308	131 127	135 061	139 113	143 286	147 585	152 012	156 573
1.3.1.8		600	800	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 1.3.2 Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu stavu lesných biotopov druhov v zóne C										
1.3.2.1	1 500	0	2 000	0	2 500	0	3 000	0	3 500	0
1.3.2.2	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267	1 305
1.3.2.3	0	5 000	5 150	5 305	5 464	5 628	5 796	5 970	6 149	6 334
1.3.2.4	0	2 000	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2.5	0	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388	2 460	2 534
1.3.2.6	200	206	212	219	225	232	239	246	253	261
1.3.2.7	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
1.3.2.8	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
1.3.2.9	0	0	0	20 000	0	0	0	0	0	20 000
1.3.2.10	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267	1 305
1.3.2.11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2.12	59439	61222	63059	64951	66900	68907	70974	73103	75296	77555
1.3.2.13	10 000	10 300	10 609	10 927	11 255	11 593	11 941	12 299	12 668	13 048
1.3.2.14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2.15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2.16	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388	2 460	2 534	2 610
1.3.2.17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2.18	150 000	154 500	159 135	163 909	168 826	173 891	179 108	184 481	190 016	195 716
1.3.2.19	0	0	1 500	0	0	0	0	0	1 500	0
1.3.2.20	0	2 000	2 060	2 122	2 185	5 000	2 250	2 318	2 387	5 000
1.3.2.21	0	0	0	0	0	500	0	0	0	600
1.3.2.22	0	0	200	0	0	0	0	0	0	0
1.3.2.23	0	15 000	15 450	15 914	16 391	16 883	17 389	17 911	18 448	19 002
1.3.2.24	3 000	21 000	21 630	22 279	22 947	23 636	24 345	25 075	25 827	26 602
1.3.2.25	136245	140332	144542	148879	153345	157946	162684	167565	172592	177769
Opatrenie 1.3.3 Výkup alebo zámena pozemkov s výskytom biotopov a druhov, ktoré sú predmetom ochrany										
1.3.3.1	460 000	20 000	20 600	21 218	21 855	22 510	23 185	23 881	24 597	25 335

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

1.3.3.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.1.1 Zavádzanie a uplatňovanie strategického plánovania a riadenia cestovného ruchu za účelom rozvoja v oblasti Národného parku Muránska planina ako environmentálne, ekonomicky a sociálne udržateľnej destinácie cestovného ruchu										
2.1.1.1	120 000	123 600	127 308	131 127	135 061	139 113	143 286	147 585	152 012	156 573
2.1.1.2	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800	3 914
2.1.1.3	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267	1 305
2.1.1.4	0	30 000	1 500	1 545	1 591	1 639	1 688	1 739	1 791	1 845
2.1.1.5	10 000	15 000	15 000	1 200	1 236	1 273	1 311	1 351	1 391	1 433
2.1.1.6	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267	1 305
2.1.1.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.1.8	0	0	25 000	500	515	530	546	563	580	597
2.1.1.9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.1.10	20 000	20 600	21 218	21 855	22 510	23 185	23 881	24 597	25 335	26 095
Opatrenie 2.1.2 Rozvoj spolupráce a partnerstiev pre správne spravovanie NP Muránska planina v súlade s princípmi rozvoja udržateľného cestovného ruchu										
2.1.2.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.2.2	660	680	700	721	743	765	788	812	836	861
2.1.2.3	150	155	159	164	169	174	179	184	190	196
2.1.2.4	150	155	159	164	169	174	179	184	190	196
2.1.2.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.2.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.2.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.2.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.2.9	150	155	159	164	169	174	179	184	190	196
2.1.2.10	150	155	159	164	169	174	179	184	190	196
2.1.2.11	300	309	318	328	338	348	358	369	380	391
2.1.2.12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.1.3 Zlepšovanie schopnosti územia flexibilne reagovať na rýchlo sa meniace prostredie a trendy v rozvoji udržateľných prírodných destinácií prostredníctvom komunikačných a vzdelávacích aktivít v spravovaní										
2.1.3.1	21 000	21 630	22 279	22 947	23 636	24 345	25 075	25 827	26 602	27 400
2.1.3.2	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267	1 305
2.1.3.3	1 500	1 545	1 591	1 639	1 688	1 739	1 791	1 845	1 900	1 957
2.1.3.4	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
2.1.3.5	500	1 500	1 545	1 591	1 639	1 688	1 739	1 791	1 845	1 900
Opatrenie 2.2.1 Tvorba ponuky produktov v prírodnom cestovnom ruchu a zázemia pre rozvoj prírodného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina										
2.2.1.1	64 000	420 000	1 500 000	3 000 000	150 000	154 500	159 135	163 909	168 826	173 891
2.2.1.2	400 000	1 700 000	130 000	133 900	137 917	142 055	146 316	150 706	155 227	159 884
2.2.1.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.1.4	1 000	35 200	5 000	0	0	0	0	0	0	0
2.2.1.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.1.6	100	103	106	109	113	116	119	123	127	130
2.2.1.7	7 500	0	350 000	0	0	0	0	0	0	0

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.2.1.8	106 080	29 800	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.1.9	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388	2 460	2 534	2 610
2.2.1.10	0	100 000		0	0	0	0	0	0	0
2.2.1.11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.1.12	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267	1 305
2.2.1.13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.1.14	400	412	424	437	450	464	478	492	507	522
Opatrenie 2.2.2 Sprístupnenie prírodných lokalít a turistických bodov záujmu v NP Muránska planina aj v okolí prostredníctvom peších turistických, kónských trás a trás pre rekreačné bežecké lyžovanie										
2.2.2.1	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800	3 914
2.2.2.2	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388	2 460	2 534	2 610
2.2.2.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2.4	42 400	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2.5	75 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2.6	200	206	212	219	225	232	239	246	253	261
2.2.2.7	1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2.8	42 489	11 421	11 421	0	0	0	0	0	0	0
2.2.2.9	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267	1 305
Opatrenie 2.2.3 Ochrana, obnova a sprístupnenie kultúrneho dedičstva v oblasti NP Muránska planina a jeho prepojenie na ponuku v kultúrno-poznávacom cestovnom ruchu v širšom regióne										
2.2.3.1	524 167	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.3.2	210 000	216 300	622 789	229 473	236 357	243 448	250 751	258 274	266 022	274 003
2.2.3.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.3.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.3.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2.3.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.3.1 Udržateľný rozvoj cykloturistiky s dôrazom na prepájanie NP Muránska planina s turistickými bodmi záujmu a atrakcivami v širšom okolí NP										
2.3.1.1	185 631	25 414	6 353	0	0	0	0	0	0	0
2.3.1.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.1.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.1.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.1.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.1.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.1.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.1.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.3.2 Zlepšenie dopravnej dostupnosti a s tým súvisiacej verejnej infraštruktúry vstupných bodov do NP Muránska planina										
2.3.2.1	311 136	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.2.2	200	206	212	219	225	232	239	246	253	261
2.3.2.3	200	206	212	219	225	232	239	246	253	261
2.3.2.4	924 800	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.2.5	0	200 000	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.2.6	0	15 000	30 000	30 900	31 827	32 782	33 765	34 778	35 822	36 896

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.3.2.7	0	1 500	300	309	318	328	338	348	358	369
2.3.2.8	300	309	318	328	338	348	358	369	380	391
2.3.2.9	300	309	318	328	338	348	358	369	380	391
2.3.2.10	0	30 000	15 000	0	0	0	0	0	0	0
2.3.2.11	300	309	318	328	338	348	358	369	380	391
Opatrenie 2.3.3 Zabezpečenie návštevníckeho servisu v miestach prvého kontaktu a informačnej dostupnosti NP Muránska planina										
2.3.3.1	0	0	0	23 000	23 690	24 401	25 133	25 887	26 663	27 463
2.3.3.2	0	120 000	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.3.3	21 000	21 630	22 279	0	0	0	0	0	0	0
2.3.3.4	20 000	15 000	0	15 000	0	0	0	20 000	20 600	21 218
2.3.3.5	12 500	27 000	27 810	28 644	29 504	30 389	31 300	32 239	33 207	34 203
2.3.3.6	5 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
2.3.3.7	2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.3.8	3 000	5 000	5 150	5 305	5 464	5 628	5 796	5 970	6 149	6 334
2.3.3.9	5 000	5 150	5 305	5 464	5 628	5 796	5 970	6 149	6 334	6 524
2.3.3.10	70 000	10 300	10 609	10 927	11 255	11 593	11 941	12 299	12 668	13 048
Opatrenie 2.4.1 Formovanie dlhodobej atraktivity územia NP Muránska planina a širšieho okolia založenej na zachovaných prírodných a kultúrnych hodnotách a autentickosti prostredia										
2.4.1.1	100	103	106	109	113	116	119	123	127	130
2.4.1.2	50	52	53	55	56	58	60	61	63	65
2.4.1.3	200	206	212	219	225	232	239	246	253	261
2.4.1.4	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
Opatrenie 2.4.2 Podpora zvyšovania ponuky základných služieb v cestovnom ruchu pre jednodňových aj pobytových návštevníkov v súlade so zásadami a podmienkami ochrany prírody.										
2.4.2.1	300	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4.2.2	300	309	318	328	338	348	358	369	380	391
2.4.2.3	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
2.4.2.4	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
2.4.2.5	200	206	212	219	225	232	239	246	253	261
2.4.2.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4.2.7	50	52	53	55	56	58	60	61	63	65
2.4.2.8	200	206	212	219	225	232	239	246	253	261
2.4.2.9	0	3 000	0	3 000	0	0	0	0	0	0
2.4.2.10	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
2.4.2.11	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388	2 460	2 534	2 610
Opatrenie 2.4.3 Zaradenie regionálnej produkcie, výroby a nadväzných odvetní do ponuky NP Muránska planina										
2.4.3.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4.3.2	100	103	106	109	113	116	119	123	127	130
2.4.3.3	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
2.4.3.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4.3.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4.3.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4.3.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.4.3.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.4.3.9	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800	3 914
2.4.3.10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.5.1 Zavedenie marketingového manažmentu NP Muránska planina (vrátane marketingového plánovania a uplatňovania inovatívnych marketingových nástrojov)										
2.5.1.1	500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5.1.2	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
2.5.1.3	3 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.5.2 Vytvorenie a budovanie značky NP Muránska planina ako subdestinácie regiónov Gemer a Horehronie										
2.5.2.1	5 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5.2.2	1 500	1 500	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5.2.3	1 500	1 500	375	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.5.3 Zavedenie a uplatňovanie tradičných foriem destinačného marketingu NP Muránska planina										
2.5.3.1	3 000	3 000	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5.3.2	2 500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5.3.3	5 150	5 150	1 288	0	0	0	0	0	0	0
2.5.3.4	1 350	1 350	338	0	0	0	0	0	0	0
2.5.3.5	8 300	8 300	2 075	0	0	0	0	0	0	0
2.5.3.6	2 000	2 000	500	0	0	0	0	0	0	0
2.5.3.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5.3.8	3 500	3 500	875	0	0	0	0	0	0	0
2.5.3.9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.5.4 Zavedenie a uplatňovanie moderných a digitálnych foriem destinačného marketingu NP Muránska planina										
2.5.4.1	6 800	800	200	0	0	0	0	0	0	0
2.5.4.2	4 500	4 500	1 125	0	0	0	0	0	0	0
2.5.4.3	3 000	3 000	750	0	0	0	0	0	0	0
2.5.4.4	0	0	1 500	1 500	0	1 500	0	0	0	0
2.5.4.5	1 500	1 500	1 500	60 000	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.5.5 Uplatňovanie produktového marketingu NP Muránska planina										
2.5.5.1	1 350	1 350	338	0	0	0	0	0	0	0
2.5.5.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.5.5.3	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388	2 460	2 534	2 610
2.5.5.4	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
2.5.5.5	2 180	2 180	545	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 2.6.1 Environmentálna výchova, propagácia, vzdelávanie, príprava propagačných materiálov										
2.6.1.1	30 600	31 630	22 279	22 947	23 636	24 345	25 075	25 827	26 602	27 400
2.6.1.2	11 640	15 000	10 000	0	0	0	0	0	0	0
2.6.1.3	125 000	58 000	14 000	14 000	14 000	14 000	0	0	0	0
Opatrenie 3.1.1 Realizácia výskumov (lesnícke, botanické, fytoecologické, dendrologické, zoologické, geologické a geomorfologické a i.)										
3.1.1.1	10 000	10 300	10 609	10 927	11 255	11 593	11 941	12 299	12 668	13 048
3.1.1.2	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800	3 914

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Opatrenie 3.1.2 Pravidelné monitorinky druhov a biotopov										
3.1.2.1	4 000	4 120	4 244	4 371	4 502	4 637	4 776	4 919	5 067	5 219
3.1.2.2	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800	3 914
3.1.2.3	5 000	5 150	5 305	5 464	5 628	5 796	5 970	6 149	6 334	6 524
3.1.2.4	8 000	8 240	8 487	8 742	9 004	9 274	9 552	9 839	10 134	10 438
3.1.2.5	6 000	6 180	6 365	6 556	6 753	6 956	7 164	7 379	7 601	7 829
3.1.2.6	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800	3 914
3.1.2.7	0	27 500	28 325	29 175	30 050	30 951	0	0	0	0
3.1.2.8	1 500	1 545	1 591	1 639	1 688	1 739	1 791	1 845	1 900	1 957
3.1.2.9	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
3.1.2.10	700	721	743	765	788	811	836	861	887	913
3.1.2.11	0	10 000	10 300	10 609	10 927	11 255	11 593	11 941	12 299	12 668
Opatrenie 3.1.3 Pravidelné sledovanie a zaznamenávanie výskytu chránených a vzácnych druhov živočíchov										
3.1.3.1	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800	3 914
Opatrenie 3.2.1 Spolupráca s vedeckými a odbornými inštitúciami pri výskume										
3.2.1.1	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800	3 914
Opatrenie 3.2.2 Vlastné vedecké a odborné výstupy z realizovaných činností										
3.2.2.1	2 500	2 575	2 652	2 732	2 814	2 898	2 985	3 075	3 167	3 262
3.2.2.2	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	3 800	3 914
Opatrenie 3.2.3 Vzdelávanie zamestnancov NP Muránska planina										
3.2.3.1	5 000	5 150	5 305	5 464	5 628	5 796	5 970	6 149	6 334	6 524
Opatrenie 4.1.1 Pravidelná starostlivosť o travinné a travinno-bylinné biotopy										
4.1.1.1	25 000	25 750	26 523	27 318	28 138	28 982	29 851	30 747	31 669	32 619
4.1.1.2	15 000	15 450	15 914	16 391	16 883	17 389	17 911	18 448	19 002	19 572
4.1.1.3	150000	154500	159135	163909	168826	173891	179108	184481	190016	195716
4.1.1.4	128000	131840	135795	139869	144065	148387	152839	157424	162147	167011
4.1.1.5	62500	64375	66306	68295	70344	72455	74628	76867	79173	81548
4.1.1.6	1000	1030	1061	1093	1126	1159	1194	1230	1267	1305
4.1.1.7	100000	103000	106090	109273	112551	115927	119405	122987	126677	130477
4.1.1.8	37500	38625	39784	40977	42207	43473	44777	46120	47504	48929
4.1.1.9	9500	9785	10079	10381	10692	11013	11343	11684	12034	12395
4.1.1.10	27000	27810	28644	29504	30389	31300	32239	33207	34203	35229
4.1.1.11	6000	6180	6365	6556	6753	6956	7164	7379	7601	7829
4.1.1.12	700	721	743	765	788	811	836	861	887	913
4.1.1.13	2500	2575	2652	2732	2814	2898	2985	3075	3167	3262
4.1.1.14	0	12000	0	0	0	0	0	0	14300	0
4.1.1.15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.1.1.16	142500	112500	115875	119351	122932	126620	130418	134331	138361	142512
Opatrenie 4.2.1 Mapovanie vegetácie zamerané na identifikáciu najvýznamnejších typov biotopov (lesné, krovinné a nelesné biotopy) v EFP 5										
4.2.1.1	400	2500	2575	0	0	0	0	0	0	0
4.2.1.2	400	2500	2575	2652	0	0	0	0	0	0
4.2.1.3	0	1900	1957	2016	0	0	0	0	0	0

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

4.2.1.4	0	1900	1957	2016	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 4.2.2 Zachovanie identifikovaných lesných biotopov v rámci nelesných pozemkov - EFP5										
4.2.2.1	10 000	10 300	10 609	10 927	11 255	11 593	11 941	12 299	12 668	13 048
4.2.2.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 4.2.3 Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu nelesných biotopov - EFP5										
4.2.3.1	0	550	567	583	601	619	638	657	676	697
4.2.3.2	0	9000	9270	9548	9835	10130	10433	10746	11069	11401
4.2.3.3	0	1500	1545	1591	1639	1688	1739	1791	1845	1900
4.2.3.4	2000	2060	2122	2185	2251	2319	2388	2460	2534	2610
Opatrenie 4.3.1 Zachovanie prirodzeného charakteru vodných tokov										
4.3.1.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3.1.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3.1.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3.1.4	1000	0	1060	0	1125	0	1200	0	1275	0
4.3.1.5	0	500	0	530	0	560		594	0	630
Opatrenie 4.3.2 Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu nelesných príbrežných/aluviálnych a krovinných mokradných biotopov										
4.3.2.1	1000	1030	1061	1093	1126	1159	1194	1230	1267	1305
4.3.2.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 4.4.1 Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu nelesných a lesných biotopov v areáli Muránskeho hradu										
4.4.1.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.4.1.2	0	0	0	200	206	0	0	220	227	0
4.4.1.3	0	0	150	0	0	0	200	0	0	0
4.4.1.4	100	103	106	109	113	116	119	123	127	130
4.4.1.5	400	412	424	437	450	464	478	492	507	522
4.4.1.6	50	52	53	55	56	58	60	61	63	65
4.4.1.7	50	52	53	55	56	58	60	61	63	65
4.4.1.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 4.5.1 Ponechanie bez osobitných manažmentov vytvorené vodné a skalné biotopy v opustených kameňolomoch										
4.5.1.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 4.5.2 Ponechanie bez osobitných manažmentov vytvorené vodné a skalné biotopy v opustených kameňolomoch										
4.5.2.1	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
4.5.2.2	0	0	1 000	0	0	0	0	1 200	0	0
4.5.2.3	200	206	212	219	225	232	239	246	253	261
4.5.2.4	0	800	0	0	0	900	0	0	0	0
4.5.2.5	0	0	300	0	0	0	300	0	0	0
Opatrenie 4.6.1 Rekonštrukcia vodných nádrží										
4.6.1.1	0	0	0	300 000	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 4.6.2 Manažmentové opatrenia vedúce k zlepšeniu / zachovaniu stavu biotopov v nádržiach										
4.6.2.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 5.1.1 Regulácia a usmernenie stavebnej činnosti										

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

5.1.1.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.1.2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 5.1.2 Uplatňovanie technických požiadaviek na zachovanie miestnej pôvodnej architektúry										
5.1.2.1	0	20 000	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.2.2	0	0	10 000	0	0	0	0	0	0	0
5.1.2.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.2.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 5.1.3 Podpora individuálneho hospodárenia na pozemkoch v súkromnom vlastníctve, chov a podpora tradičných plemien druhov hospodárskych zvierat										
5.1.3.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.3.2	40 000	41200	42436	43709	45020	46371	47762	49195	50671	52191
Opatrenie 5.1.4 Podpora zachovania chovu koní plemien norik muránskeho typu a hucul										
5.1.4.1	400 000	926 000	900 000	900 000	990 000	108900 0	119790 0	131769 0	144945 9	159440 5
5.1.4.2	0	74 552	2 000	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388
5.1.4.3	5 000	752 907	500 000	500 000	540 000	583 200	629 856	680 244	734 664	793 437
5.1.4.4	54 495	27 964	15 212	1 000	2 000	2 000	2 000	10 000	2 000	2 000
Opatrenie 5.1.5 Opatrenia vedúce k podpore a k zachovaniu starých odrôd ovocných vysokokomenných stromov rastúcich a pestovaných v území										
5.1.5.1	0	1 500	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.5.2	200	206	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.5.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.5.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.1.5.5	0	0	4 000	500	515	530	546	563	580	597
5.1.5.6	0	0	2 000	0	0	0	0	0	0	0
5.1.5.7	3 500	3 605	500	515	530	546	563	580	597	615
Opatrenie 5.1.6 Opatrenia vedúce k zachovaniu existujúcich smrekovcových semenných sádov v území										
5.1.6.1	600	618	637	656	675	696	716	738	760	783
Opatrenie 5.1.7 Manažmentové opatrenia vedúce k udržaniu a zlepšeniu stavu vybraných abiotických javov										
5.1.7.1	300	309	318	328	338	348	358	369	380	391
5.1.7.2	300	309	318	328	338	348	358	369	380	391
5.1.7.3	800	824	849	874	900	927	955	984	1 013	1 044
Opatrenie 5.2.1 Náučné a rekreačné využívanie a ochrana hradného areálu s ohľadom na zachovanie prírodovedných a kultúrno-historických hodnôt (kultúrnej pamiatky)										
5.2.1.1	200	206	212	219	225	232	239	246	253	261
5.2.1.2	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
Opatrenie 5.3.1 Eliminácia bariérových prvkov na vodných tokoch										
5.3.1.1	0	0	20 000	0	0	0	0	35 000	0	0
Opatrenie 5.3.2 Realizácia záchranných a preventívnych opatrení na migračných trasách obojživelníkov										
5.3.2.1	3 000	3 090	3 183	3 278	3 377	3 478	3 582	3 690	1 500	1 500
5.3.2.2	0	800	200	206	212	219	225	232	239	246
5.3.2.3	0	0	0	0	0	0	10 000	300 000	0	0
5.3.2.4	0	0	15 000	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194
Opatrenie 5.3.3 Realizácia preventívnych opatrení na zníženie rizika kolízií vtákov na nadzemných elektrických vedeniach										

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

5.3.3.1	2 000	2 000	0	0	0	0	0	0	0	0
5.3.3.2	0	0	10 000	0	0	0	0	0	0	0
5.3.3.3	0	0	10 000	0	0	0	0	0	0	0
5.3.3.4	1 000	1 030	1 061	1 093	0	0	0	0	0	0
5.3.3.5	500	515	530	546	0	0	0	0	0	0
5.3.3.6	0	365 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 5.4.1 Realizácia opatrení na zabezpečenie energetickej úspornosti príp. sebestačnosti budov Správy NP Muránska planina										
5.4.1.1	0	60 000	60 000	6 000	0	0	0	0	0	0
5.4.1.2	0	90 000	110 000	0	0	0	0	0	0	0
5.4.1.3	0	0	0	4 000	0	0	0	0	0	0
5.4.1.4	0	70 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Opatrenie 5.5.1 Realizácia opatrení na zabezpečenie prejazdnosti používaných lesných ciest										
5.5.1.1	15 000	15 450	15 914	16 391	16 883	17 389	17 911	18 448	19 002	19 572
5.5.1.2	12 000	12 360	12 731	13 113	13 506	13 911	14 329	14 758	15 201	15 657
5.5.1.3	2 500	2 575	2 652	2 732	2 814	2 898	2 985	3 075	3 167	3 262
Opatrenie 5.6.1 Manažmentové opatrenia zamerané na odstraňovanie invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov										
5.6.1.1	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267	1 305
5.6.1.2	500	515	530	546	563	580	597	615	633	652
5.6.1.3	800	824	849	874	900	927	955	984	1 013	1 044
5.6.1.4	0	0	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230
Opatrenie 5.7.1 Podpora zachytávania vody v krajine, tvorba alebo obnova malých mokradí, vytváranie podmienok na ich obnovu v prípade potreby (vysychanie, zazemňovanie, sukcesia a iné)										
5.7.1.1	0	2 000	0	2 100	0	2 300	0	2 500	0	2 700
5.7.1.2	1 000	1 030	1 061	1 093	1 126	1 159	1 194	1 230	1 267	1 305
5.7.1.3	5 000	5 150	5 305	5 464	5 628	5 796	5 970	6 149	6 334	6 524
5.7.1.4	0	0	10 000	0	0	12 000	0	0	0	0
Opatrenie 5.8.1 Predchádzanie konfliktným situáciám a škodám spôsobeným chránenými druhmi živočíchov										
5.8.1.1	5 000	5 150	5 305	5 464	5 628	5 796	5 970	6 149	6 334	6 524
Opatrenie 5.9.1 Realizácia preventívnych protipožiarnych opatrení										
5.9.1.1	15 000	2 000	2 060	2 122	2 185	2 251	2 319	2 388	2 460	2 534
Spolu	595447 3	862563 9	661360 6	747386 2	441627 3	466476 8	485214 1	546316 8	541739 5	572141 5

4.2. Spôsob vyhodnocovania programu starostlivosti

Plnenie aktivít bude kontrolované na úrovni Správy NP Muránska planina **priebežne podľa rokov** v harmonograme navrhovaných opatrení (kapitola 3.3.) naplnením výstupu aktivity podľa stanoveného indikátora. Termíny odpočtu budú nastavené logicky v termínoch, kedy je možné kontrolovať výstupy. V tabuľke č. 32 je vyznačené predpokladané trvanie aktivity znakom x pre príslušný rok, ak je políčko tabuľky sivo vyfarbené, je v danom roku pri aktivite predpokladaný kontrolovateľný výstup.

Podrobnejšie vyhodnotenie Správa NP Muránska plania predloží **po 5 rokoch** a bude obsahovať vyhodnotenie opatrení vrátane analýzy efektívnosti nastavenia opatrení. V prípade zistenia negatívneho výsledku Správa NP Muránska planina, so zapojením dotknutých subjektov, vypracuje nové opatrenia, ktoré spolu s vyhodnotením budú tvoriť podklady na prípadnú zmenu programu starostlivosti. Kontrola bude realizovaná komisiou, v ktorej budú zástupcovia dotknutých subjektov. Výstupom kontroly bude **správa o vykonanej kontrole**, ktorá bude odoslaná Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky, ktoré je obstarávateľom programu starostlivosti.

Hlavným rizikom pre splnenie opatrení je nedostatok finančných prostriedkov, resp. nedostatočné využitie finančných zdrojov na aktivity, ktoré sú viazané na projekty. Kľúčové pre realizáciu opatrení na neštátnych pozemkoch je zapojenie vlastníkov, správcov a nájomcov, na štátnych pozemkoch sú to dostatočné personálne kapacity. Významné je tiež pokračovanie a rozširovanie spolupráce s obcami a subjektmi pre podporu cestovného ruchu.

Tab. č. 32 Harmonogram opatrení a dosiahnutých výstupov

Aktivita	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
Operatívny cieľ 1.1: Zachovanie prirodzených lesných ekosystémov zabezpečením nerušeného priebehu prírodných procesov (zóna A) a zlepšenie stavu druhov a biotopov v území										
1.1.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.1.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.1.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.1.1.4	x	x								x
1.1.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.1.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.1.3.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.1.3.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 1.2: Obnova prirodzených lesných ekosystémov (zóna B) a zlepšenie stavu druhov a biotopov v území										
1.2.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.11	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.12	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.13	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.14	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.15	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.16	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.17	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.18	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1.19	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 1.3: Obhospodarovanie lesných ekosystémov podľa zásad trvalo udržateľného obhospodarovania lesov (zóna C - územie s 3. stupňom ochrany; zóna B - územie so 4. stupňom ochrany)										

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

v PR Zdychavské skalky; zóna D - územie s 2. stupňom ochrany; územie s 1. stupňom ochrany v časti CHVÚ)										
1.3.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.1.8		x								x
1.3.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.11	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.12	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.13	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.14	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.15	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.16	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.17	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.18	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.19	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.20	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.21	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.22	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.23	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.2.24		x								x
1.3.2.25	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.3.3.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 2.1. Formovanie kvalitného zázemia založeného na spolupráci a uplatňovanie manažmentu cestovného ruchu pre spravovanie NP Muránska planina ako environmentálne, ekonomicky a sociálne udržateľnej destinácie cestovného ruchu.										
2.1.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.1.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.1.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.1.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.1.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.1.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.1.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.1.2.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.11	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.12	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.2.13	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.3.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.3.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.3.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.3.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 2.2: Zatraktívnenie ponuky NP Muránska planina založenej na významnom prírodnom a kultúrnom dedičstve.										
2.2.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.11	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.12	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.13	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1.14	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.2.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.2.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.2.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.2.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.2.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.2.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.2.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.2.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.3.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.3.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.3.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.3.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.3.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 2.3: Vytváranie podmienok pre udržateľnú dostupnosť NP Muránska planina a jeho napojenie na širšie okolie.										
2.3.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.1.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.1.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.1.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.1.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.3.2.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.2.11	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.3.3.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 2.4: Zvýšenie výkonnosti a inovačného potenciálu produktov a služieb v NP Muránska planina za rešpektovania prírodných a kultúrnych hodnôt a autenticity prostredia										
2.4.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.2.11	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.4.3.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 2.5: Zavedenie marketingového manažmentu NP Muránska planina (vrátane marketingového plánovania a uplatňovania inovatívnych marketingových nástrojov).										
2.5.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.2.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.2.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

2.5.3.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.3.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.3.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.3.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.3.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.3.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.3.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.3.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.4.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.4.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.4.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.4.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.4.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.5.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.5.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.5.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.5.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.5.5.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 2.6: Realizácia environmentálnej výchovy a vzdelávania rôznych cieľových skupín.										
2.6.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.6.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.6.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 3.1: Zlepšiť poznanie chránených a osobitne významných častí prírody a krajiny v NP Muránska planina, jeho ochrannom pásme, a v CHA Tisovský kras, CHA Pramenná oblasť Rimavy a CHA Stolica.										
3.1.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.2.11	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.1.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 3.2: Podpora systematickej vedy a výskumu v NP Muránska planina.										
3.2.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.2.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.2.2.2		x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.2.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 4.1: Zachovanie trvalých trávnych porastov na nezmenšujúcej sa výmere.										
4.1.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1.1.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1.1.6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1.1.7	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1.1.8	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1.1.9	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
4.1.1.10	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

4.1.1.11		×		×		×		×		×
4.1.1.12		×		×		×		×		×
4.1.1.13	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.1.1.14	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.1.1.15	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.1.1.16	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Operatívny cieľ 4.2: Zachovanie ostatných nelesných a lesných biotopov s extenzívnym využitím na nezmenšujúcej sa výmere.										
4.2.1.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.2.1.2	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.2.1.3	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.2.1.4	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.2.2.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.2.2.2	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.2.3.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.2.3.2	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.2.3.3	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.2.3.4	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Operatívny cieľ 4.3: Zachovanie nezmeneného charakteru a kontinuity mokradí a vodných tokov bez úprav toku na celej ich dĺžke.										
4.3.1.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.3.1.2	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.3.1.3	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.3.1.4	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.3.1.5	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.3.2.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.3.2.2	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Operatívny cieľ 4.4: Zachovanie štruktúry a výmery komplexu biotopov v areáli Muránskeho hradu.										
4.4.1.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.4.1.2	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.4.1.3	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.4.1.4	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.4.1.5	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.4.1.6	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.4.1.7	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.4.1.8	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Operatívny cieľ 4.5: Zachovanie štruktúry a výmery komplexu biotopov v kameňolomoch.										
4.5.1.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.5.2.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.5.2.2	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.5.2.3	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.5.2.4	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.5.2.5	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Operatívny cieľ 4.6: Zachovanie a zlepšovanie stavu biotopov vo vodných nádržiach.										
4.6.1.1		×	×	×	×	×	×	×	×	×
4.6.2.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Operatívny cieľ 5.1: Zamedziť urbanizovaniu územia národného parku, zachovať špecifický a charakteristický krajinný ráz poľnohospodárskych častí územia vrátane ochranného pásma národného parku.										
5.1.1.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
5.1.1.2	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
5.1.2.1			×	×	×	×	×	×	×	×

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homofa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

5.1.2.2		x	x							x
5.1.2.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.2.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.3.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.4.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.4.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.4.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.4.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.5.1		x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.5.2		x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.5.3			x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.5.4			x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.5.5			x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.5.6			x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.5.7			x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.6.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.7.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.7.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.1.7.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 5.2: V areáli Muránskeho hradu zachovať prírodovedné hodnoty, poloprírodný charakter lokality a zároveň existujúci stav kultúrno-historického a rekreačného využívania kultúrnej pamiatky – stredovekého hradu.										
5.2.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.2.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 5.3: Pri investičných a rozvojových aktivitách posudzovať ich dopad na migráciu živočíchov a eliminovať bariérový efekt existujúcej infraštruktúry.										
5.3.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.2.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.2.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.2.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.3.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.3.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.3.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.3.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.3.5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.3.3.6			x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 5.4: Zníženie spotreby distribučne dodávanej elektrickej energie a zvýšenie energetickej sebačnosťobudov Správy NP Muránska planina.										
5.4.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.4.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.4.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.4.1.4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 5.5: Pravidelná údržba lesných ciest.										
5.5.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.5.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.5.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operatívny cieľ 5.6: Manažmentové opatrenia zamerané na odstraňovanie invázných nepôvodných a nepôvodných druhov rastlín a živočíchov.										
5.6.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.6.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
5.6.1.3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

5.6.1.4	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Operatívny cieľ 5.7: Podpora zachytávania vody v krajine.										
5.7.1.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
5.7.1.2	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
5.7.1.3	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
5.7.1.4	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Operatívny cieľ 5.8: Vytváranie podmienok pre súžitie človeka s prírodou.										
5.8.1.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×
Operatívny cieľ 5.9: Protipožiarna ochrana.										
5.9.1.1	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×

5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ

Literatúra, publikácie a záverečné správy z výskumov

- Anonymus b. r.: *Camarops tubulina* (Bolinka černoňedá). — http://www.mykologie.net/index.php/houby/podle-morfologie/perithecia/item/121_camarops_tubulina
- ARMATA, L., 2009: *Metzgeria violacea* (Marchantiopsida, Metzgeriaceae) in the Polish Carpathians. — Polish Botanical Journal 54(1): 37–40.
- BALÁŽ, I., AMBROS, M., TULIS, F., VESELOVSKÝ, T., KLIMANT, P. & AUGUSTINIČOVÁ, G., 2013: Hlodavce a hmyzožravce Slovenska. — Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Nitra: 198 s.
- BALÁŽ, P., CICMANOVÁ, S., DERCO, J., SMOLÁROVÁ, H. & ZÁHOROVÁ, E., 2007: Využívanie nerastných surovinových zdrojov vo veľkoplošných chránených územiach prírody Slovenskej republiky – 02 Národný park Muránska planina. — Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Štátny geologický ústav Dionýza Štúra.
- BARUŠ V. & OLIVA, O. A KOL., 1995: Mihulovci *Petromyzontes* a ryby *Osteichthyes* (2). Fauna ČR a SR. — Akademie věd české republiky, Praha: 698 s.
- BENEDIKT, S., 2010: Zpráva z průzkumu brouků (Coleoptera) na území NP Muránska planina v letech 2002 – 2010. — Plzeň, Česká Republika: 81 s.
- BENEDIKT, S., 2005: Hodnocení výskytu a stavu populací vybraných druhů Coleoptera na území evropského významu SKUEV0225 Muránska planina. — Závěrečná zpráva. Plzeň, Česká republika: 23 s.
- BENEDIK, D., 2015: Závěrečná správa z mapovania vybraných druhov Lepidoptera v rámci projektu Vypracovanie pilotného programu starostlivosti o NP Veľká Fatra, NP Muránska planina a CHKO Cerová vrchovina v súlade s prehodnocovaním chránených území ITMS – 24150120042: 26 s.
- BLANÁR, D., 2005: Nález druhu *Asyneuma canescens* na Muránskej planine vo vzťahu k výskytu na Slovensku. — Reussia, Revúca, 2(2): 95–128. BLANÁR D. 2017: Dub cerový (*Quercus cerris*) na Muránskej planine. — Naturae tutela, Liptovský Mikuláš 21(1): 15–49.
- BLANÁR D. & GUTTOVÁ A. 2017: Vzácna flóra a lichenoflóra Muránskeho hradu. — In: Konferencia k 20. výročiu vzniku Národného parku Muránska planina; Tisovec – Zbojská 28.–29. september 2017, poster.
- BLANÁR, D. & KOCHJAROVÁ, J., 2012: Flóra a vegetácia. [Národný park Muránska planina]. — Krásy Slovenska, Bratislava, 89/5–6: 22–25.
- BLANÁR D. & KOCHJAROVÁ J. 2016: Nové nálezy cievnatých rastlín na antropogénnych stanovištiach v oblasti Národného parku Muránska planina. — Bull. Slov. Bot. Spoločn., Bratislava 38(2): 189–221.
- BLANÁR, D. & LETZ, D. R., 2005: *Sempervivum marmoreum* agg. na Muránskej planine. — Reussia, Revúca, 2(2): 129–151.
- BRNDIAR, J., 2015: Závěrečná správa z mapovania druhov *Crex crex*, *Tetrastes bonasia* a *Caprimulgus europaeus* v NP Muránska planina v rámci projektu Vypracovanie pilotného programu starostlivosti o NP Veľká Fatra, NP Muránska planina a CHKO Cerová vrchovina v súlade s prehodnocovaním chránených území ITMS – 24150120042: 2 s.
- DANKO, Š., DAROLOVÁ, A. & KRIŠTÍN, A., 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. — Slovenská akadémia vied, Bratislava: 688 s.
- DUCHOŇ, M., 2011: *Ribes petraeum* Wulfen – rybíz skalní / říbezl'a skalná. — <http://botany.cz/cs/ribespetraeum/>
- DUDA, J. & VÁŇA, J., 1987: Rozšíření jätrovek v Československu II. — Čas. Slez. Muz., Ser. A, Hist. Nat., Opava 36: 109–123.
- ECKSTEIN, J. 2011: Monitoring des Rogers Kapuzenmooses (*Orthotrichum rogeri*) in Thüringen. — http://www.tlugena.de/ffh_monitoring_thuringen/berichte/bericht_orthotrichum_rogeri.pdf
- ELIÁŠ, P. jun., DÍTĚ, D., KLIMENT, J., HRIVNÁK, R. & FERÁKOVÁ, V., 2015: Red list of ferns and flowering plants of Slovakia, 5th edition (October 2014). — Biologia 70 (2): 218–228.
- FUSKA J., GARČÁROVÁ M. a kol. 2020: Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Brezno. — Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica.
- FIGÚR, J. & URBAN, P., 2014: Hlucháň hórny (*Tetrao urogallus*) vo vybraných lokalitách Stolických vrchov (Západné Karpaty). — Tichodroma 26: 71–77.
- GLEJDURA, S., 2013. New records of basidiomycetes and ascomycetes in the Stolické vrchy Mts. (Slovakia). — Mykol. Listy, 124: 15–40.
- GLEJDURA, S., 2015: Správa z výskumu húb v NP Muránska planina (lokalita Hrdzavá dolina). — Msc., 4 s., Depon in Správa NP Muránska planina.
- GUTTOVÁ, A., 2010: Výskyt zákonom chráneného lišajníka *Lobaria pulmonaria* (L.) Hoffm. a ďalších vzácných epifytov v NPR Cigánka – areál Muránskeho hradu (Správa). — Msc, 12 s., Depon in Správa NP Muránska planina.

- GUTTOVÁ, A. & PALICE, Z., 1999: Lišajníky Národného parku Muránska planina I – Hrdzavá dolina. — Výskum a ochrana prírody Muránskej planiny 2: 35–47.
- GUTTOVÁ, A. & PALICE, Z., 2002: Lišajníky Národného parku Muránska planina II – Javorníková dolina. — Výskum a ochrana prírody Muránskej planiny 3: 53–68.
- GUTTOVÁ, A., PALICE, Z., CZARNOTA, P., HALDA, J. P., LUKÁČ, M., MALÍČEK, J. & BLANÁR, D., 2012: Lišajníky Národného parku Muránska planina IV – Fabova hoľa. — Zborník Slovenského Národného múzea, Prírodné Vedy, 58: 51–75.
- GUTTOVÁ, A., HALDA, J. P. & PALICE, Z. 2022. Lišajníky Muránskej planiny VI – Malá Stožka, Veľká Stožka, Poludnica a Šiance. — Bull. Slov. Bot. Spoločn., Bratislava, 44: 11–24.
- GUTTOVÁ, A., LACKOVIČOVÁ, A. & PIŠŮT, I., 2013: Revised and updated checklist of lichens of Slovakia (May 2013). — Biologia 68: 845–850 + 50 s. electronic appendix.
- GUTTOVÁ, A., PAOLI, L. & BLANÁR, D. 2023: K výskytu epifytického lišajníka koléma černejúca (*Collema nigrescens*) v Národnom parku Muránska planina. — Bull. Slov. Bot. Spoločn., Bratislava, 45(2): 135–142.
- GUTZEROVÁ, N., 2009: *Hamatocaulis vernicosus* (Mitt.) Hedenas – srpnatka fermežová / kosáčik. — <http://botany.cz/cs/hamatocaulis-vernicosus/>
- HAPL, E., 2015: Záverečná správa z prieskumu druhu *Triturus montandoni* v rámci projektu Vypracovanie pilotného programu starostlivosti o NP Veľká Fatra, NP Muránska planina a CHKO Cerová vrchovina v súlade s prehodnocovaním chránených území ITMS – 24150120042: 8 s.
- HAPL, E., 2013: Záverečná správa z monitoringu drobných zemných cicavcov v SKUEV 0202 Trešková, 0018 Lúka pod cintorínom, 0002 Lúky pod Úkorovou, 0283 Lúky pod Besníkom a 0399 Bacúšska jelšina: 3 s.
- HAPL, E. & BOBÁKOVÁ, L., 1999: Netopiere (Chiroptera) v lesných stavbách na území NP Muránska planina. — Výskum a ochrana prírody Muránskej planiny 2: 95–100.
- HENSEL, K., MUŽÍK, V., 2001: Červený (ekozozologický) zoznam mihúl (Petromyzontes) a rýb (Osteichthyes) Slovenska. — S:143–145. In: BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. (eds), Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody 20 (Suppl.): 160 s.
- HERBEN, T. & SOLDÁN, Z., 1987: Bryofloristic material from the central part of Muránska planina (Western Carpathians). — Preslia, 59: 65–85.
- HOLECOVÁ, M., FRANC, V., 2001: Červený (ekozozologický) zoznam chrobákov (Coleoptera) Slovenska. — S: 111–128. In: BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. (eds), Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody 20 (Suppl.): 160 s.
- HOLEC, J., 2004: Distribution and ecology of the rare polypore *Pycnoporellus fulgens* in the Czech Republic. — Czech Mycol. 56: 291–302.
- HOLEC, J., 2005: Rozšírenie a ekologie druhu *Camarops tubulina* (Ascomycetes, Boliniaceae) v Českej republike a poznámky k jeho rozšíreniu v Európe. — Czech Mycol. 57(1–2): 97–115.
- HOLEC, J. & KRÍŽ, M., 2013: Current occurrence of *Pseudoplectania melaena* (Fungi, Ascomycota) in the Boubínský Prales National Nature Reserve. — Silva Gabreta 19(2): 73–80.
- HRIVNÁK R., JASÍK M., BLANÁR D., SLEZÁK M., BAGIN P., DÍTĚ D., HEGEDUŠOVÁ K., KLIMENT J., MÁLIŠ F., MOKRÁŇ M., TOMÁŠIKOVÁ D. & UJHÁZY K. 2019: Zaujímavé nálezy ohrozených cievnatých rastlín z územia stredného Slovenska: komentovaný zoznam údajov z rokov 2017–2018. — Bull. Slov. Bot. Spoločn. Bratislava, 41(1): 53–67.
- IUCN, 2009: <http://www.iucnredlist.org/>.
- IVAN, Z. & VALACH, L., 2014: Výpočet nájomu pre územie navrhovanej A zóny Tatranského národného parku a Národného parku Slovenský raj (september 2014). — NLC Zvolen: 11 s.
- JABLONSKI, D. et al. 2021: The distribution and biogeography of slow worms (*Anguis*, Squamata) across the Western Palearctic, with an emphasis on secondary contact zones. Amphibia-Reptilia. — 42: 519–530. 10.1163/15685381-bja10069.
- JANÁK, M., ČERNECKÝ, J., SAXA, A., (eds), 2015: Monitoring živočíchov európskeho významu v Slovenskej republike. Výsledky a hodnotenie za roky 2013 – 2015. — Banská Bystrica: Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, 300 s.
- JANČOVIČOVÁ, S., MIŠÍKOVÁ, K., GUTTOVÁ, A. & BLANÁR, D., 2011: Ekologické poznatky o druhu *Crepidotus kubickae* – modelová štúdia zo stredného Slovenska. — Czech Mycol. 63(2): 215–241.
- JANČOVIČOVÁ, S., GLEJDURA, S. & KUNCA, V., 2012: *Tectella patellaris* (Fungi, Agaricales) recorded in Slovakia. — Catathelasma 14: 15–22.
- JANIŠOVÁ, M., BOJKO, I., IVASCU, C.M., IUGA, A., BIRO, A.-S., MAGNES, M., 2023: Grazing hay meadows: History, distribution, and ecological context. — Applied Vegetation Science 26. 10.1111/avsc.12723.
- JAROŠÍKOVÁ, M., 2014: Záverečná správa z mapovania výberových druhov vtákov *Strix uralensis* a *Ficedula albicollis* v CHVÚ Slovenský kras a *Tetrastes bonasia* v CHVÚ Muránska planina – Stolica v rámci projektu

Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené vtáčie územia – 2. etapa ITMS – 24150120044: 12 s.

- KAUTMAN, J., BARTÍK, I., URBAN, P., 2001: Červený (ekozozologický) zoznam obojživelníkov (Amphibia) Slovenska. — S: 146–147. In: BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. (eds), Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody 20 (Suppl.): 160 s.
- KARASKA D., TRNKA, A., KRIŠTÍN, A. & RIDZOŇ, J. 2015. Chránené vtáčie územia Slovenska: Special protection areas in Slovakia. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica, 383 s.
- KÁMEN, S., 1966: Farbiaci pokus na Mokrej poľane, Slovenský kras VI/1965 –66.
- KLÍNEC, A. 1976. Geologická mapa Slovenského rudohoria a Nízkyh Tatier (Slovenské rudohorie – stred, Nízke Tatry – východ), 1 : 50 000. — Geologický ústav Dionýza Štúra, Bratislava.
- KRIŠTOFÍK, J. & DANKO, Š., 2012: Cicavce Slovenska – rozšírenie, bionómia a ochrana. Slovenská akadémia vied, Ústav zoológie, Bratislava: 712 s.
- KOCHJAROVÁ, J., 2005: *Scilla bifolia* group in the Western Carpathians and adjacent part of the Pannonian lowland: annotated chromosome counts — Preslia, Praha, 77: 317–326.
- KOCHJAROVÁ, J., HRIVNÁK, R., BLANÁR, D., JANOVICOVÁ, K., ŠOLTÉS, R., HÁJEK, M. & HÁJKOVÁ, P., 2003: Zaujímavé nálezy machorastov vlhkých lúk a rašelinísk Muránskej planiny a susediacich orografických celkov stredného Slovenska. — Bryonora, Praha, 31: 1–10.
- KOCHJAROVÁ, J., BLANÁR, D., JAROLÍMEK, I., SLEZÁK, M., 2023: Wildlife supplementary feeding facilitates spread of alien plants in forested mountainous areas: a case study from the Western Carpathians. — Biologia 78, 1381–1399. <https://doi.org/10.1007/s11756-023-01339-0>
- KOCHJAROVÁ, J., TURIS, P., BLANÁR, D., HRIVNÁK, R., KLIMENT, J. & VLČKO, J., 2004: Cievnaté rastliny Muránskej planiny. — Reussia, Revúca, 1(Suppl. 1): 91–190.
- KOTLABA, F. (ed.) et al., 1995: Červená kniha 4 ohrozených a vzácných druhov rastlín a živočíchov SR a ČR. Sinice, huby, riasy, lišajníky, machorasty. — Príroda, Bratislava: 220s.
- KOTLABA, F., POUZAR, Z. & SVRČEK, M., 1991: Huby. — In: Vološčuk, I., Pelikán, V. (eds): Chránená krajinná oblasť Muránska planina. Obzor, Bratislava, s: 76–82.
- KUBÍNSKA, A., JANOVICOVÁ, K. & ŠOLTÉS, R., 2001: Červený zoznam machorastov Slovenska (december 2001). — In: BALÁŽ D., MARHOLD K & URBAN P. (eds): Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody, Banská Bystrica, 20 Supplement: 31–43.
- KUČERA, V. & KAUTMANOVÁ, I., 2011: Contribution to the knowledge of macrofungi of the Muránska planina National Park and adjacent areas. — Reussia 6(1–2): 45–55.
- KOVÁČ, E., LUPTÁČIK, P. & MOCK, A., 2001: Článkonožce (Arthropoda) jaskyne Bobačka (Muránska planina).
- KOŘÍNEK, O., 2010: Tesařík alpský (*Rosalia alpina* Linnaeus, 1758) v Národním parku Muránska planina. Závěrečná zpráva – výsledky výzkumu v letech 2006 – 2009. — Česká republika, 5s.
- KORŇAN, M., 2014: Porovnanie štruktúry ornitocenóz medzi extenzívne spásanými a zarastajúcimi horskými lúkami v národnom parku Muránska planina s dôrazom na manažment. Závěrečná správa z výskumu. — Veľké Rovné, 21 s.
- KORŇAN, M., 2014: Porovnanie štruktúry hniezdnych ornitocenóz medzi extenzívne spásanými a zarastajúcimi horskými pasienkami v národnom parku Muránska planina. — Tichodroma 26: 22–35.
- KRIŠTÍN, A., 2001: Červený (ekozozologický) zoznam rovnokřídlovcov (Orthoptera) Slovenska. — S: 103–104. In: BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. (eds), Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody 20 (Suppl.): 160 s
- KRIŠTÍN, A., MIHÁL, I. & BLANÁR, D., 2002: K výskytu vzácných a bioindikačne významných druhov Orthoptera a Mantodea Muránskej planiny a priľahlej oblasti Slovenského rudohoria. — Výskum a ochrana prírody Muránskej planiny 3: 129–132.
- KRIŠTÍN, A. & KAŇUCH, P., 2005: Stav poznania a ochrany rovnokřídlovcov (Orthoptera), modliviek (Mantodea), mäkkýšov (Mollusca) a netopierov (Chiroptera) v Národnom parku Muránska planina (SKÚEV 0225). Podklad k Programu starostlivosti o územie európskeho významu. Finálna správa. — Zvolen, 35 s.
- KŘÍŽ, K., 2011: Jasoň červenooký (*Parnassius apollo* Linnaeus, 1758) na Slovensku – história výskumu a ochrana. — Banská Bystrica, 198 s.
- KRIŠTÍN, A., KOCIAN, E. & RÁC, P., 2001: Červený (ekozozologický) zoznam vtákov (Aves) Slovenska. — S: 150–153. In: BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. (eds), Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody 20 (Suppl.): 160 s.
- KULFAN, M., KULFAN, J., 2001: Červený (ekozozologický) zoznam motýľov (Lepidoptera) Slovenska. — S: 134–137. In: BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. (eds), Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody 20 (Suppl.): 160 s.
- LACKOVIČOVÁ, A. & GUTTOVÁ, A., 2000: Ochrana diverzity lišajníkov Slovenska. — Acta Environmentalica UC, Bratislava, Vol. 10: 85–87.

- LACKOVIČOVÁ, A. & GUTTOVÁ, A., 2006: Lichen diversity – history, contemporary occurrence and trend in Slovakia: *Gyalecta ulmi* and *Leptogium saturninum*. — In: LACKOVIČOVÁ A., GUTTOVÁ A., LISICKÁ E. & LIZOŇ P. (eds.), Central European lichens – diversity and threat. Mycotaxon, Ithaca: 219–240.
- LARSSON, K. H., 2012: *Clavulicium macounii* – Gaffelskinn. — <https://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=6&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjJz9TKy6TKAhWHvBQKHYY7mBggQFgg-MAU&url=http%3A%2F%2Fartfakta.artdatabanken.se%2Ftaxon%2F3290%2Fartfaktablad&usg=AFQjCNHKEVgyCjGk2O21Xcy2Rhq-gAXckA>
- LIZOŇ, P., 2001: Červený zoznam húb Slovenska, 3. verzia (december 2001). — In: Baláž D., Marhold K & Urban P. (eds): Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody, Banská Bystrica, 20 Supplement: 6–13.
- LÜTH, M., 2010: Ökologie und Vergesellschaftung von *Orthotrichum rogeri*. — Herzogia 23: 212–149.
- LUKNIŠ, M., 1974: Muránska planina z hľadiska vývoja reliéfu a ochrany prírody. — Československý kras 14. Príroda Bratislava: 107–116.
- LÖBBOVÁ, D. & HAPL, E., 2014: Ochrana sysľa pasienkového (Mammalia: Rodentia) na Slovensku: Výsledky aktuálneho programu reštitúcie. — Slovak Raptor Journal 2014, 8(2): 105–112.
- LÖBBOVÁ, D., BENČURÍKOVÁ, G. & HAPL, E., 2014: Záverečná správa z mapovania výberových druhov vtákov *Ciconia nigra*, *Pernis apivorus* v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica v rámci projektu *Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené vtáčie územia – 2. etapa ITMS – 24150120044*: 16 s.
- MAZÚR, E., 1980: Atlas SSR – Geomorfológia, Typologické členenie reliéfu, Geomorfologické jednotky. — SAV Bratislava.
- MERTLIK, J., 2008: Druhy rodu *Limonius* Eschscholtz, 1829 České a Slovenské republiky (Coleoptera: Elateridae). — Elateridarium 2, Česká republika: 156–171
- MESARČÍK, I., 1996: Okres Revúca - aktualizácia regionálnych štúdií nerastných surovín SR. — Bratislava, MŽP SR, Rožňava: 17 s.
- MIHÁL, I. & BLANÁR, D., 1999: Mykoflóra lokalít Hrdzavá dolina, Šance a Mokrý poľana v Národnom parku Muránska planina. — S: 21–33. In: Uhrin M. (ed.): Výskum a ochrana prírody Muránskej planiny 2. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky & Správa Národného parku Muránska planina, Revúca: 111 s.
- MIHÁL, I., BLANÁR, D. & GLEJDURA, S., 2012: New, rare and less known slime molds and fungi (Myxomycota, Zygomycota, Ascomycota, Basidiomycota) found in Central Slovakia. — Folia Oecologica, 39 (2): 121–129.
- MIHÁL, I., GLEJDURA, S., BLANÁR, D., 2011: Makromycéty (Zygomycota, Ascomycota, Basidiomycota) v masíve Kohúta (Stolické vrchy). — Reussia 6: 1–44.
- MIKOLÁŠ, M., KALAFUSOVÁ, I., TEJKAL, M., ČERNAJOVÁ, I., MICHALOVÁ, Z., HLÁSNY, T., BARKA, I., ZRNÍKOVÁ, K., BAČE, R. & SVOBODA, M. 2013: Stav habitatu jadrovej populácie hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v Západných Karpatoch: Je ešte pre hlucháňa na Slovensku miesto? Habitat conditions of the core population of the. — *Sylvia*, 49, 79–98.
- OZ PRONATUR, 2014: Hodnotenie ekosystémových služieb v NP Muránska planina. Prípadová štúdia. — 67 s.
- PANIGAJ, L., 2002: Fauna denných motýľov Národného parku Muránska planina (Lepidoptera: Hesperioidea a Papilionoidea). — Výskum a ochrana prírody Muránskej planiny 3: 133–140.
- PECIAR, V., 1991: Machorasty: 87–90. In: Vološčuk I. & Pelikán V. (eds): Chránená krajinná oblasť Muránska planina. — Obzor, Bratislava, 340 s.
- PIŠŮT, I., GUTTOVÁ, A., LACKOVOČOVÁ, A. & LISICKÁ, E., 2001: Červený zoznam lišajníkov Slovenska (december 2001). — In: Baláž D., Marhold K & Urban P. (eds): Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody, Banská Bystrica, 20 Supplement: 23–30.
- PČOLOVÁ, Z. & HLÔŠKA, L., 2015: Záverečná správa z mapovania druhu *Muscardinus avellanarius* (Rodentia: Gliridae) v NP Muránska planina v rámci projektu *Vypracovanie pilotného programu starostlivosti o NP Veľká Fatra, NP Muránska planina a CHKO Cerová vrchovina v súlade s prehodnocovaním chránených území ITMS – 24150120042*: 27 s.
- PLÁŠEK, V., 2006: *Orthotrichum scanicum* Grönvall (Orthotrichaceae, Musci), rediscovered in the Czech Republic. — Čas. Slez. Muz. Opava (A), 55: 229–234.
- PLÁŠEK, V., 2015: Monitoring epifytických druhů mechorostů z čeledi *Orthotrichaceae* na vybraných lokalitách v NP Muránska Planina a v nejbližším okolí. — Msc., 8 s., Depon in Správa NP Muránska planina.
- PLÁŠEK V., BLANÁR D., FIALOVÁ L. & SKOUPÁ Z. 2016: Remarkable findings of mosses from Orthotrichaceae family in the Muránska planina National Park (Slovakia). — Acta Mus. Siles. Sci. Natur. 65: 167–178.
- PRIKRYL, L. V., 1985: Dejiny speleológie na Slovensku, Bratislava: 36 s.

- RYBANIČ R., KAŇUCH P., FIALA J., KRIŠTÍN A., WALITZKY Z., NOBEL P., DANKO Š., MADERIČ D., KARASKA D., RAJTÁR R. & BOBÁKOVÁ L. 2003: Návrh sústavy chránených vtáčích území (SPA) v Slovenskej republike a ich ochranné podmienky. — SOVS, Bratislava.
- SASVÁRI, T., 1976: Nové objavy v jaskyni Bobačka v Muránskom krase. — Spravodaj SSS 3/1976.
- SLOBODNÍK V. & KADLEČÍK J. 2000: Mokrade Slovenskej republiky. — Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny, Prievidza, 148 s.
- SOS/BIRDLIFE SLOVENSKO, 2013: Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach. — Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica: 179 s.
- STORCH, I. 2002. On spatial resolution in habitat models: Can small-scale forest structure explain Capercaillie numbers? — *Conservation Ecology* 6(1): 6. [online] URL: <http://www.consecol.org/vol6/iss1/art6/>
- SUCHÁR, A. & NOVYSEDLÁK, J., 1970: Geologický posudok o výskume stavebného kameňa v Muráni. — ŠGÚDŠ, RC Spišská Nová Ves.
- ŠEVČÍK J. & KURINA O., 2011a: Fungus gnats (*Diptera: Sciarioidea*) of the Gemer region (Central Slovakia): Part 1 – Bolitophilidae, Diadocidiidae, Ditomyiidae and Keroplatidae. — *Čas. Slez. Muz. Opava (A)*, 60: 11–23.
- ŠEVČÍK J. & KURINA O., 2011b: Fungus gnats (*Diptera: Sciarioidea*) of the Gemer region (Central Slovakia): Part 2–Mycetophilidae. — DOI: <https://doi.org/10.2478/v10210-011-0011-x>
- ŠEVČÍK J., 2004: New data on *Sciarioidea (Diptera)* from the Czech and Slovak Republics, with descriptions of seven new species of Mycetophilidae. — *Čas. Slez. Muz. Opava (A)*, 53: 49–74.
- ŠEVČÍK, J., 2012: Fungus gnats (*Diptera: Sciarioidea*) of the Gemer region (Central Slovakia): Part 4 – additions and corrections. — *Čas. Slez. Muz. Opava (A)* 61: 187–192.
- ŠMARDA, J., 1948: Mechy Slovenska. — *Čas. Zem. Mus., Brno*, 32: 1–75.
- ŠTÁTNÁ OCHRANA PRÍRODY SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2005: Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. Manuál k programom starostlivosti o územia Natura 2000. — Banská Bystrica: 735 s.
- ŠEFEROVÁ STANOVÁ, V., GALVÁNKOVÁ, J. RIZMAN, I., (eds), 2015: Monitoring rastlín a biotopov európskeho významu v Slovenskej republike. Výsledky a hodnotenie za roky 2013 – 2015. — Banská Bystrica: Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, 300 s.
- UHLÍŘOVÁ, J. & BERNÁTOVÁ, D., 2003: Príspevok k flóre a vegetácii skalných stanovišť Muránskej planiny. — Zborník Slovenského Národného Múzea, Prírodné Vedy, Bratislava 49: 55–67.
- UHRIN, M. & HAPL, E., 2004: Prehľad stavovcov (Vertebrata) Muránskej planiny. — *Reussia* 1, supplement 1: 311–332.
- UHRIN, M., HAPL, E., ANDREAS, M., BENDA, P., BOBÁKOVÁ, L., HOTOVÝ, J., MATIS, Š., OBUCH, J., PJENČÁK, P. & REITER, A., 2002: Prehľad zimovísk netopierov Muránskej planiny. — *Vespertilio* 6: 130–130.
- UHRIN, M., KAŇUCH, P., BENDA, P., HAPL, E., VERBEEK, H. D. J., KRIŠTÍN, A., KRIŠTOFÍK, J., MAŠÁN, P. & ANDREAS, M., 2006: On the Greater noctule (*Nyctalus lasiopterus*) in central Slovakia. — *Vespertilio* 9–10: 183–192.
- UHRIN, M., ANDREAS, M., BAČKOR, P., BENDA, P., BRYNDZA, P., HAPL, E., OBUCH, J. & REITER, A., 2013: Výsledky sčítania netopierov v zimoviskách Národného parku Muránska planina 2002 – 2013 (Chiroptera). — In: *Lynx*, n. s., Praha, 44: 157–172.
- UHRIN, M. & HAPL, E., 2002: Migračné trasy obojživelníkov (Amphibia) v územnej pôsobnosti Správy Národného parku Muránska planina. Výskum a ochrana prírody Muránskej planiny 3: 147–154.
- UJHÁZY, K., UHLIAROVÁ, E., KOCHJAROVÁ, J., RUŽIČKOVÁ, H., BLANÁR, D. & KLIMENT, J., 2007: Spoločenstvá podhorských trávnych porastov Národného parku Muránska planina. — *Reussia, Revúca*, 4(1–2): 107–146.
- VÁŇA, J. & SOLDÁN, Z., 1995: Machorasty. — S: 157–192. In: KOTLABA F. (ed.) et al. 1995: Červená kniha ohrozených a vzácnych druhov rastlín a živočíchov SR a ČR 4. Sinice, huby, riasy, lišajníky, machorasty. Príroda, Bratislava: 220 s.
- VONDRÁČEK, M., 1993: Revize a rozšíření druhu rodu *Orthotrichum* Hedw. v České a Slovenské republice (Musci). — *Sborník Západočeského Muzea v Plzni, Příroda*, 85: 1–76.
- WIEZIK, M., 2015: Správa z mapovania výskytu vybraných chránených druhov Coleoptera v NP Muránska planina a CHKO Cerová vrchovina v rámci projektu *Vypracovanie pilotného programu starostlivosti o NP Veľká Fatra, NP Muránska planina a CHKO Cerová vrchovina v súlade s prehodnocovaním chránených území ITMS – 24150120042*: 26 s.
- ŽIAK, D. & URBAN, P., 2001: Červený (ekozozologický) zoznam cicavcov (Mammalia) Slovenska. — S: 154–256. In: BALÁŽ, D., MARHOLD, K. & URBAN, P. (eds), Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody 20 (Suppl.): 160 s.

Program starostlivosti o Národný park Muránska planina a jeho ochranné pásmo, chránený areál Stolica, chránený areál Pramenná oblasť Rimavy, chránený areál Tisovský kras, prírodnú rezerváciu Homoľa, Chránené vtáčie územie Muránska planina – Stolica a o prekrývajúce sa územia európskeho významu na roky 2024 – 2033

Legislatíva a iné dokumenty

- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 449/2019 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 396/2023 Z. z.
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 427/2021 Z. z., ktorým sa vyhlasujú niektoré prírodné rezervácie ako Pralesy Slovenska.
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 278/2022 Z. z., ktorým sa vyhlasuje Národný park Muránska planina, jeho zóny a ochranné pásmo.
- Nariadenie vlády slovenskej republiky č. 125/2023 Z. z., ktorým sa vyhlasuje chránený areál Pramenná oblasť Rimavy.
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 126/2023 Z. z., ktorým sa vyhlasuje chránený areál Tisovský kras.
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 127/2023 Z. z., ktorým sa vyhlasuje prírodná rezervácia Homoľa.
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 380/2023 Z. z., ktorým sa vyhlasuje chránený areál Stolica.
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 451/2023 Z. z., ktorým sa ustanovuje národný zoznam území európskeho významu.
- Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Revúca, SAŽP, spracovateľ dokumentácie RUSES: Esprit, s.r.o., Pletiariska 2, 969 27 Banská Štiavnica, 2019.
- Smernica Rady a Európskeho parlamentu 2009/147/EÚ o ochrane voľne žijúceho vtáctva (konsolidované znenie) v platnom znení.
- Smernica Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín v platnom znení.
- Stratégia rozvoja udržateľného cestovného ruchu v Národnom parku Muránska planina do roku 2030, Správa Národného parku Muránska planina so sídlom v Revúcej, Rozvojová agentúra Banskobystrického samosprávneho kraja, n.o., Oblastná organizácia cestovného ruchu Gemer, Oblastná organizácia cestovného ruchu Región Horehronie, 2023.
- Územný plán veľkého územného celku Banskobystrický kraj, Inštitút urbanizmu a územného plánovania, Lamačská cesta 8, Bratislava, jún 2010.
- Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 488/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásadách a opatreniach na ochranu zdravia ľudí, zdrojov pitnej vody, včiel, zveri, vodných a iných necieľových organizmov, životného prostredia a osobitných oblastí pri používaní prípravkov na ochranu rastlín.
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania invázných nepôvodných druhov v znení vyhlášky č. 485/2023 Z. z.
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 170/2021 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2016/1141 z 13. júla 2016, ktorým sa prijíma zoznam invázných nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Únie podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 v platnom znení.
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 150/2019 Z. z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Databázy

- ISTB – centrálna databáza ŠOP SR - centrálna databáza taxónov a biotopov
- KIMS – centrálna databáza ŠOP SR – centrálna databáza taxónov a biotopov (www.biomonitoring.sk)
- Správa, ktorú Slovenská republika predložila v roku 2019 podľa článku 17 smernice o biotopoch (za roky 2013-2018): <https://cdr.eionet.europa.eu/sk/eu/art17/envxrnpsda/>

6. PRÍLOHY

- 6.1 Mapa chráneného územia a jeho ochranného pásma
- 6.2 Mapa prekryvu chráneného územia s inými chránenými územiami
 - 6.2.1 Mapa prekryvu chránených území s územiami európskeho významu
 - 6.2.2 Mapa prekryvu chránených území s chráneným vtáčím územím
- 6.3.1 Mapa predmetov ochrany – machy, lišajníky a huby
- 6.3.2 A Mapa predmetov ochrany – cievnaté nelesné rastliny
- 6.3.2 B Mapa predmetov ochrany – cievnaté lesné rastliny
- 6.3.3 A Mapa predmetov ochrany – biotopy nelesné
- 6.3.3 B Mapa predmetov ochrany – biotopy nelesné
- 6.3.3 C Mapa predmetov ochrany – biotopy nelesné
- 6.3.4 Mapa predmetov ochrany – biotopy lesné
- 6.3.5 Mapa predmetov ochrany – hmyz
- 6.3.6 Mapa predmetov ochrany – cicavce
- 6.3.7. Mapa predmetov ochrany – vtáky
- 6.4 Mapa vlastnícko-užívateľských vzťahov
- 6.5 Mapa ekologicko-funkčných priestorov
 - 6.5.A Mapa ekologicko-funkčných priestorov Pod úbočou
 - 6.5.B Mapa ekologicko-funkčných priestorov Lúky pod Šajbou, Lúka pod lazom, Lúky pod Dielikom
 - 6.5.C Mapa ekologicko-funkčných priestorov Lúky pod Čierťazou
 - 6.5.D Mapa ekologicko-funkčných priestorov Lúky na Holej hore
 - 6.5.E Mapa ekologicko-funkčných priestorov Lúky pod Gindurou
 - 6.5.F Mapa ekologicko-funkčných priestorov Kašajka
 - 6.5.G Mapa ekologicko-funkčných priestorov Podpoľana
 - 6.5.H Mapa ekologicko-funkčných priestorov Homoľa
 - 6.5.I Mapa ekologicko-funkčných priestorov Tisovský kras
 - 6.5.J Mapa ekologicko-funkčných priestorov Stolica
 - 6.5.K Mapa ekologicko-funkčných priestorov Muránska planina
 - 6.5 L Mapa ekologicko-funkčných priestorov Pod Hradovou
 - 6.5 M Mapa ekologicko-funkčných priestorov Lúky v Tepličnom
- 6.6 Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti
- 6.7 A Mapa turistickej infraštruktúry a miest vyhradených pre využívanie verejnosťou – pešia turistika
- 6.7 B Mapa turistickej infraštruktúry a miest vyhradených pre využívanie verejnosťou – kónská turistika
- 6.7 C Mapa turistickej infraštruktúry a miest vyhradených pre využívanie verejnosťou – cykloturistika
- 6.8 Stanovenie cieľov ochrany pre biotopy európskeho významu a druhy európskeho významu v jednotlivých územiach európskeho významu
- 6.9 Stanovenie cieľov ochrany pre druhy vtákov v Chránenom vtáčom území Muránska planina – Stolica
- 6.10. Posúdenie súladu programov starostlivosti o lesy s cieľmi ochrany a opatreniami ochrany programu starostlivosti
- 6.11 Posúdenie súladu územnoplánovacej dokumentácii dotknutých obcí a identifikácia stretu záujmov s cieľmi ochrany a opatreniami ochrany programu starostlivosti
- 6.12 Posúdenie súladu spoločnej poľnohospodárskej politiky s cieľmi ochrany a opatreniami uvedenými v programe starostlivosti